

צ'בזטי מזהר"ן
קמא

דף עד: עה::

עם
ביאור חברותא
ללימוד בעיון

תורה סא

אמר שהמתמיד בלימוד ספרו יהיה נעשה איש כשר באמת
ובעל מה גדול כי יש בה עמקות נוראה שאין בשום ספר
(ה"מ שמו שמה)

בחי' זקן, בחי' תיקוני עתיק כנ"ל, ועל ידי זה נמשך העשירות לתוך האריכות ימים כנ"ל :

וזה פתח ר' שמעון ואמר עת לעשות לה' וכו' [א] דא תורה דלעילא דמתבטלא אי לא איתעביד בתקוני דא, ולעתיק יומין אתמר. היינו תורה דלעילא, שהיא בחי' התכוננות הנ"ל, שהוא מתבטל ואינו יכול להתקיים, אם אינו נעשה על ידי בחי' תיקונים הנ"ל שהם בחי' תקוני עתיק בחי' אריכות ימים הנ"ל: **כתיב [ב] אשריך ישראל מי כמוך וכו' כמוך באלים ה'.** זה בחי' אתערותא דלתתא שהוא שבה של ישראל המתעוררים מלמטה, בחי' **אשריך ישראל מי כמוך.** ואחר כך הוא אתערותא דלעילא כנ"ל, שזהו בחי' **מי כמוך באלים ה' : קרא לר' אלעזר בריה וכו' ולר' אבא ואמר אנן כללא דכולא.** היינו בחי' שלימות היראה, שהוא על ידי בחי' ג' קוין הנ"ל [ג]. בחי' מורא שמים, ומורא הרב, ומורא אב ואם. נמצא שעל ידי רבי שמעון ורבי אלעזר בנו ורבי אבא תלמידו, נשלם היראה. שעל ידי זה בא אריכות ימים בחי' תיקוני עתיק כנ"ל : **אישתיקו שמעו קלא.** היינו שאותן שהיו בבחי' שתיקה, בחי' אלמים, ולא היו יכולים לדבר על ידי בחי' שינה כנ"ל. שמעו קלא, היינו בחי' התעוררות השינה, בחי' זכאה מאן דמליל על אודנא דשמע כנ"ל [ד]. **וארכבותי דא לדא נקשן,** זה בחי' הולדה, בחי' זווג הגופני. כי על ידי התעוררות השינה, שהוא בחי' להתיר פה אלמים, על ידי זה להתיר פה עקרות כנ"ל, שזהו בחי' זווג הנשיקין שקודם לזווג הגופני כנ"ל [ה]. **מאי קלא, קלא דכנופייא עילאה דמתכנפי היינו בחי' סיפורי מעשיות שמלבישין בהם את הפנים של תורה כנ"ל [ו].** כי ההתלבשות הוא בחי' כנף בחי' (ישעיה ל) **ולא יכנף עוד מוריד.** ועל ידי זה ההתלבשות מעוררין מהשינה ומתחילין לדבר, בבחי' (קהלת ו) **ובעל כנפים יגיד דבר.** הכל כנ"ל [ז].

^א תהלים קיט קבו
^ב דברים לג כט
^ג שמות טו יא
^ד בתחילת אות ה'
^ה תחילת אות ח'
^ו אמצע אות ח (סוף דף עב.)
^ז אות ו' (סוף דף עב.)
^ח עיין חיי מוהר"ן אות צד שמעשה מבת מלך בספורי מעשיות שייך לתורה זו. עוד ע"ש אות כה היום אמרתי ג' דברים שלא כדברי העולם ע"ש. עוד שם שיכול להיות שאשה תקרא מעשה מספורי המעשיות שלו ותיפקד ע"ש עוד ע"ש אות קנא ואות שנו ובמי מוהר"ג"ת אות יא יב עוד עיין הקדמה השניה לספורי מעשיות ולק"ה יין נסך ב'. הובא בשיש"ק ח"ג ט.
^ט תורה זו נאמרה בראש השנה שנת תקס"ה (ה"מ) שחל ביום שבת וראשון (פל"ח) להבין עומק וקשר העניינים המבוארים בתורה הכרח לעיין היטב בפרפראות להכמה על תורה זו גם ע"ש שמאריך לבאר שתורה זו היא כעין צוואה ראשונה של רבינו, ועיין שיש"ק ח"א מסימן רח עד ריב. עיין חיי מוהר"ן אותיות נט, סד, קפד, ועיין ביאור הליקוטים בתורה זו אות מה הובא בשיש"ק ח"א תפב. עוד שיש"ק ח"ה אותיות כג, כה, כו, וימי מוהר"ג"ת ח"א אות כה.
^י תבוק ג' ב'
^{יא} בתשכט - למחלד (במהדורות וינסוסק הקטנים נשאר עד היום)
^{יב} לשה"כ הושע ו' ה'. מיכה ו' ט'. ישעיה נא ד'. צפניה ג' א'. ובתפלת ר"ה בתקיעות במאמר היום הרת עולם, ועיין לקמן אות ו' שדייקא בר"ה מסוגל לזה ביותר ע"י ההתקבצות אצל הצדיק.

לומד, צריך שיקבל ויוציא מהם **משפטי אמת**, שלא יהיה בבחי' **משפט מעוקל**. דהיינו שיקבל וילמוד מכל הלימודים שלומד, משפטי הנהגות, שידע איך להתנהג, הן לעצמו, הן לאחרים שמתנהגים לפי דעתו, כל אחד ואחד כפי בחינתו, כפי הממשלה והרכנות שיש לו, הן לרב או למעט. וכ"ז זוכין על ידי אמונת חכמים, שהוא בחי' **לא תסור וכו'.** ואז יוכל להוציא משפטי הנהגות ישרות, בבחי' משפטי אמת, שאינו נוטה לימין ושמאל כנ"ל. אבל כשפוגם באמונת חכמים, אזי נידון **ביגיעת בשר**, היינו במותרות. כמ"ש רז"ל (עירובין כא) הלועג על דברי חכמים נידון בצוואה רותחת, כמ"ש [א] **ולחג הרבה יגיעת בשר.** והוא מדה כנגד מדה, כי הוא אינו מאמין בדבריהם ומלעיג עליהם, ודבריהם הם אך למותר אצלו, ע"כ נידון במותרות. וכל המשפטים הן מן המוח, בבחי' (מלכים א ג) **ויראו מפני המלך כי ראו כי חכמת אלקים בקרבו לעשות משפט.** והמוח הוא לפי המזון [ב]. וכשהגוף נקי, אזי המוח ברור. ואזי יכול להוציא משפטי אמת, הנהגות ישרות. אבל כשנידון במותרות על ידי פגם אמונת חכמים כנ"ל, אזי עולים עשנים סרוחים אל המוח, ומערבבים ומבלבלין דעתו. ואזי אינו יכול להוציא משפטי אמת, ואזי יוצא משפט מעוקל. בבחי' (חבקוק א) **כי רשע מתתיר את הצדיק על כן יצא משפט מעוקל,** היינו על ידי שהעשנים סרוחים מסבבין ומקיפין המוח ומבלבלין אותו, על ידי זה יוצא משפט מעוקל. בבחי' **משפטים בל ידעום** (תהלים קמו) היינו בלבול המוחין : **ודואג ע"י שלימודו היה מבחי' אלו המותרות,** בבחי' הנאמר בדואג (שמואל א כא) **ושם איש מעבדי שאול נעצר לפני ה' ושמו דואג וכו' ופרש"י עוצר עצמו וכו' לעסוק בתורה.** כי לימודו היה מבחי' עצירות, בחי' מותרות. על ידי זה לא היה מוציא מלימודו משפטי אמת, רק משפט מעוקל. וע"כ היה הן שאין דוד ראוי לבוא בקהל [ג], וזה היה ע"י שלימודו היה מותרות כנ"ל :

ב ויש מנהיגים שנקראים בשם רבי שלימודם מאלו המותרות. ולא די שאינם יכולים אפי' להנהיג את עצמן כנ"ל, ומכ"ש שאינם יכולים להנהיג את אחרים, והם נומלים גדולה לעצמן להנהיג העולם. צריך לראות שלא להסמיק אותם, שלא ליתן להם תוקף ועוון, שלא יהיו מכונים בשם רבי. כי הם עצמן אינם חייבים כ"כ, כי יש להם יצה"ר גדול להנהיג העולם. אך צריך לשמור מאוד שלא ליתן להם תוקף ועוון, כי אלו הנתנים להם תוקף ועוון ונסמכים על ידם שיהיו נקראים בשם רבי, הם עתידין ליתן דין וחשבון. וע"י שמסמיכין רבי שאינו הגון, עי"ז נחלש כתב

תורה אור
 תהלים קיט (קכו) עת לעשות ליקוק הפרי תורתך: דברים וזאת הברכה לג (כט) אשריך ישראל מי כמוך עם נושע ביקוק גגן עורך ואשר חרב גאונתו ויבטחו איבין לך ואמה על בנותימו תורף: שמות בשלה טו (יא) מי כמכה באלים יקוק מי כמכה נאדר בקדש נורא תהלת עשה פלא: ישעיה ל (כ) ויגמון לבם אדני להם צר ומים לחץ ולא יכנף עוד מוריד ויהי עיניך ראות את מוריד: קהלת י (כ) גם כמך עיניך אל תקלל ובחרי משפך אל תקלל עשיר כי עוף השמים ילך את עקול ובעל הפנים יבטחו ויגיד דברי: תורה סא חבקוק ג (ב) יקוק שמימי שמיך יאתי יקוק פלעץ בקרב שנים יקוק בקרב שנים תודיע ברגו רחם תזכור: הושע ו (ה) על פן חצבתי כנביאים תהגים באמרי פי ומשפטך אור יצא: דברים פקד יז (אל) על פי התורה אשר יורו ועל המשפט אשר יאמרו לך תעשה לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל: תהלים יט (י) יראת יקוק טוהר עומדת לעד משפט יקוק אמת צדק יתדו: קהלת יב (יב) יתור מהפה בני תהגר עשות ספרים תרבה אין קץ ולמה תרבה יגיעת קשר: מלכים א-ג (כח) וישמעו כל ישראל את המשפט אשר שפט המלך ויראו מפני המלך כי ראו כי חכמת אלהים בקרבו לעשות משפט: חבקוק א (ד) על פן תפוג תורה ולא יצא לגצח משפט תורה כי רשע מתתיר את הצדיק על פן יצא משפט מעוקל: תהלים קמו (כ) לא עשה כן ללב גוי ומשפטים בל ידעום הללויה: שמואל א-א (ח) ושם איש מעבדי שאול ביום ההוא נעצר לפני ידו ושמו דאג האדמי אביר הרעים אשר לשאול:

^א * פתח אלוהו
^ב * תהלים יט י'
^ג קהלת יב יב
^ד תורת חסאת לרבי יעקב סקילי תלמיד הרשב"א אמצע דרשה מג ד"ה וכן האדם. עין תורה ה' תנינא סוף אות ג' ד"ה כי אכילת הצדיק, ולקוטי תפילות שם אות צו.
^ה * יבמות עו:

דינו, ואין לו שום תוקף ונותנין כה בכתב ידם. ועיי"ז הם גוזרין שלא יהיה תוקף לכתבים שלנו כ"א לכתבים שלהם, וישראל יהיו מוכרחים ללמוד כתב שלהם [א]. ועיי"ז גוזרין ג"כ לגרש בני ישראל ממקום הישוב שנתיישבו שם ישראל כבר, אל מקומות שלא היו שם ישראל מעולם. כי הסמיכה שסומכין את הרב, והכתב, הם מבחינה אחת. כי הסמיכה בידיהם, כמ"ש (דברים לד) **ויהושע בן נון מלא רוח חכמה כי סמך משה את ידיו עליו** [ב]. והוא בח"י הכתב, בח"י יד כותבת [ג] כי הכתב הוא ג"כ מבחי' חכמה, כי אותיות הכתב, בהם נבראו כל העולמות [ד]. כמ"ש (תהלים לג) **בדבר ה' שמים נעשו וכו',** וכתוב (שם קד) **כולם בחכמה עשית.** כי יש בכל אות ואות חכמה, שחיבה חכמתו יתברך שהאות הזו יהיה בתמונה זו, ועל ידו יהי נברא זה העולם כזאת התמונה, ולהתנהג כאותו ההנהגה שיש באותו העולם [ה]. וכן שאר העולמות בתמונה והנהגה אחרת, עיי' תמונת אות אחר, כי כן גזירת חכמתו ית'. וכשהחכם הראוי לסמיכה, נסמך בשם רבי, שהנהגתו בבחי' משפטי אמת כנ"ל. אזי עיי' הסמיכה, שאזי מקבל חכמתו מבחי' יד ה', בבחי' **ויהושע בן נון מלא רוח חכמה וכו' כנ"ל.** אזי מביא הארה וכה בכתב ידינו, שהוא ג"כ מבחי' חכמה כנ"ל. בבחי' (ד"ה א כח) **הכל בכתב מיד ה' עלי השפיל,** שעיי' השכל שמקבל מיד ה', שזה בחי' סמיכה, על ידי זה מביא הארה וכה בכתב כנ"ל. וזה בחי' (במדבר יא) **ותנח עליהם הרוח והמה בכתובים,** שעיי' שנשמכו אז, וקבלו הרוח חכמה, עיי"ז הביאו הארה בכתובים היינו בכתב ידינו כנ"ל. ואזי לא די שאין כתב ידינו נכנע למשפטם, אלא אפי' שכל משפטי הנהגות שלהם, כולם עיי' כתב ידינו, בבחי' (תהלים קמט) **לעשות בהם משפט כתוב.** אבל כשמסמיכין רבי שאינו הגון, עיי"ז נחלש כתב ידינו, ונותנין תוקף לכתב שלהם, וכל המשפטים צריכים להיות על ידי כתבים שלהם דווקא, שהוא בחי' [ו] **משפטים כל ידעום בחי' משפט מעוקל כנ"ל:** גוזרין לגרש ישראל ממקום שנתישבו כבר. כי במקום שישראל יושבין שם מכבר אפילו בחוץ לארץ. הוא בחי' קדושת א"י, בחי' מקדש מעט (יחזקאל יא)[ז]. כי על ידי שישראל יושבין שם, נתקדש האויר בבחי' אוירא דארץ ישראל. כי על ידי כתב ידינו נתקדש האויר בבחי' אוירא דארץ ישראל מחכים (ב"ב קנח: זוהר פנחס רמח: ובתיקון כב [ח]). כי הכתב הוא בחי' אותיות מהכימות [ט], ועל ידי תנועות הקולמם באויר בשעת כתיבה, נחקקים בחי' האותיות מהכימות בתוך האויר. ועל ידו נתקדש האויר בבחי' אוירא דא"י מחכים [י]. ועל ידי שפוגמין בכתב ידינו על ידי הסמיכה שסומכין רבי שאינו הגון כנ"ל, על ידי זה מגרשין ישראל מן הישוב ממקום שישבו שם מכבר שהוא בחי' אוירא דא"י כנ"ל. ומגרשין אותם משם אל מקום **מדבר שממה** [יא] שאין שם שום קדושה, כי לא ישבו שם ישראל מעולם כנ"ל :

תורה אור
דברים פרק לד (ט) ויהושע בן נון קלא רוח חכמה כי סמך משה את ידיו עליו וישמעו אליו בני ישראל ויעשו כאשר צוה יהוה את משה:
תהילים לג (ו) בדבר יהוה שמרים נעשו וזכרת פיו כל צדקתו:
תהילים קד (כד) מה רבו מעשיו יהוה כלם בחכמה עשית מלאה הארץ קננתך:
דברי הימים-א כח (יט) הכל בכתב מיד יהוה עלי השפיל כל מלאכות התבנית:
במדבר בעלותך יא (כו) וישארו שני אנשים בפניהם שם האחד אקדו ושם השני מיד ותנח עליהם הרוח והמה בפניהם ולא יצאו האלהים ויתגבאו בפניהם:
תהילים קמט (ט) לעשות בהם משפט כתוב יהוה לכל חסידיו תללוהו:
תהלים קמו (כ) לא עשה כן לכל גוי ומשפטים כל ידעום תללו יהוה:
יחזקאל יא (טו) לכן אמר מה אמר אדני יהוה כי תחמקתם בגוים וכי הפיצותם פארצות ואזי להם למקדש מעט פארצות אשר באו שם:
דברים ואתה ד (ו) ושמרתם וישיתם כי הוא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים אשר ישמעון את כל הטקנים האלה ואמרו רק עם תקם ויבזו הגוי תגדלו מהו:
איוב לב (ח) אכן רוח היא באנוש ונשמת שדי תבינם:
תהלים ג (ד) יקרא אל השמים מעל ואל הארץ לדון צמו:
ישעיהו ד (ב) ביום ההוא יהיה צמח יקוק לצבי ולקבוצ ופרי הארץ לגאון ולתפארת לפליטת ישראל:
תהילים קלט (טו) לא נכתה צמתי מפני אשר צמתי בסתר רגמתי בפתח ית ארץ:

¹⁰ עיין אברבנאל על התורה שמות יב א'
¹¹ מתדצו - אצלנו
¹² גם בתרלד - מחמתנו. דפ"ר ומתלדו - מחמתינו.
¹³ בתרלד - איני
¹⁴ בתרלד - שהוא
¹⁵ גם בתרלד - אצלנו. מתרלד - אצלנו
¹⁶ עיין ספר הברית ח"א מאמר ד' פ"ג. ועיין תולדות יעקב יוסף פרשת מקץ אות ג' תקופות רב אדא בצנעה וכו'.
¹⁷ בתרלד - שהוא
¹⁸ עיין ראש השנה כ: ופרש"י שם סוד העיבור ברייתא שנויה ברמזים ועיין מדרש תהלים מומר יש אות י' פסיקתא זוטרתא שכל טוב שמות יב. ולק"ה ראש חדש ג' ב' עפ"י (תורה רו) טעיתי כשה אובד
¹⁹ מתדצו - אצלנו
²⁰ מתדצו - אצלנו
²¹ עיין ראש השנה כב. החדש הזה לכם פרשת (שמות יב) תהא מסורה לכם פרש"י לחשובי הדור. רמב"ם קדוש החדש יד. ספר האמונה והבטחון לרמב"ן פרק טו. ולק"ה הכשר כלים ב' ה'.
²² הנשמה היא השכל עיין תורה לה אות ב', ותורה ס' סוף אות ג', ותורה קצב ותורה ח' תנינא אות יב.
²³ תהלים ג' ד'
²⁴ עץ חיים שער יג פ"ד

¹ עיין פרפראות לחכמה אות יא
² עיין מאור ושמש פנחס בפי' השני עה"פ יפקד ה' אלקי הרוחות.
³ תיקון יח דף לב: ודף לה: ותיקון נה דף פט. ועיין משנה אבות פ"ג טו ולקמן תורה ריב.
⁴ כי חן נבראו מחרשימו שנשאר בחלל הפנוי קודם לכל בריאה כמבואר בעמק המלך שער א' פ"ב וצרופן ברל"א שערים פנים ואחור בעולם המלבוס היא תורה הקדומה שבאותיותיה ברא את כל העולמות. שם פ"ד. ועיין ספר היצירה פ"ב משנה ב' ד'. ועיי' סוף פסק ד' שאלמות תקלות אכנסו ועיין לקמן אכן האמיה ממנה האסתה העולם.
⁵ עיין ספר כח ה' שנדפס בסוף ליקוטי הש"ס להאריו"ל. ועיין לעיל תורה יש אות ו' ואת ח'.
⁶ תהלים קמו כ'
⁷ עיין מצודות דוד שם
⁸ הוור הוא ברע"מ פנחס רמח: (נמצא בתוך סוגרים בד"ה עיטוף) ופרדס רמונים לרמ"ק פכ"ג ערך אויר. ובתיקון כב דף סד. וזהו חדש סוף פרשת ויצא (דף לו). במהודו' מתוק מדבש) חסד לאברהם מעין א' נהר כד.
⁹ של"ה הקדוש מסכת שבועות פרק תורה אור אות ס' סג סד אגרות הרמ"ו אגרת כא בירת מגדל עז ליעב"ץ בית המדות עלית האהבה אות עז ועלית המדע אות ו'
¹⁰ עיין לק"ה ר"ח ו' ו' שזה התיקון שנעשה עיי' רבי הספרים אחר שנאבד הצדיק
¹¹ לשח"כ יואל ד' יש ושם ב' ג' וירמיהו יב י'.
¹² עיין כוזרי ד' כט. עיין כתובות ק"א. שבועה שלא לגלות את הסוד ופרש"י י"א סוד העיבור ועיי"ש קושית הפני יהושע מה קשר יש לוה לדחיקת הקץ ולפי דבני רכנו כלן עיי' בגלות נעלם סוד העיבור נמלא גאוליו הוא למוקד קח הגלות
¹³ לק"ה הכשר כלים הל' ב' אותיות ה' ו'
¹⁴ עיין סנהדרין דף א' עד דף יג

מאמר חדי ר' שמעון

מספה"ק לקוטי מוהר"ן

זמן ומקום אמירת התורה

תורה זו נאמרה בראש השנה שנת תקסח (חי"מ) שחל ביום שבת וראשון (פל"ח)

פתיחה

לעיל תורה ס' נתבאר מאמר הזוהר באידרא רבה פ' נשא דף קכח. פתח ר"ש ואמר עת לעשות לה' הפרו תורתך וכו' ונתבאר כיצד זוכים לקיים תורה דלעילא ע"י הולדת היראה ע"ש כאן בתורה סא מבאר רבנו את המשך הזוהר הזה שעפ"י פשוטו מבואר שאחר שנעשה תיקון הנ"ל ראה בזה רשב"י שעת רצון ואז חדי ר"ש ואמר ה' שמעתי שמעך יראתי וכו' המבואר בתורה זו דהיינו שכעת כבר א"צ לעבודה בדרך של יראה כל כך כמו לעיל אלא בדרך של אהבה/א.

הפרפראות לחכמה מוכיח ומבאר שתורה זו שנאמרה בשנת תקסח, היא כעין צוואה ראשונה של רבינו, כי אז נעשה חולה וסבר שיפטר, והש"י ריחם עלינו והאריך ימיו עוד ג' שנים, ובר"ה תקעא, ח"י ימים לפני פטירתו, אמר שוב תורה והיא הצוואה האחרונה, דהיינו תורה ח' תנינא. ושתיקה עוסקות בעניין גודל החיוב להתקרב לרבי אמיתי, עד שבזה תלוי הכל ולכן לעומת זה סכנה גדולה להתקרב לרבי מפורסם של שקר. ובוזה יתבאר קשר כל פרטי התורה הזו, כי רבנו בתורה זו הכין את אנ"ש לזמן שלא יזכו להמתקת הדינים על ידי ההתקשרות והתכללות בו לבד, ומבאר עצה שעדיין יש תקווה ע"י שיזכו לשלימות התורה אם יכבדו את כל ספרי הצדיקים, וע"י שלימות התורה, יאיר בה רבנו מנשמתו שהיא אבן השתייה קדש הקדשים חכמה עילאה ששם ההמתקה לכל הדינים.

בסוף התורה חדי ר"ש משמע שצדיק כזה היה רשב"י, ובלק"ה מבואר שהיה משה רבינו, ונראה שהכוונה לכל יחידי הדורות, ויותר מזה צ"ע. כי זה לא תלוי רק בגדלות, וכדמשמע בתורה זו שלכאורה ר"ע לא זכה לזה/ג, אע"פ שהיה שורש תורה שבע"פ כמבואר בספרים (של"ה הק') ועיין לק"ה מנחה ז' אות נד שמפליג במעלת ר"ע מאד/ד.

רבנו מבאר כאן בהפלגה עצומה את מעלת הצדיק הדור הנורא הזה, עד שנראה שהוא חד בכמה דורות, דהיינו נשמה המנהגת את הגלגלים ועי"ז יודעת סוד העיבור, עד שמכנה אותו אבן השתייה שממנה הושתת העולם שהיא שְׁכָל הכולל שְׁכָל המתקת הדין של כל העולם תלויה רק בהתקשרות אליה, ומשמע שרבינו היה צדיק כזה, וע"י לימוד ספרו וההתקבצות אצלו בר"ה זוכים להמתקת כל הדינים ועי"ז לכל התיקונים המבוארים בתורה זו.

במושג אמונת חכמים אפשר לטעות שהיא כמו אמונה של נשים דהיינו ביטול פשוט. ובאמת אינו כן אלא אמונה היוצאת מתוך תיקון המשפט שאין לנשים, כי לשלימותה צריך תיקון המשפט בתכלית עד לעיון שכלי דק/ו¹ בזה ובכל התחומין כגון בעיקר באכילה/ו², שלא יהיה נידון במותרות, ואעפ"כ לזכות לאמת ועצה הנכונה

^א תשרי תשס' תשרי תשס' ניסן אייר תשעב

^ב עפ"י הפל"ח שתורה זו צוואה של רבנו כיצד ימשך התיקון אחר פטירתו משמע שאנו בחביבותא שמביא בשם רשב"י קאי גם עלינו חסידי רבנו וכמבואר לקמן באות ז' ואות ח' כשמתקבצים אצל הצדיק בר"ה ונכללים יחד ובו אזי זוכים לשמחה בבחי' אור צדיקים ישמח. ועיין מאמר לכו חזו שבתחילת הספר שרשב"י אמר שלא תשתכח התורה ונראה כוונתו שלא תשתכח ע"י בחי' אנו בחביבותא הנ"ל דהיינו ההתכללות בצדיק שהוא בחי' אבן השתייה שע"ז נמתקים כל הדינים שמהם השכחה. וכאן מביא רבנו דברי רשב"י ובפשטות הכוונה לעצמו וכן נתבאר שם במאמר לכו חזו שגם היום מכח רשב"י לא משתכחת התורה אבל ע"י שמתלבש ברבינו. ונראה שמזה הטעם הליבש רבנו צוואתו זו דייקא על מאמר רשב"י הזה חדי ר"ש וכו'.

^ג אין זה מוכרע ואפשר לחלוק על זה כי הראייה שלי היא ממה שלא המתיק את דיני תלמידיו עד שהוצרכו להפטר, אבל עיין בפנים מלק"ה שעפ"י הסוד לא אפשר היה להמתיק הדינים האלה של התלמידים מצד שרשם ומצד תורת ר"ע שכיון שהיתה ראשית התגלותה בעולם, והלל הוא שאין אדם עומד על דברי תורה אא"כ נבשל בהם תחילה, דהיינו שכל אור חדש בהכרח שלא יהיה כח בכלים לסבול אותו עד שישברו יחזור לתקנם. ומאריך מצינו הרבה מקומות שעפ"י הפשט אדם נענש בדבר שעפ"י הסוד נתבאר שכביכול מוכרח היה לחטוא. וכעין זה מצינו בכהאריז"ל שמשא רבנו היה גבוה ולא יכול היה להיכנס לארץ ואעפ"כ בתורה כתוב שלא נכנס בסיבת החטא. והם דברים שבכבשונו של עולם. ואין לחקור בהם. רק על פי הפשט נראה לכאורה שר"ע לא זכה לזה אע"פ שזכה ליותר מזה בבחינות אחרות וכדמצינו שאחז"ל חכם עדיף מנביא.

^ד העתקתי במקומו באות ח'

^ה עיין באות ד' אריכות בעניין הזה ממה שרבנו נוקט שעצת נשים בחי' טינפת מוכח שאע"פ שיש הרבה דוגמאות שצריך להתייעץ באשה כאן מדבר רבינו בעיצה באופן שלא שייכת אצל נשים כלל. דהיינו אפילו שתיהיה אכילה בקדושה כמו רות דכתיב ביה ותאכל ותשבע ותותר. וצ"ע דבורה הנביאה.

^ו אכילה בקדושה שהיא מכח ברור דק ע"י אמונה חזקה מבואר בתורה סב

לא מסתייע מילתא אלא בסיעתא דשמיא, ע"י המתקת הדינים ע"י התכללות בצדיק שהוא שכל הכולל אבן השתייה. אלא שהצדיק נעלם בחי' יסוד עולם הטמון ונעלם וסובבים אותו הרבה רשעים שמתדמים לו ומרחיקים ממנו, ועל זה מזהיר אותנו רבינו מאד שלא נקבל על עצמנו מנהיג שאין לו אמונת חכמים שהיא עיקר המבחן למנהיג שאינו ראוי. ומהדוגמא שמביא את דואג האדומי משמע שכמעט בלתי אפשרי לסתם אדם לברר את האמת בזה, כי אע"פ שחז"ל העידו עליו שהיה רשע ממש אבל היה ראש סנהדרין ומי יכול לדעת מה בליבו. רק מי שהיה דבוק בצדיק האמת בשמואל הנביא^א.

יש כאן דגש גדול על עניין הספרים גם זה מעניין הצוואה כי אע"פ שבכמה תורות מדגיש רבנו עד כמה אינו דומה כלל השומע מהצדיק עצמו למעיין בספריו זה דווקא בחיי הצדיק אבל אחר הסתלקותו כגון בתורה זו שהיא צוואה אדרבה מדגיש שאין שלימות לתורתו אלא כשמאמין בכל ספרי הצדיקים ולומד אותם בביטול^ב/עד שמוצא כיצד נכתב עבורו ממש כמבואר בתורה קבא^ט.

ליקוטי הלכות

*או"ח ג' דף קטו ר"ח ז נה אותיות
 או"ח ג' דף קצג תענית ד מבאר פרשת ויגש שבהפטרות נאמר ולא יחצו עוד וכו'
 או"ח ג' דף רלא סוכה ז טו אותיות
 או"ח ג' דף רמ הו"ר ב
 יו"ד א' דף י" שחיטה ה' חלד חלדה וחולדה
 יו"ד א' דף קלב: הכשר כלים ב אמונה שורש הכלים
 יו"ד ב דף קפח: כלאי בהמה ג שייך לאות ו'
 אה"ע ג: פו"ר ואישות א' טו אותיות
 אה"ע נז: גיטין ג' כו אותיות
 חו"מ ב דף קלה פקדון ה' מה אותיות ע"י תקן אמונה נכתב ספר
 חו"מ ב דף ריד גזילה ב' יד אותיות

שיחות השייך לתורה זו

עיין שיש"ק ח"א מסימן רח עד ריב. עיין חיי מוהר"ן אות נט קסד קפד ועיין ביאור הליקוטים בתורה זו אות מח הובא בשיש"ק ח"א תפב. עוד עיי"ש ח"ה כג כה כו וימי מוהרנ"ת כה ומכתבי מוהרנ"ת סימן רצה

מאמר "חדי רבי שמעון", (ליקו"מ ח"א) סימן ס"א, נאמר בראש-השנה תקס"ח (חיי מוהר"ן סעיף נ"ט, עיי"ש ההמשך; מובא להלן בס' רי"א, עיי"ש), ושחל ביום ראשון (פל"ח ס"ו זה):

אֲדוֹנָנוּ מוֹרְנוּ וְרַבְּנֵנוּ זְכוֹרֵנוּ – לְבָרְכָה גְלוּהָ וְהַמְשִׁיךְ תַּקוּן הַהִשְׁגָּה הַזֹּאת (הַיְיָנוּ מֵאֲמַר ס"א) בְּרֵאש־הַשָּׁנָה הָרִאשׁוֹן בְּשֶׁהִגִּיעַ עָלֵינוּ הַמַּחְלָה שְׁנִסְתַּלַּק מֵאֵתָהּ (שְׁנַת תַּקְס"ח. רֵאדָה חַיִּי"מ סַעִיף נ"ט, וְסַעִיף קס"ד). וְהַפְּלִיא לְהַמְשִׁיךְ בְּהַ סְמִיכָה לְתַלְמִידוֹ מוֹהֲרַנ"ת זְכוֹרֵנוּ – לְבָרְכָה וּפְמוֹבָא מְזִיחַ בְּסַפֵּר פְּרַפְרָאוֹת לְחֻכְמָהוּ וְתַקוּן הַכְּתִיבָה וְהַדְּפָסָה לְסַפְרוֹ שְׁנִדְפַס בְּשָׁנָה הַזֹּאת (עֵיין בַּחַיִּי"מ סַעִיף קפ"ד). וְגַם אַחַר כֵּן בְּיוֹם הַסְּתַלְקוֹתוֹ סָבַב ה' יִתְבָּרַךְ שְׁנִשְׁמַע לְתַלְמִידוֹ מוֹהֲרַנ"ת זְכוֹרֵנוּ – לְבָרְכָה הַנְּזָכֵר – לְעֵיל, בְּצַעֲקָתוֹ וְתַפְלֵתוֹ הוֹשִׁעֲנָא "אָבֶן שְׂתִיָּה" וְכו' (רֵאדָה יְמֵי מוֹהֲרַנ"ת ח"א, סַעִיף ס"ב). וְכֵן אַחַר-כֵּן בְּשָׁנָה לְאַחַר יְמֵי תַלְמִידוֹ הַנְּזָכֵר – לְעֵיל הִיָּתָה הַסְּתַלְקוֹתוֹ בְּהִשְׁגַת הַתּוֹרָה הַזֹּאת הַזֹּאת (רֵאדָה בְּסוֹף עֲלִית בְּמַכְתָּב הַסְּתַלְקוֹתוֹ שֶׁל ר' נַתָּן, וּבְלִיקוּ"ה הַל' ר"ח הַל"ז בְּסוֹפוֹ). וְהַרְבֵּה הִזְהִיר אֲזוּ מֵאֲדוּ עַל מִצְוֹת הַהִדְפָּסָה וְהַכְּתִיבָה (רֵאדָה בְּמַכְתָּב שֶׁם), כְּמֵאֲמַר הַכְּתוּב הַנְּזָכֵר – לְעֵיל "עֲשׂוֹת סְפָרִים הַרְבֵּה אֵין קֵץ". גַּם נִרְאָה וּמְבוֹאֵר מְדַבְּרֵינוּ בַּעַל-פֶּה שֶׁהוּא הַצְּדִקָּה אֲשֶׁר גְּדָלָה כְּמוֹ כֵּן חַיִּיבָה וְרוֹמְמוּתָהּ וְכו': (בִּיאור – הַלִּיקוּטִים תו"ז סַעִיף מ"ח; מוֹבָא בְּשִׁיש"ק ח"א, סַעִיף תפ"ב).

אגב אורחא הנני להציג מה ששמעתי מאבי (רבי נחמן מטולשיץ) זכרונו-לברכה בשם מורנ"ת זכרונו-לברכה, שלא נמצא לו בירור ההלכה והמשפט הנזכר-לעיל, זולת בג' דברים: א) חיוב ללמוד הפוסקים בכל יום ויום. ב) וחיוב התפלה והבקשה, לחדש בה בכל יום כפי מה שעובר עליו. ג) וחיוב אסיפת הנפשות בראש-השנה למקום גניזתו הקדושה, ער כאן לשונו. והנראה לעניות דעתי, שהן הן הג' דברים המוכרחים בכל איש ואיש, לבקש ולחפש עליהם לכלליות עצותיו והנהגותיו

^א עיין רות רבה ד' ט' שבא אבנר לשאול בשם שאול המלך על ההלכה בדין מואבית אמר לו שמואל דואג מיני הוא ואינו יוצא בשלום מן העולם. (אישי התנ"ך)

^ב בלק"ה כמה פעמים מדגיש שהכוונה רק לספרי קודש שבנויים על הקדמות חז"ל והאריז"ל והבעש"ט ושכתב מחבר ירא שמים, אבל בכלליות דייקא רובי הספרים מבואר כאן שמחזק את האמונה ומשלים את התורה. ויש לדון כגון בחולק על הבעש"ט ללמוד בספרו שבנוי על חז"ל ואין בו סתירה להבעש"ט. ונ"ל שאין חשש וכן נהגו אנ"ש ללמוד ספרי הגר"א אע"פ שחלק על הבעש"ט. מאידך דעות משובשות יש גם בכל מקום וצריך להזהר. ובעיקר הזהיר רבנו מספרי חקירות באמונה. עיין חיי מוהר"ן אותיות תז עד תיב

ועיין חיי מוהר"ן סימן שמשט שהעיקר הוא ללמוד את הליקוטי מוהר"ן ושם בהשמטה מי שאין לו לקנות את ספרו ימכור כל ספריו ויקנה את ספרו. ופשוט שאין הכוונה לספרי גמרא והלכה. ולכל כלל יש יוצא מהכלל ותלוי באדם במקום ובזמן.

^ט תורה קבא – אֲזוּ אֲמַרְתִּי הִנֵּה בָאתִי בְּמַגְלַת סֵפֶר כְּתוּב עָלַי לְעֲשׂוֹת רְצוֹנָךְ וְכו' (תְּהִלִּים מ): כְּשֶׁאָדָם רוֹאֶה וְלוֹמֵד בְּסֵפֶר, וּבְכָל מְקוֹם שֶׁהוּא רוֹאֶה וְלוֹמֵד, מוֹצֵא אֶת עַצְמוֹ, הֵינּוּ שְׁלוֹקֵחַ לְעַצְמוֹ מוֹסֵר, וְרוֹאֶה פְּחִיתוֹתוֹ וְשִׁפְלוּתוֹ, בְּכָל מְקוֹם בְּאִיזָה סֵפֶר שֶׁהוּא בָּא וּמְעִיז שָׁם, זֶה סִימָן שֶׁחָפֵץ לְעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ. וְזֶה, אֲזוּ אֲמַרְתִּי הִנֵּה בָאתִי בְּמַגְלַת סֵפֶר כְּתוּב עָלַי. זֶה סִימָן לְעֲשׂוֹת רְצוֹנָךְ אֶלְקִי חֲפָצְתִּי כְּכוּל:

המוכרחים לו. כי לימוד הפוסקים, הוא מה שעסקו כל אחד עד מקום שידו מגיע, לברר ולמצוא גם עתה, בירור ההלכה שככללות המשפטי אמת והנהגות והדינים הנזכר-לעיל. והתפלה, היא הסגולה העיקרית להזדכך מהתאוות ועשן עבירות הגוף, העולה אל המוח לבלבל ולהתעותו מבירור המשפט והעצה הנזכר-לעיל – גם אם ירצה ויתאוה לפעמים לעשות רצונו יתברך. וכן נמשך ועולה העשן הזה מהגוף אל המוח, שככללות הנפשות – שהוא המנהיג שבהם פנזכר-לעיל – להיות גם עליו בעצמו, קשה וכבד בעת הזאת, להבין ולהשכיל בעצם בירורי הנהגות והמשפטים המוכרחים לכל איש ואיש, בכל יום ויום פנזכר-לעיל. ועם כל זאת, גדול ועצום מעלת ראש השנה הנזכר-לעיל, שממש כל המשכת תיקוני היום כפורים, לבא בקודש הקודשים שבביאור ההלכות הנזכר-לעיל. וכבר ביארתי במקום אחר (עיין לקמן בביאורים על תורה ח' תנינא, אות י"ז, ו-כ"ב), שמחמת זה מוכרח שיהיה כל עיקר הבקשה והתפלה הנזכר-לעיל, לבקש ולחפש ולהתפלל להתגלות ומציאות הצדיק והפלא יועץ הנזכר-לעיל בעצמו. כי על ידו לבד, יהיה ביכולת להזדכך מתכלית התגברות הטנופת שבאחרית הימים האלה, ולהתעלות זה לעומת זה לתכלית הבירור והוצאות המשפט לאור הנזכר-לעיל: (- שם שם, אות ס"א).

החוש מעיד, שענין זה של הקיבוץ, שמתקבצין כלל אנשי-שלומונו על ראש-השנה לאומן, זהו עיקר הכלליות וקשר האחדות של כל אנשי-שלומונו בקשר אחד, ורק בזה אנו מקיימין רצונו זכרונו-לברכה להיות מחזיקים את עצמם כלל אנשי-שלומונו בקשר אחד באהבה ואחדות. ורק על-ידי-זה עיקר קיום הארת השארתו הקדושה לנצח, כאשר הבטיח (רבינו) זכרונו-לברכה שענינו לא יופסק והאש שלו תוקד עד ימות המשיח. וכנראה בחוש אשר זה יותר משישים שנה אחר הסתלקותו זכרונו-לברכה, והאש הקדוש של אמונת-חכמים בו זכרונו-לברכה, ובחיבוריו הקדושים, ובכל הצדיקי אמת בוער בלב אנשי-שלומונו עד אין סוף ממש! ומשתדלים לעסוק בעניניו זכרונו-לברכה, בכל פעם בהשתדלות יתירה ביותר, להפיץ מעינותיו הוצה, להדפיס חיבוריו זכרונו-לברכה, ולבנות בניניו הקדושים, ולעסוק בכל עניניו על צד היותר טוב, וכבר יש רבים מאנשי-שלומונו אשר כמעט שלא הכירו ולא ידעו ולא ראו שום אחד מתלמידי הקדושים זכרונו-לברכה, ואף-על-פי-כן בוער בלבם עסקיו ועניניו של רבינו הקדוש זכרונו-לברכה כאש יוקדת ממש, ושותים בצמא את כל דבריו ודברי תלמידי הקדושים זכרונו-לברכה, והם עליהם ממש "כמים קרים על נפש עיפה", ועוברים את ה' באמת בכל לבם ובכל נפשם, והכל בכוח קדושת ההתנוצצות הארת הדעת הקדוש, שנשאר בעולם מרבינו הקדוש זכרונו-לברכה, על-ידי חיבוריו ותלמידי הקדושים, ועיקר יסוד קיום כל הענין הזה הנזכר-לעיל, הכל הוא על-ידי הענין הקדוש של ההתקבצות וההתאספות יחד של כלל אנשי-שלומונו של ראש-השנה, וגם כפי אשר נתבאר, שרצון רבינו זכרונו-לברכה היה, שגם אחר הסתלקותו זכרונו-לברכה יהיו כל אנשי-שלומונו באגודה אחת וקשר אחד: (-פ"ח תו' זו סעיף ח' (דף ל"ד: טו"א באמצע); מובא בשיש"ק ח"א, סעיף ר"ח).

מספרים אנשי-שלומונו מענין הסתלקותו הקדושה של רבינו זכרונו-לברכה ביום רביעי של סוכות, שחל אז ביום שלישי (- כי יום ראשון של סוכות חל אז ביום שבת-קודש) – ושמעו מרבינו זכרונו-לברכה, איך שישב על מיטתו בחלישות גדול מאוד, ואחז הלולב עם האתרוג בידו, ואמר בקול נעים, קול דממה דקה קדוש ונורא מאוד, את תפלת ההושענא של "אבן-שתייה". עמוד והתבונן והתפלא, עד היכן הדברים מגיעים, ואי-אפשר להאריך בענינים גבוהים ורמים ונשגבים נסתרים כאלו כמובן: (- שם שם (טו"ב באמצע); מובא בשיש"ק שם, סעיף ר"ט).

במאמר זה אות ב' מבואר שם מענין ידי הסמיכה וידי הכתיבה, ושעל ידי הסמיכה לרבי הגון שהנהגתו בבחינת משפטי אמת, על-ידי שיש לו אמונת-חכמים בשלימות, אזי על-ידי הסמיכה שאז מקבל חכמתו מבחינת יד ה', בבחינת "ויהושע בן נון מלא רוח חכמה, כי סמך משה את ידיו עליו", אזי מביא הארה וכוח בכתב ידינו וכו'.

ולפי עניות דעתי, רמז גם בזה סמיכה להרב רבי נתן זכרונו-לברכה, כאשר כבר רמזנו למעלה קצת בענין מה שבארנו קצת על המאמר "קרא את יהושע" סימן ו' (אות טו'); ושגם במאמר "כי מרחמם ינהגם" בליקוטי תנינא סימן ז', שנאמר בשנת תק"ע, שהיא שנה האחרונה של ימי חייו זכרונו-לברכה, וגם שם מובא בסוף המאמר פסוק זה "ויהושע בן נון מלא רוח חכמה" וכו', ואז הבינו גם קצת מאנשי-שלומונו, שכונתו זכרונו-לברכה להסמיק בזה את הרב רבי נתן זכרונו-לברכה, בפרט לפי מה שמבואר, מה שאמר לו רבינו זכרונו-לברכה: "ואם יש לך אמונה" וכו', מובן מזה שגם רבינו זכרונו-לברכה הסכים למחשבותיו, שיש לו אמונה שלימה, רק שצריך לתקן עוד בחינת אמונת-חכמים להאמין גם בעצמו, ובחידושי שהוא מחדש. ואם-כן בודאי היה ראוי לסמיכה, מאחר שיש לו אמונת-חכמים בשלימות, וזוכה להוציא משפטי אמת והנהגות ישרות מכל הלימודים שלומד, שזה בעצמו כל ענין החיבורים הקדושים שחיבר הרב רבי נתן זכרונו-לברכה, שהם ספרי "ליקוטי-הלכות", שהתחיל לחברם בחיים חיותו של רבינו זכרונו-לברכה ובפקודתו זכרונו-לברכה, אשר כל יסוד ענינם הוא רק על קוטב זה להוציא מכל הלימודים שהאדם לומד, משפטי אמת והנהגות ישרות הן מהלכות בשר בחלב ותערובות וכו', והן מהלכות טוען ונטען, וגביית חוב, ופקדון, ושומרים, וכל כיוצא בזה, וכמובא גם בהקדמה של ספר "לקוטי-הלכות". וחכם כזה בודאי ראוי לסמיכה. ויותר יש לבאר בזה מענין ידי הכתיבה וידי הסמיכה, כי הרב רבי נתן זכרונו-לברכה היה כתבן וסופר גדול, וחיבר ספרים הרבה, וגם כתב כמעט כל חיבוריו הקדושים של רבינו זכרונו-לברכה, ורבינו זכרונו-לברכה בעצמו אמר עליו, שיש לו חלק גדול בהספר "ליקוטי-מוהר"ן", וכמעט שכל הספר הוא שלו (היינו: על-ידי הגעגועים והתשוקות גדולות וחזקות מאוד שהיו לו לשמוע חידושי-תורה מרבינו זכרונו-לברכה, וגודל זהירות וזריזות השתדלותו בזה לכתבן ולהעתיקם): (שם שם (דף ל"ה. טו"א); מובא בשיש"ק שם, סעיף ר"ט).

שמעתי מפיו הקדוש של מוהר"ן זכרונו-לברכה בפירוש, שכל חיותו והתחזקותו בעבודת ה' אחר פטירת רבינו זכרונו-לברכה, הוא רק על-ידי הכתבים שצוה עליו רבינו זכרונו-לברכה לחדש תמיד חידושי-תורה, ולכתבו בספר. וגם נשמע מפיו הקדוש, שחקר הרבה בדעתו במה לזכות את העולם, ולהאיר להם קצת מהרשימה הקדושה שקיבל מרבינו זכרונו-לברכה, ונתברר לו, שהוא רק על-ידי שיכתוב ספרים רבים בענין זה, ויפיצם בישראל וכו': (שם שם (דף ל"ה. טו"א); מובא בשיש"ק שם, סעיף ר"א).

תיכף אחר הסתלקותו של מוהר"ן, התחילו להתפשט ולהתגבר הגזירות של לימוד נערי ישראל כתבם ולשונם בבתי ספריהם, שהם השקאליס, וההכנסה על-זה היה שהטילו מס על ישראל לשלם בעד הדלקת נר של שבת, שמזה דיבר גם-כן ביום הנזכר-לעיל סמוך להסתלקותו; ורימו, שנוגע גם-כן לענין מאמר זה הנזכר לעיל. וכמובאר קצת ב"הלכות ראש-

חודש" הלכה ז'. גם הגזירה של שינוי המלבושים, ועוד כהנה וכהנה, והרוח סערה של האפיקורסות הולך וסוער בכלליות ובפרטיות, מה שאי-אפשר לבאר כלל. אך זאת נחמתנו בעניינו, מאחר שרואין שנתקיימו ראש דבריו, בודאי בעזרת-השם יתקיימו כל דבריו הקדושים וְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָהּ, שהספרים הקדושים הבנויים ומיוסדים על יסוד אמונת חכמים בשלימות, בפרט הספרים הקדושים הבנויים על יסוד התגלות הדעת והידושי תורתו של רבינו הקדוש, אור האורות וְכָר-צִדִיק-לְבָרְכָהּ, המה יעמדו בעזרתנו סלה, "ולא יאשמו כל החוסים בו" (שם שם (דף ל"ה. טו"א); מובא בשיש"ק שם, סעיף ר"ב).

אמר רבינו, הפגם הגדול שנעשה על-ידי המנהיגים שאינם ראויים לסמיכה, והתנבא ברוח קדשו כל מה שיבוא על ישראל על-ידי זה חס ושלום, שיהיו גזרין שלא יהיה תוקף לשום כתב ישראל רק לכתבים שלהם וישראל יהיו מוכרחים ללמוד הכתב שלהם וכו', וגם על-ידי זה גזרין גזירת גירוש שהוא הגזירה של הסטעפיס וכו' שכל אלו הגזירות יצאו שנים הרבה אחר הסתלקותו וְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָהּ ונתקיימו בימינו, בעוונותינו הרבים: (- פל"ח תו' זו; מובא בשיש"ק ח"ה, סעיף כ"ג).

כל הכוח הזה של ידי הכתיבה של מוהר"ן וְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָהּ הכל הוא בכח ההארה הגדולה של הרוח החכמה שהאיר עליו רבינו וְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָהּ על-ידי בחינת ידי הסמיכה שזה בחינת "כי סמך משה את ידיו עליו" (וכאשר אמר לו רבינו וְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָהּ בפירוש כפי שמבואר במקום אחר), עד כאן לשונו: (שם; מובא שם שם, סעיף כ"ה).

נראה לעניות דעתי שמאמר "חדי רבי שמעון" (- ליקוטי מוהר"ן ח"א, סימן ס"א) היה אצל רבינו וְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָהּ צוואה לאנשי שלומינו המקורבים אליו וְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָהּ איך שיהיה ההתנהגות אחר פטירתו וְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָהּ בענין ההתקרבות אליו וְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָהּ, ורמו להם שהעיקר הוא להתחזק באמונת חכמים באמת ולבלי לסור מדבריהם ימין ושמאל וכו'; (שם; מובא שם שם, סעיף כ"ו).

בטוף אלול סמוך לראש השנה היו מצפים במאהלוב, שיבוא חותני לביתו, ואני התחלתי להכין עצמי לנסוע לברסלב על ראש השנה. וזוגתי ידעה מזה ורצתה למנוע אותי, ולא הועיל כלל. ונסעתי לרבינו וְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָהּ קודם שבת שלפני סליחות, ובאתי לקהילת נעמירוב על שבת, ואכלתי אצל אחותי. אך הייתי גם בבית אבי, נרו יאיר, לקבל פניו. וכבר התחיל להתפייס עימי קצת, כי ראה וידע שבודאי לא ימנע אותי, וגם הבין שכוונתי לשמים.

במוצאי שבת נסעתי מיד לברסלב, ובאתי קודם הסליחות לברסלב, וזכיתי לראות פני קדשו בעת שנכנס לבית המדרש לומר סליחות עם הציבור.

ואחר הסליחות נכנסתי אצלו ודיבר עימי הרבה בחסדי השם, וישבתי כל השבוע בברסלב, עד שהגיע ראש השנה שנת תקס"ח, שחל אז ביום שבת קודש.

בראש השנה שמעתי מפיו הקדוש תורה הקדושה "חדי רבי שמעון" וכו' (ליקוטי מוהר"ן ח"א, סימן ס"א) ושם, באותה התורה גילה מענין הספר שנעשה על-ידי מחלוקת בחינת: וספר כתב איש ריבי וכו', ולא ידענו אז מה מרמו: (ימי מוהר"ן, סעיף כ"ה).

...על-כן עקר המשכת קדשת התורה הוא על-ידי יעקב, אבל היה עליו מחלקת גדולות מעשו ולכן, שהם בחינת החולקים על חכמי התורה האמתיים, ויעקב אבינו כל מה שהיו חולקין עליו יותר, התגבר לשוב בתשובה יותר על פגם אמונת חכמים, ולתקן חטאי אדם הראשון שפגם בזה פנופי-לעיל, ופגם הדורות שאחריו שפגמו בזה. והוא שב בתשובה בשבילים. עד שחבר ועשה על-ידי-זה ספרים רבים, שהיו בחינת מה שנטמן בבית שם ועבר ארבע עשרה שנה, בעת שברח מעשו, ושם עסק בתורה. ובדאי חבר על-ידי-זה ספרים רבים. פי יעקב חבר כמה ספרים קדושים בענין האמונה הקדושה, כמוכא (- בחי"מ סי' שצ"ה, וראה רמב"ם הל' ע"ז, פ"א, הל"ג, עיי"ש; וע"ע בליקוטי תנינא סימן ל"ב) וכמו שספר מזה אדוננו מוהר"ן ורבינו וְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָהּ (- חיי"מ שם), כמוכא בדברינו, שהיו בחינת "וספר כתב איש ריבי" - שכל מה שרואין שהמחלקת על האמת מתגבר יותר, צריכים להתגבר לשוב בתשובה על פגם אמונת חכמים שלו, או של העולם, או מה שפוגם מה שאינו מאמין בעצמו וכו', (כמו שמבאר שם). ועל - ידי כל תשובה נעשה ספר פנופי-לעיל, בבחינת וספר כתב איש ריבי פנופי-לעיל. וזה נהג יעקב תמיד שכל מה שראה המחלקת מתגבר עליו יותר, היה שב בתשובה ועסק בתורה יותר, עד שחבר ספרים הרבה לאין קץ, ועל-ידי-זה המתיק כל הדינים על-ידי בחינת אכן שתיה וכו', שהיו בחינת מה שכל האבנים נכללו באכן אחת, שהו זכה יעקב בעצמו שבעת שיצא מבית שם ועבר פגע במקום. ושם נכללו כל השתים עשרה אבנים באכן שתיה בקדשי קדשים שהו זכה על-ידי רבוי הספרים שזכה על-ידי עסק התורה (כמו שמבאר שם ופנופי-לעיל; עין שם בהתורה חדי רבי שמעון הנזכר-לעיל היטב, ותבין כל זה): (ליקו"ה ח"ג, הל' ר"ח ז', מ"ה; מובא בשיש"ק ח"א, סעיף מ"ט).

"ועל-ידי-זה אין לו עצה שלמה לעולם" וכו'. (- סעיף ד').

ועל - בן באמת אין לנו שום עצה שלמה, והעצה נחלקת אצלנו, ואין אנו יודעין לשות עצות בנפשנו איך לשוב מעמק הגלות של כל אדם ואדם שנפל למקום שנפל, כי באמת לפעמים נופל האדם לספקות ועצות חלוקות כל-כך, עד שאי אפשר לו בשום אופן לידע האמת איך להתנהג, וכל מה שחותר למצא עצה שלמה, מבלבלין עצתו בכמה פעמים, וכמו ששמעתי מפי רבינו וְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָהּ שיש לפעמים שנומדה להאדם שהוא צריך להתנהג כך וכך, ונגמר בדעתו בספרות חזקות שכן הוא צריך לנהג בודאי, ואחר כך שייגמר בדעתו לנהג כך, בתוך כך עולה על דעתו סברא אחרת, עד שנסתרת עצתו הראשונה לגמרי, ועולים ספרות בדעתו שצריך להתנהג בהפוך ממה שחשב מקדם. וזהו בחינת עצות חלוקות הנזכר-לעיל. ולפעמים מתגבר חלקת העצה כל-כך עד שאינו יודע בשום אופן להכריע העצה לכאן או לכאן, וכשהאדם רואה בעצמו שהוא מנח מחשף זה זמן רב, והוא רוצה בכל פעם לחתור למצא עצה לצאת מן החשך לאור, ויחיה תוחלתו נכונה, ועודנו לא ישוב מהחשך שנלכד בו, עד שנומדה לו שאין לו עצה איך לצאת ממה שצריך לצאת, ועצתו חלוקה מאד, אזי זהו בעצמו תקנתו - שיעצק על זה בעצמו להשם יתברך שנפל כל-כך, עד שאינו יודע העצה שלמה איך לצאת מחשך לאור, כי בודאי אין שום יאוש בעולם כלל, ובדאי גם במקומו נמצאין עצות איך לצאת מחשך לאור, מרע לטוב, רק שבעוונותינו נעלמו ממנו העצות, בבחינת (איוב לח) "מי זה מחשיך עצה במליו" וכו'. ועל-כן תקנתו שידע על כל פנים האמת שנפל כל-כך, ונתרחק כל כך עד שאינו יודע שום עצה, ויעצק על זה בעצמו להשם יתברך - שישיריהו העצה והדרך איך להתנהג באמת, וכמו שדוד המלך עליו השלום, צעק על זה הרבה, כמו שכתוב (תהלים יג): "עד אנה אשית עצות בנפשי וכו'": (- ליקו"ה אה"ע, הל' גיטין ג, בה, עיי"ש עוד; מובא בשיש"ק ח"ג, סעיף ט"ו; וע"ע בליקוטי-תפילות על תו' זו).

כי באמת על הצדיקים הגדולים במעלה מאד עוברים עליהם גם כן עצות חלוקות בעניני הנהגת העולם וכו', כמו שהבנתי מפי רבנו זכרוננו-לברכה: (- שם שם; מובא שם שם, סעיף ט"ז).

וזה בחינת "ויחץ את העם אשר אתו ואת הצאן וכו' לשני מחנות וכו' והיה המחנה הנשאר לפליטה" (בראשית לב, ח) - שפשוט אין שקשה להשיג העצה השלמה, צריכין להתנהג לפי חלקת העצה על כל פנים, באופן שעל כל פנים יהיה נשאר לו מחנה הנשאר לפליטה, ולא יהיה נאבד לגמרי חס ושלום. שלא יאמר שילף ויתנהג וכו' (עיין חגיגה ט"ו). רחמנא לצלן. רק ישתדל שעל כל פנים ישאר מה שישאר וכו'. הינו: פשוטה אדם שהיצר הרע מתגבר עליו כמו שמתגבר, ונדמה לו שאין בכחו לעמוד כנגדו פראוי, וכל מה שחושב עצות ותחבולות - אינו עולה בידו פראוי, ומחמת זה עצתו חלוקה תמיד - אזי כל עצתו העקריית, שייסמך על פח הצדיק האמת, שבאיזה דרך שילף ימצא בו ה' יתברך כנזכר-לעיל. ולעת עתה יתנהג כפי חלקת העצה. שזה בחינת "ויחץ את העם וכו' והיה המחנה הנשאר לפליטה". הינו: שיקבע בלבו שאיך שיהיה, אף-על-פי-כן אני חזק שלא אהיה נסוג אחור לגמרי מה' יתברך, ולא אגאש את עצמי לעולם, ולא אהיה חס ושלום מהחסידיים הנפולים, שהם גרועים (ממשומדים) וכו' רחמנא לצלן, כמו ששמענו מצדיקים. רק אני על משמרת אעמד, לחטף מה שאוכל, למען יהיה המחנה הנשאר לפליטה. למשל: שהאדם חפץ שילמד הרבה, ויתפלל, וירבה בהתבודדות, ויהיה נקי מעתה מכל חטא והרהור וכו', ורואה שקשה עליו וכו' - יהיה חזק בדעתו שעל כל פנים מה שאוכל לחטף בחיי, אתיגע בכל כחי לחטף איזה טוב, כל יום מימי חיי. ואם חס ושלום לא אוכל להתפלל כלל, אראה לדבר אחר כך איזה דבור של תחנה ובקשה וכו', ואם ימנעני חס ושלום גם מזה, מה לעשות - כמו ששמעתי מפי זכרוננו-לברכה, אף-על-פי-כן אלמד מעט או הרבה, ועל כל פנים אתגבר ברצונות חזקים לה' יתברך, ואצעק על כל פנים "רבונו של עולם הושיעה" ! וכיוצא בזה. ואם עצתי חלוקה אם לסע או לישב בביתי, ואיני יכול לתת עצה לנפשי, על-כל-פנים אני חזק בדעתי, שפין בביתי בין בדרך אחטף טוב מה שאוכל. וכן בשאר דברים שאי אפשר לפרטם. וכל זה בחינת "והיה המחנה הנשאר לפליטה". וזה שפרש רש"י: בעל כרחו, כי אלהם עמו. כי בזה אני חזק, שבעל-כרחו יהיה מברח להניחני, שיהיה נשאר לי על כל פנים מחנה הנשאר לפליטה, כי אלהם עמו על זה בכחו של הצדיק וכו'. (- ליקוטי ח"ג, הל' ר"ח ז, סני"ב. עיי"ש עוד; מובא בשי"ש ח"א, סעיף נ).

בשאר לי ענין הנדפס בליקוטי תנינא סימן פ"ו על פסוק "מקצר רוח ומעבודה קשה" (מ), שעל-ידי קטנות אמונה צריכין לעבודות קשות וכו' עין שם, עמדת ליפניו במשתומם ומחשבותי היו תמהים בענין זה, כי נדמה לי שיש לי אמונה קצת. ענה ואמר בלשון גערה קצת, באומר ואם יש לך אמונה, אין לך אמונה בעצמך ("האסטי אין דיר קיין אמונה גיט"), והופיר מיד מאמר רבותינו-זכרוננו-לברכה (ג) "כי מי בו ליום קטנות" (ס) - מי גרם לצדיקים שיתבוננו שלחנם לעתיד לבוא, קטנות שהיה בהם בעצמן, שלא האמינו בהם בעצמן. ורש"י זכרוננו לברכה פרש שם כפשוטו קטנות אמונה. אבל מדקדוק לשון הגמרא שאמרו שם קטנות שהיה בהם נראה מבאר דברי רבנו זכרוננו לברכה שעקר קטנות האמונה שלהן היה בהן בעצמן. ויש לפרש לפי זה שלא האמינו בהקדוש-ברוך-הוא שהוא טוב לכל והם חשויים וגדולים בעיני יתברך. ומחמת זה היה בהם קטנות. וזה היה עקר קטנות האמונה שלהם מה שלא האמינו בהם בעצמן. ויש לכון גם פרוש רש"י לזה:

והכלל המובן מדבריו שהאדם צריך שיהיה לו אמונה בעצמו שגם הוא חביב בעיני השם יתברך, כי לפי גדלת טובתו של השם יתברך גם הוא גדול וחשוב בעיניו יתברך. וכבר מבאר ענין זה כמה פעמים שאין זה ענינה להיות במחין דקטנות חס ושלום וצריכין לבקש הרבה מהשם יתברך לזכות לדרכי ענוה באמת וכו'. (עין בליקוטי תנינא סימן כ"ב ובסימן ע"ב ועוד בכמה מקומות) (- עיין בליקוטי מוהר"ן ח"ב סימן ט"ב, ובסימן ע"ב, ועוד בכמה מקומות):

גם אחר-כך בסמוך אחר שאמר ענין הנזכר-לעיל, הגיע ראש-השנה ואמר אז התורה חדי רבי שמעון, סימן ס"לא בחלק ראשון, ושם הזכיר ענין חסרון אמונה בעצמו, עין שם באות ה' מה שכתוב שם. ויש שיש עליהם מחלקת מחמת שאין להם אמונה בעצמן וכו': (- שיחות הר"ן, סימן ק"מ).

קודם ראש-השנה שנת תקס"ח דיבר עם הרב רבי נתן זכר-צדיק-לברכה, וגילה לפניו הענין המבואר בליקוטי מוהר"ן ח"ב סימן פ"ו, שעל-ידי קטנות אמונה צריכים לתעניות ולעבודות קשות. והרב רבי נתן זכר-צדיק-לברכה עמד משתומם ומחשבותיו תמהים, כי הוא ידע בנפשו כי הוא חזק באמונה וכו'. והשיב לו רבינו זכרוננו-לברכה על מחשבותיו וענה ואמר לו: "ואם יש לך אמונה וכו' אין לך אמונה בעצמך" וכו', עד כאן לשונו: (- פל"ח סי' זה; מובא בשי"ש ח"ה, סעיף כ"ד).

כבר מבואר לעיל, שהמאמר הזה נאמר בראש-השנה (שנת) תקס"ח, אחר שכבר בא עליו החולאת הגדול של השיעור אשר נסתלק מזה. וכבר מבואר בספר חיי-מוהר"ן (סעיף ק"ח, ו-קס"ב, ו-קצ"ז; וכן בימי מוהר"ן סעיף כ"ו, ו-מ"א): אך שבקיין תקס"ז תיכף שבא עליו החולאת הנזכר-לעיל - התחיל לדבר מן ההסתלקות שלו; ואמר: שמוכרח להסתלק על-ידי החולאת הזו. וזה שחי אחר-כך יותר משלשה שנים - היה באמת בניסים ונפלאות גדולות, וכמבואר במקום אחר (- חיי"מ סעיף קס"א, ו-קס"ו, ו-ר"ח; וע"ע בימי מוהר"ן סעיפים ז"ך, נ"ו). וגילה דעתו הקדושה תיכף לפני אנשי-שלומו: שרצונו חזק מאוד שיהיה להם עסק עם קברו הקדוש, היינו לבוא לשם ללמוד ולהתפלל, ולומר תהילים בכוונה ובהתעוררות הלב, ויהיה לו זכרוננו-לברכה שעושים גדולים מזה, וחילוף עצמות וכו'. ושבעבור זה ישתדל בטובתו ותיקון נפשותינו לנצח (- חיי"מ קס"ב הנזכר-לעיל). ופעם אחת אמר בפירושו: "אני רוצה לישראל ביניכם, ואתם תבואו על קברי" וכו'. ובתיבות אלו שאמר: "אני רוצה לישראל ביניכם" - יש בהם עמקות גדול מאוד, כמבואר ברמז קצת בספר חיי-מוהר"ן (סעיף קצ"ז; וע"ע בפל"ח לקמן בס"ר ט"ו, ובס"ה תנינא, סק"ה). (בפרט בעת שאמר וגילה ענין התיקון הנפלא והנורא של העשרה קפיטל תהלים, שאז אמר גם-כן; שגם אחר הסתלקותו וכו', מי שיבוא על קברו, ויתן פרוטה לצדקה, ויאמר שם אלו העשרה קפיטל תהלים, אפילו וכו', ישתדל לאורך ולרוחב להושיעו ולתקנו וכו'; ואמר שהוא תיקון הכללי, ויחד עדים על-זה, כמבואר כל-זה במקום אחר (שיחה"ר סעיף קמ"א, וחיי"מ סעיף קס"ב, ו-רכ"ה). ואנשי-שלומו היו מצטערים מאוד מענין הגילוי דעת של הסתלקותו, וקצת מהם שאלו אותו זכרוננו-לברכה בפירושו, מה נעשה ועל מי תעזבו אותנו, ומה יהיו מהדיבורים שנדברו וכו' (- ראה חיי"מ סעיף רכ"ט). היינו ממה שהתחיל לעסוק עם כל אחד ואחד מאנשי-שלומו להביא אותו לתכלית שלימות תיקונו, מאחר שפתאום ובזמן קצר כל-כך מתחילת התקרבותם אליו זכרוננו-לברכה ותחילת עיסוקו עמהם כבר הוא מוכרח להסתלק, והוא זכרוננו-לברכה חזק אותם בדבריו הנעימים הקדושים והנוראים, ואמר להם: שהעיקר הוא שיחזקו עצמם כל אנשי-שלומו באחדות גדול באהבה רבה, ואז בוודאי אין להם לדאוג כלל, כי בוודאי יהיו

כשרים וצדיקים כמו שהוא רוצה, ואפילו מי שיהיה נלווה להם ויתחבר עמם, אף-על-פי שלא היה מכיר אותו כלל בחיים חיותו, גם-כן יהיה איש כשר וצדיק, כי בעזרת-השם גמרתו ואגמורו – "איך האב אויס גיפירט, אין וועל אויס פירען" (חיי"מ סעיף ר"ח; וע"ע שם בסעיף שכ"ב). גם כבר מבואר שאמר: שהאש שלו תוקד עד ימות המשיח – "מיין פייעריל וועט טליאן ביז משיח וועט קומען" (חיי"מ סעיף מ"ו, רכ"ט, ו-ש"ו). גם מה שאמר: שכמה וכמה צדיקים גדולים מאוד התחילו לעשות ולתקן וכו', ואחר שנסתלקו נפסק הענין, והוא זכרונו-לבְּרָכָה רוצה לעשות ולתקן באופן כזה שלא יופסק הענין לעולם, ואלו התלמידים יעשו עוד תלמידים אחרים וכו', וכן להלן יותר וכו' (- חיי"מ סעיף שע"ג, וע"ע שם סמ"ג).

גם קודם ראש-השנה הַנְּזָכֵר-לְעֵיל, דיבר עם הרב רבי נתן זְכָר-צְדִיק-לְבָרָה, וגילה לפניו הענין המבואר בליקוטי-תנינא סימן פ"ו, שעל-ידי קטנות אמונה צריכין לתעניתים ועבודות קשות, והרב רבי נתן זְכָר-צְדִיק-לְבָרָה עומד ומשתומם, ומחשבותיו תמהים, כי הוא ידע בנפשו שהוא חזק באמונה וכו', והשיב לו רבינו זְכָרוֹנוֹ-לְבָרָה על מחשבותיו, וענה ואמר לו: ואם יש לך אמונה וכו', אין לך אמונה בעצמך. והזכיר אז מאמר רבותינו-זכרונו-לְבָרָה: "מי גרם לצדיקים וכו', קטנות אמונה שהיה בהם" – היינו שלא היה להם אמונה בעצמם בשלימות וכו' (- שיחה"ר סעיף ק"מ). ואח"כ בראש-השנה נכלל ענין זה גם-כן במאמר "חדי רבי שמעון" הַנְּזָכֵר-לְעֵיל – שיש צדיקי הדור שאמונתם שלימה בוודאי, אף-על-פי-כן יש עליהם מחלוקת וכו', מחמת שאין להם אמונה בעצמן, וכו'.

גם בעיתים הללו גילה הענין המבואר בסימן רי"א, מה שנוסעין על ראש-השנה לצדיקים, כי עיקר המתקת הדינים הוא על-ידי קדושת המחשבה, כמו שכתוב (עיין בזוהר פר' פקודי דף רנ"ד): "כולהו במחשבה איתברירו", ואי-אפשר לבוא למוחין זכים אלא על-ידי התקשרות לצדיקים, (כמובא בזוהר) וכמו שכתוב (שמות יג, ט) "ויקח משה את עצמות יוסף עמו" וכו' (עיי"ש בתורה). וענין זה נכלל גם-כן אחר-כך בראש-השנה במאמר הַנְּזָכֵר-לְעֵיל, במה שביאר שם באות ו', שכל המתקן של כל הצמצומים והדינים הוא על-ידי השכל, כי כולם במחשבה איתברירו וכו', ואחר-כך באות ז' מבאר שזה בחינת מה שנוסעין על ראש-השנה לצדיקים וכו'. והנה עד זמן הַנְּזָכֵר-לְעֵיל לא היה שום גילוי דעת ממנו זְכָרוֹנוֹ-לְבָרָה אודות ספרו הקדוש ליקוטי-מוהר"ן, אם ברצונו להדפיסו, אדרבא היה נראה מדעתו להיפוך קצת. ואחר ראש-השנה הַנְּזָכֵר-לְעֵיל נסע ללעמברג, ומשם שלח לכאן להדפיס ספרו הקדוש, והזהיר מאוד להתמיד ולהגות בהם כמבואר במקום אחר (- ראה חיי"מ סעיפים: קפ"ד, ו-שמ"ט, ימי מוהרנ"ת ח"א, סעיפים: ט, כ"ו, ו-כ"ט; ובמעלת תורתו וספריו – חיי"מ ש"מ-שצ"א, ובשיחה"ר קצ"ט-רב"י). וגם זה נכלל במאמר הַנְּזָכֵר-לְעֵיל בענין "וספר כתב איש ריבי", וענין שכבר יש כמה ספרים עבשיו, וגם עתידים להיות עוד כמה ספרים, וכולם צריכין להעולם, וצריכין להאמין בהם וללמוד ולהגות בהם, ולהחזיק אותם בחשיבות גדול וכו'. וכן הצדיקים שיש להם אמונת חכמים בשלימות, צריכין גם-כן להתחזק ולהאמין בעצמן, היינו בהחידושי תורה שלהם שהם עצמן מחדשין, ולהחזיק אותם בחשיבות וכו'.

ומכל המבואר לעיל, נראה לעניות דעתי, שהמאמר הזה היה אצל רבינו זְכָרוֹנוֹ-לְבָרָה כעין צוואה לאנשי-שְׁלוֹמֵנו המקורבים אליו זְכָרוֹנוֹ-לְבָרָה, איך שיהיה ההתנהגות אחר פטירתו זְכָרוֹנוֹ-לְבָרָה בענין ההתקרבות אליו זְכָרוֹנוֹ-לְבָרָה, ורימו להם שהעיקר הוא להתחזק באמונת חכמים באמת, ולבלי לסור מדבריהם ימין ושמאל, ועל-ידי-זה זוכין להוציא משפטינו לאור, היינו שיקבל וילמוד מכל הלימודים שלומד – משפטי אמת והנהגות ישרות, איך להתנהג, הן לעצמו, הן לאחרים המתנהגים לפי דעתו, אשר זה עיקר מטרת כוונת מעלת ההתקרבות לצדיקים, ולא די לעיין בספרים קדושים לבד, (כקושיית החולקים על ענין התקרבות לצדיקים, וכמובא גם במאמר "תפלה לחבוק" – סימן י"ט, ובשאר מקומות בדבריו זְכָרוֹנוֹ-לְבָרָה (ח"א תורה ק"כ; וע"ע בתורה קנ"ג; וע"ע בתורה קצ"ב), כי לאו כל אדם זוכה להוציא משפטי אמת והנהגות ישרות ממה שלומד בספרים, וכמו שאמר רבותינו זכרונו-לְבָרָה (ראה מגילה ו'): "לאסוקי שמעתתא אליבא דהילכתא – סייעתא דשמיא", וכמו שהביא רבינו זְכָרוֹנוֹ-לְבָרָה במאמר זה עצמו, מענין דואג שהיה אדם גדול, והוציא משפט מעוקל שאין דוד ראוי לבוא בקהל, אשר תקוות כל קהל ישראל הוא על-ידי דוד משיח ה', ומחמת זה עצמו צריכין בוודאי להתחזק מאוד, ולהשתדל להתקרב לצדיקי אמת, בכדי שהם ידריכו אותו בדרך ישרה כל אחד לפי בחינתו. ורבינו זְכָרוֹנוֹ-לְבָרָה רימו בכאן, שעל-ידי שלימות אמונת חכמים, זוכין להוציא משפטי אמת מהלימוד בספרים קדושים לבד גם-כן. וכן זוכין על-ידי-זה לעצה שלימה, שגם בשביל זה צריכין לבקש ולהשתדל למצוא איזה מנהיג אמיתי שיוכל לתקן עצתו. רק כל זמן שאין זוכין למצוא זה המנהיג האמת, אזי על-ידי ששבים באמת על פגם אמונת חכמים, עד שבכל פעם נחשבין בעינינו ביותר הספרים הקדושים שנתחברו על-ידי צדיקי אמת, ומאמין בהם ועוסק בהם בתמימות, ומבטל דעתו נגדם, ונוהר לבלי לסור מדבריהם ימין ושמאל, על-ידי-זה בעצמו נשלם אור התורה הקדושה ביותר, עד שמקבלת מחכמה עילאה, ומשפעת בכל החכמות, שהם בחינת השכלים פרטיים, עד שעל-ידי-זה נמתקין כל הדינים והצמצומים בכלליות וגם בפרטיות – יוכל על-ידי-זה כל בחינת שכל הפרטי להמתיק בחינת הצמצומים השייכים אליו, כי הוא שרשם, ואז על-ידי-זה יוכל כל אחד להוציא משפטי אמת מכל הלימודים שלומד, מאחר שנתתן מוחו ושכלו, אשר בזה תלוי עיקר תיקון המשפט, וכן על-ידי-זה נשלמת העצה אצל כל אחד לפי בחינתו, כי שלימות העצה הוא עיקר בחינת המתקת הצמצומים בְּנְזָכֵר-לְעֵיל:

גם רימו להם הפגם הגדול שנעשה על-ידי מנהיגים שאינם ראויים לסמיכה, והתנבא ברוח-קדשו כל מה שיבוא על ישראל על-ידי-זה חס-ושלום, שיהיו גזרין שלא יהיה תוקף לשום כתב ישראל, רק לכתבים שלהם, וישראל יהיו מוכרחים ללמוד כתב שלהם, וכל המשפטים יהיו על-ידי כתבים שלהם וכו', וגם על-ידי-זה גזרין גזירת גירוש, שהוא הגזירה של "הסטעפיים" וכו', שכל אלו הגזירות יצאו שנים הרבה אחר הסתלקותו זְכָרוֹנוֹ-לְבָרָה, ונתקיימו בימינו בעונותינו הרבים, וגם מה שנלקח סוד העיבור מאתנו, שהוא חכמת תהלוכות גלגלי הרקיע וכו', ונמסר להם, הגם כי אי-אפשר לנולידע תוכן כוונתו זְכָרוֹנוֹ-לְבָרָה בזה, כי יש בזה דברים גבוהים מאוד, כמובן למעיין בפנים, אף-על-פי-כן אפשר לומר שגם זה בכלל דבריו זְכָרוֹנוֹ-לְבָרָה, מה שהתגבר בימינו הלימוד של הפילוספיא וחכמת הטבע, וחותרים לסתור כל דרכי החכמה שמכבר, וכל חכמת ישראל בזה ללעג וקלס בעיניהם, וכנהג יש עוד ענינים הכלולים גם-כן בענין זה, והכל בא על-ידי פגם אמונת חכמים, והעיקר על-ידי שמסמיכין מנהיגים שאינם הגונים, היינו שאין להם אמונת חכמים בשלימות, ושם מבואר איך צריכין לזהר מאד שלא להסמיך אותם, ושלא ליתן להם שום תוקף ועז, וממילא מובן איך צריכין להתרחק ממנהיגים

החולקים על צדיקי אמת, ודוברים עליהם עתק בגאווה ובוז, שהם ממש בבחינת דואג, שהוציא משפט מעוקל כזה, עד שדן את דוד שאינו ראוי לבוא בקהל פּנּוּפּר-לְעֵיל:

וגם רימו להם איך שצריכין על-ידי המחלוקת להתחזק ביותר באמונת חכמים ובספריהם הקדושים, הגם כי על-פי רוב כוונות החולקים הוא להיפוך מזה, בכדי להפיל את האדם ולבלבל אמונתו ביותר כמובן, אבל האדם צריך לבלי לשמוע אליהם כלל, רק שידע בבידור, כי עיקר המחלוקת בא עליו בכדי לעוררו שיודרו לשוב באמת, ולתקן פגם אמונת חכמים, והמחלוקת הוא בחינת "מים טהורים", המטהרים אותו מבחינת הטינופות והמותרות שנשקע בהם – על-ידי שפגם באמונת חכמים, כמבואר כל-זה בפנים. ואפילו מי שיש לו אמונה שלימה, לפעמים בא עליו מחלוקת, בכדי שיתעורר לתקן בחינת האמונת חכמים אצל ההמון עם, ולפעמים בא עליו המחלוקת מחמת שאין לו אמונה בעצמו – בחידושי תורה שלו שהוא בעצמו מחדש, וצריך לשוב על-זה:

וגם רימו להם מגודל מעלת התיקון הגדול שנעשה על-ידי הנסיעה לצדיקים על ראש-השנה, שעל-ידי-זה נכללים כל נפשותם בתוך הצדיק הדור, שהוא בחינת אבן שתיה, ועל-ידי-זה נמתקין כל הצמצומים והדינים, ועל-ידי-זה נעשה שמחה, בחינת "אור צדיקים ישמח", שזה בחינת "חדי רבי שמעון" וכו'. ומה שאמר רבי שמעון בר יוחאי להחברייא שלו: "אנן בחביבותא תלייא" – היינו האהבה וכללות שנכללין יחד, ועל-ידי-זה עיקר ההמתקה והתיקון וכו' כמבואר בפנים, שזה בחינת מה שנתבאר למעלה, שהבטיח להם, שגם אחר הסתלקותו, כשיהיו נכללים יחד באהבה ואחדות, אזי בוודאי יגמור עמהם לטובה מה שהתחיל לעסוק עמהם, עד שיהיו כולם כשרים וצדיקים, ואפילו מי שיתחבר עמהם יהיה גם-כן איש כשר וצדיק באמת.

וזה מובן ממילא, שגם ענין הנסיעה על ראש-השנה לצדיקים, היה דעתו זְכוּנוֹ-לְבָרְכָה גם-כן על ענין הנסיעה שנוסעין כל אַנְשֵי-שְׁלוֹמֵנוּ בכל שנה לאומין, להשתטח על קברו הקדוש, ולהרבות שם בתחנונים בכל ערב ראש-השנה, ואחר-כך מתפללין כל הקיבוץ הקדוש הזה ביחד בראש-השנה, (בבית הכנסת הגדול והקדוש שנקרא על שמו זְכוּנוֹ-לְבָרְכָה), בכלליות גדול, ובאחדות רב ואהבה רבה ועצומה מאוד כל החברים זה לזה, ממש כולם בלב אחד כאיש אחד, ובהתקשרות גדול לכל הצדיקי אמת, ובפרט לכוח וזכות הגדול והנורא של רבינו זְכוּנוֹ-לְבָרְכָה, אשר כל רעותין טבין של כלל אנשי – שלומינו תקיעין תמן – גם כל השנה בעבודה שעובר את השם-יתברך כל-אחד בביתו, בפרט בזמן קהילה לכל, בעת שמתקבצין ומתאספין כולם לשפוך את לבם ברחמים ותחנונים לפני השם-יתברך על ציונו הקדוש, ואחר-כך מתפללין יחד בראש-השנה בהתקשרות גדול בלב ונפש לכל הצדיקים, גם להשוכני עפר, כמבואר בדבריו זְכוּנוֹ-לְבָרְכָה במאמר "אבא-שאל" – סי' נ"ה, בפרט אליו זְכוּנוֹ-לְבָרְכָה.

והחוש מעיד, שענין זה של הקיבוץ, שמתקבצין כלל אַנְשֵי-שְׁלוֹמֵנוּ על ראש-השנה לאומין, זהו עיקר הכלליות וקשר האחדות של כל אַנְשֵי-שְׁלוֹמֵנוּ בקשר אחד, ורק בזה אנו מקיימין רצונו זְכוּנוֹ-לְבָרְכָה – להיות מחזיקים את עצמם כלל אַנְשֵי-שְׁלוֹמֵנוּ בקשר אחד, באהבה ואחדות פּנּוּפּר-לְעֵיל, ורק על-ידי-זה עיקר קיום הארת השארתו הקדושה לנצח, כאשר הבטיח זְכוּנוֹ-לְבָרְכָה, שענינו לא יופסק, והאש שלו תוקד עד ימות המשיח, פּנּוּפּר-לְעֵיל.

וכנראה בחוש, אשר זה יותר מששים שנה אחר הסתלקותו זְכוּנוֹ-לְבָרְכָה, והאש הקדוש של אמונת חכמים בו זְכוּנוֹ-לְבָרְכָה, וחיבוריו הקדושים, ובכל הצדיקי אמת, בוער בלב אַנְשֵי-שְׁלוֹמֵנוּ עד אין-סוף ממש, ומשתדלים לעסוק בעניניו זְכוּנוֹ-לְבָרְכָה בכל פעם בהשתדלות יתירה ביותר, להפיץ מעיינותיו חוצה, להדפיס חיבוריו זְכוּנוֹ-לְבָרְכָה, ולבנות בניניו הקדושים, ולעסוק בכל עניניו על צד היותר טוב, וכבר יש רבים מאַנְשֵי-שְׁלוֹמֵנוּ אשר כמעט שלא הכירו ולא ידעו ולא ראו גם שום אחד מתלמידיו הקדושים זְכוּנוֹ-לְבָרְכָה, ואף-על-פי-כן בוער בלבם עסקיו ועניניו של רבינו הקדוש זְכוּנוֹ-לְבָרְכָה כאש יוקדת ממש, ושותים בצמא את כל דבריו ודברי תלמידיו הקדושים זְכוּנוֹ-לְבָרְכָה, והם עליהם ממש "כמים קרים על נפש עייפה" (מלשה"כ משלי כה, כה), ועובדים את ה' באמת בכל לבם ובכל נפשם, והכל בכוח קדושת ההתנוצצות הארת הדעת הקדושה שנשאר בעולם מרבינו הקדוש זְכוּנוֹ-לְבָרְכָה, על-ידי חיבוריו ותלמידיו הקדושים.

ועיקר יסוד קיום כל הענין זה הַנּוּפּר-לְעֵיל, הכל הוא על-ידי הענין הקדוש של ההתקבצות וההתאספות יחדשל כלל אַנְשֵי-שְׁלוֹמֵנוּ על ראש-השנה, וגם כפי אשר נתבאר למעלה, שרצון רבינו זְכוּנוֹ-לְבָרְכָה היה, שגם אחר הסתלקותו זְכוּנוֹ-לְבָרְכָה יהיו כל אַנְשֵי-שְׁלוֹמֵנוּ באגודה אחת וקשר אחד, וכאן במאמר זה מבואר, שעל-ידי האהבה והכלליות שנכללין יחד, על-ידי-זה נמתקין כל הדינים, ודבר בעתו מה טוב, ומובן ממילא, כי מאחר שראש-השנה הוא יומא דדינא של כל השנה, אז בוודאי הזמן גרמא לזה ביותר, להתאסף כולם ביחד בכללות אחד, (שזה בחינת מה שגם בכלל ישראל מתאספין על ימים נוראים מכל הכפרים להתפלל ביחד בבתי כנסיות ובבתי מדרשות), ולהשען בכוח וזכות הצדיק הקדוש והנורא, שהוא בחינת אבן-שתיה, ולהתפלל אל השם-יתברך שימתיק כל הצמצומים והדינים מעלינו ומעל כל ישראל, ויוציא כאור משפטינו, בפרט כפי מה שביארנו למעלה, מה שבעתים הללו אמר, מה שמבואר בסימן רי"א שמה שנוסעין על ראש-השנה לצדיקים הוא, כי עיקר המתקת הדינים הוא על-ידי קדושת המחשבה, בחינת מוחין זכים וטהורים, ולזה זוכין על-ידי התקשרות לצדיקים, בבחינת "ויקח משה את עצמות יוסף עמו", (וכבר מבואר למעלה שגם ענין זה נכלל אחר-כך בראש-השנה, במאמר זה הקדוש של "חדי רבי שמעון"), ובוזה גילה דעתו בפירוש, שכוונתו להתאסף יחד גם על קברו זְכוּנוֹ-לְבָרְכָה להתפלל שם, כי עצמות יוסף הוא בחינת קבר הצדיק ממש.

ובזה מבואר מאוד מה שאמרו רבותינו זכרונם-לברכה (סוטה ד"ג.) בענין "השני ארונות שהיו מהלכין במדבר, ארונו של יוסף, והארון ששם לוחות האבן וכו', קיים זה מח שכתוב בזה", ולפי הַנּוּפּר-לְעֵיל הם ענין אחד ממש. ועי' בתנחומא (פ' וארא, ז) וכן במ"ר (שמו"ר ת, א, וש"נ) שלא היה יכול שלמה להכניס את הארון לבית קדשי-הקדשים, עד שהביא ארונו של דוד. והכל מבואר על-פי הַנּוּפּר-לְעֵיל, כי הצדיק האמת הוא בחינת קודש-הקדושים, אבן שתיה, ששם היה עומד הארון עם הלוחות, שזה בחינת לוחות האבן כמבואר בפנים. (ולבאר הענין בדקות ורוחניות יותר קצת הוא, כי ידוע כי מקום גניות הצדיק הוא קדוש בקדושת א"י, וכמובא בדבריו זְכוּנוֹ-לְבָרְכָה בליקוטי תנינא סימן ק"ט. וזה ידוע כי גם בקדושת ארץ-ישראל עצמה יש כמה בחינות שזה בחינת מה שאמרו רבותינו זכרונם-לברכה (כלים פ"א, מ"ו): "עשר קדושות קדושה ארץ-ישראל" וכו' ועיקר קדושתה נמוך מקדשי-קדשים, ששם האבן שתיה, ושם היה עומד הארון עם הלוחות, ושם מאיר בחינת אור החכמה עילאה, ומשם נמשך קדושה לכלל ארץ-ישראל, אשר בשביל זה אמרו רבותינו זכרונם-לברכה

(ב"ב דף קנ"ח): כי "אורא דארץ-ישראל מחכים", וכן ידוע כי גם בין הצדיקים יש כמה וכמה בחינות, ועל-כן אפשר לומר, שמקום גניזתו של הצדיק האמת המופלג במעלה מופלגת מאוד, הוא בחינת קדושת האבן שתיה ממש, ובוה תבין קצת מה שמספרין אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמְנוּ מענין הסתלקותו הקדושה של רבינו זְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָהּ, ביום רביעי של סוכות, שחל אז ביום שלישי, (כי יום ראשון של סוכות חל אז ביום שבת-קודש), ושמעו מרבינו זְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָהּ איך שישב על מטתו בחלישות גדול מאוד, ואחו הלולב עם האתרוג בידו, ואמר בקול נעים, קול דממה דקה קדוש ונורא מאוד, את תפלת ההושענא של "אבן שתיה". (– ראה ימי מוהר"ת סעיף ט"ב). עמוד והתבונן והתפלא עד היכן הדברים מגיעים! ואי-אפשר להאריך בענינים גבוהים ורמים ונשנבים נסתרים כאלו כמובן).

וכבר מבואר בספר חיי-מוהר"ן (סעיף ת"ו) איך שבערב ראש-השנה האחרון באומין, סמוך להסתלקותו זְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָהּ, סיפר הרבה בענין גדול החיוב ליסע אליו זְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָהּ על ראש-השנה, ואמר שאין דבר גדול מזה, והזהיר הרבה בזה. ואחר-כך כשנסתלק בסמוך תיכף בחג הסוכות שאחר ראש-השנה הזה, אז ידעו והבינו כולם למפרע, שכל ענין הסיפור והאזהרות הַנְזָכָר-לְעֵיל, היו גם על אחר הסתלקותו זְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָהּ, להתאסף גם אז יחד כל הקיבוץ של אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמְנוּ על ראש-השנה, ושעל-ידי-זה נעשין תיקונים נפלאים מאוד, מה שאין לשער כלל (ראה ימי מוהר"ת סעיף ט"ז), ולא ביאר הענין בפירוש מטעמים הכמוסים אליו, בשגם כי ידוע כי כך היה דרכו בקודש גם בשאר ענינים רבים מעניניו הקדושים זְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָהּ, וכמבואר במקום אחר.

הנה הארכנו קצת לבאר קצת איך שלעניות דעתי נראה שמאמר של "חדי רבי שמעון" הַנְזָכָר-לְעֵיל היה כעין צוואה ממנו זְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָהּ, לרמוז לאַנְשֵׁי-שְׁלוֹמְנוּ על ענין ההתנהגות של אחר פטירתו זְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָהּ, היינו להתחזק מאוד באמונת חכמים, ולעסוק בלימוד ספריי הקדושים, וספרי כל צדיקי אמת, ולהחזיק אותם בחשיבות גדול, ולהאמין בהם באמת, ולבלי לסור מדבריה ימין ושמאל, וכן ליהדר מאוד מלהסמך את המנהיגים שאינם הגונים, ולבלי ליתן להם שום תוקף ועוז. ומכל מיני מחלוקת שעוברים על האדם, יתעורר לשוב בתשובה, ולהשתדל לתקן בחינת האמונת חכמים ביותר, ושיש כמה בחינות בזה, וליזהר ביותר בענין הנסיעה על ראש-השנה לצדיקים זכ"ו. וכבר נתבאר שרימו גם על הקיבוץ של אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמְנוּ גם עכשיו על ראש-השנה, ושעל-ידי-זה נעשה שמחה, וכנראה בחוש השמחה הגדולה שיש בין אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמְנוּ בזמן הקיבוץ הקדוש הַנְזָכָר-לְעֵיל גם עכשיו, וליזהר מאוד באהבת חברים, בחינת "אנן בחביבותא תליא", להכליל יחד באחדות אחד באהבה רבה, ועל-ידי כל זה נמתקין כל הצמצומים וכל הדינים, ועל-ידי-זה יכולין להוציא משפטינו לאור, לקבל מכל הלימודים שילמוד משפטי אמת והנהגות ישרות, איך להתנהג הן לעצמו הן לאחרים המתנהגים לפי דעתו, (שזה בחינת מה שהבטיח שגם מי שיתחבר אל אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמְנוּ יהיה איש בשר), וגם זוכין על-ידי-זה לעצה שלימה ולכל טוב. ועל כל הַנְזָכָר-לְעֵיל מה שעל-ידי-זה נשלמת התורה הקדושה בשלימות גדול, ומקבלת מחכמה עילאה, ומשפעת בכל החכמות, שעל-ידי-זה נמשכין כל התיקונים האלו הַנְזָכָר-לְעֵיל.

והנה במאמר זה אות ב', מבואר שם, מענין ידי הסמיכה וידי הכתיבה, ושעל-ידי הסמיכה לרבי הגון – שהנהגתו בבחינת משפטי אמת, על-ידי שיש לו אמונת חכמים בשלימות, אזי על-ידי הסמיכה, שאז מקבל חכמתו מבחינת יד ה', בבחינת "ויהושע בן נון מלא רוח חכמה כי סמך משה את ידיו עליו", אזי מביא הארה וכח בכתב ידינו זכ"ו. ולפי עניות דעתי רימז גם בזה סמיכה להרב רבי נתן זְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָהּ, כאשר כבר רמזנו למעלה קצת, בענין מה שביארנו קצת על המאמר "קרא את יהושע" – סימן ו' (אות ח', עיי"ש הובא לעיל שם; וע"ע בסימן ז' תנינא, אות ח' מובא להלן שם). ושגם במאמר "כי מרחמם ינהגם" – בליקוטי תנינא סימן ז' שנאמר בשנת תק"ע, שהיא שנה האחרונה של ימי חייו זְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָהּ, וגם שם מובא בסוף המאמר פסוק זה "ויהושע בן נון מלא רוח חכמה" זכ"ו, ואז הבינו גם קצת מאַנְשֵׁי-שְׁלוֹמְנוּ, שכוונתו זְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָהּ להסמך בזה את הרב רבי נתן זְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָהּ, בפרט לפי מה שמבואר לעיל, מה שאמר לו רבינו זְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָהּ, ואם יש לך אמונה זכ"ו, מובן מזה שגם רבינו זְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָהּ הסכים למחשבותיו שיש לו אמונה שלימה, רק שצריך לתקן עוד בחינת האמונת חכמים, להאמין גם בעצמו ובחידושיו שהוא מחדש. וא"כ בוודאי היה ראוי לסמיכה, מאחר שיש לו אמונת חכמים בשלימות, וזוכה להוציא משפטי אמת והנהגות ישרות מכל הלימודים שלומד, שזה בעצמו כל ענין החיבודים הקדושים שחיבר הרב רבי נתן זְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָהּ, שהם ספרי "ליקוטי-הלכות" שהתחיל לחברם בחיים חיותו של רבינו זְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָהּ, ובפקודתו זְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָהּ, אשר כל יסוד ענינם הוא רק על קוטב זה, להוציא מכל הלימודים שהאדם לומד משפטי אמת והנהגות ישרות, הן מהלכות בשר בחלב, ותערובות זכ"ו, והן מהלכות טוען ונטען, וגביית חוב, ופיקדון, ושומרים, וכל כיוצא בזה, וכמובא גם בהקדמה של ספר ליקוטי-הלכות, וחכם כזה בוודאי ראוי לסמיכה.

ויותר יש לבאר בזה מענין ידי הכתיבה וידי הסמיכה, כי הרב רבי נתן זְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָהּ היה כתבן וסופר גדול, וחיבר ספרים הרבה, וגם כתב כמעט כל חיבוריו הקדושים של רבינו זְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָהּ; ורבינו זְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָהּ בעצמו, אמר עליו: שיש לו חלק גדול בהספר "ליקוטי-מוהר"ן", וכמעט שכל הספר הוא שלו (חיי"מ סעיף שס"ט-ש"ע). (היינו על-ידי הגעגועים והתשוקות גדולות וחזקות מאוד שהיו לו לשמוע חידושי-תורה מרבינו זְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָהּ, וגודל זהירות וזרירות השתדלותו בזה לכותבן ולהעתיקם).

ושמעתי מפיו הקדוש (של רבי נתן) בפירוש: שכל חיותו והתחזקותו בעבודת ה' אחר פטירת רבינו זְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָהּ, הוא רק על-ידי הכתבים שצוה עליו רבינו זְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָהּ לחדש חידושי-תורה ולכותבן בספר.

וגם נשמע מפיו הקדוש: שחקר בדעתו במה לזכות את העולם, ולהאיר להם קצת מהרשימה הקדושה שקיבל מרבינו זְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָהּ; ונתברר לו, שהוא רק על-ידי שיכתוב ספרים רבים בענין זה, ויפיצם בישראל, זכ"ו. שכל-זה הוא על-ידי בחינת הכתיבה הַנְזָכָר-לְעֵיל.

ובאמת כל הכוח הזה של ידי הכתיבה שלו, הכל הוא רק בכוח ההארה הגדולה של הרוח חכמה שהאיר עליו רבינו זְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָהּ, על-ידי בחינת ידי הסמיכה, שזה בחינת "כי סמך משה את ידיו עליו". (ובאשר אמר לו רבינו זְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָהּ בפירושו, כמו שמבואר במקום אחר (למ"מ; וראה עוד בפל"ח סי' ו', סעיף ח', ובתו' ז' תנינא, סעיף ח'; ובשיש"ק ח"ב, סעיף תרנ"ד)).

נמצא מבואר, שרימו רבינו זכרוננו לברכה בזה המאמר, גם-כן בחינת סמיכה להרב רבי נתן זכרוננו לברכה, כאשר באמת היה מנהיג ישראל אמיתי, וזיכה את הרבים מאוד אחר פטירתו של רבינו זכרוננו לברכה. וכמעט שעיקר ההשאה של רבינו זכרוננו לברכה הוא רק על ידו, וכמבואר במקום אחר (ראה בפ"ח בתו' ז' תנינא הנזכר-לעיל). ואף-על-פי-כן לא ביאר רבינו זכרוננו לברכה ענין זה מפורש, מטעמים הכמוסים אליו זכרוננו לברכה, ופנזכר-לעיל.

נמצא מבואר שאחר פטירתו של רבינו זכרוננו לברכה, עדיין נשאר איזה בחינת מנהיג הכולל לאנשי-שלומו, היינו הרב רבי נתן זכרוננו לברכה; רק שממילא מובן, שהזקנים המקורבים לרבינו זכרוננו לברכה מכבר, קודם התקרבותו של הרב רבי נתן זכרוננו לברכה, בוודאי היה קשה להם לקבל עליהם את הרב רבי נתן זכרוננו לברכה למנהיג. ועל דרך שאמרו רבותינו זכרוננו לברכה (ב"ב ע"ה). גם לענין משה ויהושע ממש: "זקנים שבדור אמרו, פני משה כפני חמה, פני יהושע כפני לבנה" וכו', בפרט כי רבינו זכרוננו לברכה לא ביאר בפירושו; וגם להרב רבי נתן זכרוננו לברכה, היה קשה לקבל השררה והמנהיגות, ולהשתרר קצת על זקני מקורבי רבינו זכרוננו לברכה. אך על-כל-פנים לבני הנעורים הרוצים להתקרב אל השם-יתברך, אליהם בוודאי היה הרב רבי נתן זכרוננו לברכה לרועה נאמן ומנהיג אמתי.

ובזה תבין דבר נפלא ונעלם בהנהגת השם-יתברך והשגחתו הקדושה, מה שפטירתו של הרב רבי נתן זכרוננו לברכה בעצמו, היה בעת עוסקו לחדש חידושי תורה על מאמר זה של "חדי רבי שמעון" הנזכר-לעיל, היינו בעת שעסק לחדש (בליקוטי-הלכות) בהלכות ראש-חודש, הלכה ז'. (- עיי"ש בסוף ההלכה, באו"ח ח"ג, דף קכ"ט: טו"ב-ק"ל. טו"א; וב"עלים-לתרופה", במכתב ההסתלקות של רבי נתן). ושם מובן גם-כן הרבה מהנזכר-לעיל. ועיין שם (בסעיף ג' ו-ז) גם מענין ידי הסמיכה וידי הכתיבה וכו'. כי אחר פטירתו זכרוננו לברכה צריכין להשתדל ביותר לילך עם מאמר "חדי רבי שמעון" הנזכר-לעיל, ולקיים ככל הכתוב פנזכר-לעיל.

ובזה תבין קצת דבריו הקדושים, שאמר ביום הסתלקותו הקדוש, שהיה ביום שישי ערב שבת-קודש, עשרה בטבת, שנת תר"ה, וקודם אור הבוקר עמדו לפניו קצת מאנשי-שלומו, ושאל אותם" מה היו השלשה צרות שאירעו לישראל בחודש טבת? והתחיל בעצמו לחשוב אותם, היינו: מה שמך מלך בבל על ירושלים, ומה שמת עזרא הסופר, ומה שנכתבה התורה יונית. ואמר להם בזה הלשון: "כבר מבואר בענין זה בחידושי, שכל השלש צרות הם מבחינת אחת". (ורצונו לומר בהלכות תענית, הלכה ד', (סעיף ד') המיוסד גם-כן על ענין מאמר זה של "חדי רבי שמעון" הנזכר-לעיל) כי עזרא הסופר היה כותב ספרים הקדושים, היינו ספרי-תורה הקדושים, והיה ממשיך הארה גדולה בכתב ישראל, וכשמת ונסתלק, אזי נחלש כתב ידינו, וניתן תוקף לכתבים שלהם, עד שגם התורה הקדושה נכתבה בכתב יונית. ועל-ידי-זה נתגרשין ישראל מארצם, פנזכר-לעיל שעל-ידי פגם אמונת חכמים אין שלימות להתורה כביכול, ואין יכולין להמשיך ההמתקה מבחינת קודש-הקדושים, ועל-ידי-זה נחלש כתב ידינו, וניתן תוקף לכתבים שלהם, וגורזין גירוש על ישראל, שזה בחינת השלש צרות הנזכר-לעיל, מיתת עזרא הסופר - שזה בחינת ביטול כתב ידינו, וניתן כוח לכתבים שלהם, שזה בחינת מה שנכתבה התורה יונית, ונתגרשו ישראל מארצם, שזה בחינת התחלת החורבן שהיה בטבת.

והאריך אז בענין זה קצת לבאר, ביותר ממה שכתב שם בהלכות תענית הנזכר-לעיל, כי יש גם עכשיו אנשים צדיקים שעוסקים בזה, לכתוב ספרים קדושים הבנויים על יסוד תורתנו הקדושה, ועל יסוד אמונת חכמים בשלימות, ועל-ידי ספרים הקדושים אלו, נשלמת התורה בשלימות גדול, עד שמקבלת מחכמה עילאה, בחינת אבן שתייה, קודש-קודשים, ומשפעת לכל החכמות, שעל-ידי-זה נמתקין כל הדינים והצמצומים, פנזכר-לעיל, והצדיקים האלו הם בחינת עזרא הסופר, שהיה כותב ספרי תורה הקדושים בקדושה גדולה, וכשנסתלקין חס-ושלום אלו הצדיקים - אזי מתחילין להתגבר ולהתפשט החיבורים של החכמות חיצוניות, אשר נתחברו על-ידי הקלי עולם, אשר הם בהיפוך ממש מבחינת אמונת-חכמים, כי הם עיקר המלעיגים על דברי חכמים, עד שרוצים להטות גם דעת תורתנו הקדושה אל שטות חכמתם הרעה והמוטעית, שנקראת בלשון חכמינו זכרוננו לברכה "חכמת יוון", שזה בחינת מה שנכתבה התורה יונית, וזה גורם עיקר החורבן והגלויות, וכל הצרות רחמנא-לצלן.

ואמר בזה הלשון, בלשון אשכנז: "אז עזרא הסופר ווערט נסתלק, וענין זעך מתגבר" וכו', פנזכר-לעיל, והאריך קצת בענין זה, איך שבעוונותינו הרבים מתפשט האפיקורסות בעולם. והעיקר הוא רק על-ידי פגם אמונת חכמים וכו'. וסיים: "אך עם-כל-זה אתה מרום לעולם ה' (תהלים צב, ט) - כי עלה אחת ודף אחד של החיבורים והספרים הקדושים שנתחברו על-ידי הצדיקי אמת, בעלי אמונת חכמים בשלימות - יכריע ויעמוד נגד כל החיבורים הרעים, שנתחברו על-ידי המלעיגים על דברי חכמים. על-כן, למען השם, תראו להתחזק ולהתאמץ בזה, בכל האפשר להדפיס את הספרים קדושים הנזכר-לעיל, (כי אז היו כל דבריו הקדושים (של רבי נתן) זכרוננו לברכה, בכתבת יד עדיין, ולא נדפס בימיו רק חלק ראשון (מ"ליקוטי הלכות") מהאורח חיים) ולפרסמם בישראל, למען יוכלו הכשרים לעמוד ולתחזק באמונתם הקדושה בשלימות!" (ראה ב"עלים-לתרופה", במכתב ההסתלקות של רבי נתן).

ובשעה שדיבר מזה, לא הבינו עדיין תכלית המכוון כל-כך, עד אחר שראו שנסתלק ביום זה עצמו (- עשרה בטבת, יום פטירת עזרא הסופר). אז הכינו למפרע קצת כוונת דבריו הקדושים זכרוננו לברכה, עד היכן מגיעים!

וכן היה, שתיכף אחר הסתלקותו, התחילו להתפשט ולהתגבר הגזירות של לימוד נערי ישראל כתבם ולשונם בבתי ספריהם, והם ה"שקאליס", וההכנסה על-זה היה, שהטילו מס על ישראל לשלם בעד הדלקת נר של שבת, שמוזה דיבר גם-כן ביום הנזכר-לעיל סמוך להסתלקותו, ורימו שנוגע גם-כן לענין מאמר זה הנזכר לעיל, וכמבואר קצת בהלכות ראש-חודש הלכה ז' (עיי"ש בסעיפים: ל, נ"ג, ו-נ"ה, ובסוף ההלכה הנזכר-לעיל, ובעל"ת הנזכר-לעיל). גם הגזירה של שינוי המלבושים, ועוד כהנה וכהנה, והרוח סערה של האפיקורסות הולך וסוער בכלליות ובפרטיות, מה שאי-אפשר לבאר כלל.

אך זאת נחמתנו בעניינו, מאחר שרואין שנתקיימו "ראש דבריו", בוודאי בעזרת-השם יתקיימו כל דבריו הקדושים זכרוננו לברכה - שהספרים הקדושים הבנויים ומיוסדים על יסוד אמונת-חכמים בשלימות, בפרט הספרים הקדושים הבנויים על יסוד התגלות הדעת וחידושי תורתו של רבינו הקדוש, אור האורות, זכר-צדיק-לברכה - המה יעמדו בעזרתנו סלה, "ולא יאשמו כל החוסים בו".

ועיין בהלכות תענית הנזכר-לעיל (בסעיף ו'-ט, י'-א), מבאר שפרשת ויגש והפטורה שלה, מדבר על כל התיקונים המבוארים במאמר "חדי רבי שמעון" הנזכר-לעיל. ועיין גם בהלכות שחיטה הלכה ה', המחובר להלכות תענית הנזכר-לעיל; ופטירתו של הרב רבי נתן זכרון-לברכה, היה ביום שישי, ערב שבת קודש פרשת ויגש, הנזכר-לעיל:

סיכום התורה

וגרסא אחרונה היותר מדוייקת.

מבואר כאן שכל תיקון דרכי האדם תלוי בהמתקת הדינים וכשזוכה להמתקת הדינים אזי ליבו שלם עם חכמים ועם חבריו וזוכה למשפט הנכון ולעיצה נכונה לכל זמן מקום ואדם וזו הגאולה השלימה כי בזה כל מעשיו ודרכיו מתוקנים ואכילתו מבוררת ואור לו בכל מקום ובכל דבר ואמונתו שלימה ודבק רק בצדיקים וליבו שלם עם כולם ומקבל מכל אדם את הנקודה המיוחדת לו וזוכה לשמחה וטובה ושלו.

אבל סתם אדם מעצמו אין לו שום אפשרות להמתיק את הדינים שעליו כי לפתח חטאת רובץ פתח הוולדו ובפתח כל יום מתגבר היצר וליבו נגוע מלראות נגעי עצמו וליבו מלא פניות והיצר דוחק להחיות עצמו גופו ותאוותו ובעלי הדין מקטרגים ונסתמין לו צנורות השפע ומשפטו מעוקל ונידון בעצמו מהמותר והמיותר שבכל דבר. וליבו חלוק מחכמי אמת וצדיקים ומכל אדם.

ואין עיזה ואין תבונה אלא להמתיק הדינים ע"י הארת התורה עליו כחז"ל בראתי יצה"ר בראתי לו תבלין דכולהו בחכמה איתבררו בחכמת התורה. דא עקא דחכמת תורה שלנו היא חכמה תתאה היא נובלות התורה של מעלה אין בכוחה להמתיק אלא כל מצוה את הצמצום השייך לה כי כל מצווה והלכה היא כלי קטן לאור החכמה העליונה שממנה כל ההמתקות ואין שלימות אלא בהצטרף כל חכמת התורה כולה רק ע"ז נעשית כלי שלם לכל חכמת התורה עליונה שמשם ההמתקה השלימה.

ויש צדיק שזיכך עצמו כל כך כמו עור מעובד שלא נשאר בו שום ריח כלל, והוא מזוכך בתכלית מכל ריח עוה"ז והבליו, דהיינו שאע"פ שגופו ירד לעוה"ז, אין לעוה"ז שם נגיעה בו, אלא ראשו בשמים בעוה"ב ועוד יותר מגיע מחשבתו בקבע עד קודם הבריאה כהעיוור שהיה זוכר לאו כלום דהיינו שקשור לקודם היות העולם באותה שרש של יש מאין שהיא חכמה היוצאת מהכתר, שהיא ראשית ההיות העולם הנקראת אבן השתיה, ממנה הושתת העולם, אבן כנוי למלכות המושרשת ביה, שמהם הושתת העולם, דהיינו שתיה. ושם שורש התורה, שהיא תורה הקדומה שקדמה לעולם, ובה הסתכל הקב"ה וברא עלמא, היא החכמה עילאה קדש הקדשים, שם מושרשת נשמת הצדיק הזה, שזכה לזכך עצמו כל כך עד שמאיר משרשו שבמלכות א"ס המתקה לעולם הזה.

וכאן מתחילה צוואת רבנו שמגלה לנו דעו שעד עכשיו כשאתם נילוים אלי ונכללים בי ממילא יש לכם המתקה ממני ובפרט בקיבוץ כל אנ"ש אצל הצדיק בראש השנה שרש הדינים אזי היא המתקה לכל השנה אבל כשאפטר ואסתלק מהעולם זוהי תקנתכם-

שכיון שכנ"ל אין המתקת הדין אלא בשרשו, באבן השתיה, שהיא החכמה עילאה, צריכים אתם לעשות לבד כלי לאור הזה, וזה ע"י שיהיה לכל אחד מכם בחי' שלימות התורה, וזה ע"י אמונת חכמים, ושתכבדו את ספריהם של כולם, לבד מספרי חקירה ופלוסופיא (וחכמות חיצוניות).

כי לכל אדם יש נקודה מיוחדת לו מצד שרש נשמתו שאין בחבירו (עיין תורה לד שכנגד זה יש חרפות לב בלב כל אדם שכל חרפת לב אין לה תיקון אלא ע"י נקודה של איזה אדם השייכת אליה נמצא שכל אדם צריך כדי לתקן את ליבו לכל עם ישראל לקבל מהם מכולם את הנקודה שייכת להם כדי לתקן כל חרפת ליבו) ולפ"ז כעין זה נראה שהיא גם השלמת התורה אינה אלא ע"י כל הנקודות של מחברי הספרים, כי כל בכל ספר מתגלה הנקודה המיוחדת למחברו מצד נשמתו וכמבואר בתורה קצב שבספר מתגלה הנשמה ושכל ודעת ופנים של המחבר, נמצא שרק בהצטרף כל הספרים הקדושים יש שלימות לתורתו, אלא מסתמא כיון שא"א שילמד את כולן לכן עכ"פ ע"י שמכבד תורתם של כולם ואת הספרים כולם, אזי מצד הערבות אין מניעה שיקבל את נקודות כולם, וכדמצינו לענין קיום התרי"ג מצוות שיש מצוות כגון של כהן שלא שייך בישראל שמבאר מוהר"ן ש"ע"י אהבה והתכללות אזי נכללים, זה בזה ונחשב קיום של אחד לגבי חבירו. עוד יש בחי' ע"י צדיק שנשמתו כוללת כמה נשמות, אפשר שיקבל נקודות אותם שנכללים בו וכיו"ב. ע"כ הכל בתנאי שלא מבזה את ספרו של אף אחד, דאי לאו הכי לא יוכל לקבל בשום אופן את הנקודה השייכת לו, ונמצא חסר בתורתו. עוד עיין שיחות הר"ן צא שכיון שכל ישראל מושרשים בתורה לכן אם מדבר רע על אחד מישראל אזי חסר לו בתורה אותה אות השייכת לו. ותורתו חסירה.

וכשהתורה שלימה כנ"ל, אזי היא בחי' לחות האבן, כי מקבלת הארה מאבן השתיה חכמה עילאה הנ"ל, ונמתקים כל הדינים וזוכה לכל הטוב הנ"ל.

עוד מבאר רבינו גודל הפגם של המסמך על עצמו רב שאין לו אמונת חכמים, כי רב כזה משפטו מעוקל וכל הרע הנ"ל נמצא בו, ולא יכול להנהיג אפילו עצמו כ"ש אחרים.

אלא שזה לא כל ההפסד, כי הסומך רב שאינו ראוי, אזי הסמיכה פוגמת בתוקף כתב ישראל¹, ועי"ז נגזר לגרש את ישראל מקום מושבותם², ועי"ז נאבד מהם סוד העיבור, שהוא סוד הנהגת העולם ע"י הגלגלים, כי

¹ כמה ביאורים בזה בדרך אפשר עיין לקמן במקומו באות ב' ובהקדמה לענין זה שם.

יש לכל גלגל שכל פרטי ויש נשמה גדולה שהיא השכל הכולל שממנו מקבלים כל הגלגלים, נמצא שהנהגת העולם על ידי אותה נשמה, לכן היא היודעת סוד העיבור. כי סוד העיבור הוא סוד המשפט המדויק למצא את נקודת סוף הריחוק ותחילת הקרוב שיש בכל גלגל שהוא סוד חצות וסוד המולד וסוד תיקון המשפט בתכלית. והיודע זאת הוא המנהיג את הגלגלים ואת העולם, ממיילא יודע עצה נכונה לכל אדם בעוה"ז שהוא תחת הזמן מקום דהיינו הגלגלים. והסומך רב שאינו ראוי, נעלם ממנו אותה נשמה, ואין לו עצה וליבו חלוק ונידון במותרות כנ"ל, וכל הרע הנ"ל נמצא בו כמו ברבו שסמך. ואזי הקב"ה מביא עליו מחלוקת, כדי להחזירו בתשובה על פגם אמונת חכמים, כדי שיחזור ויכבד כל ספרי הקודש, כדי שתייהיה לו תקנה ע"י שלימות התורה כנ"ל. אלא שאם אוחו ברב המפרסם של שקר שלו אזי אין לו תקנה, כי רבו בעצמו מבזה חכמים וכ"ש התלמיד, לכן רבי כזה יכול אבד את אנשיו מעוה"ז ומעוה"ב, השם ירחם ויציל ממפורסמים של שקר. עד כאן הסיכום

הקדמה

נ"ל כהקדמה הטובה ביותר היא העיון בביאור הפרפראות לחכמה על תורה זו שהאריך בתורה זו בביאורו יותר מדרכו בשאר תורות ומבאר עומק כוונת כל עניין והקשר ביניהם.

הפ"ח באות י' מספר עובדות שהיו סמוך לאמירת תורה סא ומוכיח שבשנה זו תקסח התחיל רבינו להכין את הקרקע להסתלקותו ורמזו על פטירתו ורצונו שיבואו על קברו ללמוד להתפלל ולומר תהלים וגילה התיקון הגדול שבאמירת תיקון הכללי על קברו.

ואז ציווה להתחיל בהכנה להדפסת ספרו הלקוטי מוהר"ן, דבר שהיה חדוש גדול, כי עד אז ציווה להעלים מאד כתביו ממי שאינו מאנ"ש, ומאז דיבר הרבה ממעלת ספרו ורצונו שילמדו בו סדר בקיאות וסדר עיון. ושלא כדרכו תמיד שביאר גודל מעלת השמיעה מהצדיק בעצמו ולא לסמוך על הלימוד בספריו, כאן מאריך לבאר גודל החשיבות להאמין שכל הספרים שאין בהם אפיקרוסות נצרכים לעולם להשלמת התורה של כל אחד ואחד, שבזה תלוי הכל כי עי"ז נשלמת התורה ורק כשהיא שלימה יכולה לקבל המתקה משרשה בלוחות האבן המקבלים מהשכל הכולל שבאבן השתייה שהיא נשמת הצדיק נשמה גבוהה מאד שמנהגת את הגלגלים שעל ידם מנהיג הקב"ה את העולם בהעלם (סוף תורה לא/י^א).

ואמר אז "גמרתו ואגמור" דהינו שפטירתו אינה הפסק, אלא ממשיך לדאוג לנו גם אחר פטירתו וגם לאותם שלא הכירו אותו אם יתחברו לאנ"ש. ואמר העיקר שיחזיקו עצמם כל אנ"ש באחדות גדול באהבה רבה אז אין להם לדאוג כלל כי בוודאי יהיו צדיקים וכשרים כמו שהוא רוצה. ועניין זה ימשך עד ביאת משיח כמו שאמר האש שלי תוקד עד דביאת משיח. ואמר (שיש"ק ח"ג תלה) שהכין כלים למשיח צדקנו וממנו עד משיח לא יהיו חדשות.

עוד ביאר אז גודל מעלת הנסיעה לצדיקים בר"ה כי הצדיק הוא בחי' אבן השתייה שממנה המתקת כל הצמצומים, והדינים.

ואמר שכמה וכמה צדיקים גדולים מאוד התחילו לעשות ולתקן וכו' ואחר שנסתלקו נפסק הענין, והוא ז"ל רוצה לעשות ולתקן באופן כזה שלא יופסק הענין לעולם, ואלו התלמידים יעשו עוד תלמידים אחרים וכו' וכן עוד להלן יותר וכו'

ובאות יא מסיק הפ"ח מהנ"ל שתורה סא היא כמו צוואה שאמר רבנו לאנ"ש בר"ה תקס"ח כשהתחילה מחלתו וסבר שיפטר ממנה.

ומאמר זה הוא הדרכה איך להתנהג אחר פטירתו כשלא נוכל לקבל ממנו עצה והדרכה והמתקת הדינים ולא ישאר לנו אלא ספרו ועצותיו בע"פ שאצל תלמידיו ותלמידיו ואז רק ע"י אמונת חכמים אמיתיים ואמונה בכל ספרי הקודש שהם נצרכים לעולם בזה יזכה לשלימות התורה שע"י זכה שתכלל בשרשה שבצדיק ויזכה להמתקת הדינים ואזי יתבטל ממנו כל חשכות העיצה בבלבול המשפט ויזכה להוציא משפט נכון לאו רבכל לימודיו ובפרט בספו של הצדיק.

^א שגזרים גרוש על ישראל ממקום שישבו בו (כי מקום שיושבים בו ישראל שיש בו בתי כנסיות ובתי מדרשות אם לומדים בהם ספרי צדיקים אמיתיים ומתפללים בהתקשרות לצדיקים אזי הוא מקדש מעט ושורה בו אורא דארץ ישראל אפילו בחו"ל) ומי שסומך רבי שאינו ראוי אזי פוגם בבחי' הכתב ובבחי' המקום, שלא שורה בו אורא דא"י ואזי מגרשים את ישראל מאותו מקום למקום מדבר ושממה שגם מעולם לה היה בו אורא דא"י. ועי"ז לא יכול להיות ביניהם צדיק שידע סוד העיבור

^ב בסוף תורה לא - כי אף שישך אל עקר, על כל זה העבדים מכסין עליהם כאלו כל העולם שָׁלָהם, ומכסין העולם בדרך הטבע. כי באמת הקדוש ברוך הוא מנהיג העולם, והם מכסים הנהגת השם יתברך כאלו מתנהג, חס ושלום, על ידי הכוכבים ומזלות בעצמן. אף לעתיד לבוא יעביר אותם, ואז יקיים: "סר צלם", ואזי יתגלה אור השמש. בבחינת: "וירחקה לכם יראי שמי שמש", הינו שיתגלה אור השמש. וזהו: "וימפא בכנפייה", הינו בחינת: "ולא יפנה עוד מוריק".

ונראה שעיקר הכוונה באמונת חכמים היא לתלמידי רבינו ותלמידיהם ותלמידי תלמידיהם להאמין בהם ובספריהם, שבכל ספר שלהם יש עכ"פ איזה השלמת הבנת דברי רבנו ויחד עם זה לדעת שיש צדיק גדול נשמת רבנו שהיא אבן השתיה שממשיכה להיות גומרת את תיקונינו כנ"ל וזה ע"י שבאים לציונו הקודש ונכללים באנ"ש שם.

יש להעיר שרבנו תולה את כל התיקון באמונה חכמים ובוזה מיד מזהיר מחכם שאינו הגון אבל לגבי ספרים רק חוזר ומזהיר שלא ללעוג על שום ספר ולא אומר שום הגבלה בזה ובלק"ה (עפ"י חידושו בלק"ה שבת ה יג לגבי מי שנעלם ממנו צדיק האמת) מזהיר רק מספרי המחקרים האפיקורסים ההולכים בדרך אריסטו וכיו"ב ולכאורה קשה מה ההבדל בין רבי שאינו הגון לספר של רבי שאינו הגון. ונראה כי דווקא לגבי רבי יש מצוה דלא תסור וע"כ יכול רבי שאינו הגון להוליך את האדם לשאל תחתיות אבל לגבי ספר יש פחות סכנה כזו ועוד שבדיבור בע"פ קל יותר לרמות בני אדם ולהדמות לצדיק אבל בספר יכתוב אפיקורסות זה ניכר ואם יתדמה לצדיק ויכתוב דברי יראת שמים הרי יש כאן פחות חשש שבגלל זה ישמע לו גם בדברי אפיקורסות. ונ"ל שעכ"פ נקודה של קדושה יש בכל ספר לבד מספרי אפיקורסות ממש. כי גם ברשע יש טוב ואם יכתוב ביר"ש מסתמא הטוב יתגלה בזה ולא הרע. עוד גם רבינו לא אומר ללמוד בכל הספרים אלא שלא להלעיג עליהם. כי כולם נצרכים להשלמת התורה ובוזה שמקבלם כבר הם מצטרפים להשלמת התורה. אבל עיין בפל"ח אות יא שכתב לעסוק בהם. ולמעשה טוב לעסוק בוודאי מבספק ויש ספרי צדיקים אמיתיים רבים והלוואי שנספיק ללמוד אותם. ובפרט את הליקוטי מוהר"ן שיש חיוב לעסוק בו בשני סדרים בקיאות ועיון, ויש את כל העצות (וכן אמר שכתב בו על כל נושא לבד מג' דברים שמנה אותם) אלא שלהבין בספר של רבינו צריך הרבה אמונת חכמים כי רק בעמל רב מוצאים את המתיקות שבו וקשר הדברים ועומק העצות.

וזה רואים בחוש שלא מצינו רבי כזה שאחרי שנים רבות שהיה אורו מאיר רק אצל מעטים מאד, בזמן קצר בזמנינו התפשט אצל המונים חסידים חדשים מכל הסוגים ומכל שכבות הציבור שלא קבלו דרכו מהוריהם כמצוות אנשים מלומדה וגם הרחוקים ביותר מיהדות, אלא נתעוררו מעצמם לשוב ולהיות מחסידי שעוסקים בעצותיו ומדברים משבחיו ובאים לציונו הקדוש ומתפללים יחד בר"ה שם.

למעשה

מאחר שתורה זו היא צוואת רבנו יש ללמוד אותה כצוואה שעיקרה הוא צווי על אחר פטירתו איך לסייע לו לגמור את התיקון שלנו כראוי.

הציווי הראשון הידיעה שתיקון האדם תלוי להוציא מכל לימוד משפטי אמת ועיצה נכונה¹⁷ כפי האדם הזמן והמקום עיצה שעל ידה יזכה לחיים הנצחיים¹⁸. ולעיצה נכונה אפשר לזכות רק ע"י אמונת חכמים ואמונה בחשיבות כל ספרי הקדש. והתקשרות לצדיק האמת אבן השתיה שכעת אחר הסתלקותו אפשר לקבל ממו רק ע"י שלימות התורה ע"י שמכבד את כל הספרים.

אזהרה שלא לסמוך רבי שאינו ראוי

¹⁷ ליקוטי הלכות ראש חדש הלכה ז אות ג - פי זה מובן לכל משפיל שחלקת והסתרת העצה זה קשה מפל הצרות והיסורים שבעולם, פי בודאי אין שום צער וצרה וצוקה שלא תמצא עצה להנצל ממנה, אף עקר הצרה, רחמנא לצלן, הוא מה שנעלם ממנו ואינו יודע העצה איך להנצל ממנה. ולפעמים נראה לו איזה עצה אף עצתו חלוקה לשמים, פי יכול להיות שעל ידי עצה זאת יקלל יותר וצריך לעשות בהפך, כמובן לכל בר דעת בכל מה שעובר עליו..... (וכמבאר מזה הרבה בדברינו במקום אחר בהלכות ספה הלכה ז' ובמקום אחר) אף עקר הצרה והיסורים מחלקת העצה הוא בענין התקרות לה' יתברך מפל המקומות שנדח לשם בעונותיו הרבים, פי חוץ מזה הכל הבל, ואם ירויח ואם לא ירויח ממנו, איך שיהיה יכלה ימי חייו וישוב אל העפר כשהיה, אבל חלקת העצה בענין קדשת ידותו, שזה תכליתו הנצחית, זה עקר הצרה הגדולה מהכל, כמובן היטב לכל המסתפל על סופו ותכליתו האחרון.

¹⁸ ליקוטי הלכות שחיטה הלכה ה אות ג' - פי יש כמה וכמה עצות שהם נראין עצות טובות לפי שעה, אבל באחרית אין מצליחין על ידם. ועל כן, בודאי, באמת אינם עצות טובות כלל. ולזכות בעצות שלמות, להצליח על ידם באחריתו לנצח צריכין ישועות רבות מאד. וצריכין לבקש לה' יתברך על זה מאד מאד בכל יום ויום כמו שאנו מבקשין בכל פעם, "ותקננו בעצה טובה מלפניך והושיענו מהרה למען שמך". וכמו שאמר אדונינו מורנו ורבנו ז"ל, שבקשת ותקננו בעצה טובה וכו', צריכין לבקשה ולהפציר ה' יתברך הרבה מאד על זה. (כמבאר בשיחותיו הנ"ל בחצי מוהר"ן), ועקר העצה הוא בסופה, בבחינת טוב אחרית דבר מראשיתו, ואפלו בגשמיות יכולין להבין זאת, שעקר הוא גמר העצה, פי לפעמים יש כמה סברות רבות שצריכין לעשות כף, והם סברות אמתיות, לכאורה, אבל אף על פי כן יש סברה שסותרת הכל, שצריכין לעשות בהפך ממש ואי אפשר לבאר כל זה, אף כל אדם יכול להבין בעצמו מה נעשה עמו בענין העצות, אבל אפלו בשמצליח על ידי עצתו באיזה משא ומתן מי יודע אם יצליח פעם שנית. כמו שראינו הרבה שהצליחו כמה פעמים בקניית סחורות וסמכו על זה ולוו לעצמן וקנו הרבה הרבה יותר מבחם. ואחר כך נפל השער ונתדדלו מאד ונעשו בעלי חובות, והרבה נעשו בורחים וכו'. על כן באמת קשה להאדם לתת עצה לנפשו, וצריכין לסמוך רק על ה' יתברך ולבקש בתחנונים הרבה לפני ה' יתברך, שיתקנו בעצה טובה לפנינו. והעקר שצליח על ידי עצתו לנצח, פי אפלו מי שמצליח במשאו ומתנו כל ימי חייו אם אינו זוכה על ידי עשייתו לחיים נצחיים מה יתרון לו בכל עמלו, כמו שאמר עליו, "עשר שמור לבעלי לרעתו" רחמנא לצלן (כמבאר לעיל מזה). על כן עקר תקון העצה הוא בגמר וסוף.

הציווי השני הוא אזהרה שלא לעשות לו רבי שהוא רק למדן, ואפילו הלמדן הגדול ביותר בדור, אלא למדן וצדיק^{טו} ושיש לו אמונת חכמים^{טז} כי בלא אמונת חכמים אין עצה נכונה ואפילו את עצמו לא יודע להנהיג כ"ש אחרים.

ובזה מאריך רבנו לבאר גודל הנזק שנעשה ע"י סמיכת רבי שאינו ראוי שלא רק שמוליך אנשיו בדרך לא נכונה אלא שמזיק לתוקף כתב/י^{יז} ישראל עד שגורם לגרש בני"מ ממקום מושבותם דהיינו גלות.

ובעניין זה יש לכאורה דבר תמוה כי מבאר שאמונת חכמים היא כמ"ש (בדברים יז) לא תסורו מן הדבר וכו' ימין ושמאל, ומבואר שם ברמב"ן עפ"י הספרי שהוא חיוב התורה לקבל דברי הסנהדרין והפוסקים שבכל דור אפילו אם הם טועים. עוד מבואר בביאור הליקוטים שהמקום המסוגל ביותר לכוון להלכה הוא סמוך לאבן השתייה ועל כן סנהדרין מקום מושבה הקבוע היה בלשכת הגזית שבבית המקדש, וגם קודם שנבנה הבית ישבו סמוך למשכן ששם היו לוחות האבן שמקבלות מאבן השתייה.

ומאידך מביא רבנו כדוגמא לרבי שאינו ראוי שאסור לסמוך אותו לרבי על עצמו את דואג האדומי אע"פ שהיה גדול בתורה יועץ למלך וראש הסנהדרין וישב בנוב ששם היה המשכן באותו הזמן, דהיינו אדם שהוא הדוגמא למי שיש לו את כל התנאים שהתורה מחייבת לשמוע בקולו ולא לסור מדבריו ימין ושמאל.

ובהכרח לתרץ שיש חילוק בין רב לרבי כי רב פוסק בהלכה ובוה הדבר לא תלוי רק בי שאמנם צריך לבחור לו רב פוסק היותר גדול וצדיק שאפשר אבל מחויב לשמוע לרבנים שנבחרו בעם. אבל כל זה רק בעניין פסקי הלכה אבל עצות בעבודת ה' ובהשקפה לזה כל אחד צריך לעשות לו רבי צדיק ולמדן ובוה כל האחריות היא על האדם עצמו שבחר לעצמו רב שידריך אותו ויוליך אותו בדרך האמת בעצות נכונות, ובוה מדגיש רבנו שכל האחריות היא על האדם עצמו ואפילו הרב שאינו ראוי בעצמו לא יתן את הדין כמו אותו אחד שסמך אותו על עצמו לקבל ממנו. (ואילו הרב עצמו שקיבל כבוד יותר מהראוי לו ושתק דינו יתבאר בתורה רלו ע"ש מה שבארנו)

נשמת הצדיק שהיא שכל הכולל בחי' אבן השתייה

הציווי השלישי הוא שנוסף לעיקר האמונת חכמים שצריך להאמין בכל הצדיקים האמיתיים שהולכים בדרך הזוהר והאריז"ל והבעש"ט (לק"ה שבת ה' יג), צריך להאמין שיש צדיק מיוחד נשמה כוללת וגדולה במיוחד צדיק האמיתי שהוא נשמה גדולה מאד שיכולה לרדת לזה העולם רק במקום המסוגל להוליד גוף וך שיקבל אותה, ממילא היא נשמת חד בדרא או חד בכמה דורות ואולי רק מיחיד הדורות ונשמה גדולה זו שרשה ואחיותה למעלה מעודה^{יח} והיא בחי' שכל הכולל המנהיג את הגלגלים שעל ידם נעלם ומנהיג הקב"ה את העולם, נמצא נשמה זו היא מנהגת הגלגלים ונמצא שמי שנכלל בה אזי הנהגת העולם היא כרצונו. ויודע עצה לכל עת ומקום ואדם.

עוד מבואר בעניין זה של נשמת הצדיק האמיתי שהוא שכל הכולל חכמה עילאה שבו מושרשת התורה בחי' קדש הקדשים בחי' אבן השתייה שממנה הושתת העולם ועל כן ההתכללות בצדיק הזה היא בירור הכל בשרשו שע"י המתקת כל הדינים כולם. וביטול הדינים הוא ביטול כל החשכות וכל המחלוקות וכבודות ועצבות.

אבן השתייה

ובוה יש להרחיב הרבה ועיין בהקדמה וביאור עניין אבן השתייה שכתבנו באמצע אות ו' וכאן נוסף עוד קצת ביאור מקיף יותר.

ותחילה יש להקדים דברי הזוהר ויחי רלא. וקיצור דבריו שאבן השתייה – אבן היא מלכות ושתייה היא שת י"ה. כי היא הארה ממלכות דאצילות שהוריד הקב"ה לעולם הבריאה ממנה הושתת העולם ונשארה מציאותה בשני המקומות באופן שהעליון מאיר לתחתון והיינו בינה עילאה המאירה למלכות.

ועיין ככבי אור חכמה ובינה שם מבאר הראב"ן בכמה אופנים שרבינו הוא הארת הבינה. ולפ"ז רבינו הוא הצדיק כי כל בשמים ובארץ שמאיר מבחי' אבן העליונה לאבן התחתונה ועי"ז כל הנכלל בו זוכה להמתקת הדינים בשרשם ולחידוש כח ההמלכה את הש"י.

ואיתא בתפארת יהונתן (איבשיץ) עה"ת קיצור דבריו שאבן השתייה היא בחי' הארה מעולם התוהו/י^{יט} שקדם לעודה^{יז} ומכח הארה ההיא הושתת עודה^{יז} כי מהרושם שלו נתחזק הכלים ואזי כששב האור כבר היו כלים

^{טו} בלקוטי הלכות מבואר שהכל תלוי בתיקון הברית וצדיק הוא מאן דנטר ברית כידוע.

^{טז} עניין זה של חיוב החיבור בין למדן לצדיק ואיסור הפירוד ביניהם נתבאר בתורה לא אבל כאן הדגש על אמונת חכמים של הרב דהיינו שזה אחד התנאים שחייב להיות למנהיג אמיתי אמונת חכמים ועיין בתורה יח אות ג' שגם שם מדבר ממנהיג אמיתי ושם מבואר שעיקר המנהיגות היא רחמים וזה א"א אלא כשיש לו אמונה חזקה בהש"י ע"ש עוד מתבאר שם שמנהיג אמיתי סבור שאינו ראוי להנהיג ודבר זה משתלשל אצלו מבחי' רגע באפיו של הש"י ע"ש

^{יז} ביאור העניין שנחלש כתב ידינו ע"י סמיכת רבי שאינו הגון צ"ע דלא איתברר כל צרכו ועיין לקמן. עיין בהקדמה לאות ב' אופנים לבאר העניין הזה. ועוד במקומו בריש דף ער:

^{יח} הכוונה לעולם הנקודים שבו ירדו אורות גדולים והכלים עדיין לא היו חזקים דהיינו מגושמים מספיק לכן נשברו ולכן כביכול לא הצליח להיבא עודה^{יז}. נמצא שהוא אור גדול וגשמיות מועטת ומה שנשבר בו זה הכלים. ואת האור הזה האיר הקב"ה שוב בעולם החדש עולם התיקון וכיון שכבר היה פעם בעולם השאיר רושם שממנו נעשו כלים מגושמים יותר וחזקים שהכילו את האור וכלים אלו הם גשמיות עודה^{יז}. וזה בחי' הזרע הנרקב דהיינו שהכלי נשבר והאור נשאר וחוזר להאיר בכלים חדשים דהיינו בחומר האדמה ומגדל

מגושמים מספיק לקבלו. ועוה"ז לשיטת התוס' בר"ה כו. עלה במחשבה להבראות בר"ה ונברא בפועל בניסן. נמצא שבר"ה הושתת העולם בבחי' זריעה והריון בחי' אבן השתיה ונולד בחודש השביעי בניסן. נמצא לפ"ז דייקא בר"ה מאיר האבן השתיה שרש העולם ביותר/ט. והיא בחי' שרש הדין, כפי שעלה במחשבה תחילה לברא את העולם בדין, לכן כל הדינים נמתקים בו, כי כל דבר מתברר בשרשו.

ועפ"ז נראה לבאר שכמו כל חידוש בעוה"ז כגון לידה וצמיחת אילן חדש ע"י זריעת זרע בכלי השייך לו, והזרע נסרח ונשאר רק כוחו הרוחני, דהיינו שבטל החומר ונשאר רק הצורה, והוא צר צורה בחומר החדש שנזרע בו, ועושה בריאה חדשה, נמצא שתמיד הצורה היא השארות מעולם הקודם שהוא בחי' אב וצורה לחידוש המתחדש, כך גם תחית המתים בעולם שיתחדש לעתיד לבוא תהיה מכח הלזו, דהיינו שישאר זרע מעוה"ז שיזרע בעולם העתיד לבוא והוא יהיה בחי' צורה בחומר עולם העתיד, דהיינו שהלזו בו נרשם כל מעשיו הטובים בעוה"ז (ובעולם הזה אין לו כליון אבל לעתיד לבוא מכורח שיהיה לו כליון וישאר רק כוחו הרוחני) והכח הרחני שבלזו הוא יהיה צר צורה בחומר שלעתיד לבוא וי"ז תהיה תחית המתים. כך גם עוה"ז הושתת ע"י אבן השתייה שהיא בחי' זרע שנזרע מעולם שקדם לו שהיה זך יותר כי הכלים שבו היו פחות מגושמים לכן לא היכלו את האור והוא הצר צורה בחומר העוה"ז. ואינתא בכתבי האריז"ל שקודם לעולם התיקון שלנו שנקרא עולם הברודים דהיינו עולם התיקון, היה עולם הנקודים שבו היו האורות גדולים מהכלים ונשברו ובו נתהווה כל בחינות הרע שהם שברי הכלים שאנו צריכים לתקן בעולם הזה. וזה שאמרו חז"ל שקודם הבריאה היה הקב"ה בונה עולמות ומחריבן/כ. ועפ"י הכלל הנ"ל שכל חידוש נעשה מזריעת זרע מעולם שקדם לו מבאר התפארת יהונתן הנ"ל שאבן השתיה שממנה הושתת העולם היא בחי' זרע מעולם התווה והשבירה שקדם לעוה"ז. שהוא מעולם שהאורות בו עצומים והכלים מועטים/כא, והוא הצר צורה בעוה"ז.

נמצא שנשמת הצדיק שרבינו אומר כאן שהוא אבן השתייה אור עצום מעולם שקדם לעוה"ז אור עוה"ב/כב שהוא הצורה של עוה"ז והיא הנשמה המנהגת את הגלגלים שבהם מונהג העולם.

ומאידך מבואר במ"א שרבינו אמר שזכה למדרגתו לא מגודל וקדושת נשמתו אלא מעבודתו הרבה במסירות נפש שלפ"ז הכוונה שזיכך עצמו בתכלית מכל ריח החומר ונעשה לגמרי בחי' צורה עד שזכה להיות מרכבה לאור עצום מעולם שקדם לזה העולם דהיינו בחי' הבעטלער העיוור שאמר שזוכר לאו כלום והיינו לאו כלום מעולם התיקון כי הוא מעולם שקדם לו שממנו הושתת ונזרע עוה"ז.

ונראה שיש בזה שתי בחינות בחי' אחת הנשמה שמנהגת הגלגלים שמבואר שהיא נשמה שמצד עצמה היא גדולה מאד וצריכה תנאים מיוחדים להתגלות בעוה"ז. אבל מצד היותו אבן השתיה משמע שזה תלוי בזיכוך והעבודה עד שמבטל כל ריח גשמיות מעצמו ונעשה בחי' אור וצורה כלפי עוה"ז ונעשה מרכבה לבחי' אבן השתיה.

תיקון המשפט

הציווי הרביעי מבואר כאן הוא עניין תיקון המשפט שהוא מורכב מעניין המותרות וחלוקת העצה אבל עיקר העניין הוא שעיקר התיקון והגאולה היא כשיש לאדם עצה נכונה בכל זמן ומקום. אלא שלזה צריך את כל

ממנה עץ חדש על פי הצורה שהייתה טמונה בזרע שנשבר. וזה בחי' היום הרת עולם ולמבטא אשכנזי נשמע היום הרס עולם והיינו הך כי ההריון הוא ע"י הרס חומר הזרע ובר"ה נברא העולם בכח דהיינו הריון, דהיינו שנשברו הכלים של עולם התווה ונזרע עולם התיקון.

^ט ואפשר שמטעם זה רק ביה"כ הסמוך לו נבנס כהן הגדול מאחיו לקדש הקדשים מקום אבן השתייה לחדש כח הנבראים להמליך את הקב"ה ולהמתיק כל הדינים מעליהם בשרשם שבאבן השתייה.

^כ כי הוא חק שהכלים מתחזקים כראוי רק מכח הרשימו שנשאר ממה שכבר האיר האור ונסתלק ע"י שבירת הכלים שבתחילה. וזה בחי' דרשת חז"ל (שבת קיט: חגיגה יד. גיטין מג.) עה"פ והמכשלה הזאת תחת ירך אין אדם עומד על דברי תורה אלא א"כ נכשל בהם. (וזה בחי' אין האשה מתעברת בביאה ראשונה ובחי' קל שנים שפרש אדה"ר מאשתו עד שילד את שת. ובחי' תלמידי ר"ע שקדמו לתלמידי ר"ש כמבואר בלק"ה)

^{כא} ואע"פ שנראים כשני חקים הזריעה והשבירת כלים שהרי האור ראשון היה יכול להשאר בכלי אם היה חזק, ואילו בזרע מוכרח שתישאר רק צורה כדי לברא דבר חדש. אבל באמת למה שלא יקלט הזרע בעצמו ויתחזק מהאדמה שנזרע בה בלא שירקב. אלא שהוא חק בכל התחדשות שההכרח שתייה חידוש ולא המשך כי בהמשך בהכרח נשאר החסרונות שבקודם. ורק חידוש יכול להתחיל יושר כראוי. אבל בשבירת הכלים הטעם אחר כדי לחזק הכלים שכך רצה הקב"ה שתמיד לא יהיו הכלים הראשונים חזקים מספיק ואולי זה מחשש שלא יהיו חזקים מדי לכן טבע חק שתמיד תחילה הם חלשים ומתחזקים רק כפי הנצרך ע"י הרושם שבהארה הקודמת ולפעמים צריך כמה פעמים שישבר כדי שיתחזקו כראוי. מכאן התחזקות שתמיד ידע בכל כשלוך שהוא מוכרח לחיזוק הכלים של הדבר הזה בעצמו שרוצה לעשות. ואדרבה כיון שהוא חק הרי אם הבין סוגיא בפעם ראשונה יש חשש שמשוואו אנו כשורה וכן בכל עבודה שמתחיל עם מצליח מיד יש חשש שאין זו עבודה כראוי או קטנה עליו.

^{כב} נמצא שעולם התווה בחי' זכר כלפי עולם התיקון וכידוע שז' מלכים שמתו היו לבא נשים לבד מהאחרון שהיה מעולם התיקון כי היתה לו אשה וזה בחי' אדם הראשון שקודם שהוליד את שת שממנו הושתת העולם פרש מאשתו קל שנים והוליד מויקים ושידין בחי' עולם התווה והשבירה שקדם לעולם התיקון. כי אדם בלא אשה הוא אור עצום בלא כלים והם נשברים ונעשה בחי' רע ורק ע"י אשה שהיא כלי להחזיק את האור נבנה ממנו בנין מתוקן.

^{כג} כמבואר בפתחי שערים עוה"ב עולם השכר הוא עולם שקדם בהשתלשלות לעולם העשייה וככל שקדם יותר כך הוא גבוה יותר ובבחי' אחד יותר ונמצא שלזו דעוה"ז זורע את שכר עוה"ב ועוה"ב הוא בעצמו בחי' לזו ואבן השתיה של עוה"ז.

התיקונים הנ"ל ראשית אמונת חכמים וספריהם שבזה נשלמת התורה ועוד תיקון המשפט שבו תלוי גם ענין הנ"ל לדעת איזה רב לסמוך על עצמי והמבחן הוא באכילה שיועד לתת עצה לנפשו כמה ומה לאכול וגם המוכרח לאכול מתברר מהפסולת הרוחנית שבו רק ע"י אמונה חזקה כמבואר גם בתורה סב. וענין הזה של האמונה בחכמים וספריהם תלוי בהמתקת הדינים כי מחמת העוונות יש דינים ומהם יש לאדם התנגדות לחכמים ודבריהם וכן התנגדות לכל מיני אמת שיש שעל כן בלא המתקת הדינים א"א לזכות לתיקון המשפט ועי"ז לעצה נכונה וכשאיין לו תיקון המשפט אזי הוא נידון בכל דבר במותרות כי כל דבר שצריך להרחיק ממנו הוא מותרות וכשטועה במשפט עושה מהמותרות עיקר ונמצא שהנהגתו ואכילתו היא את הדבר שצריך להיות מיותר נעשה אצלו עיקר וגם זה הפירוש שנידון במותרות.

התקשרות לצדיק

הציווי החמישי העיקר שבו תלוי הכל זה המתקת הדינים שנעשית ע"י התכללות בצדיק והאמונה בו עם האמונת חכמים ובספריהם כי צריך לבוא לצדיק עם הכלל ולא לבד כי כלל שמאחדים נעשים ביחד כלי גדול לאור העצום של הצדיק וכנ"ל שאמר אם תחזיקו עצמכם ביחד אזי תיהיו צדיקים אתם ומתחברים אליכם ויתקיים גמרתו ואגמור.

והנקודה המרכזית בציווי זה היא הנסיעה לציון של רבנו בראש השנה.

למעשה

עיינן פרפראות לחכמה אות טז – שמאמר של חדי ר' שמעון הנ"ל היה כעין צוואה ממנו ז"ל, לרמוז לאנ"ש על ענין ההתנהגות של אחר פטירתו ז"ל, היינו להתחזק מאוד באמונת חכמים ולעסוק בלימוד ספריו הקדושים וספרי כל צדיקי אמת, ולהחזיק אותם בחשיבות גדול, ולהאמין בהם באמת ולבלי לסור מדבריהם ימין ושמאל, וכן ליזהר מאוד מלהסמך את המנהיגים שאינם הגונים^{כג} ולבלי ליתן להם שום תוקף ועוז ומכל מיני מחלוקת שעוברים על האדם יתעורר לשוב בתשובה, ולהשתדל לתקן בחינת האמונת חכמים ביותר, ושיש כמה בחינות בזה, וליזהר ביותר בענין הנסיעה על ר"ה לצדיקים וכו' וכבר נתבאר שרימוז גם על הקיבוץ של אנ"ש גם עכשיו

^{כב} מאי הגון ולא הגון – עיינן ליקוטי הלכות שבת הלכה ה' אות יג – וזה שאמר רבותינו זכרונם לברכה המהלך במדבר ואינו יודע מתי הוא שבת מונה ששה ימים ומקדש שביעי ואמר שם שגם בכל הששה ימים אסור לעשות מלאכה כי אם פדי חיי לכו. וגם ביום השביעי שלו עושה מלאכה פדי חיי ולמאי נ"מ מקדש שביעי לקדושי ואבדלתא. כי הצדיק האמת הוא בחינת שבת כנ"ל כי עקר שם ה' נתגלה על ידי השם הצדיק האמת וכל מה שיגדל שם הצדיק האמת יותר ויותר יגדל שם ה' יותר ויותר. כי שמו יתברך משתף בשם הצדיקים כנ"ל שהיו בחינת שבת שהוא שמא דקדשא ברין הוא. וכמו שאמר החברה לרבי שמעון בר יוחאי אנת שבת דכלהי יומי אבל בעוונותינו הרבים נתבלבל העולם מאד ונתרבה המחלוקת בעולם. ונעשה קטגוריא גדולה בין התלמידי חכמים בעצמם. עד שאין האחד יודע האמת לאמתו מי הוא הצדיק האמתי שיוכל לתקן אותו בשלמות ומחמת זה מתנגדים המתנגדים החולקים לגמרי על כל החסידים והצדיקים שהיה מימות הבעל שם טוב רבן של כל בני הגולה זכר צדיק וקדוש לברכה כי מתלוצצים ואומרים שהם מאמינים לכל דבריהם של כל החולקים זה על זה. וממילא לא נשאר אצלם גם אחד מהצדיק שיאמינו בו. פידוע ליצנות זאת בעולם. אבל באמת לא כף המדה ולא כף יפה להם וה' יתברך יסלח להם על זה וישיב להם אל האמת והאמונה. כי אדרבא אנו צריכין להאמין בכלם בכל מי שמנהיג ישראל על פי דת תורת משה בכתב ובעל פה על פי הספרים המסודרים על אדני פז של הגמרא הקדושה מדרשים וספרי הוזהר הקדוש וכתבי האר"י ז"ל וכו' בודאי אנו צריכין להאמין בכלם כי רק מבת העוסקים בחכמות חיצוניות שעוסקים במקרא לכו. ופונים ערף מהגמרא הקדושה והם כמו הקראים ממש למי שקבי בהם ובדרכיהם. וכל למודם הרע ופרושיהם הרעים הם על פי יסודות האפיקורסים המפרסמים כמו אריסטו וחבריו ימח שםם ונמח זכרם. מכתות באלו ומספריהם צריכין להרחיק בתכלית הרחוק יותר מהרחקת בעלי ראתן. כי עליהם נאמר כל באיה לא ישובון ולא ישיגו ארחות חיים פידוע לכל בעל דת ישראל גדל עצם רשעותם וארסם הרע והנמחה רחמנא לשזבן מהם וממהומם. אבל כל הצדיקים והכשרים המתנהגים על פי דברי רבותינו זכרונם לברכה בגמרא וזהר ובכתבי האר"י והבעל שם טוב ותלמידיו זכותם וגן עלינו בודאי אסור לחלק על שום אחד מהם. וכמוכן בדברי רבנו זכרונם לברכה בהתורה בחיצויות בלקוטי הראשון בסימן ה) על פסוק און שומעת תוכחת חיים בקרב חכמים תליון שמוי שרוצה לחוס על נפשו אסור לו לשמע כלל המחלוקת שבין הצדיקים השלמים רק להאמין בכלם:

וזהו המהלך במדבר ואינו יודע מתי שבת. דהינו שהוא מספק מי הוא הצדיק האמת שהוא שבת דכלהי יומי הדין הוא שצריך לקדש את כל הימים בקדשת שבת. דהינו שצריך להאמין בכלם ויחזיקם כלם בבחינת קדשת שבת שהם שם ה' שהוא בחינת שם הצדיקים כי הימים הם בחינת המדות שהם בחינת הצדיקים שכלולים מכל הימים והמדות בבחינת גלמי ראו עיניך ועל ספרך כלם יפתבו ימים יצרו וכו'. ולא יעשה מלאכה כי אם פדי חיי לכו. הינו מאחר שאינו זוכה לדעת מי הוא הצדיק האמת להתקרב אליו ולתקן נפשו. הוא צריך לפרש עצמו ממלאכות וטרדות ועסקי העולם הזה ולא יעשה מלאכה ועסק פרנסה כי אם זמן מעט פדי חיינו בצמצום לכו ושאר כל הימים יבילה על הבקשה והחפוש שיחפש ויבקש הרבה את הצדיק האמת להתקרב אליו במבאר בהתורה תקעו ג' בלקוטי תניינא סימן ח) שצריכין לחפש הרבה הרבה את הצדיק האמת שיש לו בחינת רוח נבואה שעקר המשכת האמונה הקדושה שהיא כלל הכל הוא על ידו. וצריכין לבקש הרבה הרבה מה' יתברך לזכות להתקרב לצדיק פזה על פן אסור לו לעשות מלאכה כי אם פדי חיינו. הינו שלא יעסק בעסקי העולם בשביל פרנסה כי אם פדי חיינו בצמצום ושאר הזמן יעסק רק לבקש ה' יתברך שיזכה למצא צדיק אמת פזה שיש לו בחינת רוח נבואה שעל ידו עקר תקונו כנ"ל וזה שאמר רבותינו זכרונם לברכה בענין הנ"ל שמקדש שביעי. כי אף על פי שמקדש כל הימים דהינו שמאמין בכל הצדיקים כנ"ל אף על פי כן הוא צריך לכו לו אחד שיהיה אצלו בבחינת שבת לגמרי להתקרב אליו ביותר. עד שיזכה למצא באמת את הצדיק השלם בתכלית השלמות וכו' כנ"ל שעל ידו עקר תקונו. אבל כל זמן שאינו זוכה לזה והוא כמו מהלך במדבר ואינו יודע מתי הוא שבת שאינו יודע מי הוא הצדיק האמת השלם כנ"ל. הוא צריך להחזיק כלם בקדשת שבת ולהאמין בכלם כנ"ל:

על ראש השנה, ושעל ידי זה נעשה שמחה, וכנראה בחוש השמחה הגדולה שיש בין אנ"ש בזמן הקיבוץ הקדוש הנ"ל גם עכשיו, וליזהר מאוד באהבת חברים בחינת אנן בחביבותא תליא להכלל יחד באחדות אחד באהבה רבה, ועל ידי כל זה נמתקין כל הצמצומים וכל הדינים, ועל ידי זה יכולין להוציא משפטינו לאור מכל הלימודים שילמוד משפטי אמת והנהגות ישרות איך להתנהג הן לעצמו הן לאחרים המתנהגים לפי דעתו (שזה בחינת מה שהבטיח שגם מי שיתחבר אל אנ"ש יהיה איש כשר), וגם זוכין על ידי זה לעצה שלימה ולכל טוב ועל כל הנ"ל מה שעל ידי זה נשלמת התורה הקדושה בשלימות גדול, ומקבלת מחכמה עילאה ומשפעת בכל החכמות, שעל ידי זה נמשכין כל התיקונים האלו הנ"ל

עד כאן ההקדמה

תורה סא [כד]

כדרכו פותח רבנו את התורה במאמר שבו רמזו כל התורה שהולך ומגלה ובסופה יבאר כיצד הכל נרמז בו
(שם באידרא נשא דף קבח) חדי ר' שמעון ואמר ה' שמעתי שמעך יראתי
[כה] אמר התם יאות הוי למדחלי וכו' :

שמח רשב"י ואמר: ר"ע ותלמידיו היו בחי' שמיעה שהיא בינה דדינין מתערין מינה דהם היו בבחי' "תא שמע" שהוא לשון הגמ' ולכן עיקר ענינם היה יראה ולא הצליחו להמתיק הדינין לכן מתו. אבל רשב"י ותלמידיו היו בבחי' ראייה כלשון הזוהר "תא חזי" וראייה היא בחכמה שם נמתקין כל הדינים להמקושרים לצדיק כרשב"י ועי"ז היתה אהבה ביניהם.

אות א

הקדמה לאות א' אני מעתיק את הפרפראות לחכמה אות יא – וזה לשונו –
מאמר הזה היה אצל רבינו ז"ל כעין צוואה לאנ"ש המקורבים אליו ז"ל, איך שיהיה ההתנהגות אחר פטירתו ז"ל בענין ההתקרבות אליו ז"ל, ורימזו להם שהעיקר הוא להתחזק באמונת חכמים באמת ולבלי לסור מדבריהם ימין ושמאל, ועל ידי זה זוכין להוציא משפטינו לאור, היינו שיקבל וילמוד מכל הלימודים שלומד משפטי אמת והנהגות ישרות איך להתנהג, הן לעצמו הן לאחרים המתנהגים לפי דעתו, אשר זה עיקר מטרת כוונת מעלת ההתקרבות לצדיקים, ולא די לעיין בספרים קדושים לבד (הכוונה צלא סיוע מחכמים) (כקושיית החולקים על ענין זה של התקרבות לצדיקים וכמובא גם במאמר תפלה לחבקוק סי' י"ט ובשאר מקומות בדבריו ז"ל). כי לאו כל אדם זוכה להוציא משפטי אמת והנהגות ישרות ממה שלומד בספרים, וכמו שאמרו רז"ל (עיין סנהדרין צ"ג): לאסוקי שמעתתא אליבא דהילכתא סייעתא דשמיא, וכמו שהביא רבינו ז"ל במאמר זה עצמו מענין דואג שהיה אדם גדול והוציא משפט מעוקל שאין דוד ראוי לבוא בקהל, אשר תקוות כל קהל ישראל הוא על ידי דוד משיח ה' (וזה לומר וס' היה לואג אמונת חכמים לא היה מגיע לטעות כזו). ומחמת זה עצמו צריכין בוודאי להתחזק מאוד ולהשתדל להתקרב לצדיקי אמת (מסתמא הכוונה לתלמידי רבנו שקבלו דעת רבנו מתלמידי) בכדי שהם ידריכו אותו בדרך ישרה כל אחד לפי בחינתו. ורבינו ז"ל רימז בכאן שעל ידי שלימות אמונת חכמים זוכין להוציא משפטי אמת מהלימוד בספרים קדושים לבד גם כן וכן זוכין על ידי זה לעצה שלימה שגם בשביל זה צריכין לבקש ולהשתדל למצוא איזה מנהיג אמיתי שיוכל לתקן עצתו רק כל זמן שאין זוכין למצוא זה המנהיג האמת (כן מנואר כפי' בלק"ה ר"ח ז' ז' עננין רבוי הספרים נלכד דווקא כשאין לו לדיק אמיתי שיוכל לקבל ממנו עצה). אזי על ידי ששבים באמת על פגם אמונת חכמים עד שבכל פעם נחשבין בעינינו ביותר הספרים הקדושים (ענין זה יתבאר לקמן בצוה ו') שנתחברו על ידי צדיקי אמת ומאמין בהם **ועוסק בהם** בתמימות ומבטל דעתו נגדם ונוזהר לבלי לסור מדבריהם ימין ושמאל, על ידי זה בעצמו נשלם אור התורה הקדושה ביותר עד שמקבלת מחכמה עילאה ומשפעת בכל החכמות שהם בחינת השכליים פרטיים, עד שעל ידי זה נמתקין כל הדינים והצמצומים בכלליות וגם בפרטיות יוכל על ידי זה כל בחינת שכל הפרטי להמתיק בחינות הצמצומים השייכים אליו כי הוא שרשם ואז על ידי זה יוכל כל אחד להוציא משפטי אמת מכל הלימודים שלומד, מאחר שנתקן מוחו ושכלו אשר בזה תלוי עיקר תיקון המשפט וכן על ידי זה נשלמת העצה אצל כל אחד לפי בחינתו, כי שלימות העצה הוא עיקר בחינת המתקת הצמצומים כנ"ל:

ראשית מבאר רבנו שלזכות לעצה נכונה בכל דבר (דהיינו התיקון השלם) צריך אמונת חכמים, ועפ"י לק"ה ר"ח ז' ז' מבואר שכשיש צדיק אמת גדול שיוודע סוד העיבור אזי הוא מקור העצה השלימה לכל דבר לכל

¹² תורה זו נאמרה בראש השנה שנת תקס"ח (פ"ח) שחל ביום שבת וראשון (פ"ח) ועיין פרפראות לחכמה על תורה זו שמאריך לבאר שתורה זו היא כעין צוואה ראשונה של רבינו עיין שיש"ק ח"א מס' פסח ע"ד ר"ב. עיין חיי מוהר"ן אות נט קסד קפד ועיין ביאור הלקוטים בתורה זו אות מח הובא בשיש"ק ח"א תפ"ב. עוד עי"ש ח"ה כג כה כו וימי מוהר"ן כה

¹³ חבקוק ג' ב'

¹⁴ בתשכט – למחרל (במהדורות וינשוטק הקטנים נשאר עד היום)

אחד, וסברא פשוטה היא שכשיש צדיק אמיתי, צריך לבקש עצה רק ממנו. לפ"ז נ"ל שכאן אמונת חכמים הכוונה להאמין ברבינו בחייו/כ"ו, כי לפי לק"ה הנ"ל נראה שעד אות ד' ביאר רבנו מהלך שיש צדיק ולא סומכים אותו, ורק באות ה' מתחיל לבאר כיצד זוכים לעצה אחר הסתלקות הצדיק האמת. שאז צריך אמונת חכמים/כ"ו/כ"ט והעיקר שלא לבזות שום ספר כמבואר באות ו', שאז ע"י רבוי הספרים שמאמין בהם (ועוסק בהם), אזי נשלמת תורתו ונעשית כלי לקבל מחכמה עילאה שבלוחות האבן שמקבלות מאבן השתיה שע"י נמתקים כל הדינים וזוכים לעצה נכונה.

וגם שם נראה שהכוונה לחכמים וספרים שמסיעים לו להיות מקושר כראוי לצדיק אמיתי הגדול ולהבין להוציא עצות נכונות שבספרו/ל'.

נמצא שע"י אמונת חכמים זוכים להמתקת הדינים, וע"י למשפט ולעצה וליותר אמונת חכמים, כי הדינים הם הגורמים לחשכות וחלוקת העצה וחלוקת הלב מהאמונה בחכמים.

כאן באות א' רבינו רק מבאר מי נקרא רבי ראוי ומי לא ותולה הכל באמונת חכמים שמי שיש לו אמונת חכמים הוא הראוי. ומרחיב כאן לבאר כמה פגום מי שאין לו אמונת חכמים שעצתו חלוקה תמיד.

ויש כאן קושי עצום כי לברר לעצמו את הרבי האמיתי צריך עצה נכונה שא"א לזכות לה בלא רבי אמיתי כפי שיתבאר וא"כ מהיכן מתחילים.

על ידי אמונת חכמים יכולין להוציא משפטינו לאור [לאי/לב] דהיינו לזכות לעצה/ל"ג

נכונה לפי האדם המקום והזמן. וזה לשון מוהר"ן/ת"ל"ו על ידי אמונת חכמים נודבך המוח וזוכה לשכל ברור ועל ידי זה יזכה להוציא ולקבל מפל מזה שלומד בתורה משפטי אמת, דהיינו הנהגות ישרות לעבודתו יתברך. שיידע

^{כ"ב} אע"פ שהיו אז צדיקים נוראים תלמידי המגיד ממעורטש. עיין חיי מוהר"ן רצט שמאחר שנתגלה הצדיק בעולם א"א להיות איש כשר בלא עצותיו ועיין ככבי אור שיחות וספורים אות יב שמבאר יותר בירידת הצדיק הרופא נפשות לזה העולם ברפואות ותחבושות יקרות ונפלאות שלא נתגלו עדין בעולם נתחדשים כנגד זה מחלות ומכאובים חדשים שלא היו עדין בעולם ושאיין ביכולת לעמוד כלל כנגדם אם לא בסגולות ורפואות הצדיק שנתחדשו וירדו כנגדם באלה העיתים והבלתי מתרפא בהם אבדה תקוותו ח"ו וע"ש עוד שלפ"ו יש חיוב ללמוד תורת הנסתר שגילה רשב"י וכתבי האריז"ל אלא שמחמת חולשת המוחות יש חשש להגשמה ע"כ יש חיוב ללמוד ספרי רבנו שבהם כלול גם דבריהם ועוד נוסף בהם רפואות למחלות שנתחדשו בדורנו כנ"ל, והעיקר הוא למוד העיון שבהם ע"ש.

^{כ"ג} מבואר בלק"ה שבת הלכה ה' יג שעד שמוצא לו רבי צריך זהירות שלא לבז לשום רבי ולעשות לו אחד שיקבל ממנו ומאידך מבואר בשי"שק שרבינו פעל שאנ"ש לא יוכלו להסתכל על מפורסם של שקר נמצא שנושא זה הוא מבוך קשה צריך הרבה ישוב הדעת. ונראה קצת פתח לזה הוא מה שגילה על דואג ששם ראו בחוש שאין לו אמונה בשום אחד כי סבר שהוא חכם מכולם, וכיון שבאמת היה חכם גדול לא ראו בזה חסרון ורבינו אומר שזה חסרון גדול.

^{כ"ט} עיין לק"ה בשר בחלב הלכה ה' סוף אות ז' – ועקר שם תלמידי חכמים הוא מי שמקרב להחכם והצדיק האמת, כי על שם זה נקרא תלמיד חכם, שהוא תלמיד של החכם, שהוא הצדיק האמת. ולהפך, עם הארץ נקרא מי שלא שמש תלמידי חכמים, כמו שאמר רבותינו זכרונם לברכה, כי פשאינו מקרב להחכם והצדיק האמת הוא בכלל עם הארץ, כי אין לו כח לקבל חכמה שהוא השגת אלקות אפלו אם הוא למדן וחכם, ואפלו אם יש לו מעשים טובים, כי אל התכלית הנצחי שהוא השגת אלקות אי אפשר לבוא כי אם על ידי צדיקי אמת הנ"ל ותלמידיהם ותלמידי תלמידיהם וכו':

^ל כי כל עצותיו נמצאים בספרו כמבואר בשיחות שמאר שכתב בו על כל נושא לבד מג' ועוד מבואר בתורה קצב שבספרו נמצא דעתו שכלו פניו ונשמתו. וכן כתב מפורש בככבי אור הנ"ל שיחות וספורים אות יב שבספרו של רבינו כל הרפואות כל המחלות שנתחדשו בירידת רבנו לעולם. אלא כוונת רבינו כאן שמאחר שנתלקת אזי למצא את העיצה השייכת לו והבין עצות בספרו צריך אמונת חכמים ורבי ספרים.

^{לא} לשה"כ הושע ו' ה' ומיכה ז' ט' וישעיהו נא ד' וצפניה ג' ה'. וכן בתקיעות של ר"ה במאמר היום הרת עולם. ועיין לקמן אות ז' שדייקא בר"ה מסוגל ביותר שיצא משפטנו לאור ע"י ההתקבצות אצל הצדיק.

^{לב} צ"ע מדוע דווקא אמונת חכמים ולא אמונה בהש"י. התיירוץ פשוט כי כל הידיעה שלנו על הקב"ה ורצונותיו היא רק מה שאנו מאמינים לצדיקים שמשיגים רצונו ומקבלה שקבלנו מאבותינו החכמים איש מפי איש עד מתן תורה ועד אברהם אבינו ועד אדה"ר.

עוד נראה כפי שיבואר לקמן באות ו' שעיקר החושך דהיינו חסרון העיצה הנכונה הוא מחמת התגברות הדין וא"א להמתיק הדין אלא ע"י אמונה והתכללות בצדיק האמת.

עוד עיין בזה לק"ה הכשר בלים ב' ב' – שהאמונה תלויה בכלים וכלים הוא רק ע"י אמונת חכמים – וז"ל – ועיקר הוא אמונת חכמים כי מעוצם גדולתו ורוממותו ית' א"א לזכות אפי' לבחינת אמונה כ"א ע"י החכמים וצדקי הדור האמתיים שזכו ע"י יגיעתם ועבודתם ואמונתם השלימה להשיג השגות אלקות ית' והם יכולים להמשיך לנו מאורו וטובו ית' ולהכניס אמונה הקדושה. וגם מהצדיקים אמתיים א"א לקבל כ"א ע"י אמונה דהיינו אמונת חכמים שצריכין להאמין בהם באמונה לבד. כי גם אור הצדיקים האמתיים רחוק וגבוה מאתנו מאד מאד. ואין לנו שום השגה ותפיסה בהם וא"א לנו להתקרב אליהם ולקבל מהם כ"א ע"י אמונה לבד דהיינו אמונת חכמים.

^{ל"ג} וכן מפורש לקמן באות ד' וכן בלק"ע ערך עצה שפגם אמונת חכמים על ידו אין עצה וצ"ע בתורה ה' תניא ע"י עצה זוכה לאמונה (לק"ע שם) ושם לעצה זוכה ע"י צעקת הלב. ויש לחלק בין אמונת חכמים שעל ידה התיקון נעשה ע"י שזוכה להמתקת הדינים ע"י התכללות בצדיק. אבל שם מודבר באמונה בהקב"ה שהיא מהארת חכמה ובינה העליונים שע"י שמעלים אליהם צעקת הלב אזי זוכה להארה חזקה יותר וכמבואר בלק"ה ע"ת ה'

^{ל"ד} בלקוטי עצות צדיק אות נד הובא בקיצור לק"מ אות א'

אִיךָ לְהִתְנַהֵג בְּכָל דְּבַר הֵן לְעַצְמוֹ הֵן לְאֲחֵרִים שְׂמִתְנַהֲגִים לְפִי דַעְתּוֹ. **כי משפט הוא עמודא דאמצעייתא** [לה] שיודע לכווין לאמת מתוך שני צדדים/ל"א, **היינו בחי' דרך הממוצע/ל"א**, **שאינו נוטה לימין ולשמאל יותר מהצורך. וזה זוכין על ידי אמונת חכמים/ל"א**, **שהוא בחי' ציווי התורה (דברים יז)/ל"ט** **לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל/מ"א. ועל כן על ידי זה שמתקן המשפט**

^{ה"ב} פתח אליהו

^{ל"ו} **וכן עפ"י** הספירות הוא בקו האמצעי המכוון לכתר ששם האמת לאמיתה ולכן ספירת התפארת שהיא המכונה משפט מכונה גם אמת כמ"ש תתן אמת ליעקב.

^{ל"ז} **לאו דווקא** ממוצע אלא עיצה נכונה לפי התנאים שבהם מדובר. וכשמשל הבקבוק לתינוק שהמשפט הנכון הוא לאו דווקא החור בינוני אלא כפי יכולת וצורך התינוק. וכן בחינוך לפעמים העצה הנכונה דייקא להכות ולפעמים דייקא להראות אהבה אבל מי שתמיד ינהג באמצע אין זו עיצה נכונה.

(הגה תסוד) נ"ל כי משפט הוא שאינו נוטה דהיינו ששום צד לא פועל אלא הת"ת שהיא מידת האמת בחי' השלישי המכריע מכח יושר הכתר ולא כממוצע בין הצדדים וכח היושר הוא לחשב איך יולד מכל זה ההתקשרות היותר טובה לכתר וזה ע"י אמונה כמבואר בענין כוונות אלול הנותן בים דרך

ועיין תורה נז שהנטיה לשמאל או ימין הוא פגם אמונת חכמים ממילא ההפך הוא תיקון האמונה וממילא תיקון האמונה הוא תיקון המשפט שמכח האמונה והביטול לחכמים אינו סר אל הצדדים ועיין שם תורה נז שהחכמים משרשים בפליאות חכמה ולכן כל דבריהם יושר ואמת לכן הבטל אליהם מונהג בעיצת אמת משפטי אמת (ע"כ הגה)

^{ל"ח} **עיין ביאור הלקוטים** שעיקר הכוונה לחכמים בדורו שלו ולא מספיק מה שמאמין בחכמים של דורות קודמים ע"ש.

עוד עיין לק"ה שעיקר המבחן על חוזה האמונה בצדיק היא בממון דייקא עיין הלכות פקדון הלכה ה אות לה . . כי העיקר מצוות הצדקה הוא ליתן בשופי להת"ח העוסק בתורה באמת שזה עיקר אמונת חכמים כי עיקר האמונה תלויה בממון כשמפורז ממונו לת"ח האמת בזה מראה אמונתו השלימה בהחכמים אמתיים וע"י אמונת חכמים חוזרים הצנורות לילך כסדר וכו' וכנ"ל ואז יורדת השפעה בשופי גדול לכ"א וא'. אבל באמת עד שזוכים להתקרב לצדיק אמיתי צריך תיקון המפשט גדול לדעת למי להתבטל ובוזה עוסקת התורה הזו דהיינו בתיקון המשפט וביאור הנזק שסמיכת רב שאינו ראוי וגודל התיקון בסמיכת רב הראוי.

^{ל"ט} **דברים פרק יז (ח)** כי יפלא ממך דבר למשפט בין דם לדם בין דין לדין ובין נגע לנגע דברי ריבת בשעריך וקמת ועלית אל המקום אשר יבחר ידוך אלקיך בו: (י) ועשית על פי הדבר אשר יגידו לך מן המקום ההוא אשר יבחר ידוך ושמרת לעשות ככל אשר יורה: (יא) על פי התורה אשר יורה ועל המשפט אשר יאמרו לך תעשה **לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל:**

רש"י – (יא) ימין ושמאל – אפילו אומר לך על ימין שהוא שמאל ועל שמאל שהוא ימין וכ"ש שאומר לך על ימין ועל שמאל שמאל: **שפתי חכמים –** דהכי פירושו אפילו אם אומר לך על ימין שאתה סבור שהוא שמאל ועל שמאל שאתה סבור שהוא ימין שתשמע לו ולא תתלה את הטעות בו אלא כך, כי ה' יתברך נותן רוחו על משרתי מקדשו תמיד וישמרם מכל טעות שלא יצא מפיהם כי אם אמת. וא"ת מנא ליה למדרש כך דלמא כמשמעו שלא תסור מן הדבר ההוא לא לשמאל ולא לימין. וי"ל כיון שהדבר הוא שכלי לא שייך ביה ימין ושמאל לכך דרשו מה שדרשו:

רמב"ן – (יא) ימין ושמאל אפילו אם אומר לך על ימין שהוא שמאל או על שמאל שהוא ימין, לשון רש"י וענינו, אפילו תחשוב בלבך שהם טועים, והדבר פשוט בעיניך כאשר אתה יודע בין ימינך לשמאלך, תעשה כמצותם, ואל תאמר איך אוכל החלב הגמור הזה או אהרוג האיש הנקי הזה, אבל תאמר כך צוה אותי הארון המצוה על המצות שאעשה בכל מצותיו ככל אשר יורוני העומדים לפניו במקום אשר יבחר ועל משמעות דעתם נתן לי התורה אפילו יטעו, וזה כענין רבי יהושע עם ר"ג ביום הכיפורים שחל להיות בחשבונו (ר"ה כה): והצורך במצוה הזאת גדול מאד, כי התורה נתנה לנו בכתב, וידוע הוא שלא ישתוו הדעות בכל הדברים הנולדים, והנה ירבו המחלוקות ותעשה התורה כמה תורות וחתך לנו הכתוב הדין, שנשמע לבית דין הגדול העומד לפני השם במקום אשר יבחר בכל מה שיאמרו לנו בפירוש התורה, בין שקבלו פירושו עד מפי עד ומשה מפי הגבורה, או שיאמרו כן לפי משמעות המקרא או כוונתה, כי על הדעת שלהם הוא נותן (ס"א לנו) להם התורה, אפילו יהיה בעיניך כמחליף הימין בשמאל, וכל שכן שיש לך לחשוב שהם אומרים על ימין שהוא ימין, כי רוח השם על משרתי מקדשו ולא יעווב את חסידיו, לעולם נשמרו מן הטעות ומן המכשול ולשון ספרי (שופטים קנד) אפילו מראין בעיניך על הימין שהוא שמאל ועל שמאל שהוא ימין שמע להם:

עיין פרוש הט"ז על התורה – יש שמקשים דבירושלמי רפ"ק דהוריות תנא איפכא יכול אם יאמרו לך על ימין שהוא שמאל שתשמע להם ת"ל ללכת ימין ושמאל עד שיאמרו לך על ימין שהוא ימין. ועי"ש שיש מרצים לחלק בין דבר שבשיקול הדעת ובין איסור והתר. ודוחה הט"ז חילוק זה ומתיר שהירושלמי מדבר באופן שיודע שטעו ויכול להשמיט עצמו מלעבור כטעותם.

עוד יש לפלפל בסוגיא זו הרבה עפ"י מסכת הוריות אבל בכלליות יש לחלק בים הקרבן שצריך להביא כפרה על העבירה שעשה שזה תלוי אם הוא חכם ויודע שטעו או שאינו חכם. ודווקא שיושב ביניהם דאי לאו הכי רבי יהושע הרי היה חכם כר"ג שהוכרח לעבור איסור כרת ביה"כ

^מ **הביאור הליקוטים** אות ט' מציין כאן שדייקא נקט לא תסור שהוא כמבואר בפסוקים כאן מדובר שלא יסור מדברי החכמים בלשכת הגזית שע"י קה"ק שמשם יוצא משפטי האמת כי שם אבן השתייה שכל הכולל חכמה עלאה. – וכן מבואר לקמן אות ו' שצדיק האמת הוא שכל הכולל בחי' אבן השתייה.

ולפי הנ"ל שמצווה התורה לא תסור אפילו כשהבי"ד טועה שהוא ית' אמר שאסור והוא ית' אמר לשמוע להם אפילו כשטועים וכמעשה דר"ג ורבי יהושע. וכ"ש לסנהדרין היושבים סמוך ללחות האבן ואבן השתייה כנ"ל. א"כ דואג האדומי דלקמן רבנו מביא אותו לדוגמא למנהיג שאינו ראוי אע"פ שהיה ראש סנהדרין דאע"פ שהיה אז המשכן בנוב ולא באבן השתייה אבל לוחות האבן שהן בחי' אבן השתייה כמבואר לקמן היו שם ומשם יצאה תורה לכל ישראל ע"י דואג דייקא והיה החיוב לשמוע לו חיוב מהתורה כנ"ל. ומזה א"כ כוונת רבינו שהסומך רב שאינו ראוי יתן את הדין. וצ"ל שכיון שנבחר להיות ראש סנהדרין אולי מי שבחר בו יתן את הדין אבל זה לא נוגע כלל לחיוב לשמוע לו בפסקי הלכה. אבל לעשותו רב בענייני השקפה זה אסור.

במצוות לא תסור עי"ז יוצא המשפט ברור גם להוציא משפטנו לאור בכל דבר כנ"ל, בבחי' משפטי אמת [מ"א] /מ"ב. היינו כי כל הלימודים שהאדם לומד, צריך שיקבל ויוציא מהם משפטי אמת, שלא יהיה בבחי' משפט מעוקל פי' עקום, הכוונה שכיון שליבו עקום ופונה ממנו ית"מ¹¹ אזי אין תשוקתו תמיד להתקרב אליו ית' ממילא לא מחפש בכל לימודו כיצד לסור מרע המונע אותו מלהתקרב אליו ית' ולקרב את כל העולם אליו ית'. דהיינו שיקבל וילמוד מכל הלימודים שלומד, משפטי הנהגות עצות נכונות/מ"ג, שידע איך להתנהג/מ"ד, הן לעצמו, הן לאחרים שמתנהגים לפי דעתו, כל אחד ואחד כפי בחינתו, כפי הממשלה והרבנות שיש לו, הן לרב או למעט/מ"ו בהכל העיקר שסוף דבר עצתו תוליד כבוד שמים הגדול ביותר שאפשר. וכ"ז זוכין על ידי אמונת חכמים, שהוא בחי' לא תסור וכו' בפשטות משמע שיעקר הטעם שתלוי באמונת חכמים מצד הלא תסור שיש בהם/מ"ז, אבל נראה שהעיקר הקודם לזה הוא עצם ההסכמה שיש חכם ממנו וגם מאמין בו ומתבטל לקבל עצותיו/מ"ח, ודווקא שמאמין בחכם אמת שעל ידו יתקרב לצדיק האמת שבכוחו להמתיק

מחד גיסא בוודאי צריך להבין שאין לי השגה ברב האמת וכמבואר בתורה קמ ענין החותם אבל מאידך דייקא מזה יונקים המפורסמים של שקר שלפעמים אומרים על שמאל שהוא ימין בשקר ומכזים את החושש לקיים דבריהם שאומרים עליו אין לו אמונת חכמים שהרי חז"ל דרשו אפילו אומר לך וכו'

ואחרי הכל נראה שעל זה אמר מוהרנ"ת בלק"ה (מנחה ו' ה' ומתנת שכיב מרע ג' ה') החפץ באמת שולחים לו מלאך של אמת שיורה לו דרך האמת. דהיינו שאין עצה ותבונה אלא בקשה ותפלה וצדקה ולצפות לישועת ה' ובינתים.....והיא סוגיא קשה שבמקדש. ועיין לקמן הקדמה לאות ד'

¹¹ * תהלים יט י'

¹² משפט ואמת הן בחי' אחת בחי' ספירת התפארת והרחמים היוצא מבין החסד וגבורה. לכן משפט נקרא עמודא דאמצעייתא אע"פ שבאמת המשפט הוא לשפוט בין שני צדדים אלא שתכליתו הוא שע"י המשפט בין הצדדים מוצא את קו האמצע מוליך אל הכתר ששם האמת לאמיתה. וכל משפט הוא לבחון את כל האפשרויות היוצאות מבין הצדדים ולשקול ולבחור את העצה האחת היותר מכוונת אל הכתר העליון שבמחשבה תחילה, דהיינו העיצה שעל ידה יולד ביותר כבוד שמים מתחילה ועד סוף.

¹³ אמנם יש גם מעוקל של צדיקים כגון אברהם שהיה מרכבה למדת החסד ויצחק שהיה מרכבה לגבורה כיון שעם כל הלשם שמים שלהם אבל המידה פעלה וכן שהיא מבחי' הצדדים אזי היה בה נטיה מצטברת עד שיצא ישמעאל ועשו. דלא כיעקב שכיון שהיה במדה האמצעית לא היה בו שום נטיה מיטתו שלימה.

¹⁴ (הגה תסוד) ולהתנהג היינו עיצה מעשית ונתבאר בתורה ז שהיא שכל גבוה מאד שרק עי"ז יכול לרדת כל כך עד למעשה ולהשאר אמת וזה זוכה ע"י אמונת חכמים המשרשים בפליאות חכמה כמבואר בתורה נו דהיינו בכתר עיין תורה נו שיעור ט של הר"ץ (ע"כ ההגה)

¹⁵ ליקוטי הלכות פקדון וארבעה שומרים הלכה ה (אות יא) וזהו אָז אֲמַרְתִּי הִנֵּה בָאתִי בְּמַגֶּלֶת סֵפֶר כְּתוּב עָלָי וכו' שְׁנַאֲמַר עַל מִתָּן תּוֹרָה, כְּמוֹ שֶׁפִּרְשׁ רַש"י שָׁם, כִּי כָּבֵר מִבְּאֵר שֶׁהָאָדָם צָרִיךְ לְהוֹצִיא מִשְׁפֵּט הַנְּהַגוֹת יִשְׂרָאֵל מִכָּל מְקוֹם שֶׁיִּלְמַד שָׁם. וְזֶה זֹכֵינִי עַל יְדֵי אֲמוּנַת חֲכָמִים בְּשָׁלוּמוֹת. שְׁאֵז אֵינִי נְדוּן בְּמוֹתָרוֹת וּמֵאֲכֹלוֹ זֶה שֶׁעַל יְדֵי זֶה דַּעַתוֹ צָחָה וְזָכָה וִיכּוֹל לְמוֹצֵא אֶת עֲצָמוֹ בְּכָל מְקוֹם שֶׁיִּלְמַד שָׁם שִׁיּוֹצִיא מִשָּׁם מִשְׁפָּטֵי הַנְּהַגוֹת יִשְׂרָאֵל כְּנֶל. וְזֶהוּ אָז אֲמַרְתִּי הִנֵּה בָאתִי, הֵינִי בְּחִינַת קְבֵלַת הַתּוֹרָה, כְּמוֹ שֶׁפִּרְשׁ רַש"י שָׁם. וְזֶהוּ בְּמַגֶּלֶת סֵפֶר כְּתוּב עָלָי, שֶׁבְּכָל מְקוֹם שֶׁלְמַדְתִּי בְּאִיזָה סֵפֶר הֵיךְ הִכָּל כְּתוּב עָלַי שְׁמִי צְאֵתִי אֶת עֲצָמִי בְּכָל מְקוֹם שֶׁלְמַדְתִּי בְּאִיזָה מַגֶּלֶת סֵפֶר, כִּי בְּכָל מְקוֹם שֶׁלְמַדְתִּי הוֹצֵאתִי מִשָּׁם מִשְׁפָּטֵי הַנְּהַגוֹת יִשְׂרָאֵל לְעַצְמִי וכו'. (וכן מְבָאָר בְּדִבְרֵי וְכוּנוֹ לְכַרְכָּה בְּעַצְמוֹ עַל פְּסוּק זֶה (בְּסִימָן קבא) אֵךְ עָתָה עַל פִּי הַתּוֹרָה הֵנִי יִתְבָּאֵר הַמְּשַׁךְ הַפְּסוּקִים שֶׁאֲחַרְיוֹ בְּקֶשֶׁר נִפְלֵא.) וְעַל יְדֵי זֶה הוֹסַפְתִּי סְפָרִים הֶרְבֵּה בְּתוֹרָה כְּמוֹ שֶׁמְבָאָר שָׁם שֶׁעַל יְדֵי אֲמוּנַת חֲכָמִים נֶחֱשֵׁב שְׁעוֹשֵׂה סְפָרִים הֶרְבֵּה כִּי מִתְחַלֵּה לֹא הֵיךְ זֶה הַסֵּפֶר נֶחֱשֵׁב אֲצִלוֹ וְהֵיךְ אֲצִלוֹ כְּלֵא וְלְמוֹתֵר, וְעַכְשָׁו חוֹזֵר וְנֶחֱשֵׁב אֲצִלוֹ כֵּל סֵפֶר וכו'. וּבִפְרָט עַל יְדֵי שְׂוֹכֵה עֵבֶשׁוֹ לְהוֹצִיא מִשְׁפָּטֵי הַנְּהַגוֹת יִשְׂרָאֵל מִהַסְפָּרִים שְׁלֹמֵד בָּהֶם שֶׁעֵבֶשׁוֹ נֶחֱשֵׁבִים הַסְפָּרִים כְּשֶׁלֹּו, כִּי מִתְחַלֵּה הֵיךְ רְחוֹק מֵהֶם מְאֹד וְעַכְשָׁו נֶחֱשֵׁב כֵּל סֵפֶר כְּשֶׁלֹּו, כִּי לֹא הַמְּדַרְשׁ הוּא הַעֶקֶר אֲלֵא הַמְעִשָׂה. וְכְמוֹ שֶׁכְּתוּב בְּמִדְרָשׁ רַבָּה פְּרָשַׁת בְּחֻקֵּי שְׁהִלּוּמֵי לַעֲשׂוֹת נֶחֱשֵׁב כְּאֵלוֹ עֲשָׂאוֹ לְדִבְרֵי תּוֹרָה. וְזֶהוּ, בְּמַגֶּלֶת סֵפֶר כְּתוּב עָלַי, שֶׁנֶּחֱשֵׁב כֵּל סֵפֶר שֶׁנֶּחֱשֵׁב עָלָי וּבְשִׁבְלֵי וְאֵז בְּדָאֵי לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ אֲלֵכִי חֲפָצְתִּי וְתוֹרַתְךָ בְּתוֹךְ מַעִי. וּפִרְשׁ רַש"י לְעַנְיָן קִדְשַׁת הָאֲבֵלָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁפִּרְשׁ שָׁם, כֵּל מֶאֱכָלֵי עַל פִּיךָ וּאֵךְ מֵאֲכֵלֵי עַפ"י תוֹרַתְךָ הוּא, הֵינִי כְּנֶל, כִּי עַל יְדֵי אֲמוּנַת חֲכָמִים זֹכִים שִׁיְהִיֶּה הַמְּאָכֵל זֶה בְּחִינַת מִן שְׁלֵא יַעֲלוּ הַמוֹתָרוֹת אֶל הַמֶּה לְבַלְבֵּל חַס וְשָׁלוֹם, וְזֶהוּ, וְתוֹרַתְךָ בְּתוֹךְ מַעִי שֶׁהַתּוֹרָה מִתְקַיֶּמֶת בְּתוֹךְ מַעִי דִּיקָא. כִּי מִי שֶׁפּוֹגֵם בְּאֲמוּנַת חֲכָמִים אֵזִי הַתּוֹרָה אֵינָה מִתְקַיֶּמֶת אֲצִלוֹ מִחֲמַת אֲבִילַת מַעִי, שְׁמַתְרַבָּה אֲצִלוֹ הַמוֹתָרוֹת עַד שְׁעוֹלִים עֲשָׂנִים סְרוּחִים וּמַעֲקָמִין אֶת דַּעַתוֹ בְּסִבְרוֹת הַפּוֹכוֹת מִן הָאֱמֶת וְאֵינִי יְכוֹל לְהוֹצִיא מִשְׁפָּטֵי אֱמֶת מִהַתּוֹרָה נִמְצָא שֶׁהַתּוֹרָה יוֹצֵאת וּמִתְרַקֶּת מִמֶּנּוּ מֵאֲחֶר שְׁאֵינִי יְכוֹל לְהוֹצִיא מִמֶּנָּה מִשְׁפָּטֵי אֱמֶת, שְׁזֶהוּ בְּחִינַת מֵה שְׁאֲמָרוּ רְבוּתֵינוּ וְכוּנוֹם לְכַרְכָּה תּוֹרָתוֹ שֶׁל דּוֹאֵג מִן הַשְּׁפָה וְלַחוּץ מִחֲמַת שֶׁהֵיךְ מִתְנַגֵּד וְחוֹלֵק עַל דְּוֹד שֶׁהֵיךְ אֵז הַצְּדִיק הָאֱמֶת וְעַל יְדֵי זֶה כֵּל תּוֹרָתוֹ שֶׁל דּוֹאֵג הֵיךְ עַל יְדֵי מוֹתָרוֹת הֵנִי בְּחִינַת וְשֶׁם אִישׁ מַעֲבְרֵי שְׁאוֹל לְעַצֵּר לִפְנֵי וכו', כְּמוֹ שֶׁמְבָאָר שָׁם וְעַל כֵּן הֵיךְ כֵּל תּוֹרָתוֹ מִהַשְּׁפָה וְלַחוּץ כִּי לֹא נִתְקַיֶּמֶת בְּתוֹךְ מַעִי וְכוּ"ל.

¹⁶ כמבואר בריש תורה נו שלכל אחד יש אחריות על אלה תחתיו

¹⁷ נ"ל שבעניין הלא תסור יש עוד עומק עפ"י הנ"ל שהעיקר לחפש עיצה להתקרבות להש"י אבל כשבא לצדיק בחיפוש ישועות גשמיות זה בחי' הסרה לשמאל, או לעומת זה יש הסרה לימין שמבקש מהצדיק עצות כיצד להיות שרף ועי"ז לא שומע ולא מאמין שיש עצות פשוטות שהן העצות השייכות לו.

¹⁸ עוד נראה לי יסוד בזה שהאמונת חכמים היא יסוד הקבלה וההמשכה שמנהיג חייב שחכמתו תהיה בנין תוספת נדבך על בנין קיים ולא לבנות בנין חדש ומי שאין לו אמונת חכמים הוא כמו הנחש עליו צור דאיתא בספרים שטוען על עצמו שהוא צור וההתחלה (שמעתי מהריצ"ח בשם רמ"ע מפאנו) הביאור נ"ל שאע"פ שכל הליכתו עקמימות אעפ"כ הוא טוען שהיושר אצלו כי בכל תנועה מתחיל יושר חדש. וזה בחי' מנהיג שאין לו אמונת חכמים כי סובר שהוא חכם מהם ויכול להתחיל יושר חדש ולא להיות בטל וממשיך אותם. וזהו

צמצומו הגורמים לו לעקם לבו לסטות ממשפט האמת. ואז יוכל להוציא משפטי הנהגות ישרות, בבחי' משפטי אמת, שאינו נוטה לימין ושמאל כנ"ל מהאמת, דהיינו שלפעמים הישר והאמת היא לעקם הדרך וצריך שלא לסור מעקמימות זו לא ימין ולא לשמאל.

עתה יבאר את הקצה השלילי של פגם אמונת חכמים/מ^ט דהיינו מי שלועג על דבריהם ומוזה תבין שכל שלא מקבלם בדחילו ורחימו יש בזה בחי' לעג כי לא חשובים אצלו כראוי. וממילא חסר לו גם בתיקון מדת המשפט וממילא נידון בבחי' מותרות. כי חלוקת העיצה היא בעצמה שנידון במותרות, כי עצה היא ברור עצה מתוך הרבה אפשרויות/ו^י שהן פסולת שלה, וכשהמשפט מעוקל אזי בוחר בעצה שהיא הפסולת ונידון בה דהיינו במותר ופסולת העצה, במקום בעצה הנכונה המביאה כבוד שמים מתחילה ועד סוף.

כאן לכאורה מתברר בעניין לא תסור הנ"ל שנחלקו בו הספרי והירושלמי אם אפילו אומר לך על ימין שהוא שמאל או דווקא כשאומר על ימין שהוא ימין. וכאן מבואר שזה תלוי אם הרב הוא ראוי להנהיג אזי אפילו אומר לך על ימין שהוא שמאל ואם אינו ראוי להנהיג אזי רק כשאומר לך על ימין שהוא ימין. דהיינו שהתירוץ הוא לחלק שהספרי דיבר בפסקי הלכה והירושלמי בעצות בעבודת ה' והשקפה. אבל באמת אדרבה בעצות אלו עוד יותר קשה לברר את האמת ולכן צריך הרבה תפלה לזכות לתיקון המשפט ובעיקר סיעתא דשמיא לזכות לדבוק בצדיק האמת.

דהיינו שצריך תיקון המשפט גדול לבחור ולהסמיק על עצמי את הרב ורק אח"כ אוכל לקיים לא תסור. וכאן יש מקום נרחב לעמלק גמט' ספק, הבא בקושיות כדואג האדומי, ומפיל לחלוקת העיצה תמיד.

ומבואר כאן שתיקון המשפט הנ"ל שעל ידו זוכים לעצה נכונה מתחיל בברור המאכלים בשעת האכילה שיודע לאכול במשפט הנכון ויודע לתת עצה לנפשו בעניין האכילה כמה ומה לאכול/כ^א ובאמונה ששלימה שמבררת את האוכל את הניצוץ אלוקות שבו עיין תורה יט ותורה סב ויש בזה המוני מדרגות כפי שיתבאר לקמן תורה סב ותורה סז ולעיל תורה מז

אבל כשפוגם באמונת חכמים, אזי נידון ביגיעת בשר/כ^ב עזות הגוף המכונה בשר/כ^ג. היינו במותרות/כ^ד כי פגם אמונת חכמים היא פגם המשפט/כ^ה כנ"ל שזה בעצמו הוא שדן את עצמו במיותר

שדואג אע"פ ששמע ההלכה מואבי ולא מואבית המשיך להקשות קושיות, עד שהיה צריך יתר הישראלי לאיים בחרב על מי שיחלוק בזה כי היא קבלה מבית מדרשו של שמואל הנביא. משמע שזו הדרך נגד האומר אנא אמלוך והוא לא ראוי. עוד יש לעיין תורה יח גם שם מדבר ממנהיג אמת ולעומתו של שקר והאמונת חכמים שומרת את העם ממנו ע"ש

^ט כן דרכו של רבנו בהרבה תורות להציג את קצה הצד השלילי כדי שנבין לבד את כל סולם המדרגות באותו עניין והכי נמי כאן בין אמונת חכמים למלעיג עליהם יש המוני מדרגות וגם מי שלא מלעיג עליהם אלא אפילו מכבדם מאד עדיין צריך הרבה סיעתא דשמיא לכוין שלא יטעה בדבריהם לימין או שמאל וכמבואר במקום אחד שכמו בדברי תורת משה דרשו חז"ל ביומא עב עה"פ "אשר שם משה" וזה נעשה לו שם חיים לא וזה נעשה לו שם מות, הכי נמי בדברי כל צדיק עיין תורה קא. לא לו קסד וצא תנינא. ועוד.

^א כמו שנתבאר כבר כ"פ שעל כן הכליות נקראות יועצות (בגמ' ברכות) שהן מסננות טוב מפסולת.

^{כא} עיין בזה שיש"ק ח"ב-תרמח שיחת מוהרנ"ת שאמר שיש לו ספק על הכפ מרק אם לאכול או לא. וע"כ אינו יוכל לתת עצה.

זה לשונו שם - פעם, בהיות מוהרנ"ת בטעפליק בישבו על השלחן ואכל מאכל העשוי מסלק "בארשט", שאל אותו אחד מאנשי איהו עצה, ולא ענהו מוהרנ"ת, ושאל שוב את מוהרנ"ת, ושוב לא ענהו, ושאל עוד פעם, נענה לו מוהרנ"ת ואמר: "איני יודע לשית עצות לעצמי, אם לאכל עוד כף סלק אם לא, כי אולי כבר מספיק, ואתה רוצה שגבר אענה לך תכף ומיד..."!

^{כב} הלשון יגיעת בשר שרומז למותרות צ"ע. ואולי אפ"ל כי יגיעה היא לשון מאמץ ויגיעת הבשר היא המלחמה שהבשר נלחם לקיומו בחי' מזונא דגופא ועזות הגוף. וצריך להלחם בון תמיד.

^{כג} יגיעת בשר מה היא הביאור נ"ל כי המאכל מחבר נפש לגוף וכביאור הרמ"א על ברכת אשר יצא דהיינו מפליא לעשות נמצא כל חי יש בו בחי' שהמאכל מחבר חיות רוחנית לבשר ובמאכל יש חזונית ופנמיות גשם ורוח, טוב ורע, המלביש אותו, והרע מגשם את האדם, והטוב מוציא מגשמות. וזה נמצא בכל הבחי' אפילו בחלזון שהחיות שבו מעלה אותו מלהיות רק צומח וכן בצמח הרוחניות מעלה אותו מלהיות דומם וכן באדם הרוחניות שבו יש בה חלק לגוף וחלק לנפש הבהמית וחלק לנפש השכלית. והכל תלוי באדם עד כמה מברר את המאכל את הטוב שבו מהרע שבו וכשלא מצליח לברר אזי מתגבר הרע ומגשם אותו ומתגבר מזון הגוף על מזון הנשמה כמבואר בתורה ח' תנינא וזה הכוונה יגיעת בשר דהיינו הרע שבמאכל דהיינו מזונא דגופא שמחליש את מזונא דנשמתא

^{כד} ליקוטי הלכות יו"ד - הלכות הכשר כלים הלכה ב' ב' - ובשפוגמין חס ושלום, באמונת חכמים אינו נפגמין המאכלים ונדון במותרות, כי על ידי פגם האמונה נפגמין הכלים, כי עקר הכלים הם על ידי אמונה פנ"ל. ועל ידי פגם הכלים נפגמין המאכלים, כי בכל המאכלים יש אורות גבוהים מאד מאד בבחינת אכלו רעים תרין רעין דלא מתפרשין. בחינת והשביעי בצחצחות נפשך, שהצדיק אכילתו בקדשה בחינת צדיק אוכל לשבע נפשו, הוא נזון באכילתו מאורות הצחצחות, כמבאר בדברי רבנו, וזכרנו לברכה, במקום אחר (תורה ח' תנינא). ועל פן אי אפשר לקבל אור הגבוה של המאכלים כי אם על ידי כלים קדושים וטהורים שהם נעשים מבחינת אמונת חכמים פנ"ל. ובשפוגמין, חס ושלום, באמונת חכמים אינו נפגמין הכלים, ועל ידי זה ממילא נפגמין המאכלים ונסתלק אור הקדשה מהם, מחמת שאין כלי לקבל בתוכו את האור. ואזי נשארים המאכלים בבחינת פסולת לבד ועל פן עולין המותרות והפסולת ופוגמין את המוח וכו' פנוקר לעיל בפאמר הנ"ל:

וכן להיפך ע"י שאוכל שלא בקדושה נתעבר מוחו ע"י העשנים ונפגם אמונתו כמבואר בליקוטי הלכות, חשן משפט הלכות פקדון הלכה ה אות ח - וע"כ הי' עיקר הפגם של אדה"ר ע"י אכילה ע"י שאכל מעץ הדעת טו"ר כי כל פגם אמונת חכמים נוגע בהאכילה שנידון במותרות וכו' שעולים עשנים סרוחים אל המוח ומסבבין ומעקמין את דעתו וכו' כ"ש שם. וע"כ הזהירו הש"י על זה שלא יאכל מעץ הדעת שהיא בחי' אכילה כזאת שעל ידה מתרבה המותרות ועולה אל המוח וכו'.

והפסולת כי בוחר לקיים בעצמו את העיצה שהיא מותר ופסולת במקום בעיצה הנכונה, **כמ"ש רז"ל (עירובין כא) ו' הלועג על דברי חכמים נידון בצואה רותחת/י¹¹, כמ"ש [נח' נט] ולהג' ס' הרבה יגיעת בשר הרמב"ם בהקדמה לפי המשניות פי' כיון שאין לך צואה רותחת יותר מהכסילות אשר השיאתו להלעיג. והוא מדה כנגד מדה, כי הוא אינו מאמין בדבריהם ומלעיג עליהם, ודבריהם הם אך למותר אצלו שלועג על הגדרים והנהגות קדושה שמוסיפים חכמים וטוען שהם מיותרים, ע"כ נידון במותרות בעצות יצרו הרע להנות מהבלי עוה"ז ותאוותיו/ס"א.**

וכל המשפטים הן מן המוח דהיינו המשפט שעל ידו מבררים עיצה נכונה בלב היא בכח העיון השכלי שבמח לאפוקי מעצת נשים שגם כשהיא נכונה אינה מהמח אלא מהרגשת הלב כפי שיתבאר לקמן באות ד', בבחי' הנאמר אחרי משפט שלמה שהוציא לאור משפט שתי הזונות ובניהן שהאחד מת (מלכים א ג')/ס"ב ויראו מפני המלך כי ראו כי חכמת אלקים בקרבו/ג' לעשות משפט/ס"ב שע"י שהיה מוחו זך

שם אות ו' – שואל על מה שכתוב לא נתנה תורה אלא לאוכלי המן הרי ידוע שהיום אין מן ומאי קמ"ל אלא לומר לך שיש צדיקים ששאכילתם גבוה ונפלא יותר אפילו מזה כי אוכלים אוכל גשמי בכזו קדושה שאין עולה שום עשנים סרוחים למוח כלל

פגם אמונת חכמים וכו' – עוד נראה לומר שבדקות אזי גם כשחולק על כל איזה יהודי או מדבר עליו היינו שנעלם ממנו חשיבותו אפילו אם היא רק בבחי' נקודה קטנה כבר הוא נידון בבחי' מותרות ובמחלוקת כי עין תורה לד שיש בכל יהודי נקודה טובה שבבחי' זו הוא צדיק מושל ויש לו ממשלה להאיר נקודה זו בכל ישראל הרוצים לקבל ממנו. נמצא שכל ספר של יהודי צריך למצא בו לפחות נקודה שהיא חידוש ובוזת תושלם התורה שתוכל לקבל מלוחות האבן כפי שיתבאר לקמן אות ו'

י"ה עניין הפסולת שע"י פגם המשפט נראה לבאר הדברים בשרשם בחי' שיעקב לא היה פסולת במטתו אבל חסד לאברהם ופחד יצחק היה פסולת במטתם דהיינו שהם בודאי היו צדיקים גמורים ורק בגלל שפתחו את הדרך עדין לא נתבררה האמת אלא ע"י שלשתם דייקא ויצא לאור ביעקב דייקא אבל שרש הדברים הוא כך תמיד שכל פגם ביושר מביא לאיזה נגיעה עצמית מצד הרע שבמידות שמושך בבחי' צדדים ואזי נולד פסולת ומותרות וממילא מי שגרם לזה נידון בזה בעצמו כמו אברהם ויצחק שזרעם נידון עד היום בפסולת שלהם כי כל יציאה מיושר גורמת הסתרת הכתר ממילא הסתרת ההשגחה. דהיינו שכיון שהיו צדיקים ורק מצד מדתם הקדושה שהיתה בבחי' צד ולא אמצע לכן הפסולת שלא יצאה אלא בחלק מזרעם אבל מי שבליבו יש עקמומיות ממנו ית' אפילו דקה אזי א"א שיזכה למשפט אמת ועיצה נכונה אלא בביטול לצדיק. ועומק הענין יותר שאצל צדיק שמדתו בי' צד ימין או שמאל הפי' שכל תשוקתו רק אליוית' אלא שמצד מדתו הוא כעומד בצד ומשם פונה לכתר לכן בעל כרחו הקו בבחי' הטיה אבל מיש שליבו עקום אזי אפילו שהוא מבני ישראל בחי' ת"ת הפניה שלו היא מהאמצע לחוץ שזה פגם ממש לכן מתגלה בעצמו.

י"ז ערובין כא. – דרש רבא מאי דכתיב ויותר מהמה בני הזהר עשות ספרים הרבה וגו' בני הזהר בדברי סופרים יותר מדברי תורה שדברי תורה יש בהן עשה ולא תעשה ודברי סופרים כל העובר על דברי סופרים חייב מיתה. שמא תאמר אם יש בהן ממש מפני מה לא נכתבו אמר קרא עשות ספרים הרבה אין קץ ולהג הרבה יגיעת בשר. אמר רב פפא בריה דרב אחא בר אדא משמיה דרב אחא בר עולא מלמד שכל המלעיג על דברי חכמים נידון בצואה רותחת (שלועג על גדרים וסייגים שעשו רבנן-מהרשא. וטוען שאם יש בהם ממש מדוע לא נכתבו בתורה –מחם משיב נפש) מתקף לה רבא מי כתיב לעג להג כתיב אלא כל ההוגה בהן טועם טעם בשר.

צ"ע שרבינו סומך על דרשה דחוויה ועוד דלכאורה היא קושיא חזקה דלהג כתיב. וצ"ל כיון שר"פ לא הודה משמע שחולק עליו

י"ח כי צואה היא פסולת אפילו ממוזנא דגופא שהוא פסולת מוזנא דנשמתא. ורותחת רומז לרתיחת הדמים העכורים שנגרם מחמת מוזנא דגופא שממנו חמימות התאוות רעות. לכן אין הכוונה דווקא לצואה ממש אלא שגם מוזנא דגופא נקרא צואה כלפי מוזנא דנשמתא. ובשניהם נידון ואע"פ שעיקר העונש משמע במפרשים שהוא גנהם אחרי הפטירה אבל רבנו מבאר שגם בעוה"ז נידון בה ברוחניות.

¹¹ קהלת יביב

י"ט קהלת פרק יב (יא) דב'י חכמים פךרננות וכמ'ש'מרות נטועים בעלי אספות נתנו מרעה אָחָד: (יב) ויתר מהמה בני הזהר עשות ספרים הרבה אין קץ ולהג הרבה יגיעת בשר: הפשט בפסוק הוא כרישא בגמרא שהיא יגיעה רבה מדאי לכתוב את כל הדברי סופרים ולכן צריך לזהור בדברי חכמים כי רק הם יודעים לפרש כוונת הרועה האחד

ס' להג לשון לעג – המהרש"א ביאר דס"ל לרב פפא שע' מתחלף בה'

אולי אפ"ל כי לעג לשון עוגה דהיינו סיבוב כדמצינו בחוני המעגל שעג עוגה סיבובו כי הלעג הוא נגרם ממה שאדם סובב סביב עצמו לכן לועג לאחרים ולהג לשון הגה לשון דיבור שמתוך הלעג הפנימי בלבו מוציא בלהג הדיבור של חרופים.

ס"א וכן ע"י שמנהיג עצמו במותרות לא מוצא טעם בהם כידוע

ס"ב מלכים א פ"ג (כו) ויען המלך ויאמר תנו לה את הילוד החי והמת לא תמיתוהו היא אמו: (כח) וישמעו כל ישראל את המשפט אשר שפט המלך ויראו מפני המלך כי ראו כי חכמת אלהים בקרבו לעשות משפט:

רד"ק – לעשות משפט – לפיכך יראו מפניו לעשות דבר רע ואפילו בסתר כי ראו כי ברוב חכמתו יוציא לאור משפט כמו שנעשה בזה המשפט:

ס"ג מזה שנקט בקרבו כראיה למשפטים שהם במח צ"ע הרי קרבו היינו מעיים כהתרגום שם או עכ"פ ליבו הכלול במעיו כמצודות בתהלים מ' ט, אבל לא מח. ועי"ש מלבי"ם שהכוונה לקרבי מצפוני ושכלי. והריצ"ח (סא ג) ביאר שזה בחי' תורתך בתוך מעי (תהלים מ ט) ועיין לעיל לק"ה פקדון וד' שומרים ה' יא שזה היה הפגם של דואג שתורתו מהשפה ולחוץ ולא בתוך מעיו ע"ש.

ס"ד צ"ע לכאורה הרישא של הפסוק מיותר ולמה ציטטו. ואולי לרמוז לענין הבטוי של זה שהיא היראה. דהיינו שהיראה היא מחמת החכמת אלקים שבו. אזי היא גם יראה מהש"י. שמעורר הצדיק אצל אנשיו להבדיל ממנהיג שאינו ראוי שלא גורם ליראה ממנו ית' אלא יראת ההפסד ריחן

ממותרות נשפע בו חכמת אלקים לעשות משפטי לב להוציא לאור עצות אמת. והמוח הוא לפי המזון [ס"ה/י] נמצא שמי שזכה לחכמת אלקים הנ"ל בודאי זכה לתיקון המשפט באכילתו/ס"ו. וכשהגוף נקי ע"י אכילה בקדושה כראוי, אזי המוח ברור/ס"ז. ואזי יכול להוציא משפטי אמת, הנהגות ישרות. אבל כשנידון במוותרות שאוכל את הפסולת/ס"ח בין בגשמיות ובין ברוחניות ולא יודע לסלק אותה לחוץ על ידי פגם אמונת חכמים כנ"ל, אזי עולים עשנים סרוחים אל המוח עיין תורה נו האוכל מתברר לדם ובא לכבד והטוב שבו עולה ללב והטוב שבו אל המח נמצא שהנידון במוותרות דהיינו פגם הברור אזי הטוב נשאר והפסולת עולה למח בגשמיות וכן ברוחניות צריך שיתברר הניצוץ טוב שבמאכל וע"י פגם אמונת חכמים לא מתברר אלא עולה קליפתו הרוחנית כפי שיתבאר אצל דואג האדומי, ומערבבים ומבלבלין דעתו עיין פל"ח אות ב' שהוא משל לבחי' רוחנית/ס"ט דהיינו שלא ידע להמתיק חשכות הגוף וצמצומו ע"י אור הנשמה בכח הרוחניות שבמזון, כי אין בכוחו לברר הכח הרוחני שבמזון ולכן הרע שבו מתגבר עליו ומסתיר ממנו אור הנשמה, ועל כן לא יכול להוציא משפט ישר. ואזי אינו יכול להוציא משפטי אמת, ואזי יוצא משפט מעוקל. בבחי' דברי חבוקק הנביא (חבוקק א')/ע"א כי רשע מכתיר את הצדיק על כן יצא משפט מעוקל, /ע"ב דהיינו כמו שהרשעים סובבים את הצדיק להסתיר

^{ס"ז} תורת הטאת לרבי יעקב סקילי תלמיד הרשב"א אמצע דרשה מנ ד"ה וכן האדם. ותורה ה' תנינא סוף אות ג'

^{ס"ח} עיין תורה יז פל"ח אות ז' שם ועיין תורה ה' תנינא שאפשר לזכות לאורות הצחצחות ע"י אכילה בקדושה ועיין תורה טב שאפשר לזכות ליחוד קודשא בריך ושכינתיה פנים בפנים ע"י אכילה באמונה שלימה. ועיין תורה יט שכפי הויטב ליבו שזוכה ע"י ברור הנגה כן אכילתו מבחי' התנוצצות האותיות של לב אלקים ע"י.

עיין תורה ה' תנינא אות ג' שגם אמונה ועצות תלוי באכילה - כי אכילת הצדיק הוא רק בשביל הנשמה, כמו שכתוב (משלי י"ג): "צדיק אוכל לשבע נפש", ושביעת הנפש זה בחינת הצחצחות, שמצחצח נשמתו על ידי אכילתו, בבחינת (ישעיה נ"ח): "והשביע בצחצחות נפשו". ואזי בשמחצח נשמתו, אזי הוא איש תבונות, בחינת: "ונשמת שדי תבנים" כנ"ל. ועל ידי זה נתגלית העצות כנ"ל. ומשם גדלה הקמנה וכו' כנ"ל: כפי שנתבאר שם בתחילת אות ב' ותחילת אות ג' ע"ש.

^{ס"ט} צ"ע כי חז"ל מציינים את רות שזכתה לאכילה בקדושה כמ"ש ותאכל ותשבע ותותר ואם צריך לזה תיקון המשפט קשה דלאשה אין תיקון המשפט כדלקמן באות ד'. וצ"ע בזה וצ"ע אולי נשמה גדולה זוכה אבל לא מתוך עבודה של תיקון המשפט אלא כטבע וצ"ע.

^{ס"י} עוד עיין לק"ה ר"ח ז' בט - קדשת השלחן שהיה עליו לחם הפנים משבת לשבת, שהוא בשביל להמשיך על ישראל קדשת האכילה לטהר המאכלים מפגם העשנים הנ"ל, שהם פוגמים את העצה וכנ"ל, שעקר התקון על ידי אכילת שבת, שהוא בחינת לחם הפנים שהיה על השלחן. ועל כן היה השלחן והמנוחה סמוכים זה בנגד זה, כי הם תלויים זה בזה, כי קדשת המאכלים לברר מעשנים הנ"ל הוא על ידי רבוי הספרים וכו'. שהם בחינת אור המנוחה, שעל ידי זה הוא תקון שלמות העצה וכנ"ל:

ושם אות לב עקר הוא תקון העצה, כי כל התורה נקראת עצה, בחינת לי עצה ותושיה, בחינת תרי"ג עטין דאורייתא, כי צריף כל אדם לחשב הרבה עצות בנפשו למלט נפשו מני שחת, שעל זה עקב דוד, "עד אנה אשית עצות בנפשי וכו'". ועקר תקון העצה הוא על ידי קדשת שבת. והעקר על ידי אכילת שבת שהוא בלוי קדש, כי כל פגם העצה נמשך מחטא האכילה של אדם הראשון כנ"ל, שעל ידי זה נתאזו העשנים סרוחים בהאכילה שמבלבלים העצה כנ"ל. וכל התקון על ידי אמונת חכמים, שעל ידי זה נתרבין הספרים הקדושים ומשלימין את התורה וכו', שעל ידי זה זוכין לשלמות העצה וכו' כנ"ל. ועקר תקון זה הוא בשבת שאז עקר קדושת תורה שבעל פה עם תורה שבכתב כנ"ל, כי אז האכילה בלוי קדש ואין בה העשנים סרוחים לבלבל העצה וכנ"ל. אבל לקדשת שבת בשלמות אין מי שיזכה כי אם גדולי הצדיקים ואנחנו צריכין לקבל קדשת שבת מהם, כי הצדיקים הגדולים ממשיכין קדשת שבת על ימי החל כידוע.

^{ס"א} לשון מותרות נ"ל הכוונה כי במאכל יש קדושה לפנים מקדושה כמבואר בפרפראות לחכמה תורה יז אות ו' ואות ז' שבכל המדרגות כשהאכילה אינה כראוי אזי במקום להיות ניזון מבחי' פנימיות הוא ניזון מבחי' חיצונית וחיצונית היינו מותרות כי היה צריך להתברר והוא לא בירר לכן היא מבלבלת את שכלו לפי מדרגתו.

ועי"ש היטב שהקליפה והחיצונית כשאינה מתבררת לחוץ היא מתגברת וגורמת לכסילות שמחשיכה את אור הצדיק דייקא ע"ש נמצא שפגם האכילה הוא בעצמו גורם לפגם אמונת חכמים וממילא א"א לאכול כראוי כי האכילה כראוי היא ע"י אמונת חכמים כמבואר בתורה סב עי"ש נעשה ברור המאכל כראוי. ועי"ש כי קצתו מאד

^{ס"ב} וכן מסתבר שהרי הדוגמא היא דואג שהיה חכם גדול ועוקר הרים בסברא אלא שטינה היתה בלבו (כמבואר בגמ') להסיק הפך האמת. ואם הכוונה לעשנים ממש הרי גם עיין עמוק ופלפול לא היה יכול. אלא נראה שהטינה היא בחי' עשנים הנגרמים מבחי' עצירות רוחנית שלא ידע לעכל כראוי מוצא פי ה' שבמזון. וכנ"ל שהמח לפי המזון יש בזה בחי' גשמית ויש בחי' רוחנית. וכן מבואר בסנהדרין קו: שדואג ואחיתופל סברי שמעתתא אלא שלא עלתה להם אליבא דהלכתא. עי"ש העניין הזה יתבאר באריכות לקמן סוף אות א ע"ש.

^{ס"ג} חבוקק פרק א (ד) על כן תפגו תורה ולא יצא לנצח משפט כי רשע מכתיר את הצדיק על כן יצא משפט מעוקל:

ר"ק - על כן - לפי שאין אתה עושה דין ברשעים תרפה התורה ותחלש כי רבים מרפים ידיהם ממנה ולפי שרואים הצלחת הרשעים ורעת הצדיקים: תפוג - ענין רפיון וחלישות וכן כל אשר בשרשו: ולא יצא - לפי שהם רואים שלא יצא לנצח משפט הרשעים: כי רשע מכתיר את הצדיק - מקיף אותו להרע לו תמיד בענין כרתו את בנימין: על כן יצא משפט מעוקל - על כן אומר כי המשפט מעוקל ומעוות וכת"י על כן אמר לא נפיק דינא כיון:

צ"ע שבפסוק מבואר שפגם המשפט הוא בגלל הרשע ואילו כאן רבינו מבאר שזה ע"י עשנים שמבלבלים את מוחו נראה הכוונה כי טינה שבלב שממנה הפגם אמונה שמונע מהאכילה בקדושה היא כמו רע שמכתיר את המח ומונע ממשפטי אמת בשכל צה.

^{ס"ד} בתורה נה נדרש הפסוק הזה על עיוות המשפט כלפי הצדיק כדי להאריך אף לרשע ולתת לו שכרו בעוה"ז כדי להאבידו מעוה"ב. אבל כאן נראה הכוונה כנ"ל שהרשע היינו הרע מסתיר את הצדיק היינו אור הנשמה היא השכל מהלב ולכן נשאר משפט הלב מעוקל.

אורו מאיתנו כן הרע שבמוזון שלא נתברר סובב את אור הנשמה היא השכל ומסתיר אורו מהלב היינו על ידי שהעשנים סרוחים גשמיים ובעיקר רוחניים מסבבין ומקיפין המוח ומבלבלין אותו/ע"ג, על ידי זה יוצא משפט מעוקל, כמו משפטי הגויים בבחי' משפטים בל ידעום (תהלים קמוז)/ע"ד שאמר דוד על הגויים שנמנע מהם משפטי התורה לכן משפטיהם עקומים היינו בלבול המוחין :

עתה מביא רבנו דוגמא למי שהיה פגום בפגם הנ"ל שלא ידע לברר אכילתו ולא אמונתו ולא עצתו כנ"ל ואע"פ שהיה מגדולי הדור מפורסם ויועץ המלך (ירושלמי סנהדרין פ"י ה"ב), אב בית דין וראש הסנהדרין בזמנו של שמואל הנביא ושאל המלך (שוחר טוב נב' ז', ושם ג' ד', ושם מט ב'). דואג האדומי שהיה מאד מקנא בודד על כל איזה כבוד שקיבל ולכן השתדל מאד לבזותו ולמצא בו פגם להוריד כבודו/ע"ו ומכאן יש ללמוד שרוב שאינו ראוי, יכול להיות מגדולי ומפורסמי הדור ואפילו הגדול ביותר/ע"ו ופוסק גדול וחשוב/ע"ו.

ואע"פ שיש חיוב מהתורה לשמוע לפסקי הלכותיו כנ"ל דכתיב לא תסור וכו' וכ"ש לראש הסנהדרין ששכנה במקום שבחר ה' סמוך ללוחות האבן שה בחי' אבן השתיה כפי שיתבאר לקמן ושם בוודאי יש סגולה יותר שפסקיהם אמת, וגם כשטעו מצוה התורה לא לסור מהם כמבואר ברמב"ן. אעפ"כ מביא רבנו את דואג כדוגמא למנהיג שאסור לסמוך וכל הסומך אותו יתן את הדין, וצ"ל שאמנם בפסקי הלכה חייב לשמוע לו ואילו רבינו מזהיר שלא לעשותו רבי הכוונה לעצה/ע"ו בעבודת ה' ובהשקפה.

ודואג האדומי ע"י שלימודו היה מבחי' אלו המותרות שהם נגרמים מפגם אמונת חכמים כנ"ל, בבחי' הנאמר בדואג כשדוד ברח מפני שאול בא לנוב ושם ביקש אוכל וחרב מצדוק הכהן ונתן לו מלחם הפנים ואת חרב גלית וכל זה ראה דואג וסיפר לשאול ויעץ לו להרוג את כל העיר, כמ"ש (שמואל א כא)/ע"ט ושם איש מעבדי שאול נעצר לפני ה' ושמו דואג וכו' ופרש"י עוצר עצמו וכו' לעסוק בתורה. ורבנו דורש שהכתוב נקט לשון נעצר לגבי לימוד תורה כי לימודו היה מבחי'

ע" עיין מזה בלק"ה ר"ח ז' לה דברים נוראים על אדם הראשון שפגם באמונת חכמים שלא האמין בעצמו ועי"ז נידון במותרות ועיקר פגם המשפט שנגרם מזה הוא פגם הברית. ולכן אע"פ שניסה לתקן במה שפרש מאשתו לא ניצל ממקרה וכו' עי"ש

ע" תהילים פרק קמוז (ט) מגיד דברו ליעקב חקיו ומשפטיו לישראל: (כ) לא עשה כן לכל גוי ומשפטים בל ידעום הללו:

ע" ואיתא (רות רבה ד' ט') ששמואל הנביא היחיד שידע מה בליבו של דואג ואמר עליו שהוא מין.

עוד רואים שמפורסם של שקר מאד מטריד אותו איזה עובד ה' ומשתדל להכפיש אותו. ובמקום להשתדל אצל חסידיו בבניין ועבודה הוא יותר עסוק להחריב את בניין זולתו אע"פ שטוען עליו שהוא פסול וטרף ומשוגע. וכן מצינו בדוד המלך שטענו עליו שהוא משתטא (כגון לפני ארון הברית כשהעלוהו לירושלים וכן בזוהר מננה בדחא דמלכא וידוע הסיפור מהאריז"ל שהתנה עם תלמידיו שלא יצחקו כשיבוא דוד אצלם) ונואף (בגלל חטא בת שבע) ופסול מעיקרא מלבוא בקהל ובן גרים (מרות המואביה) וממילא א"א שיגיע למעלות גדולות. (וכן הוא בכל דור) ואע"פ שראו ששמואל בוחר בו לדון עימו היכן מקום בית המקדש (זבחים נד):

ונראה שדואג ואחיתופל ודוד היו זה לעומת זה דואג בצעירותו ואחיתופל בזקנותו (עי' סנהדרין קו): ועיין בערבי נחל ריש פרשת קרח שכל אדם בשרש נשמתו הם חסד ודין ובהשתלשלות לעוה"ז הם נפרדים לשני בני אדם שבאחד הטוב בפועל ורע בכח ובחבירו להפך הרע בפועל והטוב בכח ועי"ש כיצד אעפ"כ יש להם בחירה. וזה בחי' קין והבל ויעקב ועשו וכן משה רבינו וקרח. עי"ש. ועיין סוטה ט: שמשווה את קין קרח בלעם דואג ואחיתופל שכולם בקשו מה שאינו ראוי להם וכו'. וגם לרבינו היה מפורסם גדול וזקן חשוב שהיה עסוק מאד להכפיש שם רבינו בכל מקום.

ע" עיין מדרש שוחר טוב נב' ד' כמה טעמים שנקרא אדומי אחד מהם שהיה מאדים פני הכל בהלכה. שכל מי שהיה נושא ונותן עימו היה מסלקו בתשובותיו.

ע" (מ"ק) נ"ל כי דייקא מרוב חכמתו קשה יותר להתבטל לחכמים כי סבר שמבין בעצמו היטב. אבל באמת משפטי אמת הם סיעתא דשמיא כי שכל אלוקי אינו שכל אדם אע"פ שהשליך אמת ארצה ולא בשמים היא אבל ניתן לחכמים מזוככים דייקא המכוונים לאמת בלי שום נגיעה ושום מותרות אלא המושרשים בפליאות חכמה כמבואר בתורה נו לכן א"א לזכות למשפטי אמת אלא ע"י ביטול לחכמים שקדמו לו ולבטל שכלו דייקא וכן מובא בגמרא על דוד ה' עמו שהלכה כמותו משמע שלכווין להלכה זה רק ע"י שה' עמו וזה רק ע"י הנ"ל משפטי אמת שיוצא מבחי' צדדים ומכוין לכתר כיעקב.

ע" עיין תורה ז' שקבלת עצה היא בחי' נשואין לכן לא יקבל רק מצדיק אמיתי שעצתו כלה זרע אמת. ועיין תורה קמג מעלת עיצה מחכמי הדור שבעצתו מאיר בו חכמתו וממתיק ממנו הדינים עי"ש. ועיין ספר המידות - ערך עצה - אות א. אל תשאל עצה אלא ממי שיודע סתרי תורה: אות ב. טוב לשאל עצה מוקנים: אות ה. על ידי שאתה נוטל עצה מהרב, על ידי זה תזכה לישועה: אות ד. מי שהוא בעל מחשבות רעות, אל תקח עצה ממנו:

ע" שמואל א-א פרק כא (ח) וְשֵׁם אִישׁ מֵעַבְדֵי שְׂאוּל בְּיָוֵם הַהוּא נֶעְצָר לְפָנָי יְדֹד וְשְׁמוֹ דָּאָג הָאֲדָמִי אֲבִיר הָרָעִים אֲשֶׁר לְשְׂאוּל:

רש"י - נעצר לפני ה' - עוצר עצמו לפני אהל מועד, לעסוק בתורה. אביר הרועים - אב בית דין:

מצודות דוד - נעצר - מעוכב שם, להתבודד בעבודת ה'. אביר הרועים - גדול וממונה על רועי מקנה המלך:

עצירות/א, **בחי' מותרות** דהיינו שכמו מי שיש לו עצירות אינו יכול להוציא הפסולת מגופו כך דואג כיון שטינה היתה בלבו ופגום באמונת חכמים לא יכול היה לברר עיצה נכונה ולסלק מליבו עיצה פסולה/א⁹. **על ידי זה לא היה מוציא מלימודו משפטי אמת, רק משפט מעוקל** עיין פל"ח אות ב' שמותרות הן ממה שלא מברר את הטוב שבמוזון לכן הרע עולה ומסתיר מלבו אור הנשמה שהיא השכל לישרו וע"י זה לא יכול לפשוט ספקותיו, וכן מבואר בגמ' שעיקר כוחו של דואג היה להקשות קושיות עמוקות שקשה לתרצן/א¹⁰. **וע"כ היה דן שאין דוד ראוי לבוא בקהל** בגמ' יבמות דף עו: [ג¹¹]/ד¹² עד שכבר עמדו להכריז על דוד שלא ראוי לבא בקהל/ה¹³ כמבואר שם, וזה היה ע"י שלימודו היה מותרות/ו¹⁴ כנ"ל ולכן עיקר כוחו

⁹ הכוונה לתיקון המשפט ולא כפשוטו שטעו בזה הרבה חסידים שמבלים זמן להתנקות לפני התפלה ורבנו אמר שטועים.

¹⁰ **דפשיטא** כיון שדואג היה אב בית דין והיה ראש סנהדרין בזמנו של שמואל בוודאי ידע ללמוד ולהבחין בסברות וחילוקים דקים ובפרט או שלימודם היה שבתורה שבכתב ידעו למצא רמיזות לכל התורה שבע"פ (ועיין תמורה טו: שער יוסף בן יעזר בבית שני ידעו ללמוד כמשה רבנו) וכעין זה שמעתי בשם החזו"א שאמר על בעל הקצות החושן שבוודאי לא הרגיש טעם בקוגל כי להיות עוקר הרים בסברא א"א עם תאוות אכילה. לכן מוכרח שעליית העשנים למח שמדובר כאן על דואג האדומי הכוונה למותרות ופסולת רוחני מאד בבחי' טינה היתה בלבו כלשון חז"ל וזה שגרם לו לחלוקת העיצה תמיד ולידון עצמו במותרות העיצה ולא בעיצה האמיתית.

¹¹ **כמבואר** שם שהקשה אע"פ שאין דרך אשה לקדם אבל להקדים נשים לקראת נשים מדוע לא יצאו ולכן סבר לאסור גם העמונית ולא רק עמוני. ועוד שגם בגמ' שלש מאות קושיות היו לו לדואג במגדל הפורח באויר ורבה אמר שם רבותא למבעי בעי, דלכאורה קשה הרי היינו עוקר הרים אלא נראה כוונתו שקושיא היא בחי' סותר וזה טוב רק כשכוונתו עמ"נ לבנות.

יבמות דף עו: א"ל דואג האדומי עד שאתה משאיל עליו אם הגון הוא למלכות אם לאו שאל עליו אם ראוי לבא בקהל אם לאו מאי טעמא דקאתי מרות המואביה א"ל אבנר תנינא עמוני ולא עמונית מואבי ולא מואבית אלא מעתה ממזר ולא ממזרת ממזר כתיב מום זר מצרי ולא מצרית שאני הכא דמפרש טעמא דקרא על אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים דרכו של איש לקדם ולא דרכה של אשה לקדם היה להם לקדם אנשים לקראת אנשים ונשים לקראת נשים אישתיק.

סנהדרין דף קו: ואמר רבי יצחק מאי דכתיב איה סופר איה שוקל איה סופר את המגדלים איה סופר כל אותיות שבתורה איה שוקל ששוקל כל קלים וחמורים שבתורה איה סופר את המגדלים שהיה סופר שלש מאות הלכות פסוקות במגדל הפורח באויר אמר רבי (רבי אמר) ארבע מאה בעיני דואג ואחיתופל במגדל הפורח באויר (ולא איפשט להו חד) אמר רבא רבותא למבעי בעי.

עוד שם – אמר רב מרשיא דואג ואחיתופל לא (הוון) סברי שמעתא מתקיף לה מר זוטרא מאן דכתיב ביה איה סופר איה שוקל איה סופר את המגדלים ואת אמרת לא הוון סברי שמעתא אלא דלא הוון סלקא להו שמעתא אליבא דהלכתא דכתיב סוד ה' ליראיו **עוד שם** לעיל מיניה בתחילת הסוגיא – אמר רבי אמי אין תורתו של דואג אלא משפה ולחוף.

וכן איתא בחגיגה דף טו: אם כך הקדוש ברוך הוא מצטער על דמון של רשעים קל וחומר על דמון של צדיקים שנשפך אשכחיה שמואל לרב יהודה דתלי בעיברא דדשא וקא בכי אמר ליה שינא מאי קא בכית אמר ליה מי זוטרא מאי דכתיב בהו ברבנן איה סופר איה שוקל איה סופר את המגדלים איה סופר שהיו סופרים כל אותיות שבתורה איה שוקל שהיו שוקלים קלין וחמורין שבתורה איה סופר את המגדלים שהיו שונין שלש מאות הלכות במגדל הפורח באויר ואמר רבי אמי תלת מאה בעיני דואג ואחיתופל במגדל הפורח באויר ותנן שלשה מלכים וארבעה הדיוטות אין להם חלק לעולם הבא אן מה תהוי עלן אמר ליה שינא טינא היתה בלבם

¹² * יבמות עו:

¹³ **יבמות דף עו:** משנה עמוני ומואבי אסורים ואיסורן איסור עולם אבל נקבותיהם מותרות מיד ... גמ'. מנא ה"מ? א"ר יוחנן, דאמר קרא: +שמואל א' י"ז+ וכראות שאול את דוד יוצא לקראת הפלשתי אמר אל אבנר שר הצבא בן מי זה הנער אבנר ויאמר אבנר חי נפשך המלך אם ידעתי, ולא ידע ליה? והכתיב: +שמואל א' ט"ז+ ויאבהו מאד ויהי לו נושא כלים! אלא אאבהו קא משאיל. ואביו לא ידע ליה? והכתיב: +שמואל א' י"ז+ והאיש בימי שאול זקן בא באנשים, ואמר רב ואיתימא רבי אבא: זה ישי אבי דוד, שנכנס באוכלוסא ויצא באוכלוסא! ה"ק שאול: אי מפרץ אתי, אי מזרח אתי? אי מפרץ אתי – מלכא הוי, שהמלך פורץ לעשות דרך ואין ממחין בידו, אי מזרח אתי – חשיבא בעלמא הוי. מ"ט אמר ליה שאל עליה? דכתיב: +שמואל א' י"ז+ וילבש שאול את דוד מדיו – כמדתו, וכתיב ביה בשאול: +שמואל א' ט+ משכמו ומעלה גבוה מכל העם. א"ל דואג האדומי: עד שאתה משאיל עליו אם הגון הוא למלכות אם לאו, שאל עליו אם ראוי לבא בקהל אם לאו. מ"ט דקאתי מרות המואביה. א"ל אבנר, תנינא: עמוני – ולא עמונית, מואבי – ולא מואבית. אלא מעתה, ממזר – ולא ממזרת! ממזר כתיב, מום זר. מצרי – ולא מצרית! שאני הכא, דמפרש טעמא דקרא: +דברים כ"ג+ על אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים, דרכו של איש לקדם, ולא דרכה של אשה לקדם. היה להם לקדם אנשים לקראת אנשים, ונשים לקראת נשים! אישתיק. מיד: ויאמר המלך שאל אתה בן מי זה העלם, התם קרי ליה נער, הכא קרי ליה עלם! הכי קא אמר ליה: הלכה נתעלמה ממך, צא ושאל בבית המדרש. שאל, אמרו ליה: עמוני – ולא עמונית, מואבי – ולא מואבית. [דף עז.] אקשי להו דואג כל הני קושייתא, אישתיקו. בעי לאכרוזי עליה, מיד: +שמואל ב' י"ז+ ועמשא בן איש ושמו יתרא ישראל איש בא אל אביגיל בת נחש, וכתיב: +דברי הימים א' ב'+ יתר הישמעאל! אמר רבא: מלמד, שחגר חרבו כישמעאל ואמר: כל מי שאינו שומע הלכה זו ידקר בחרב, כך מקובלני מבית דינו של שמואל הרמתי: עמוני – ולא עמונית, מואבי – ולא מואבית. ומי מהימן? והאמר רבי אבא אמר רב: כל תלמיד חכם שמורה הלכה ובה, אם קודם מעשה אמרה – שומעין לו, ואם לאו – אין שומעין לו! שאני הכא, דהא שמואל ובית דינו קיים. מכל מקום קשיא! הכא תרגמו: +תהלים מ"ה+ כל כבודה בת מלך פנימה. במערבא אמרי, ואיתימא ר' יצחק, אמר קרא: +בראשית י"ח+ ויאמרו אליו איה שרה אשתך וגו'. כתנאי: עמוני – ולא עמונית, מואבי – ולא מואבית, דברי רבי יהודה; רבי שמעון אומר: +דברים כ"ג+ על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים – דרכו של איש לקדם וכו'. דרש רבא, מאי דכתיב: +תהלים קט"ז+ פתחת למוסריי! אמר דוד לפני הקדוש ברוך הוא: רבונו של עולם, שני מוסרות שהיו עלי פתחתם, רות המואביה ונעמה העמונית ע"י שהתרת את הנקבות התרת אותי שבאתי מרות ואת נכדי רחבעם שבא מנעמה.

¹⁴ **ובזה לבטל** התנוצצות אורו של משיח. שהיה בדוד המלך דייקא. ונשתלשל בהכרח בדרך נעלמת מאד מדור לדור דייקא ע"י הולדה שנראית כלפי חוץ שלא בכשרות כדי לסלק מנשמת משיח גואל ישראל הקטרוג הנורא מהס"מ. וכידוע תחילת ההשתלשלות בלוט שבא על בנותיו ואח"כ ביהודה ותמר שהתחפשה לזונה ואח"כ ברות המואביה דההלכה המתירה אותה לבוא בקהל היו עליה הרבה קושיות

בלימוד היה לעורר קושיות ולא להכריע בהן כמבואר בגמ' /¹⁸, לקמן בתורה סב אות א' נבאר שזה כל כח היצירה לעורר ספק וממנו כל חלוקת העיצה והחושך והמשפט המעוקל: עומק העניין שבו היה פגום דואג ולעומתו היה דוד מתוקן נ"ל לבאר עפ"י המבואר לקמן אות ד' במה שכל כך מגנה עצת נשים אע"פ שמצינו בחז"ל הרבה שעצת נשים היתה טובה משל האנשים וכן איתא בגמ' בינה יתירה ניתנה לאשה. ועי"ש אות ד' יותר בהרחבה אבל קיצור העניין ששכל האשה בחי' שכל בכח הנקרא היולאני והוא בחי' הרגשת לב טבעית ואינה בחי' משפט כל וכלל, אדרבה ברגע שמציגים לה את העניין כמשפט בשני צדדים הנראים כשוים אזי מתבלבלת. כי למשפט צריך שכל נבדל יותר וכח משפט שיש לאיש דייקא דהיינו לבחון שני צדדים לחזור ולבחון שוב ושוב כל צד לעצמו בעיון דק יותר עד שמוצא את עומק המשפט /¹⁹ הנכון שצריך לנהוג למעשה.

וכח העיון הזה היה לדואג יותר מכולם עד שנעשה ראש סנהדרין, ונקרא אדומי שמאדים פני כל בהלכה (מדרש שוחר טוב נב ד') וכנ"ל, שידע להקשות קושיות גם במקום שלאחרים כבר נראה שמיצו את הדין. וזה בחי' כד קושיות (דהיינו בכל הצדדים וצידי צדדים שאפשר שהם ו' צדדים שבכל אחד מהם שני אלכסונים דהיינו ד' צדדים בכל צד – שמעתי מהריצ"ח) שהיה מקשה ריש לקיש לרבי יוחנן שרק עי"ז נתבררה ההלכה היטב. ואעפ"כ רבי יוחנן הוא דייקא זה שהוציא מכאן את המשפט הנכון כי היה מבורר יותר והיה לו יותר בחי' וה' עימו /²⁰.

והעניין נ"ל שהקושיות ודקדוק ועיון הצדדים הוא בחי' עד שידו מגעת שזה החיוב על השופט לעשות אבל העיקר זה שבסוף יבין שאת האמת לאמיתה הנעלמת בין הצדדים לזה צריך סיעתא דשמיא ורחמים מרובים לזכות וזה בחי' וה' עימו שנאמר בדוד ופירשו חז"ל שהכוונה הלכה כמותו בכל מקום. וזה דייקא התכונה של דוד המלך לדעת להודות בחסרון שלו, וזה היה חסר לדואג, אבל לא כמו אצל ריש לקיש מחוסר זיכרון, אלא מרוע לב וטינה שבליבו וחוסר אמונת חכמים שהיה לו, שלא חיפש את האמת אלא את הסתירה ע"י קושיות דהיינו להראות שהשני לא ירד לעומק העניין. ולעורר ספק בכל דבר שאמרו לו כדי לערער את הבטחון של

עד שבכל פעם עלתה מחדש, גם בזה מתרצים מעשה מוזר ותמוה שציוותה נעמי לרות לעשות לבוא לבקש מבעוז שישא אותה במעשה יחוד בגורן בלילה, וכן ישי פרש מאשתו ולקח שפחתו ונולד דוד במרמה ע"י שאמו באה תחת שפחתו ושנים רבות החזיקוהו לממור והרחיקוהו למדבר והקב"ה ע"י שמואל משח אותו למלך והתלבש הס"מ בדואג ואחיתופל גדולי הדור שהיו מקטרגים עליו כל הזמן. לבטל חשיבותו ואורו מהעולם.

ועל זה היה מתפלל הכה"ג באותה פעם אחת בשנה ביה"כ שנכנס לפני ולפנים כמבואר בלק"ה פקדון ה' אות לה – וְהוּא וְלֹא יַעֲדֵי עֲבַד שְׁלֹטָן מִדְּבַיִת וְהִדְּהָ שְׁמֵיהֶם יֵצֵא מִשִּׁיחַ בֶּן דָּוִד שְׂכַל עֵקֶר הַתְּקוּן עַל יְדוֹ כִּי בְּחִינַת דָּוִד מִשִּׁיחַ הוּא בְּחִינַת אֲמוּנַת חֲכָמִים בְּחִינַת תּוֹרָה שְׂבָעֵל פֶּה בְּחִינַת חֹסֵדִי דָּוִד הַנְּאֻמִּים בְּחִינַת וְהָ עֵמוּ שְׂהֵלְכָה כְּמוֹתוֹ בְּכָל מְקוֹם, שְׂעַל יְדוֹ יִתְקַם וְלֹא יִחְצוּ לְשִׁתִּי מִמְּלֻכּוֹת עוֹד הַמְּזַכֵּר בְּהַתּוֹרָה הַנִּלְכָּה כִּי אִי יִחוּר הָאָרוֹן עִם לִוְחֹת הָאָבֶן עַל מְקוֹמָם עַל מְקוֹם הָאָבֶן שֶׁתִּיהָ דָּוִד מִתְיַגֵּעַ כֹּל יְמָיו עַל זֶה שִׁימְצֵא מְקוֹם הָאָבֶן שֶׁתִּיהָ שִׁשִּׁם עוֹמְדִים לִוְחֹת הָאָבֶן שְׂעַל יְדֵי זֶה נִמְתָּק הַכָּל כְּמוֹ שְׂכָתוֹב אִם אֶעֱלֶה עַל עֵרֶשׁ יְצוּעֵי אִם אֶתֵּן שְׁנַת לְעֵינַי וְכוּ' עַד אֲמַצֵּא מְקוֹם לֵה' וְכוּ' וְעַל כֵּן עַל יְדֵי הַמְּמַשְׁלָה שֶׁל בֵּית יְהוּדָה שֶׁהוּא בְּחִינַת הַתּוֹצֵצוֹת מִשִּׁיחַ בֶּן דָּוִד עַל יְדֵי זֶה מִתְקַן כֹּל הַנִּלְכָּה וְאִזּוֹ יִחוּר הַשְּׂפָע לְכָל אֶחָד כְּרָאוּי כְּמוֹ שְׂכָתוֹב שֵׁם בְּמִזְמוֹר הַנִּלְכָּה זֹאת מְנוּחָתִי עֲדֵי עַד וְכוּ' הִינֵנוּ בְּמְקוֹם הָאָבֶן שֶׁתִּיהָ שְׂנֵכָה לְמִצַּע עַל יְדֵי יְגִיעָתוֹ וְאִזּוֹ צִדְדָה בְּרַךְ אֲבִינֵיהָ אֲשֶׁבִיעַ לָחֶם כִּי עַל יְדֵי קְדֻשַׁת הָאָבֶן שֶׁתִּיהָ שְׂעוֹמְדִים שֵׁם לִוְחֹת הָאָבֶן עַל יְדֵי זֶה מִתְפַּטֵּל הָעֲנִיּוֹת וְהָאֲבִינֹת כִּי יוֹרְדַת הַשְּׂפָע לְכָל אֶחָד כְּסָדֵר בְּשִׁפֵי גְדוֹל וְכַנְל':

וכל זה דואג רצה להעלים ולבטל

¹⁸ (מ"ק) צ"ע שהרי לאף אחד בדורו לא היה תשובה לקושיותיו בזה ורק ע"י קבלה מבית מדרשו של שמואל הופרכו טענותיו. א"כ מדוע תולה זאת רבינו במותרות. ואולי שהרי אעפ"כ גם אף אחד לא הקשה קושיות על המקובל שעמוני ולא עמונית וכו' ורק הוא הקשה שיקדמו נשים לקראת נשים.

צ"ע הרי ישי אבי דוד נסתפק בזה עוד קודם לידת דוד והוא לא היתה טינה בלבו שהרי נסתפק לגבי עצמו ועוד שהיה צדיק גמור מהמעטים שמתו בעטיו של נחש ואעפ"כ נסתפק ומדוע בדואג נחשב פגם. ואולי שהחילוק בין הפוסל עצמו לבין הפוסל אחרים הוא שמים וארץ, וישי פסל עצמו ורק ממילא נפסל דוד אבל דואג בא רק לפסול את דוד ובגלל קנאה ומוכח מדבריו לשאול שהגמ' סנהדרין צג: אומרת שהכל היה לשוה"ר גם השבחים שאמר.

והביאור בזה נ"ל כי במגילת רות מבואר שבועז ובית דינו בררו לראשונה את הסוגיא הזו ופסקו מואבי ולא מואבית. ואח"כ כשנפטר בועז באותו הלילה, שוב חששו שמא היה טעות ואח"כ כשראו שעובד שנולד מהם היה צדיק חורו וסברו שהוא משפט אמת, וישי הצדיק שוב נתעורר לגבי עצמו בלבד ועשה מעשה לעצמו בלבד, ובמעשה דוד וגלית שלח שאול את אבנר לשמואל הנביא לשאול בידן ההלכה הזו ושמואל אמר לו שכך קבלנו מואבי ולא מואבית, ואין לערער בזה, וגם אמר לו שדואג שמעורר ספק בהלכה זו הוא מין ואין לשמוע לו. ואעפ"כ נתפתה שאול בגלל הלשון הרע שדיבר דואג על דוד, ובפרט שהיה דואג ראש סנהדרין, בהצטרף הנגיעה האישית שהיה לשאול בעניין דוד, לכן הלך אחר עצת דואג. ודואג כל כוחו היה רק לעורר ספקות שזה בעצמו כל ענין המשפט המעוקל וחלוקת העיצה שהיתה לו בגלל פגם אמונת חכמים, שלא היה לו אמונה בקבלת שמואל ובדבריו אע"פ שהיה נביא מחזק.

¹⁹ סנהדרין קו הנ"ל

²⁰ אולי אפ"ל שזה שאמרו בגמ' שדיין צריך לראות כאילו תהום פתוחה תחתיו הכוונה כי עומק המשפט הוא בחי' אמצע שהוא בחי' א"ס והכוונה שכמעט אין סוף לברור הצדדים עד שיורד לעומק הדין.

²¹ אין הכוונה ח"ו לדמות את ריש לקיש הצדיק לדואג הרשע אלא בבחי' הכללית, כי המניע אצלם היה שונה לגמרי כי דואג ביקש לסתור שלא עמ"נ לבנות.

השני. והוא מעשה היצה"ר תמיד שכך דרכו רק לעורר ספק גמט' עמלק ובוה מערער את הבטחון של האדם ומכח זה הולך ומפילו מכל הכרעה ומשפט נכון. ולכן דייקא דואג הוא שאמר לשאול שדוד זכה לבחי' וה' עימו דהיינו שהלכה כמותו בכל מקום וכונתו כדי ששאל יקנא בו, אבל עכ"פ מוכח שהוא השיג שהאמת אצל דוד, אלא שהטינה בלבו היתה גדולה כל כך שהאמת לא החזירה אותו למוטב אלא חיפש פגם בדוד כדי למעט גדולתו. וזה עומק העניין שמבאר רבנו שכל הפגם של דואג שרשו חוסר אמונת חכמים כי עומק אמונת חכמים היא שיש גדול ממני ומוצלח ממני שאני צריך ביטול אליו וכשאין את זה אזי גם בברור המשפט אחר שמברר הצדדים עד שידו מגעת אין לו את הביטול והצפייה לישועת ה' להבין שאני רק מכין את הכלי שבו תאיר האמת שעל ידה יצא המשפט לאור.

אות ב

עד כאן נתבאר שלזכות לעיצה נכונה צריך אמונת חכמים ולזה צריך תיקון המשפט ולזה צריך מח והמח לפי המזון וכשאין לו אמונת חכמים אזי נידון במותרות ובמשפט מעוקל וא"א שתייהיה לו עצה נכונה. ועתה יבאר שמנהיג אמיתי הראוי להיות מנהיג דהיינו איש אשר רוח בו לתת עיצה נכונה לכל אחד. התנאי לזה שתייהיה לו אמונת חכמים/ שלימה. ומי שאין לו אמונת חכמים שלימה אסור לעשותו רבי/כ"ו ולא רק בגלל שא"א לקבל ממנו עיצה נכונה אלא שנעשה בוה הזיק גדול כפי שיתבאר. עוד מבואר כאן שהסומך לעצמו רבי אזי לבד ממה שנותן לו תוקף מלוכה במה שמקבל על עצמו לעשות כל דבריו עוד גם הסמיכה יש בכוחה להמשיך על רבי הראוי לכך רוח חכמה ועיצה נכונה משרשו, ומעורר יד ה' לשרות עליו (ושכל כולל שעל ידו נמתקים הדינים של הכלולים בו עיין פל"ח). אבל אין הרוח הזו שורה אלא במקום שיש בלי מוכן לכך דהיינו מנהיג שיש לו אמונת חכמים שלימה מכח תיקון המשפט בשלימות שעי"ז יש עיצה שלימה נכונה תמיד (הנכונה לאותו שסומך אותו) אבל מי שאין לו אמונת חכמים שלימה דהיינו שלא זכה תיקון המשפט הוא נידון במותרות ואסור לסמוך אותו למנהיג כי בסמיכתו לא שורה יד ה' עליו, כי כבודי לאחר לא אתן.

יש כאן חידוש דבעלמא נדמה שאת הרוח חכמה להנהיג יש בטבע בני אדם עיין תורה ל' בסופה שבקול האדם ניכר מלכותו. והסמיכה רק נותנת לו את התוקף למלוך כפי כישורו להלך נגד רוחו של כל אחד. אבל רבנו מחדש כאן שלא רק את התוקף למלוך מקבל המלך מהעם אלא גם את הרוח חכמה להלך נגד רוחו של כל

^צ וצ"ע בתורה יח שנאמר ד' שנים קודם בחורף תקסד, גם מדבר ממנהיג הראוי ושם התנאי הוא אמונה ולא הזכיר אמונת חכמים דווקא. עוד מבואר שם שעי" שמתחזקים באמונה אזי ניצולים ממנהיג שאינו ראוי. וצ"ע אולי שם דיבר ממנהיג גוי וכאן ממנהיג ישראל ואם לאו דווקא אז אולי יש לחלק בין מה שנוהג בחייו למה שצויה בצוואה לאחר הסתלקותו. וצ"ע א"כ מדוע.

^{כא} אני מעתיק כאן הקדמה ממהדורא קמא – בענין אמונת חכמים צריך לברר ולבאר כי קשה מצד אחד כל תקוננו תלוי באמונת חכמים ומאידך רבינו מזהיר כל כך להתרחק ממנהיג שאינו ראוי ואיך אפשר לדעת מי ראוי ובפרט שלדוגמא נקט את דואג שהיה חכם הדור ומי יכול לדעת אם מכווין החכם את מסקנותיו להלכה או לא ולכאורה היה אפשר לומר שמי ששקוע בתאוות אכילה בוודאי אינו יכול להיות מנהיג כי המח לפי המזון אבל הרי מדובר בדקות גדולה א"כ עד כמה צריך שיהיה מתוקן בתאוה זו ועוד שהגמ' אומרת אסוקי שמעתתא אליבא דהילכתא סיעתא דשמיא וגם רבינו לא אמר שתלוי בעיקר במזון אלא באמונת חכמים ואולי א"כ להיפך אשה שיש לה אמונה תמימה כמו שאמר רבינו בכמה מקומות אולי היא יש לה תיקון המשפט וזה בוודאי טעות כי משפט עמודא דאמצעייתא תלוי בדעת ונשים דעתן קלה ועוד שתיקון המשפט לא תלוי באמונה פשוטה שאין בה צדדים אלא דווקא במי שתופש את שני הצדדים דהיינו שיש לו סברא לכאן ולכאן והוא מברר את האמצע הנכון וא"כ צריך לזה דווקא למדן אמנם מסתמא בוודאי שצריך גם שמוחו לא יהיה עכור ממזון לא מבורר, אבל נ"ל העיקר הוא שיהיה ניכר בו אמונת חכמים ועוד ממה שאמר רבינו שיש למנהיג שאינו ראוי יצה"ר גדול להנהיג הרי גם זה סימן אם אינו רוצה להנהיג והעיקר היותר גדול נ"ל לומר שבאמת אין היום מי שראוי להיות מנהיג לפי הדרישות של רבינו ולכן כששאלו את רבינו על מי עוזב אותנו אמר גמרתו ואגמור כי הוא נשאר המנהיג.

הגה-תשעב- אמנם סמך את מוהר"ן בתורה זו כמבואר בפל"ח ואפ"ל דהיינו בחי' רבנו כי סילק כל מח עצמי ומילא אותו במח של רבנו וגם אחר פטירתו לא סמך ממשיך אחר, אלא המשיך להסמיק את רבינו ע"י רבי נחמן טולטשינער. נמצא דלא כמו בחסידיות אחרות שכל אדמו"ר הוסיף משלו אצלו המשיך וממשיך רבנו להיות הדעת היחידה שמנהיגה אותנו. ע"כ הגה.

אבל כיוון שאין לו פה היום לכן אמנם בכלליות אנו מאמינים שמוליק את הרוצים ומתפללים להתקרב אליו ע"י מחשבות ששולח להם אבל עצות פרטיות על כל דבר נ"ל שצריך כל אחד למצא לו ת"ח מתלמידי רבינו המעיין בספרי רבינו שילמד אותו למצוא עיצה נכונה בספרי רבינו כי בספרי רבינו יש עיצה על כל דבר לכל אדם בכל זמן ולא שיאמר לו כך אני מרגיש שזו הכוונה כי שוב מי יודע אם זכה לתקון המשפט אבל שיראה בדברי רבינו את העיצה ובאמת אין לדבר סוף וצריך הרבה רחמים ואחרי הכל יש הרבה דברים שאינם מפורשים וגם במפורשים נחלקו בהם וכל אחד אומר הרגשותו בעיניו כפי שמאיר לו מדברי רבינו וכל אדם פונה למי שחושב שהוא זכה יותר ממנו לברור המשפט ובלק"ה כתב שלכן העיצה היא ריבוי הספרים כי מסתמא ברוב ביאורים ימצא ביאור לפי מדרגתו.

ועיין לק"ה שבת ה' יג שמספק לא יחלוק על שום צדיק ויבחר לו אחד לקבל ממנו עי"ש ונראה שזה מדובר על הצדיק עצמו אבל כאן הרי מדבר מאיסור לקבל עליו מנהיג שאינו ראוי משמע צריך בדווקא לברר מי ראוי ומי לא והעיקר להרבות בתפילה על זה שיוכה.

וני"ל לסיכום העיקר מי שבורח ממהנהגה ונטל לחכמים וחרף שמעיין בדברי רבינו וליבו שלם באמונה.

אחד/כ"ג, ומה שיש לו מעצמו זה רק הכלי לרוח החכמה וכיון שרוח זו היא יד ה' אזי מי שאינו ראוי לא שורה עליו ונשאר לו רק תוקף מלכות בלא רוח חכמה. (עיי' כל זה פל"ח אות ב' ואות ג')

ויש מנהיגים שנקראים בשם רבי שלימודם מאלו המותרות כי אין להם אמונת חכמים. ולא די שאינם יכולים אפי' להנהיג את עצמן כנ"ל, ומכ"ש שאינם יכולים להנהיג את אחרים/כ"ג, והם נוטלים גדולה לעצמן להנהיג העולם. צריך לראות שלא להסמך אותם/כ"ג, שלא ליתן להם תוקף ועוז, שלא יהיו מכונים בשם רבי רבי דייקא דהיינו מורה דרך בעבודת ה' אע"פ שבפסיקת הלכה יש להם תואר רב או מו"ץ ואפילו ראב"ד או גאב"ד. כי הם עצמן אינם חייבים כ"כ, כי יש להם יצה"ר גדול/כ"ג להנהיג/כ"ג העולם/כ"ג וכל שכן אחרי שמשבחים אותם ונותנים להם כבוד ומפרסמים אותם גם במה שאין בהם, הפך המנהיג האמיתי שבורח מן ההנהגה כי סובר שאינו ראוי להנהיג כמבואר בתורה יח אות ב' שזה נשתלשל בו מבחי' הרגע שבאפו ית' ע"ש. אך צריך

כ"ג נ"ל שיש בזה מדרגות רבות כי בחוש רואים שכל מי שאומר שיעורים ברבים הש"י מזמן בפיו דבורים לפי השומעים מה שנצרך להם. משמע שכל מי שבאים לשמוע אותו היינו סמיכה וכשהש"י רוצה להוכיחם עושה זאת דרך אותו מגיד שיעור. אלא שזה באקרעי אבל להיות איש אשר רוח בו לתת עיצה לכל אחד הבא לבקש עיצה לזה צריך להיות לו אמונת חכמים בשלימות.

כ"ג עיין תורה נר שהקב"ה שולח לאדם רמזים בכל רגע במחשבה דיבור ומעשה כיצד להתקרב אליו. אבל בוודאי ששולח לו רמזים השייכים לו ולא לאחרים אבל לתת עצה לאחרים צריך סיעתא דשמיא גדולה ועיין תורה ה' תנינא שצריך לזה להיות איש תבונות ע"י שמצחצח נשמתו באכילה בקדושה ע"ש. ובספר המדות – עצה א' – אל תשאל עצה אלא ממי שיועד סתרי תורה. ולכן נהגו בברסלב לא לתת עצה לחבר אלא רק לעזור לו למצא עיצה בעצמו. עיין שיש"ק ח"ו אות רסט – אָמְרו אַנְשֵׁי – « שְׁלוֹמְנוּ בְּהַמְבָאָר בְּתוֹרָה מִט' שְׁעֵצָה הוּא בְּחִינַת תְּפִלָּה, אֲשֶׁר עַל פֶּן הַקְפִּידוּ מְאֹד אַנְשֵׁי – שְׁלוֹמְנוּ לֹא לָתֵת שׁוֹם עֵצָה לְזוּלַת לְזַמְר לֹא עֲשֵׂה כֶּן וְכֶן מְלַבֵּד עֲצַת הַתְּפִלָּה, שְׁדָרְךָ עֲבֹדַת הַתְּפִלָּה יִמָּצָא בְּלֹא אֶחָד עֲצָתוֹ הַנְּכֻנָּה.

כ"ג שאלו אותי הרי אמר שמוטב להאמין בכלם וגם באמת מאשר לא להאמין לאף אחד ולהפסיד גם את האמת. ועניתי שכאן לא מדובר בפתי מאמין לכולם, אלא בלסמוך לעצמו רבי אחד, ואם הוא אינו ראוי להיות מנהיג, הוא גם מונהג לא נכון וגם מפסיד את הרבי האמיתי.

כ"ג צ"ע מדוע פשוט שיש להם יצה"ר לזה. ונראה כי באמת יש בעלי מדות רעות שרוצים להתגדל תמיד אבל גם מי שרוצה להיות בהצנע לכת מבואר בגמ' שזה רק עד שמקבל שם רבי אבל אח"כ כבר נכנס בו יצה"ר גדול לזה. וכמבואר באבות דר"נ פ"י מ"ג ובמנחות קט סוף ע"ב – תניא, אמר ר' יהושע בן פרחיה: בתחלה כל האומר עלה לה, אני כופתו ונותנו לפני הארי, עתה כל האומר לי לירד ממנה, אני מטיל עליו קומקום של חמין, שהרי שאול ברח ממנה, וכשעלה בקש להרוג את דוד.

ולכאורה צ"ע הרי אין הקב"ה בא בטורניא עם בריותיו דכלול בזה גם שלא נותן להם יצה"ר שא"א להתגבר עליו, ואילו כאן משמע שכמעט א"א להתגבר עליו. וצ"ל שבאמת יש לו בחירה קודם שנעשה רבי, שלא לתת לעשותו רבי. ועל כן שאול שעל כרחו נתמנה מלך לא נענש כל כך. כמבואר בגמ' ברכות יב: וערובין נג: ששמואל אמר לו מחר אתה עימי במחיצתי. וזו כוונת רבינו שאמר שעל כן לא כל כך יענש כמו הסומך אותו. כי הסומך יצרו לסמוך לא כל כך גדול שא"א להתגבר עליו.

עוד צ"ע הרי עונש גהנם אינו עונש נקמה, אלא תיקון לסלק זהמה, וא"כ מה בכך שיצרו גדול, אדרבה א"כ הזהמה גדולה יותר, ויותר צריך תיקון להסירו. ונ"ל מכאן יסוד גדול שרדיפת הכבוד והגדלות אינה רק זהמה ואינה כניאוף שאע"פ שיסודו בקיום העולם אבל ההוספה היכן שלא נצרך לכבוד שמים היא זהמה, כי בניאוף בקל להבחין בין רע לטוב, אבל בכבוד הגבול דק יותר ויש הרבה יותר מורה היתר. כי באמת גם מפורסם של שקר יש הרבה תועלת לאחרים במה שעושה עצמו רב, ואע"פ שלעצמו מזיק הרבה וא"א לבאר יותר, כי אין בזה כללים ברורים, ויש שמזיקים מאד לכל העולם ויש שמזיקים מעט ואע"פ מפסידים הרבה. רק כיוון למחשבה כתבתי. ועיין תורה רלו. ועיין תורה ו' שרק כבוד אלקים הוא כבוד שלא חוקרים אחריו ולא מפסידים חלק הכבוד של עוה"ב.

כ"ג נראה שיש כאן רמז לעוד תכונה של מנהיג אמיתי, שלבד מאמונת חכמים שנתבאר לעיל, הוא דייקא רב שאינו רוצה להנהיג וכמבואר בתורה יח. עיין קיצור לק"מ תורה סא אות ב' – שמדובר בכאלה שנוטלין גדלה לעצמם ורודפים אחר התנשאות להנהיג את העולם, ועליהם אמר שלא יענשו כ"כ וכו' וצ"ע.

כ"ג צ"ע היכן מצינו שבגלל יצה"ר נפטר האדם מחיוב. ועוד שגם לסומך יש יצה"ר לעשות לו רב שיסמוך עליו.

ונ"ל הכוונה לא לעניין עונש אלא לעניין אזהרה, דעיקר אזהרתו להיזהר בסמיכת רבי היא לסומך מלנסמך. דמסתמא לא מדובר במי שרודף בכח אחר הכבוד, שעליו לא נאמר שבגלל שיש לו יצה"ר יפטר, אלא במי שמכבדים אותו גם במה שאין בו ושותק ועי"ז נעשה רבי ומפורסם. ואיתא בתורה ד' אות ז' שא"א לאדם שישמע שבחיו בלא שיפול לגאוה אלא צדיק גדול שביטל כל חמירותו, לכן עיקר האזהרה היא לסומך אותו שנמצא הוא הגורם לכל שנתבאר לעיל שנחלש הכתב ונגרם גרוש ישראל ממקומם כנ"ל. אמנם לעניין עונש כבר מבואר בתורה רלו שמי שמקבל כבוד יותר מהמגיע לו, מקבל שכרו קודם הזמן ומפסיד שכרו בעוה"ב. וכן מבואר בספר חסידים סימן פד ועי"ש בתורה רלו שרבנו מדבר באדם תמים וירא שמים שלא רודף כבוד אלא אחרים עושים אותו מפורסם ושותק, וזכה לזה בזכות תמימותו ואע"כ כיון שמקבל כבוד יותר מהמגיע לו ולא בורח מהכבוד אזי הכבוד שמקבל הוא מחלקו בעוה"ב שמקבלו קודם זמנו. ונ"ל שזה כוונת חז"ל במטבע לשון חולקים לו כבוד שהכוונה שחולקים לו חלק מהמגיע לו לעתיד לבוא. והטעם שדווקא בכבוד יש עניין זה ולא אומרים שמי שאוכל או מנאף יותר מהראוי קבל שכרו בעוה"ז נ"ל כי דווקא כבוד שהוא הנאה רוחנית מעין שכר עוה"ב (כדמצינו בזקנים שכבר אין להם תאוות של עוה"ז אע"כ תאוות כבוד נשאר עד שמכוסה בעפר) לכן כשמקבל יותר מהראוי לו נחשב שחולקים לו מחלקו שבעוה"ב. (ובתורה ו' ביארתי שזה דווקא בכבוד מלכים אבל בכבוד אלקים וחכמת אלקים הכוונה שחלק מכבודו ליראיו ומחכמתו לבני אדם)

לשמור מאוד שלא ליתן להם תוקף ועוז, כי אלו הנותנים להם תוקף ועוז ונסמכים על ידם שיהיו נקראים בשם רבי, הם עתידין ליתן דין וחשבון/צ"ח שמכשילים אותו בדבר שאין בכוחו להתגבר עליו/צ"ח כמבואר בתורה ד' אות ז', וסמיכתם גורמת לכל המבואר לקמן שנחלש הכתב ונגרם גרוש ישראל ממקומם ונאבד מישראל סוד העיבור ונחלקת עצתם תמיד כפי שיתבאר לקמן.

עוד מבאר כאן רבנו שסמיכת רבי והכתב הן בחי' אחת ועיין שם בפל"ח שכתב כי יד הכותבת ממשיכה אותיות מחכימות בשרשן.

ו"ל כוונתו כי העצות שכותב החכם, אם יש לו אמונת חכמים כראוי הנובעת מתיקון המשפט השלם, אזי הכתב שלו הוא כלי מוכן והאותיות הן כעין למעלה ושורה בהן בחי' אותיות מחכימות על הכתב. (עיין תורה קצב שבמאמר החכם נמצא שכלו דעתו פניו ונשמתו)

נמצא שכמו שפגם ההסמכה היא שנתן תוקף מלכות, למקום שלא יכול להגיע עליו רוח חכמה, כך בפגם הסמיכה גם נתן תוקף לכתב עצות של רב שאין לו אמונת חכמים ועצותיו נבערות ואין הכתב שלו כלי ראוי שישרה עליו האותיות מחכימות דלעילא, כי כבודי לאחר לא אתן.

לכאורה יש לתמוה מה עניין הכתב לכאן, הרי די במה שחסר עיצה ומשפט ואמונת חכמים, ומה בכך שנחלש הכתב, אבל עיין לקמן באות ו' שכשאין רבי ראוי, אזי כל התיקון נעשה ע"י רבוי ספרים, נמצא כשסומך רבי שאינו הגון, ממילא גם סומך על ספריו שאין בהם עיצה נכונה. וגם מבזה את הספרים של אותם שחולקים על רבו, נמצא שאין שלימות לתורה שלו, וא"א שיזכה להמתקת הדינים והצמצומים שלו. ועי"ש שתיקון העצה תלוי בשלימות התורה, שרק אז מקבלת מבחי' לוחות האבן, שמקבלים מאבן השתיה, בחי' שכל הכולל, שממנו כל המתקת הדין, והיא הנשמה המנהיגה את הגלגלים. ושלימות התורה תלוי בשלימות הכתב דייקא.

עוד יש לבאר בעניין הסמיכה שבה תלוי הכתב בדרך פשוטה כי כשסומך רבי אזי גם כתביו בכלל וכסומך רבי שאינו הגון אזי סומך על כתביו ג"כ וכיון שלא מוצא בהם חיות רוחנית מחפש חיות בספרים אחרים חיצוניים ובזה נותן תוקף לכתב ידם ונחלש כתב ידינו.

עוד מהלך בעניין הכתב שמקבל מידי הסמיכה עפ"י לק"ה ר"ח ז' ו' שתורה שבע"פ בחי' סמיכה ובכתב בחי' כתב. הביאור נ"ל שכשם שתורה שבע"פ מבארת את הכתב, כך גם נותנת לו תוקף וחשיבות, כך גם הסמיכה דהיינו הרבי נותן ביאור ותוקף לספרי קדש האמיתיים, והתוקף וחשיבות הוא חלק מהביאור, כי כפי החשיבות כך מעמיק בהם יותר להבין עומק כוונתם. שנמצא כשסומך רבי צדיק שיש שלו אמונת חכמים אזי גם כל התורה הכתובה, דהיינו ספרי הצדיקים ועצותיהם הכתובות, יש להם תוקף וחשיבות אצלו כיון שרבו מחשיבן, אבל כשסומך רבי שאין לו אמונת חכמים, וכל הכתבים אין להם חשיבות אצלו כמו דואג שלא נחשב אצלו כלום ההלכה שיצאה מבית דינו של שמואל, מואבי ולא מואבית, אזי גם אצלו, אין חשיבות ותוקף לכתבים האלה, ואזי נענש מידה כנגד מידה, שלגביו גם כל כתבי ישראל אין להם חשיבות אצל הגויים, עד שגוזרים לגרשם. וכעין שמצינו לגבי קדושת המקום שפירש הפל"ח שכיון שסומך רבי שאין בו קדושה, נענש מידה כנגד מידה שיגורש למקום שאין בו קדושה.

עוד מהלך בזה עפ"י לק"ה פו"ר ואישות א' א' שסמיכה בחי' המשכת חכמה עילאה לתוך צמצומים להמתיקם, וזהו סמיכת רב את התלמיד בחי' שכל עליון שממתיק השכל התחתון, והכי נמי הכתב הוא המשכת חכמה עילאה לצמצומי האותיות, והכי נמי בבחי' מקום, שנמשך חכמה עילאה למקום טומאת העמים ומקדשו. וכיון שהם בחי' אחת, הם משפיעים זה על זה, וצ"ע שבתורה משמע שרק הסמיכה משפיעה על האחרים, ועוד צ"ע הדמיון בין סמיכת הרב את התלמיד לסמיכת התלמיד את רבו, וצ"ל כפי שנתבאר כבר שסמיכת התלמיד גורם שמלמעלה מיד ה', ימשך על הרב חכמה עילאה, כדי להמתיק דיני התלמיד.

נמצא שסמיכת רבי משמע על כתיבת ספרים, כי היא בחי' כתיבת ספר, דהיינו המשכת חכמה עילאה לצמצומים. וכסומך רבי שאינו ראוי לזה אזי נפגם בחי' ההמשכה בכל הבחי', וגם בבחי' כתב.

עוד מהלך בזה עיין בפנים לקמן בתחילת עמוד עד: בהערה ד"ה אין שום תוקף. והעיקר טובב הכל סביב כתבי הצדיק, שצריך אמונה בחכמים שיסייעו לו להבין כתבי הצדיק, וכסומך רבי שאינו הגון, כיון שאין לו אמונת חכמים, גם אין לו הבנה נכונה בצדיק, ומטעה אותו מהצדיק הגדול. ועדיין צ"ע בכל זה כי הוא עניין קשה להבנה.

וע"י שמסמיכין רבי שאינו הגון, עי"ז נחלש כתב

^{צ"ח} הרי זו מידה טובה שאדם מכניע עצמו לפני אחרים ולא מתגאה להיות רב לעצמו ושנינו באבות עשה לך רב

^{ט"ז} וצ"ע אם המכבדו שמכשיל אותו בגאווה עובר על לפני עיוור לא תתן מכשול (ובתורה ו' הארכנו בסוגיא זו בעניין המחלוקת אם יש לפני עיוור במידות).

ידינו, ואין לו שום תוקף/א ונותנין כח ממילא בכתב ידם/ב בכלליות נ"ל שכיון שידי הסמיכה מהם החכמה באותיות שעל ידן נברא ומתקיים העולם ובהן נעשה כל דבר ומשפט כתוב אזי כיון שסומך בידיו רבי שא"א שימשך אליו חכמה עילאה לכן לא מתמלאת המלכות שהיא בחי' כתב בחכמה ונעשית דלה ועניה ואין תוקף למלכות דקדושה אלא למלכות דסט"א בבחי' כשזה נופל זה קם. **ובפרטיות** אולי כגון כשסומך רב שאינו ראוי אזי ממילא מחשיב ספריו ולא ספרי צדיקים אמיתיים וזה בחי' שנחלש כתב ידינו שהוא העצות האמתיות והקדמות אמיתיות להבין דברי הצדיק האמת ואזי מסלף דבריו ויש תוקף לעצות של שקר של הרב שאינו ראוי ואזי אנשיו כיון שלא מוצאים חיות וטעם בעצותיו (כמבואר בתורה כח/ג) אזי יורדים עד שנפלין ללימוד ספרי המחקרים ופילוסופיא וההשכלה הרעה (עוד ביאורים בזה עיין לעיל בהקדמה לעניין הזה). **ועי"ז הם גוזרין שלא יהיה תוקף לכתבים שלנו כ"א לכתבים שלהם, וישראל יהיו מוכרחים ללמוד כתב שלהם** דהיינו שסוף דבר ישתלשל מזה שהמלכות גוזרת לחייב בני ישראל ללמוד כתב ידם הרע.

עוד מבאר שע"ז גוזרים לגרש את ישראל ממקום שהיו בו וקדשוהו לבחי' אוירא דא"י למקום מדבר ושממה שאין בו קודשת א"י. וכמבואר בפל"ח שהיא מדה כנגד מידה על שנתן תוקף מלכות לאדם וכתב שאן בהם רוח חכמה לכן יגורש למקום שאין בו אוירא דא"י מחכים.

ועי"ז גוזרין ג"כ לגרש בני ישראל ממקום הישוב שנתיישבו שם ישראל כבר/ד, אל מקומות שלא היו שם ישראל מעולם כפי שיתבאר לקמן הטעם שע"י פגם הסמיכה נפגם הכתב כנ"ל ועי"ז גם המקום חסר הארת החכמה בחי' אוירא דא"י ומקום כזה יש להם כח לגרשנו.

עתה יבאר הקשר בין הסמיכה לכתב ואח"כ יחזור לבאר עניין הגירוש שנגרם עי"ז וטעם שפגם הסמיכה פוגם בכתב **כי הסמיכה שסומכין את הרב, והכתב, הם מבחינה אחת** כי כמו שידי הסמיכה ממשיכים לרב הראוי רוח חכמה/ה, כך ידי הכתיבה ממשיכים חכמה לאותיות הכתב שלו/ו. **כי הסמיכה בידים/ז, כמ"ש (דברים לד) ויהושע בן נון מלא רוח חכמה כי סמך**

^א **ואין לו שום תוקף** – לפי ההמשך שמדבר מכח האותיות שבהן נברא העולם משמע קצת שזוהו התוקף שלהן וצ"ע איך אפשר להחליש אותו ואולי כשסומך רבי שאין לו אמונת חכמים נמצא שאין לו אמונה בצדיק האמת, כי כאן עדיין מדובר שיש צדיק, ורק בהמשך מבאר כשאין צדיק אזי התיקון ע"י רבוי ספרים, אבל כאן התיקון ע"י צדיק כשמואל ודוד שהיו בדורו של דואג, נמצא כשסומך רבי שאינו הגון הכוונה שמחליש כוחו של הצדיק האמת, שהיא הנשמה המנהגת את הגלגלים שע"ז יודעת סוד העיבור שע"ז יש לה עצה תמיד. ואולי הכוונה שכח הנהגת הגלגלים היא בבחי' כתב ולכן ע"י הצדיק האמת אפשר להיות מעל הנהגת הגלגלים וזהו תוקף הכתב שבו נבראו העולמות ובו מתקיים העולם ומתחדש בכל יום וכמבואר בהקדמת הוזהר שחדושים אמיתיים בוראים שמים וארץ חדשה ובתורה מזו מבואר שכל מעשה אמיתי כגון אכילה כשמאיר מדת ואמת אזי נעשה מופתים כיון שעולה למעל הגלגלים ומשתנים לפי רצונו ותוקף זה כוחו לגבי הסומך את הצדיק האמת דהיינו שהצדיק והנילוים אליו זוכים להשגחה שהיא הנהגה מעל הטבע. ואילו לגבי הסומך רבי שאינו ראוי אזי להפך הוא בחי' מי שמחדש חדושים שאינם אמת ובורא רקיעין של שוא כמבואר בהקדמת הוזהר שם והכי נמי הנהגה לגביו של שוא. שזה בחי' שנחלש תוקף הכתב ואזי הנהגה במשפטיהם.

^ב **לקוטי תפילות** – תפילה סא אות תש"ב – זכנו ברחמין ועורנו שנוכה להמשיך הארת השכל בהידים, ויקבלו ידי הכתיבה הארת סוד החכמה מידי הסמיכה, ויהיה כל התקף לכתב יד ישראל וכל המשפטים והעסקים יהיו נעשים על ידי כתב ישראל לבר.

^ג **תורה כח אות א** – אָבָל תִּלְמִידֵי חֻכְמֵי שְׂדֵין יְהוּדָאִין מְקַבְּלִין מֵהֶם דְּרַךְ הַקְּלֹפֹת. וּבִשְׁבִיל זֶה כָּל דְּבוּרָם דְּרַךְ מְשָׁל וּמְלִיצָה וְטַעֲמֵי נִפְלְאִים, כִּי שְׂרָשָׁה מְאֹלוּ אֶלְפִין הַנִּלְ: וְאֵלּוּ הַתִּלְמִידֵי חֻכְמֵי, נֶאֱמַר עֲלֵיהֶם (ישעיהו ז): "הִמְעַט מִכֶּם הֲלֹאֹת אֲנִישִׁים כִּי תִלְאוּ גַם אֲלֵקִים". כִּי מִיָּגְעִים אֲנִישִׁים שְׂבָאִים לְשִׁמְעַ דְּרוּשָׁם וְתוֹרָתָם, וְאֲנִישִׁים חוֹשְׁבִים שִׁיבּוּאוּ לְאִיְהוָה תוֹעֵלֶת עַל יָדָם, הִינּוּ שִׁיבּוּאוּ לְדַעַת אֵת ה' אִיךָ לְעַבְדוֹ. וְהֵם הָאֲנִישִׁים אֵין מְשִׁיגִים שׁוֹם תוֹעֵלֶת, כִּי תוֹרָתָם שֶׁל אֵלּוּ הַתִּלְמִידֵי חֻכְמֵי אֵין לֵה כַח לְהַדְרִיף אֵת הָאֲדָם בְּדְרַךְ הַטּוֹב, כִּי מְבִישָׂא לָא הָוֵי טָבָא (ב). וְלֹא עוֹד, כִּי תִלְאוּ גַם אֲלֵקִים בְּאֵלּוּ לֹאֲהָ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְלַעֲזֵר לְעוֹבְדֵי אֹתוֹ. נִמְצָא שֶׁעַל יְדֵי זֶה אֵלּוּ בְּנֵי אָדָם נוֹפְלִים בְּכַפִּירוֹת גְּדוּלוֹת, וְחוֹשְׁבִים, חֹסְדֵי וְשִׁלּוּם, "לֹא יִרְאֶה וְלֹא יִבִּין אֲלֵקִים בְּמַעֲשֵׂה בְּנֵי אָדָם". עַל יְדֵי זֶה "אֵת יִרְאֵי ה' לֹא יִכְבְּדוּ", וּמְחַרְפִּים וּמְבִישִׁים אֹתָם.

^ד **עיין פל"ח** אות יא שדברים אלה היו בבחי' נבואה ונתקיימו בימיו של הטשרינער רב

^ה **עיין פל"ח** אות ג'. ועיין חת"ס בשו"ת ח"ו סימן צח שבכל דור יש צדיק שראוי להיות משיח והוא אינו יודע זאת כדמצינו במשה ושאלו וכשיגיע הזמן אזי יערה עליו רוח משיח ממרום וכדמצינו בשאלו שע"י שמשחו אותו באה עליו הרוח מלמעלה. משמע שהמשיחה והסמיכה היא שגורמת לרוח חכמה לבוא עליו, אלא שזה אפשרי רק אם הוא כלי מוכן לזה.

^ו **עיין בסוף** התורה בביאור מאמר האדרא רבה שם הלשון – כי האותיות צריכות לקבל אור השכל מידי הסמיכה. וצ"ע לפ"ז מדוע הכתב מקבל מידי הסמיכה ולא מידי הכותב. עוד צ"ע מה הדין בשני בני אדם אחד סומך רבי הגון והשני רבי שאינו הגון מה נעשה בכתב האם מדובר בעניין נפרד מהם והכתב מקבל רויח והפסד או שלגבי המסמך הגון הכתב עם תוקף ולגבי המסמך שאינו הגון הכתב בלא תוקף.

^ז **רוצה לומר** ששרש העניין הוא סמיכה בידים כדמצינו במשה שסמך את יושע וקנים אבל עיקר משמעותה היא שטומכים עליו וקוראים לו רבי כמבואר בסמ"ע אות ט' בסימן א בחי"מ הסמוכים. ברמב"ם רפ"ד דסנהדרין מבואר דל' סמיכה נתפשט ממ"ש בתורה (במשה עם יהושע) ויסמך ידיו עליו ויצוהו וכן עשה לוקנים וע"י זה שרתה שכינה עליהן. והסמיכה לדורות לא היתה ע"י סמיכת יד

משה את ידיו עליו/ח' דהיינו שמשה ע"י שסמך את יהושע, המשיך עליו משרשו, שביד ה', רוח חכמה, להיות איש אשר רוח בו/טו מנהיג/ו שבכוחו להלך נגד רוחו של כ"א מישראל. **והוא** הסמיכה היא **בחי'**

אלא שקורין לו רבי ואומרים לו הרי את סמוך ויש לך רשות לדון אפי' דיני קנסות ומפני שכל הנסמכין היו צריכין להיות סמוכין דוקא מאחד הנסמכים איש מפי איש עד יהושע שנסמך ביד כמ"ש הרמב"ם שם (אם לא בהתאסף כל חכמי א"י יחד וכמ"ש שם) ומ"ה נקרא סמיכה וע' בריב"ש ס"ס רע"א כ' שם ענין הסמיכה שנוהגים האשכנזים והביאו רמ"א בי"ד סי' רמ"ב בסעיף י"ד ע"ש ומה שמדקדק המחבר וכתב מומחין הסמוכין בא"י וכן דקדק אחר זה בסעיף ב' וכן בריש סי' ב' הוא ממ"ש הרמב"ם בפ"ד דסנהדרין שכתב שם ז"ל אין קרוי אלהים אלא ב"ד שנסמך בא"י בלבד והם האנשים החכמים והראוים לדון שבדקו אותן ב"ד של א"י ומינו אותן וסמכו אותן כו' עד אין סומכין זקנים בח"ל אפי' היה הסומך בא"י והנסמך בח"ל וכ"ש איפכא כו' עד ב"ד שנסמכו בא"י ויצאו לח"ל הרי הם דנין דיני קנסות בח"ל כו' ע"ש:

ח' במדבר פרק כז – (טו) וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל יְהוָה לֵאמֹר: (טז) יִפְקֹד יְהוָה אֱלֹהֵי הָרוּחֹת לְכָל בֶּשֶׂר אִישׁ עַל הָעֵדָה: (יז) אֲשֶׁר יֵצֵא לְפָנֶיהֶם וְאֲשֶׁר יָבֵא לְפָנֶיהֶם וְאֲשֶׁר יוֹצִיאֵם וְאֲשֶׁר יָבִיאֵם וְלֹא תִהְיֶה עֲדַת יְהוָה כְּצֵאת אֲשֶׁר אֵין לָהֶם רָעָה: (יח) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה קַח לָךְ אֶת יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נּוּן אִישׁ אֲשֶׁר רֹחַ בּוֹ וְסִמַּכְתָּ אֶת יָדְךָ עָלָיו: (כ) וְנָתַתָּה מְהוֹרָף עָלָיו לְמַעַן יִשְׁמְעוּ כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (כג) וַיִּסְמַךְ אֶת יָדָיו עָלָיו וַיִּצְוֵהוּ כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה בְּיַד מֹשֶׁה:

פרש"י פסוק טו – יפקד ה' – כיון ששמע משה שא"ל המקום תן נחלת צלפחד לבנותיו (במ"ר) אמר הגיע שעה שאתבע צרכי שיירשו בני את גדולתי. א"ל הקב"ה לא כך עלתה במחשבה לפני. כדאי הוא יהושע ליטול שכר שמושו שלא מש מתוך האהל. וזהו שאמר שלמה (משלי כז) נוצר תאנה יאכל פריה: אלהי הרוחות – למה נאמר אמר לפניו רבש"ע גלוי וידוע לפניך דעתו של כל אחד ואחד ואינן דומין זה לזה מנה עליהם מנהיג שיהא טובל כל אחד ואחד לפי דעתו: **פסוק יח** – אשר רוח בו – כאשר שאלת שיוכל להלך כנגד רוחו של כל אחד ואחד: וסמכת את ידך עליו – תן לו מתורגמן שידרוש בחיך שלא יאמרו עליו לא היה לו להרים ראש בימי משה: **פסוק כ** – ונתתה מהורף עליו – זה קירון עור פנים: מהורף – ולא כל הודך נמצינו למדין פני משה כחמה פני יהושע כלבנה:

עיין היכל הברכה פסוק טו – הרוחות – מלא ואו קדמאה וחסר תניין ואו הריבוי שכן כולם נכללים ברוח אלקים חיים רוח ה' דבר בי יפקוד איש שכולל דעתו ורוחו של כל שהם משורשו שורש רוחו ונשמתו.

ט' מאור ושמש – פרשת פנחס – וידבר משה אל ה' לאמר יפקוד ה' אלהי הרוחות לכל בשר איש על העדה אשר יצא לפניהם ואשר יבא לפניהם ואשר יוציאם ואשר יביאם וגו' ויאמר ה' אל משה קח לך את יהושע בן נון איש אשר רוח בו וסמכת את ידך עליו וגו' ונתת מהורף עליו וגו'. ובמדרש וסמכת את ידך כמדליק מנר לנר ונתת מהורף מלך הודך ולא כל הודך כמערה מכלי אל כלי. ולכאורה יש סתירה בדברים שהתחיל ואמר כמדליק מנר לנר שלא יגיע שום חסרון לנר הראשון, ואחר כך אמר כמערה מכלי אל כלי ולא ימלט שאם ישפוך אדם מכלי אל כלי שלא יחסיר מכלי הראשון. אך הענין הוא על פי מה שכתוב בכתבי האר"י ז"ל שכל אדם מישראל יש לו שתי נפשות נפש אחת הבהמית והיא מתלבשת בדם האדם שממנה באים כל התאוות ונפש אחת השכלית הבאה מצד המלכות דקדושה, ומחויב כל איש ישראל להגביר הצורה על החומר לבל ילך אחר תאוות לבו הבאה מצד הנפש הבהמית, רק ישתדל תמיד להגביר נפש השכלית הבאה מצד מלכות דקדושה להיות יראת ה' חופף עליו כל היום לבל יטה אחר שרירות לבו. כשתיקן בחינת נפש מבחינת מלכות או הוא כלי מוכן לקבל בחינת רוח הבאה מעולם התפארת בחינת תורה, כדי שיוכל לדבר דבורי תורה ותפלה בהתלהבות ובדביקות כמו שתרגם אונקלוס על פסוק ויהי האדם לנפש חיה לרוח ממלא. ובתיקון את עצמו בבחינת רוח או יוכל להמשיך עליו בחינת נשמה מעולם הבינה עולם הנשמות עולם התשובה. ומי שזכה לבחינה זו הוא יכול להיות מנהיג ומורה דרך לעם ה' לפי מדרגתו, דהיינו אם זכה לבחינת נר"ן מיצירה יכול להנהיג אנשים הפחותי ערך מעולם היצירה וכן בבריאה. היוצא לנו מזה שאינו יכול להנהיג את כל בחינת כללות נשמות ישראל עד שיוכה לבחינת נר"ן מהאצילות, ולפיכך כתוב בכתבי האר"י ז"ל שבזמן הזה לא שכיח נשמות מאצילות עד שנוכה לזמן הגאולה. והאיש הצדיק הדור אשר יתקן את עצמו בחינת נפש רוח מאצילות וכשישראל ישובו בתשובה שלימה אזי יכול הצדיק הזה להמשיך עליו בחינת נשמה מאצילות וזה יהיה גואל צדק והוא יורה דרך לכל כללות ישראל. והצדיק אשר זכה לבחינת נשמה מאיזה עולם יש לאל ידו להאיר על צדיק אחר אשר כבר הכין את עצמו בבחינת נפש רוח אך עדיין לא בא אל בחינת נשמה, יכול הצדיק הזה להאיר עליו בנשמתו. ודבר זה יש ביד כל צדיק וצדיק אך ליתן לו חלק מגם מנשמתו כדי שגם הצדיק האחר יהיה לו בחינת נפש רוח נשמה, זהו סכנה להצדיק הזה כי נתן לו ממש מנשמתו ויכול להיות פגם בנשמתו מזה ח"ו, ולזה צריך להיות חכם גדול איך להתנהג בדבר. ואף על פי כן לא יוכל להתרשל ולומר כי סכנה היא לי וירא אני לנפשי, אך צריך למסור נפשו ורוחו ונשמתו בשביל אהבת ישראל כדי שגם לצדיק הזה יגיע מחלק מנשמתו. וידוע כי נשמת משה רבינו ע"ה היה מבינה דאצילות, ובינה עד הוד אתפשטת כי מבינה עד הוד יש ה' ספירות וכל אחד כולל מעשר הרי נר"ן שערי בינה שכולם נתנו למשה. וזה פירוש הכתוב יפקוד ה' אלהי הרוחות לכל בשר איש על העדה אשר יצא לפניהם ואשר יבא לפניהם, כי משה רצה שיהיה לבני ישראל מנהיג שיהיה ראוי להנהיג את כל כללות ישראל ודבר זה אי אפשר עד שיוכה לנשמה מעולם הבינה דאצילות בחינת משה. וזה שאמר הכתוב קח לך את יהושע בן נון איש אשר רוח בו, כלומר שכבר הכין את עצמו בבחינת רוח דאצילות ולא חסר לו כי אם נשמה מעולם הבינה דאצילות. וזה שאמר המדרש וסמכת את ידך עליו כמדליק מנר לנר, כלומר מאחר שכבר הכין יהושע את עצמו בבחינת רוח דאצילות לזה אמר וסמכת את ידך עליו כמדליק מנר לנר, היינו שמשה נצטוו להאיר עליו בנשמתו רק כמדליק מנר לנר שלא יחסר שום דבר מנר הראשון רק בהארה לבד. וגמר אומר ונתת מהורף עליו מהורף ולא כל הודך כמערה מכלי אל כלי, רצה לומר על בחינה השנית שדיברנו לעיל שאם הצדיק רוצה לתת לו חלק מגם מנשמתו צריך לזה שימור רב אולי לא יסאר לו ח"ו כלום, וצריך לראות שגם לו וגם לצדיק הזה יהיה להם בחינת נשמה ולא יחסר לו רק מעט כמערה מכלי אל כלי. וזה פירוש ונתת מהורף עליו מהורף ולא כל הודך כמערה מכלי, היינו על פי דברינו שזכרנו לעיל שאם נתן לו בחינת נשמה מבינה דאצילות שזה היה בחינת משה, כי משה זכה לבינה דאצילות והוא בחינת הודך כי הבינה עד הוד אתפשטת. וזה שאמר מהורף ולא כל הודך שגם לך ישאר בחינתך ולא נתן לו רק כמערה מכלי אל כלי. אך משה רבינו ע"ה מחמת גודל אהבתו את ישראל עשה יותר ממה שנצטווה כמו שכתב רש"י ז"ל על הפסוק ויסמוך את ידיו עליו בעין יפה יותר ממה שנצטווה וכו' עד שנתן לו יותר ממה שנצטווה. וזה שאמרו במדרש האזינו כשהתחיל יהושע לדרוש לא השיג משה רבינו ע"ה מחמת כי נתן לו מחלק נשמתו וחסר לו:

עוד שם ד"ה או יאמר וידבר משה אל ה' לאמר יפקוד ה' אלהי הרוחות לכל בשר איש על העדה אשר יצא לפניהם וגו' – ...לאו כל אדם וזכה לנשמה הלואי שיוכה כל האדם בבוא י"ג שנים שיהיה בו הנפש הקדושה, דלאו כל אדם וזכה בקלות אליה רק אחר יגיעות

הכתב, כי סמיכת רב שהיא בידים היא **בחי' יד כותבת** [יא/יב/יג] **כי הכתב הוא ג"כ מבחי' חכמה, כי אותיות הכתב, בהם נבראו כל העולמות** [יד]. **כמ"ש (תהלים לג) בדבר ה' שמים נעשו וכו' ודיבור הוא באותיות, וכתוב (שם קד) כולם בחכמה עשית** נמצא שהבריאה היא מכח דיבור אותיות מחכימות. כי כתב לשון הקודש אינו כתב הסכמי כמו שאר לשונות כי בלשון הקודש יש בכל אות ואות חכמה, שחייבה חכמתו יתברך שהאות הזו יהיה בתמונה זו, ועל ידו יהי'

רבות יגיעת הגוף והבשר עד בואו אל אמונה שלימה בהודככות גדול, כעין ראייה בעיני הבשר כן יהיה בהאמונה ויראה בעיני השכל יחודו ויאמין שמלא כל הארץ כבודו באמונה שלימה ובשמחה גדולה ואז זוכה לנפש הקדושה. וכשמתגבר עוד יותר ויותר גדול בחזקה עד שזוכה לדבר דיבורים קדושים הן בתורה הקדושה הן בתפלה, אז זוכה לרוח שהוא רוח ממלא שהוא רוח הקודש והוא מדריגה גדולה. וכשמתגבר עוד יותר ויותר עד שזוכה למחשבות הקדושות וזכות, אז זוכה לנשמה שהיא מדריגה גדולה וגבוה ולא כל אחד זוכה לנשמה. ומי שזוכה לנשמה הוא יכול לנהוג את הדור אבל מי שלא זכה אל הנשמה אי אפשר לו להיות מנהיג הדור. והנה הצדיק הגדול יש בכוחו למשוך לתלמידו הראוי לכך את הנשמה איהו שהוא רוצה למשוך עליו. וזה היה הסמיכות שהיה סומך הרב לתלמידו שהיה נהוג בימים הקדמונים. והנה הנפש והרוח הם שורים בתוך האדם תמיד אבל מדריגת הנשמה אינה שורה בתוך האדם רק לעתים כשהצדיק הוא בשמחה גדולה ובדביקות גדול או שורה עליו הנשמה לפי שהיא מדריגה גדולה עד למאד, והיא אינה בתוכו רק חופפת עליו לעתים כשמכין את עצמו בהכנה דרבה:

עין בעל הטורים במדבר יג ג' שהמרגלים (ויהושע עמהם) היו שרי חמישים. נמצא שמשה בסמיכתו העלה אותו לראש בני ישראל ממדרגה נמוכה מאד. עוד עיין תורה עב תנינא אתה תחזה שמשה רבינו בהסתכלותו נתן גדולה לכל אחד ועשאו שר לפי מדרגתו ועיקר המדרגה היא השפלות. ע"ש. ולפי הנ"ל שמנהיג הראוי הוא אמי שיש לו אמונת חכמים בוודאי יהושע היה מיוחד ומצויין באמונת חכמים שלו יותר מכולם וע"כ זכה.

^א תיקון יח דף לב: ודף לה: ותיקון נה דף פט. ועיין משנה אבות פ"ג טו

^ב **תיקוני זוהר תיקון נה דף פח: - ועוד** יש לדרוש על מש"כ **תקענו בחדש שופר בכסה ליום חגנו** ומפ"ש **מאי בכסה** מה כונת מלת "בכסה", ואמר **דא שכינתא תתא** זה סוד הכתיבה התחתונה שהיא המלכות שהיא "כסא" לז"ל, כי דרוש מלת כסה כמו כסא עם א', **וכה תכנונו לחיים** ובמלכות היא ענין הכתיבה בראש השנה לחיים, **דאיהי קתיבה מסטרא דימניא ומסטרא דשקאלא** שבה הוא ענין הכתיבה מלד החסד דז"ל שבמנין, ומלד הגבורה דז"ל שבשקאלא, **ובגין דאתאחד ביה** ולפי שפירושו המלכות עומד בין קו ימין וקו שמאל ומתאחד בשניהם, לכן **אזכירי תרין ומנין קתיבה** מוצרי התורה שתי פעמים כתיבה כדלקמן.

ועתה מפ"ש בראשון אחר, ואמר מש"כ **בכסה** היינו **בההוא דאתמר ביה** זהו הפלגוף של הבינה שנאמר בו (עי' מס' חגיגה דף יג ע"ג) **במכסה מקף אל תחקור** כי הוא משלש ספירות הראשונות שאין לנו בהם שום השגה, והיינו **תכנונו לחיים** שגורס הכתיבה לחיים בראש השנה הוא בכונה, **איהו פקרא דא** זהו מרומנו בפסוק זה, שנאמר **והלחות מעשה אלהים המה והמקרב מקרב אלהים הוא, חרות על הלחות** ומפ"ש **מאי חרות** במי יש ענין החירות, ואמר (ה"ג הגר"א) **דא אימא עלאה ה'** זו היא הבינה שהיא ה' הראשונה דשם הוי"ה, **דאתמר בה** שנאמר בה **וקראתם דורו פארוץ, דורו איהי חרות** מלת דורו פירושו חירות שבבינה, הרי שבבינה כתוב "והמכתב מכתב" אלהים המה, כי בה הם שורש שני כתיבות שבמלכות.

ומש"כ **"הלחות, אינון ויה פרא וברתא** הם ב' אותיות ו"ה שהם סוד בן ונת דהיינו ז"ל, שכנגדם היו שני הלחות, **אינון** והם היו **מעשה אלהים** שנחתנו על ידי הבינה, **דאיהי אימא עלאה** ששם אלהים זה הוא בלתינו עלאה שהיא הבינה הנקראת אלהים חיים, ומש"כ **"מעשה" איהו פתרון דין** מעשה הלחות נעשה בשתי ידים שהם חו"ג דז"ל, ושניהם נכללו במלכות, **דתמן עשיה** כי במלכות הוא ענין העשיה, כי היא הולאה לפועל את עשיית הלחות על ידי חו"ג דז"ל, ככה הבינה, ומש"כ **ומקרב אלהים** לפי שכוונת הלחות היתה מכתב הבינה הנקראת אלהים חיים, **בתרין דין** בשתי ידים של החסד והגבורה של ז"ל שנכללו במלכות, וענין הכתיבה בשתי ידים, היינו כי גם השמאל מסויע להכתיבה, לפי שכוונת לדין לשפוט את הלוח שנכתב עליו, **ודף פט ע"ג** **דתמן קתיבה** כי הם במלכות הוא ענין הכתיבה, כי היא מולאה לפועל את הכתיבה על הלחות על ידי חו"ג דז"ל ככה הבינה, ועתה מסיק דכיוו ואמר **דאיהי** זה הוא שורש הכתיבה שבבינה, כמו שכתוב **חרות על הלחות** והיינו מלד הבינה הנקראת חיות, כי בה ענין החיות כנ"ל. (הגר"א וכו"מ ובניהו)

ואמר עוד **יד פותכת** מכתב החסד שז"ל, **יד חותמת** המלכות חותמת מכתב הגבורה שז"ל, ומפ"ש (ה"ג הגר"א) **ואינון** ולאו השתי ידים, **חד יד הגדולה** אחת נקראת יד הגדולה שבחסד שז"ל, **דאתמר בה** שנאמר בו **וינרא ישאל את ה' הגדולה** הרי שיש יד הגדולה.

והתיינא יד התוקה ויד שניה נקראת יד החוקה שבגבורה דז"ל, **הך הוא דקתיב** זהו שכתוב **וביד תוקה וגומר** הרי שיש יד חזקה.

^ב **קהלת יעקב** ערך יד – יד כותבת נקרא המלכות מצד התפארת כן כתב בפרדס, ולפי מה שכתבתי בערך כתב כי עיקר הכתיבה היא בבינה, וכן תורה שבכתב היא בבינה, יש לומר גם כן יד כותבת הוא בינה שנקרא יד כנ"ל והיא כותבת, וכן כתבתי לעיל בערך חתימה ע"ש, או המלכות מצד הבינה תקרא יד כותבת, והנה המלכות נקרא אדני ויונקת מבינה אהיה דיודין גימטריא קס"א, קס"א אל"ף דל"ת נ"ן יו"ד גימטריא יד כותבת:

^ד **כי הן נבראו** מהרשימו שנשאר בחלל הפנוי קודם לכל בריאה כמבואר בעמק המלך שער א' פ"ב וצורפן ברל"א שערים פנים ואחור בעולם המלבוש היא תורה הקדומה שבאותיותיה ברא את כל העולמות. שם פ"ד.

ואיתא בספר היצירה סוף פרק ד' שהאותיות נקראות אבנים (משנה זו חסירה בגרסת הרמ"ק) נמצא שבאבנים נברא העולם ומסתמא תחילה היה הכל אחד דהיינו אבן אחת וממנה נתפרד לריבוי ג' אמ"ש ז' כפולות ויב פשוטות עד כב אותיות. נמצא שהכל התחיל והושתת מאבן אחת (מלכות דא"ס) היא אבן השתיה שמבאר לקמן באות ו'. כי תחילה עלה ברצונו לברא זולתו שיגלה מלכותו ובהיותו רצון בלבד היה בח' מלכות דא"ס ומהות המלכות היא שממליך זולתו עליו נמצא שבבחי' על במחשבתו הפי' שהיה כלול בו בח' זולתו והיינו מלכות דא"ס שהיא מלכות דהיינו זולת ואעפ"כ היא חלק מא"ס שאיננו פירוד וחילוק כלל רק כולו אחד פשוט. והרצון הראשון הזה הוא אבן השתיה שממנו הושתת העולם כי הוא שרש כל השרשים של בריאת העולם.

ואיתא בהשטמות לחיי מוהר"ן מעשה בלחם שרבינו לא ראה לחם אלא אותיות נמצא מי שמזכך עצמו מחומריות חזרת הבריאה לגביו לשרשה באותיות, עד שיש צדיק נורא שמוזכך כל כך עד שזוכה להיות העיור שזוכר לאו כלום (במעשה מו' בעטלערס יום ראשון) ונעשה בעצמו בחי' אבן השתיה כי אוהו באבן והאות הראשונה שממנה הושתת העולם כדלקמן אות ו'. והיינו לאו כלום דהיינו כשרק עלה במחשבה ללברוא עולם ועדין לאו כלום היה.

ויש בזה עוד בחי' הפוכה כפי שיתבאר לקמן שאבן השתיה היא מעשי הצדיקים שראה הקב"ה שימליכו אותו וזה המין שהעלה לפניו וברא את העולם וכשבא הצדיק ומוציא לפועל ומגלה מלכותו ית' בפועל אזי נשלם סוף המעשה במחשבה תחילה ואזי הושתת העולם בפועל ועניין זה יתבאר לקמן באבן של יעקב אבינו.

נברא זה העולם בזאת התמונה, ולהתנהג באותו ההנהגה שיש באותו העולם [טו] וכשנברא בשתי אותיות ממילא נברא דבר אחר שהוא מצירוף שני החכמות של שתי האותיות ובאופן שנצטרפו/טז. **וכן שאר העולמות בתמונה והנהגה אחרת, ע"י תמונת אות אחר, כי כן גזירת חכמתו ית'.** לכן ביאורי עצות התורה שכותב הרב, אם הוא ראוי ותורתו שלימה, אזי נמשך על אותיות הכתב שלו חכמה/יז, ונעשה אותיות מחכימות הנ"ל/יח. אבל כשסומכים רב שאינו ראוי, נותן תוקף הנהגה לאדם שא"א שימשך אליו רוח חכמה, כי כבודי לאחר לא אתן (כמבואר בפל"ח אות ג') אזי גם לאותיות הכתב שלו לא נמשך רוח חכמה, וכיון שהרב שאינו ראוי קיבל סמיכה מאיתנו, עי"ז קיבל גם הכתב שלו סמיכה ותוקף, כי לומדים דברי תורתו שאין בה חכמה והיא בחי' כתב של הגויים שאין בו חכמה אלא הסכמי, אבל גרוע ממנו, כי היא מאותיות שהיו צריכות להיות מחכימות, לכן נעשה מכוחן ריקעין דשוא כמבואר בהקדמת הזוהר/יט ונותן כח לסטרא אחרא. והלומד לא מוצא בו מילוי רוחני שליבו משתוקק ואזי מחפש בבורות נשברים בכתביהם ונותן תוקף לכתביהם.

^{טו} עיין ספר כח ה' שנדפס בסוף ליקוטי הש"ס להאר"ל

^{טז} **עיין תורה יט** אות ו – כי כל דבר יש בו כמה צרופי אותיות, שבו נברא זה הדבר, ועל ידי שלמות לשון הקדש על ידי לשון תרגום, על ידי זה נתעוררין ונתגדלין הכח של אלו האותיות שיש בכל דבר ודבר. וזה (במדבר י"ד): "ועתה יגדל נא כח ה' כאשר דברת לאמר";

עוד עי"ש אות ח' – וכל חכם פשוט [פרוש, שהוא חכם לבד אף על פי שאינו צדיק] יכול לידע האותיות שבו נברא הדבר הזה שאוכל. כי מי שיודע הכח של מתיקות ומרירות, חריפות ומליחות, שזה מרכך וזה מקשה, זה מגדיל וזה מקטין, זה מכוץ וזה מרחיב, ויודע התחלקות האותיות, שנחלקין לשלש אמות אמ"ש ושבע כפולות, ושנים עשר פשוטות, ויודע האותיות השיכים לכל ספירה וספירה, ויודע כח של כל ספירה, שזה רך וזה קשה וכו', אזי על ידי שטועם איזה דבר או רואה איזה דבר, הוא יודע ומבין הצרופי אותיות שבו נברא זה הדבר. כי כל דבר נשתנה בטעמו וריחו ותמונתו – הכל לפי צרופי אותיות של לשון הקדש, ששקל הקדוש ברוך הוא בחכמתו וברצונו הפשוט כך וכך אותיות שיברא בהם דבר זה, וכך וכך אותיות שיברא בהם דבר זה. וזה בחינת חסרות ויתרות ונקודות שיש בהתורה, שהכל לפי המשקל, שגורעין ומוסיפין לפי המשקל, שצריך לגרע לפעמים או להוסיף לפעמים איזה אות או נקדה כדי לכוון המשקל של כח השם, הכל לפי חכמתו ורצונו, כי כן חיבה חכמתו ורצונו יתברך, שישקל כך וכך אותיות ונקדות, ויברא בכח הזה ואותיות ונקדות אלו הדבר הזה, כדי שיהיה לו טעם הזה וריח הזה ותמונה הזאת; וכן שקל כך וכך אותיות ונקדות אחרות וברא בהם דבר אחר, כדי שיהיה לו כח וריח וטעם ותמונה אחרת כפי אותן האותיות, וכן בכל דבר שבעולם. ומי שהוא חכם לבד, יכול להבין כל זאת בחכמתו, שידע האותיות שיש בכל דבר כנ"ל – אבל שירגיש ויתענג רק מהצרופי אותיות, בבחינת "ויאכל וישת" כנ"ל, זה אי אפשר כי אם למי שהביא שלמות בלשון הקדש, והביא התנוצצות חדש בלשון הקדש של כל דבר, הינו בהאותיות שיש בכל דבר – זה יכול לקיים "ויאכל וישת" כנ"ל. [פרוש: כי על ידי חכמה לבד יכולין לידע האותיות שיש בכל דבר, כשיודעין כל הנ"ל, דהינו למשל כשרואה דבר שטעמו מתוק, ויודע שמתיקות – כחו לררך, ויודע מאיזה ספירה נמשך זה הכח של המתיקות והרוכך, כגון מספירת חסד, ויודע איזה אות מכ"ב אותיות שיש לספירת חסד, אזי יודע שאותו האות מלבש בדבר הזה, וכן כיוצא בזה בכל הדברים שבעולם וכנ"ל. אבל אף על פי שהוא חכם גדול כל כך, שיודע כל זאת בברור, שיודע האותיות שיש בכל דבר (שצריכין לזה להיות בקי גדול מאד בכל חכמת האמת, שהוא חכמת הקבלה, ובכל חכמת הטבע והיסודות, כמובן למשכיל, שאי אפשר לידע כל זאת, כי אם חכם גדול מאד בקבלה ובשאר חכמות), אף על פי כן יכול להיות שאכילתו ושתייתו ותענוגיו יהיו עדין מגוף הדבר ולא מהתנוצצות האותיות, כי לזכות שיהיו כל תענוגיו רק מהאותיות שבכל דבר, זה אי אפשר כי אם כשזוכה לשלמות לשון הקדש, דהינו כשזוכה לשבר תאות המשגל לגמרי ולהשלים את הלשון הקדש, עד שהביא התנוצצות חדש בלשון הקדש, דהינו בהאותיות שיש בכל דבר – זה הצדיק שאוחז בזה, הוא דיקא זוכה לזה, שאינו מרגיש שום תענוג משום דבר אכילה ושתייה ושאר התענוגים שבעולם, כי אם מהתנוצצות האותיות שיש בכל דבר, אשרי לו].

^{יז} **כי הכלל** שכל דבר למטה בעולם שלנו הגשמי שנעשה בדומה לכח עליון, נעשה מיד מרכבה לכח העליון שמתלבש בו ושורה בו, לכן הכותב אותיות מיד שורה עליהן כח עליון של אותיות רוחניות הקדושות של לשון הקודש שבה נברא העולם, אבל שכיון שהם בצירוף לא נכון כי נעשו ע"י רב שאינו הגון שלא יודע לתת עיצה לעצמו כ"ש לאחרים, ולכן ביאורי לעצות התורה לא נכונות, לכן לא נמשך על צרופי אותיות כתב ידו חכמה עליונה ולכן לא נבראים מהם ארץ חדשה ורקיעין חדשים המבואר בהקדמת הזוהר, אלא רקיעין דשוא.

^{יח} **הקדמת הזוהר** דף ד' סוף עמוד ב' – ...והיה מלה סתימא דחכמתא דאתחדשת הכא כד סלקא אתחברת באנון מלין (ררין) דעתיק יומין וסלקא ונחתא בהדיהו ונעאלת בתמניסר עלמין גניזין (ישעיה טו) דעין לא ראתה אלהים זולתה. נפקי מתמן ושטאן ואתיין מליאן ושלמין ואתעתדו קמי עתיק יומין. **בההיא** שעתא ארץ עתיק יומין בהאי מלה וניחא קמיה מכללא. נטיל להיהא מלה ואעטר לה בתלת מאה ושבעין אלף עטרין. היהא מלה טסת וסלקא ונחתא ואתעבידא ריקיעא חדא. וכן כל מלה ומלה דחכמתא (ס"א אתעבידו) (ס"א ריקיעו) קיימין בקיומא שלים קמי עתיק יומין. והוא קרי לון שמים חדשים, שמים מחודשים, סתימין דרזין דחכמתא עלאה. וכל אנון שאר מלין דאורייתא דמתחדשין קיימין קמי (דף ה ע"א) קודשא בריה הוא וסלקין ואתעבידו ארצות החיים. ונחתין ומתעטרין לגבי ארץ חד, ואתחדש ואתעביד כלא ארץ חדשה מההיא מלה דאתחדש באורייתא. **ועל** דא כתיב, (ישעיה טו) כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עושה עומדים לפני וגו'. עשיתי לא כתיב אלא עושה, דעביד תדיר מאנון חדושין ורזין דאורייתא. ועל דא כתיב, (ישעיה נא) ואשים דברי פיהו ובצל ידי כסיתיה לנטע שמים וליסוד ארץ. השמים לא כתיב אלא שמים.

עוד שם בהמשך הקדמת הזוהר – ...ולאמר לציון עמי אמה. ולאמר לאנון תרעין ומלין דמצויינין אלין על אלין עמי אמה. אל תקרי (בתיקון יח דף לה ב) עמי אמה, אלא עמי אמה למהו שותפא עמי, מה אנא במלולא דילי עבדיתי שמים וארץ כמא דאתא אמר, (תהלים לג) בדבר יי שמים נעשו, אוף הכי את. וזכאין אנון דמשתדלי באורייתא.

^{יט} **הקדמת הזוהר** דף ה. – ואי תימא דמלה דכל בר נש דלא ידע עביד דא. תא חזי, ההוא דלאו ארחה (יתרו פ"א א) ברזין דאורייתא וחדש מלין דלא ידע על בורייהוון כדקא יאות, היהא מלה סלקא ונפיק לגבי היהא מלה (משלי טו) איש תהפוכות לשון שקר, מגו

וכשהחכם הראוי לסמיכה, נסמך בשם רבי, שהנהגתו בבחי' משפטי אמת כנ"ל. אזי ע"י הסמיכה, שאזי מקבל חכמתו דהיינו רוח הנהגה שהיא רוח חכמה ושכל להלך כנגד רוחו של כל אחד מבחי' יד ה', בבחי' ויהושע בן נון מלא רוח חכמה וכו' כנ"ל. אזי מביא הארה וכח בכתב ידינו, שהוא ג"כ מבחי' חכמה כנ"ל. בבחי' מה שאמר דוד המלך בצוואתו לפני מותו ששלמה ימלוך אחריו ומתאר שם כל מה שהכין לשלמה לבנין בית המקדש ומסיים שם (ר"ה א כח) **הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל, שע"י השכל שמקבל מיד ה', שזה בחי' סמיכה** שסמך אותו שמואל, על ידי זה מביא הארה וכח בכתב כנ"ל.

וזה בחי' מה שכתוב באלדד ומידד שנסמכו ושרתה עליהם רוח החכמה ונבואה כשנסמכו שבעים הזקנים (במדבר יא) **כ"א** ותנח עליהם הרוח והמה בכתובים, שע"י שנסמכו אז י"א ע"י משה וי"א מעצמם, וקבלו הרוח חכמה ונבואה, ורבנו דורש לפי הנ"ל שסמיכת רבי הגון מחזקת את כתב ידינו לזה רמזה התורה במילים והמה בכתובים דהיינו עי"ז הביאו הארה בכתובים היינו בכתב ידינו **כ"ב** כנ"ל. ואזי לא די שאין כתב ידינו נכנע למשפטם, אלא אפי' שכל משפטי הנהגות שלהם, כולם ע"י כתב ידינו, בבחי' מה שאמר דוד המלך (תהלים קמט) **כ"ג** לעשות בהם משפט כתוב דהיינו המשפט שיהיה נעשה לגויים בזמן הגאולה הוא מכח הכתב שיכתוב יחזקאל הנביא שמאיר בו החכמה ע"י סמיכת רב ראוי דהיינו יחזקאל או המשיח.

אבל כשמסמיכין רבי שאינו הגון, עי"ז נחלש כתב ידינו, ונותנין תוקף לכתב שלהם כנ"ל/כ"ד, וכל המשפטים צריכים להיות על ידי כתבים שלהם דווקא, שהוא בחי' כ"ה משפטים בל ידעום בחי' משפט מעוקל כנ"ל:

נוקבא דתהומא רבא ודליג חמש מאה פריסי לקבלא לההיא מלה ונטיל לה ואזיל בההיא מלה לגו נוקביה ועביד בה רקיעא דשוא דאקרי תהו. וטס בההוא רקיעא הוא איש תהפוכות שיתא אלפי פריסי בזמנא חדא. כיון דהאי רקיעא דשוא קאים נפקת מיד (פקודי ער"ה) אשת זנונים ואתקיף בההוא רקיעא דשוא (ג"א היא) (ג"א ואיש תהפוכות) ואשתתפת ביה ומתפן נפקת וקטלת כמה אלפין ורבון, בגין דכד קיימת בההוא רקיעא אית לה רשו ויבלתא למיהוי טס כל עלמא ברגעא חדא.

דברי הימים-א פרק כח (יט) הכל בכתב מיד ידוד עלי השכיל כל מלאכות התבנית:

רש"י – (יט) הכל בכתב – פתרון הכל בכתב סדר לו סכום משקל ומשקל של כל כלי וכלי שמואל הרואה. כל מלאכות התבנית – תבנית הבית חכמני והשכילני כמו תבנית אורך ורוחב וגובה והכל דרש שמואל מן התורה ברוח הקודש כמו ששינוי הר הבית היה חמש מאות אמה על חמש מאות אמה (שמות כ"ז) דרש אורך החצר מאה באמה ורוחב חמשים בחמשים פעמים חמשים הם כ"ה מאות ג"ל חתכם לחמש רצועות להיות חמש מאות על חמש מאות והוא מיוסד בסילוק קרובץ של שבת חנוכה המתחיל מנשה את אפרים ואפרים את מנשה והכל דרש שמואל ברוח הקודש ולמד לדוד כן:

כ"א במדבר פרק יא (כה) וידוד ידוד בענן וידבר אליו ויאצל מן הרוח אשר עליו ויתן על שבעים איש הזקנים ויהי גנוח עליהם הרוח ויתנבאו ולא יספו: (כו) וישארו שני אנשים במחנה שם האחד אלדד ושם השני מידד ויתנח עליהם הרוח והמה בכתבים ולא יצאו האהלה ויתנבאו במחנה:

עפרש"י דוהמה בכתובים קאי אכל הע' זקנים שנכתבו בפתקים לגורל.

והרשב"ם פירש דוהמה בכתובים קאי אאלדד ומידד שנכתבו לצאת לקלפי ולא יצאו.

עיון מלבים – אמנם אלדד ומידד היו מאורות גדולים בפני עצמם עד שהיו מוכנים לקבל האור האלהי ושפע הנבואה שלא באמצעות משה בצנור בפני עצמו, ותיכף שנכתבו בין הכתובים הנבחרים מכל שבט חל עליהם הרוח, וע"כ לא יצאו האהלה שתחול עליהם הרוח באמצעות משה, כי חל עליהם הרוח בפ"ע, ונשארו במחנה, בשגם כי אחר שהיתה מעלתם גדולה כ"כ לא היה אפשר עוד שיהיו ממנין הזקנים שהיה צריך שיהיו זקני העם ר"ל המוכנים להנהגה שפלה טבעיית (כנ"ל פסוק ט"ז) והם היתה מעלתם גבוהה מזה,

ועיון סנהדרין דף יז. תנו רבנן וישארו שני אנשים במחנה יש אומרים בקלפי נשתיירו ופשי"י שני פתקים של אלדד ומידד נשארו נקלפי שלא נאו לקחם שמה יעלה ניום פתק חלק) שבשעה שאמר לו הקדוש ברוך הוא למשה אספה לי שבעים איש מוקני ישראל אמר משה כיצד אעשה אברור ששה מכל שבט ושבט נמצאו שנים יתירים אברור חמשה חמשה מכל שבט ושבט נמצאו עשרה חסרים אברור ששה משבט זה וחמשה משבט זה הריני מטיל קנאה בין השבטים מה עשה בירר ששה ששה והביא שבעים ושנים פיתקין על שבעים כתב זקן ושנים הניח חלק בללן ונתנן בקלפי אמר להם בואו וטלו פיתקיכם כל מי שעלה בידו זקן אמר כבר קידשך שמים מי שעלה בידו חלק אמר המקום לא חפץ בך אני מה אעשה לך. רבי שמעון אומר במחנה נשתיירו בשעה שאמר לו הקדוש ברוך הוא למשה אספה לי שבעים איש אמרו אלדד ומידד אין אנו ראויין לאותה גדולה אמר הקדוש ברוך הוא הואיל ומיעטתם עצמכם הריני מוסיף גדולה על גדולתכם ומה גדולה הוסיף להם שהנביאים כולן נתנבאו ופסקו והם נתנבאו ולא פסקו.

צ"ע במה זה התבטא אז

תהילים פרק קמט (ט) לעשות בהם משפט כתוב הדר הוא לכל חסידיו הללויה:

רש"י – (ט) משפט כתוב – ונתתי את נקמתי באדום וגומר (יחזקאל כ"ה), ואם תאמר עדיין לא נולד יחזקאל כשאמר דוד ואת נתנבא דוד על קץ הגאולה וכשיבא הקץ כבר כתוב הוא המשפט זה ימים רבים:

נתבאר לעיל בהקדמה לאות ב' ובריש דף עד ע"ב

עתה חוזר לבאר ענין הנ"ל שע"י שניתן תוקף לכתבים שלהם גוזרים לגרש ישראל ממקומם למקום מדבר ושממה מכל קדושה.

נראה הכוונה כיון שנתן תוקף מלכות לרבי שא"א שימשך עליו רוח חכמה, זה בעצמו בחי' שכתב כתב שאין בו אותיות מחכימות, דהיינו שנתן תוקף מלכות לכתב שאין בו הנהגה נכונה וסתם הנהגתם של הגויים היא לגרש את ישראל מהם.

ובאר הפל"ח אות ד' שהיא מדה כנגד מדה שסומך מי שאין בו רוח חכמה לכן גולה למקום שומם מאויר דא"י מחכים שחל במקום ישראל יושבים ומסמיכים רבי הגון שזה בחי' כתיבה כראוי שעל ידה מתקדש אויר המקום.

ועי"ז גוזרין לגרש ישראל ממקום שנתישבו כבר. כי במקום שישראל יושבין שם מכבר

אפילו בחוץ לארץ. הוא בחי' קדושת א"י, כמו שבא"י הוא מקום המקדש שהוא צוואר העולם המחבר שמים וארץ, כך בחו"ל בתי כנסיות ומדרשות הם **בחי' מקדש מעט (יחזקאל יא/11)** כמבואר שם בתרגום יונתן¹¹. **כי על ידי שישראל יושבין שם, נתקדש האויר בבחי' אוירא דארץ ישראל** כי אוירא דא"י מחכים הוא מכח עיני ה' המביטות לשם תמיד כמ"ש ארץ אשר עיני ה' אלקיך בה תמיד וכו' (כמבואר בתורה מ' תנינא) והכי נמי עיני ה' אל עמו בכל מקום שהם יושבים ועוסקים בתורה ומצוות ותפלה ומכח זה כל מקום ישוב של ישראל יש בו בחי' עיני ה' אלקיך בה וכו'. **כי על ידי כתב ידינו** כשיש בו הארת אותיות מחכימות ע"י שסומכים רב הגון כנ"ל אזי **נתקדש האויר בבחי' אוירא דארץ ישראל מחכים (ב"ב קנח:ב/1) וזהו פנחס רמה:כ"ט ובתיקון כב/ל (ל"א).**

¹¹ תהלים קמו כ'

¹² **יחזקאל פרק יא (טז)** לָכֵן אָמַר כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְדֹד כִּי הִרְחַקְתִּים בְּגוֹיִם וְכִי הִפְיֹצְתִים בְּאַרְצוֹת וְאָהִי לָהֶם לְמִקְדָּשׁ מְעַט בְּאַרְצוֹת אֲשֶׁר בָּאוּ שָׁמָּה:

מצודות דוד – (טז) לכן – הואיל ואומרים שלא אשגיח בהם מעתה אמור להם כה אמר ה' עם כי הרחקתים ממקדשי ומארצם להיות גולים ועם כי פזרתים בארצות העמים אבל הנה מהשגחתי לא רחקו כי בהארצות אשר באו שמה אהיה להם למקדש מעט ר"ל אשרה שכינתי בבתי הכנסיות שלהם ועם כי רחקו מן מקדשי שהוא המקדש הגדול אשר בירושלים יהיה להם במקומו מקדש מעט:

¹³ **תרגום יונתן** – (טז) בכך כדנן אמר יי אלהים ארי ארחקיתונן לביני עממיא וארי בדרתינן במדינתא ויהבית להון בתי כנשתא תנין לבית מקדשי ואינון כזעיר במדינתא דאתגליאו לתמן:

¹⁴ **ב"ב קנח:** כי סליק רבי זירא קם בשיטתיה דרבי אילא קם רבה בשיטתיה דרבי זירא אמר רבי זירא שמע מינה אוירא דארץ ישראל מחכים

רשב"ם – אמר ר' זירא שמע מינה אוירא דארץ ישראל מחכים – שמשעליתי לא"י נתתי את לבי לצאת משיטתי הראשונה ולעמוד על אמיתת דברים:

¹⁵ **זהו רע"מ פנחס דף רמה:** – וסוד ענין העטוף הוא דְּאֵת י' מן יהו"ה שאלות י' מן הסס הו"ה שהיא בחכמה, **איהי אתעטף באור** היא נתעטפה ב"אור" של החסד דז"א, וְאֵתְעִבִיד אֵינִיר ונעשה אור"י עם י' אור"י, שהוא סוד התפארת (כמ"ש לקמן דף רנה סוע"א, ח"ל תפארת אור) (דהיינו אוירא דארץ ישראל מחכים). **בגין דְּאֵת י' דְּאֵיְהִי חֲכֵמָה בְּאֵינִיר** לפי שאלות י' שהיא החכמה נתלכשה לך החסד בלוי שנתפארת, וְהֵינִינו אור דְּאֵתְעִטְף **בִּיה פֶּד בְּרֵא עֲלֵמָא** והחסד הוא האור שנתעטף בו הקב"ה שהוא החכמה כשכח את התפארת הנקרא עולם, **הָדָא הוּא דְּכֵתִיב זֶה שְׂכֻמוֹ עוֹטָה אור פְּשִׁלְמָה** וזו נוטה שמים כיוענה, ושמים הוא התפארת, וְהֵאֵי אֵיְהוּ וְהוּא שְׂכֻמוֹ יְהִי אור היינו יְהִי אֵינִיר פי' על ידי שנתלכשה אות י' בצור נעשה אור.

¹⁶ **תיקוני זהר תיקון כב דף סד.** – ולאמר עוד כי **אֵינִירָא דְּכֵינָא** אור הטבור שהוא **אֵינִירָא דְּאֵרְץ יִשְׂרָאֵל דְּאֵיְהִי מְחַבֵּים מְסֻטְרָא דְּחֲכֵמָה דְּאֵיְהִי** י' האור של ארץ ישראל שהוא "מחבים" הוא מלך החכמה שהיא סוד י' דסס הו"ה, כי הארת האור בצרץ ישראל שהיא המלכות נמשכת מן החכמה לאלולות, וְבֵה סְלִיק ו' לְעֶשֶׂר וְכַח הָאֵרֶת חֲכֵמָה גַּמְסַכְתָּ לז"א, עולה אות ו' של הו"ק דז"א כל אחד לעשר, דהיינו ו' זְמַנִּין עֶשֶׂר (ה"ג הגר"א) שש פעמים עשר עשה ששים, עשה ששים

זהר חדש סוף פ' ויצא דף לו. – ושואל מהו יְעוּל (ישעיהו כו"י ארץ נכוזות יעול) מה ענין עול לארץ נכוזות, ומשיב **אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב, אֵינִירָא דְּאֵרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל מְחַבֵּים וּמְרַמֵּז נְבוּאָה** האויר של ארץ ישראל מחכים את האדם, ומביאו לידי השגת הנבואה, וְזֵרְעוּ שֶׁל עֶשׂו יְעוּל וישחית את הָאֵינִיר וְהַנְּבוּאָה כי על ידי מעשיהם הרעים ימשיכו את רוח הטומאה על הארץ, **מִפְּנֵי מָה, מִפְּנֵי שְׁזָרְעוּ שֶׁל יַעֲקֹב לֹא רָאָה** ולא התבונן את גְּאוֹת הַשָּׁמַיִם את גדולת ה', וְאֵינִים עוֹסְקִים בְּתוֹרָה, וְעַל כֵּן יוֹחֵץ רְשָׁע שֶׁהוּא עֶשׂו וזרעו, וְיַעֲוֵל וישחית את טוֹב הָאֵרְץ וְהַנְּבוּאָה על ידי מעשיו הרעים.

ליקוט ראובני – ערכים – ערך ארץ ישראל אות כ' – כל העליונים היורדים מן השמים או העולים כולם עולים ויורדים דרך א"י וזה שאמר הכתוב וזה שער השמים והכוונה שער ליכנוס משא"כ בשאר מקומות שיש קליפות מבדילות מחיצות סכות בענן לך מעבור תפלה ח"ו ואויר ארץ העמים מטמא ואויר א"י מטהר אוירא דא"י מחכים כי אין קליפה שולטת בה כלל וכדאיתא בזהר פרשת תרומה כו' והוא ביאור רחב שאין בא"י קליפה כלל שלא לעבור דרך הקליפות ח"ו וכן נשמתן של רשעים ר"ל רשעי האומות הם מתגלגלין לחוץ כדכתיב ואת נפש אויביך יקלענה בתוך כף הקלעית ומפני זה אין נבואה שורה אלא בא"י. ואין תשובה מתשובת יחזקאל שהיה בח"ל כבר תירצו רז"ל ואין תשובה מדור המדבר כי אויר א"י הלך עמהם דאי לא תימא הכי היאך היו אוכלים קדשים מבחוץ אלא שהאויר והרקיעי' והשמי' והחלונות והשרים כולם היו נוסעים עם השכינה שהיה נוסע עמהם כו' (אפרדס דף ק"פ ע"ג):

¹⁸ הזהר הוא ברע"מ פנחס רמה: ובתיקון כב דף סד. וזהו חדש ויצא דף מח:

כי כשסמיכת רבנים היא כראוי אזי **הכתב הוא בחי' אותיות מחכימות** [לב] שנמשך על האותיות אור החכמה כבוד ה', **ועל ידי תנועות הקולמס באויר בשעת כתיבה/לג, נחקקים בחי' האותיות מחכימות בתוך האויר** הפירוש כיון שבתנועת הקולמוס מצייר אותיות מחכימות שנעשות מרכבה לאותיות מחכימות העליונות/לד, נמצא שבתנועותיו ממשיך חכמה עליונה למטה ועי"ז נעשה בחי' אוירא דא"י מחכים באותו מקום והכי נמי כל מעשה שעל ידו נמשך חכמה עליונה למטה כגון נענוע הלולב בסוכות שהוא סוד המשכת החסדים מהדעת אל המלכות מכל שש הקצוות עולם/לה, וכן לימוד תורה ותפלה בבתי כנסיות, נמשך עי"ז עיני ה', עינים על שם החכמה, ונעשה המקום קדוש בבחי' בית מקדש מעט בקדושת א"י דאוירא מחכים (ועיין תורה מ' תנינא שאוירא דא"י מחכים הוא מבחי' עיני ה', עי"ז בחי' ישראל אשר בך אתפאר/לו). **ועל ידו נתקדש האויר בבחי' אוירא דא"י מחכים** דהיינו שגם בבחי' מקום יש בחי' סמיכה וכתב הנ"ל שהסמיכה נותנת חכמת הנהגה לרב ועי"ז חכמה לכתב ועי"ז חכמה למקום שע"ז יש בו קדושת א"י, וכיון שיש למקום הזה קדושת א"י לכן אין לגוים כח לגרש אותנו מארצנו (כך משמע בפל"ח אות ד/לו).

ועל ידי שפוגמין בכתב ידינו על ידי הסמיכה שמסמיכין רבי שאינו הגון כנ"ל אזי אין חכמה באותיות כתב ידינו ועי"ז אין קדושת א"י במקומינו, **על ידי זה מגרשין ישראל מן הישוב/לח** דהיינו

^{זב} של"ה הקדוש מסכת שבועות פרק תורה אור אות ס' סג סד אגרות הרמ"ו אגרת כא בירת מגדל עו ליעב"ץ בית המדות עלית האהבה אות עו ועלית המדע אות ו'

^{לג} **לכאורה** לפ"ז הכותב ע"י דפוס לא קדש את האוירא דא"י. אבל נ"ל שאינו כן כי אין הכוונה בגשמיית שהרי גם כשסמיכת רבנים אינה כראוי תנועת הקולמוס היא קיימת ולא מועיל לקדש את האויר אלא תלוי ברוח חכמה שבאותיות וזה נמצא גם בהדפסה וצ"ע. גם צ"ע דמשמע כאן שהקולמוס מקדש האויר דהיינו שהכתב מקדש המקום ואילו לעיל נתבאר שהכל תלוי בסמיכת הרב שע"ז יש חכמה בכתב ועי"ז במקום. נמצא שסמיכת החכמים היא המקדשת את המקום בבחי' אוירא דא"י אלא שמתבטא תחילה בכתב ועי"ז במקום.

^{לד} **כך נ"ל** לבאר ולפ"ז גם הכותב ע"י דפוס מקדש את האוירא דא"י.

לכאורה צ"ע דמשמע כאן שהקולמוס מקדש האויר דהיינו שהכתב מקדש המקום ואילו לעיל נתבאר שהכל תלוי בסמיכת הרב שע"ז יש חכמה בכתב ועי"ז במקום. נמצא שסמיכת החכמים היא המקדשת את המקום בבחי' אוירא דא"י אלא שמתבטא תחילה בכתב ועי"ז במקום. וצ"ע. ונ"ל כנ"ל שהנענוע הקולמס אינו קידוש בעצם אלא הוא אופן של כתיבה שהיא עניין של הכנת כלי גשמי לאות רוחנית עליונה לכן הנענוע כביכול גורם לאור החכמה להתלבש באות אבל באמת כל אופן של הכנת כלי דהיינו ציור האות יגרום לזה ואפילו דפוס כנ"ל. ולכן גם נענוע הלולב כיון שהוא עניין של המשכת חסדים למטה הוא מקדש את אויר המקום כמו הכתב. אעפ"כ כיון שמוהר"נ מביא ציור מסויים זה של נענוע הלולב שדומה לתנועת הקולמוס משמע שיש גם סגולה בעצם הנענוע לבד משרש העניין של המשכת חכמה למטה.

^{לה} **עיין לק"ה פקדון ה' א'** – וזה בחי' הנענועים שהם בחי' תנועת הקולמס באויר שע"ז נתקדש האויר בקדושת א"י כמבואר בתו' הנ"ל כי הלולב בבחי' קולמס הכותב דברי תורה בחי' כתבם על לוח לברך הנ"ל והג' מינים שאצל הלולב הם בחי' תלת אצבען דאחזין בקולמוסא המובא בתיקון זוהר [הובא לעיל בענין יד הכותב] שע"ז נבקע ימא דאורייתא כ"ש בת"ז ובר"מ ובג"כ בקנה דילך דאיהו קולמסא בוע ימא דאורייתא וכו'.

^{לו} **ונ"ל לפ"ז** נחיא יותר לבאר שכמו שבא"י ששם המקדש שהוא צוואר העולם המחבר שמים וארץ מכח קדושת המקום והעבודה שבבית המקדש הכי נמי במקדש מעט שהם בתי כנסיות ומדרשות מצד שאין לו להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה ופונה אל כל אשר יקראוהו באמת בתפלה, מכח זה גם עיניו אל המקדש מעט ועי"ז יש שם בחי' אוירא דא"י מחכים. ואפ"ל שזה בחי' ישראל אשר בך אתפאר המבואר בתורה מ' שע"י שמתפאר בישראל הקוראים אליו ועוסקים בתורה (שהיא תפארת) עי"ז עיניו שם ונמשך מעיניו אוירא דא"י מחכים. וכל זה מתחיל מסמיכת רב ראוי שעל ידו מתחזקים באמונה ויראה כמבואר בתורה יז ותורה ח' תנינא ועל ידו יש תוקף לכתב שלנו שהיא התורה ולומדים אותה ועי"ז נמשכות עיני ה' לשם ונעשה המקום מקודש.

^{לז} **פל"ח אות ד'** – שם, ועל ידי זה גוזרין לגרש את ישראל וכו' כי כשיש הארה וכח בכתב ידינו, על ידי זה נתקדש האויר של מקומות שנתיישבו בהם ישראל בבחינת (בבא בתרא קנ"ח): אוירא דארץ ישראל מחכים, ואז אין להם כח לגרש אותנו משם מאחר שהוא בבחינת ארץ ישראל אבל כשנחלש כתב ידינו על ידי שנסתלק ונתעלם אור החכמה העליונה, אז אין האויר בבחינת אוירא דארץ ישראל, ויש להם כח לגרש אותנו משם אל מקום מדבר שממה, וזה גם כן מדה כנגד מדה, כי כמו שרצו להמשיך אור החכמה אל מקום שאינו ראוי לה כנ"ל, כמו כן מגרשין את ישראל עם קדוש שהם עיקר ישוב העולם אל מקום מדבר שממה שהוא גם כן בחינת מותרות שבבחינת המקום, כי מקום ישוב ישראל אז כבר נתמתק בחי' צמצומי המקום מאחר שנתיישבו בו ישראל, מה שאין כן מקום מדבר שלא ישבו בו ישראל מעולם:

^{לח} **הריצ"ח** סא ד' 43.50 הביא כאן גמ' סנהדרין יג: שרואים עד כמה ידעו הגויים גודל חשיבות הסמיכה וקשר עניין הסמיכה למקום שכל העיר שסמוכה בה תחרב וכן התחומין שסמכו בו יעקרו. שנגד התיקון שעושה הסמכה בכתב וקדושת אוירא דא"י הם יחריבו וגרשו את ישראל מהמקום מחמת הסמיכה.

סנהדרין דף יג: אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי בידא אשי סמכין ליה אמר ליה סמכין ליה בשמא קרי ליה רבי ויהבי ליה רשותא למידן דיני קנסות וחד לא סמיך והא אמר רב יהודה אמר רב ברם זכור אותו האיש לטוב ורבי יהודה בן בבא שמו שאילמלא הוא נשתכחו דיני קנסות מיישראל נשתכחו נגרוסינהו אלא [נד]. בטלו דיני קנסות מיישראל שפעם אחת גורה מלכות הרשעה גזירה על ישראל שכל הסומך יהרג וכל הנסמך יהרג ועיר שסומכין בה תיחרב ותחומין שסומכין בהן יעקרו מה עשה יהודה בן בבא הלך וישב לו בין שני הרים גדולים ובין שתי עיירות גדולות ובין שני תחומי שבת בין אושא לשפרעם וסמך שם חמשה וקנים...

ממקום שישבו שם מכבר שהוא בחי' אוירא דא'י/לט' כנ"ל. ומגרשין אותם משם אל מקום מדבר שממה [מ] שאין שם שום קדושה, כי לא ישבו שם ישראל מעולם כנ"ל עיין פל"ח אות ד' שהיא מדה כנגד מידה/מ"א:

נמצא שיש כאן ג' אופנים של הכנת כלי לחכמה עילאה דהיינו אדם שיש לו אמונת חכמים ועי"ז כתב שנעשה אותיות מחכימות ועי"ז מקום שיושבים בו ישראל ונעשה בו אוירא דא"י. ועי"ז יש לנו זכות על המקום שלא יגורשו ממנו ישראל. וצ"ע אולי ג' בחי' אלו הם בחי' עולם שנה נפש דהיינו אדם זמן ומקום דהיינו שהכתב בחי' זמן וצ"ע.

ועומק העניין עפ"י הפל"ח נ"ל שהכל עניין אחד קשור לדלעיל באות א' כי אמונת חכמים היא סמיכת הרב ולקמן אות ה' יתבאר עניין האמונה בספרי חכמים והיא בחי' כתב כי האמונה היא בחי' סמיכה כי ע"י שמאמין ברב סומך אותו להיות רבו וכן ספרים/מ"ב ע"י שמאמין בהם מקבל דבריהם ומקיימם והיינו סמיכת הרב המחבר וכן קדושת המקום דהיינו ישוב ישראל שיש בו בתי כנסיות ומדרשות דהיינו מקום תפלה ותורה אם הוא עפ"י רבי הראוי אזי נעשה מקדש מעט ושורה בו אוירא דא"י ואם ח"ו סומכים בו רבי שאין לו אמונת חכמים אזי לא שורה בו אוירא דא"י כי כנ"ל כבודי לאחר לא אתן.

אות ג

עתה יבאר מדוע אין עצה נכונה, במקום שהוא לא קדוש בקדושת א"י. וזה כי הנהגת העולם הוא ע"י גלגלי הרקיע והוא סוד העיבור, שנודע רק לנשמות גדולות שבדור. וכיון שעצה נכונה היא לכיון לעיצה השייכת לאדם בזמן ומקום מסויים, דבר זה תלוי בסוד הנהגת העולם ע"י גלגלי הרקיע.

אלא שיש בזה שתי בחינות יש סוד האיציטגנות שהוא חק הקבוע לגלגלים והוא סוד שידועים גם הגויים אבל ישראל אסורים לעסוק בו כי תמים תיהיה עם ה' אלקיך, ועוד שישראל מעל המזל כמו שאמר הקב"ה לאברהם צא מאיציטגנות שלך שאע"פ שבחק הקבוע במזלות אין לך בן אפשר לשנות זאת. כי יש צדיק גדול שהוא נשמה גדולה בגוף זך שנמצא רק במקום קדושת א"י וצדיק קדוש כזה נשמתו היא שכל הכולל שממנו מקבלים כל המלאכים דהיינו השכלים של גלגלי הרקיע ונשמתו היא שכל הכולל כל השכלים שמנהיגה אותם. נמצא שהוא שולט על הנהגת העולם ולגביו אין חק קבוע כלל אלא השגחה לבד. ממילא הוא והנלווים אליו הם מעל המזל. והוא מבחר הברואים שעצתו בבחי' משפטי אמת.

וסוד זה שייך רק לישראל אבל לגויים לא נגלה אלא החק הקבוע שהוא האיציטגנות ואפי' בזה א"א להם לדעת חישוב מדוייק כמו ישראל.

נמצא שע"י פגם אמונת חכמים נעשה פגם הסמיכה הנ"ל, שפוגם בכתב, ועי"ז באוירא דא"י שבאותו מקום, ועי"ז נגזר על ישראל להיות מגורשים ממקום שיש בו קדושת א"י, עי"ז הם מגורשים ממקום המצאות אותו צדיק נפלא שהוא השכל הכולל הנ"ל. ועי"ז אין להם עצה נכונה ומשפטי אמת.

^ט צ"ע כיון פגמו בסמיכה ועי"ז בכתב ועי"ז בקדושת המקום ממילא נאבד מהמקום קדושת א"י ולמה א"כ נגזר עליהם גרוש הרי במקומם שנמצאים בו גם כבר אין קדושת א"י. ונראה שרושם תמיד נשאר ועונשם לגלות למקום שאפילו רושם קדושה אין בו, מידה כנגד מידה כמבואר לקמן בפל"ח. ועיין פל"ח סוף אות ד' נ"ל שרומז שם לקושיא זו.

^ב לשה"כ יואל ד' יט ושם ב' ג' וירמיהו יב' י'.

^א פל"ח אמצע אות ד' – וזה גם כן מדה כנגד מדה, כי כמו שרצו להמשיך אור החכמה אל מקום שאינו ראוי לה כנ"ל, כמו כן מגרשין את ישראל עם קדוש שהם עיקר ישוב העולם אל מקום מדבר שממה שהוא גם כן בחינת מותרות שבבחינת המקום, כי מקום ישוב ישראל אז כבר נתמתק בחי' צמצומי המקום מאחר שנתיישבו בו ישראל, מה שאין כן מקום מדבר שלא ישבו בו ישראל מעולם:

^ב צ"ע לגבי הספרים מבואר לקמן באות ו' שצריך להאמין בכולם ואילו כאן מזהיר מאד שלא לסמוך רב שאינו ראוי ובוודאי שגם הספר שלו אינו ראוי ומדוע לגבי הספר צריך לקבלו ואדרבה יש פגם גדול וחסרון בשלימות התורה כשלא מקבל אותו ואילו לגבי המחברו רבנו מזהיר מאד שלא להסמיך אותו והרי אם מקבל ספרו זה כמו לסמוך אותו. ועיין מזה לקמן במקומו שנ"ל בעניין ריבוי הספרים שאין הכוונה לקבלם כפשוטו אלא הכוונה שכמו שבכל אדם יש נקודה שאין בחבירו ונתבאר בתורה לך שכלל אדם יש חרפת לב שאין לה תיקון אלא ע"י נקודת חבירו וכך כנגד כל הנקודות כך חרפות לב יש לו בליבו ולכן צריך להיות בהתקשרות לכל ישראל ועי"ז יקבל מהם את הנקודה שלהם ואע"פ שא"א לדבר ביראת שמים עם כולם אבל כיון שנכלל בכולם בבחי' ערבות האהבה אזי יכול לקבל נקודתם מהצדיק הגדול שכולל כולם. וכן מעוד צדיקים שהם נשמה כוללת כמה נשמות ישראל כל אחד לפי גדולתו. נמצא שבכל ספר יש לכל הפחות נקודת אמת שרק על ידה יש שלימות לתורה (לבד מספרי שקר שהמחבר אפילו את הנקודה של עצמו לא מצליח לגלות) ולפ"ז גם בבחי' הכתב מי שסומך רבי הראוי אזי וזכה להאמין בספר של הרבי שכולו זרע אמת כמבואר בתורה ז' ואזי יש חיזוק לכתב כי בו כלולים כל הנקודות ואע"פ"כ צריך גם להאמין בכל הספרים בבחי' ההתקשרות לכל ישראל כדי שיוכל לקבל נקודתם הכלולה בצדיק כנ"ל.

ועל ידי זה שמגורשים ממקום קדושת א"י אזי נלקח ממנו חכמת תהלוכי גלגלי הרקיע,

לידע כל ההשתנות ועתידות הבאין על ידי גלגלי הרקיע דהיינו סוד העיבור/מ"ג שעל ידו זוכים עיצה שלימה[מדר]/מ"ה, **ונמסר להם** אין הכוונה שנמסר להם מה שנמסר לנו שהרי הם בוודאי פגומים יותר מאיתנו אלא כיון שאין איתנו צדיק המנהיג את גלגלי הרקיע אזי מנהג הגלגלים מתנהג בחק הקבוע לו ואזי אפשר גם לגויים לידע העתידות כפי חכמת החק הקבוע לגלגלי הרקיע (הנקרא איצטגנונות)/מ"ו. **כי**

^{מ"ג} **סוד העיבור** – עין כתובות קיא. הגמ' דורשת שג' לשונות שבועה שיש בשיר השירים הן לדרוש שש שבועות שהשביע הקב"ה את ישראל בעניין שלא לדחוק את הקץ ואחת מהן היא שבועה שלא לגלות את הסוד ופרש"י י"א סוד העיבור וי"א סוד טעמי התורה ועי"ש קושית הפני יהושע מה קשר יש לסוד העיבור לדחיקת הקץ. אבל לפי דברי רבנו כאן שע"י הגלות נעלם סוד העיבור נמצא שגילוי הוא דחיקת קץ הגלות וכן ע"י סוד העיבור יש עיצה נכונה בכל דבר וממילא זה בעצמו הקץ גאולה. כי עיקר הגלות היא החוסר עצה שיש בה.

סוד העיבור – עיין ליקוטי הלכות יו"ד – הלכות מילה הלכה ד' אות כ' – וזה בחינת סוד העיבור שלא נמסר אלא לגדולי צדיקים, כמו שכתוב, ושמרתם ועשייתם כי הוא חכמתם ובינתכם לעיני העמים. ואמר רבותינו זכרונם לברכה, זה סוד העיבור. כי סוד העיבור הוא לחשב השבון הזמנים כדי לידע מתי ראש חדש ומתי כל המועדים והזמנים המקדשים ועקר קדשת כל הזמנים הוא כדי להעלות הזמן לקשרו ולבטלו בבחינת למעלה מהזמן כנ"ל. וכמבאר בהראשי פרקים (בסימן עט בלקוטי תניינא). עין שם. ועל כן בודאי הוא סוד גדול ונורא שאין יודעין אותו כי אם גדולי מבחרי הצדיקים החכמים האמתיים שהם יודעין זה הסוד של הזמן העובר בזה העולם אשר באמת אינו עולה כהרף עין והכל כלול בבחינת למעלה מהזמן ועל ידי זה הסוד הם יודעין איך לעבר שנים ולקבע חדשים להשוות שנות החמה עם שנות הלבנה כדי שיהיו המועדים בזמנם כדי שנוכח פלגו על ידי קדשת הזמנים לצאת מתחת הזמן ולזכות לדעת שלם להתקשר ולהכלל בבחינת למעלה מהזמן כנ"ל.

^{מ"ד} **עיין** לק"ה הכשר כלים ב ה ו ז

^{מ"ה} **סוד העיבור על ידו זוכים לעיצה שלימה** – עין לק"ה הכשר כלים הלכה ב אות ה) ועקר הטבילה היא לכלי מתכות, כי יש שבועה מיני מתכות, כי איתא בספר המעשיות בהמעשה במלך שגור גרוש בגורת שמד וכו' המרמזת בקפיטל ב, "למה רגשו וכו'", שיש שבועה כוכבי לכת שהם כנגד שבועה אקלימים שיש בעולם יש שבועה מיני מתכות וכו'. ועשה המלך דמות מהשבועה מתכות שהיו מאירין בו כל השבועה כוכבי לכת וממנו היו שואלין עצות וכו', עין שם. וכעין רמז יש במאמר הנ"ל מעין זה, שעל ידי סוד העיבור שהוא מהלך שבועה כוכבי לכת, על ידי זה זוכין לעצה שלמה, כמבאר שם, שעל ידי פגם אמונת חכמים, שעל ידי זה נלקח סוד העיבור מאתנו, על ידי זה אין לו עצה שלמה וכו'. וכן להפך בשזוכין לסוד העיבור, זוכין לעצה שלמה, שיודעין לתת עצה לנפשו בכל דבר, וכל זה על ידי תקון אמונת חכמים, שעל ידי זה זוכין להוליד גופים בבחינת פרי הארץ, כי תקון הגופים שהם בחינת כלים לקבל אור הנשמה הוא על ידי אמונת חכמים כנ"ל והבן היטב. כי הכל אחד והכל תלוי באמונת חכמים שעל ידי זה נתתקנין הכלים ואזי נתתקנין המאכלים ואין עולה המותרות אל המוח ואזי זוכין לבחינת ארץ ישראל, כמבאר במאמר הנ"ל. ואזי זוכין להוליד גופים בבחינת פרי הארץ, שראויים לקבל נשמה גבוהה שתהיה בקיאה בסוד העיבור, ועל ידי זה זוכין לעצה.

עוד שם אות ו' – כי על ידי אמונת חכמים, על ידי זה זוכין שישבו ישראל בארצם, שזהו בחינת ארץ ישראל, ועל ידי זה זוכין לסוד העיבור, ועל ידי זה זוכין לעצה שלמה כנ"ל, כי עקר תקון הכלים הם על ידי שבועת מי הבנין פידוע, שהם בחינת שבועת מי בראשית שבהם ברא ה' יתברך את כל הבריאה בלה, שהיא בלה בכלל בחינת כלים לקבל אורו הגדול יתברך פידוע, ועקר הוא ארץ ישראל, שמשם מקבלין ויונקין כל השבועה אקלימים (עיין תורה ה' תנינא אות י'). ועל כן יש על ארץ ישראל בחינת שבע קלפות שהם שבועה עממין, הכנעני והחתי וכו' שהם חופין על ארץ ישראל ואי אפשר לזכות לארץ ישראל כי אם בשמכניעין תחלה את השבועה עממין. ואזי זוכין לגוף הפרי, דהיינו ארץ ישראל אשר שם מאירין כל בחינת השבועה מי בראשית, כי תמיד עיני ה' בה וכו', בחינת שבועה אלה עיני ה'. ועל כן יוצאין משם בחינת שבועת המינין שנסתבחה בהן ארץ ישראל ושם עקר הארת כל השבועה כוכבי לכת, כי עקר אור החמה והלבנה וכל הכוכבים, עקר הארתם הוא בארץ ישראל, שהוא עקר העולם. ומשם נמשך כל האור והשפע לכל העולם, לכל השבועה אקלימים. ועל כן התורה משבחת את ארץ ישראל, שנמצא בה מיני מתכות, כמו שנאמר, "ארץ אשר אבניה ברזל ומהרריה תחצב נחשת ואכלת ושבעת וכו'", כי שם נמצאין בחינת מיני מתכות שהם בחינת הכלים דקדשה שנמשכין משבועה כוכבי לכת, שמאירין ביותר בארץ ישראל, אשר על ידי זה עקר חשיבות הפרות של ארץ ישראל שנסתבחה בהן, כי עקר תקון המאכלים הוא על ידי הכלים וכו' כנ"ל.

עוד שם אות ז' – כי עקר העצה משם מבחינת שבועה מיני מתכות שקדשתם מבחינת ארץ ישראל, מבחינת סוד העיבור, שהוא שבועה כוכבי לכת, שמשם זוכין לעצה שלמה, כמבאר במאמר הנ"ל. שעל ידי סוד העיבור זוכין לעצה שלמה וכו'. כמבאר שם בסדר המאמר, עין שם, וכמבאר בהמעשה הנ"ל, שעל ידי זה שבועה מיני מתכות שמאירין בהם שבועה כוכבי לכת, על ידי זה יודעין עצות וכו' עין שם, כי את זה לעצמת זה כמו שזה המלך עשה זאת בשבילו, כמו כן בשרשו בקדשה נמשכין עצות אמתיות מבחינת שבועה מיני מתכות על ידי שבועת כוכבי לכת שהם בחינת סוד העיבור..... עי"ש

^{מ"ו} **עיין פירוש** ישועה בישראל על הרמב"ם הלכות קידוש החודש פ"י הלכה א – כתב הרב המפרש למה נקרא תקופת רב אדא בצנעה שלא בקשו לגלות מפני המכשפים את סודה ועיתה ועונתה שאילו עמדו על סודה ועתה ועונתה היו מצליחין במעשיהם ולכך נשתכחה מן הדורות וכו'. אחר אשר בינותי בספרים רבים אשר כתבו חכמי אומותינו ז"ל בענין מעשי המכשפים אשר בתוכן היתה בעלת אוב ומקורם ויסודם הוא ע"פ מערכת השמים ומצב בגלגליהם ושאר ענינים אשר היה שייך לעיני זה, תוכן הדבר שהמה היו חכמים להארע ולהיטיב לא ידעו ועל כן אסרה התורה ואמרה תמים היתה ע"ה אלקיך. ודרשינן בגמרא שאין שואלין בכלדיים וכו' עיין שם והאריך בתשובה ואע"פ כענין זה כמ"ש בעין ועקב סוף פרק מי שהחשיך עיניו שם וסוף דבריו שחכמת הכוכבים אף על פי שהוא אמת שהגלגלים והכוכבים יודעין הם בהנהגת השפלים מ"מ כשנתן השם יתברך התורה לישראל הוציא אותן מממשלת הכוכבים כמו שכתוב בתורה ואתכם לקח ה' וכו' ולפיכך אסרה התורה לילך ולשאול בכלדיים אשר היא חכמת האצטגנינות כמ"ש בעל הערוך, אבל אם הגידו לו בעלי אומנות זו מעצמן מותר וכו' עיין שם. ונ"ל דוהו מה שאמרינן בגמרא רבה רב יוסף איצטריבא להו שעתא שלחו להתם סיני ועוקר הרים איזה מהם קודם שלחו להו סיני קודם שהכל צריכין למרי חטיא אעפ"כ לא קבל רב יוסף

מתחילה זאת החכמה נמסרה רק לנו, כמו שכתוב (דברים ד')/מ"א כי הוא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים ודרשו רז"ל (שבת עה)/מ"ח איזו חכמה ובינה שהיא לעיני העמים
הוי אומר זה חישוב תקופות [מ"ט] ומזלות [נ]. כי יש בזה שכל שישאר הסוד אצלנו, אף על פי שמודיעין להם החכמה אולי הכוונה שמודיעים להם תקופות שמואל שאינה מדוייקת כל כך ומסתירים מהם תקופות רב אדא/כ"ג שהיא מדוייקת ביותר וזהו שכתב בספר הברית/כ"ג שאע"פ שהם בקיאים

עליה דאמרי ליה כלדאי מלכת תרתין שנין, מלך רבה עשרין ותרתין שנין מלך רב יוסף תרתין שנין ופלאגא וכו', מדקדוק לשון הגמרא משמע שכתב דאמרי ליה כלדאי וכו' ולא הזכיר ששאל אותן רב יוסף אלא ש"מ שהדבר מותר אם יגיד לו לא בדרך שאלה אך מעצמו:

מ"ד דברים פרק ד (ה) ר' אהא ל'מ'תי א'ת'כם ח'קים ומ'שפ'טים כ'פ'א'ש'ר צ'נ'י י'ד'ד' א'ל'ה'י ל'ע'ש'ו'ת כ'ן ב'ק'ר'ב ה'א'ר'ץ א'ש'ר א'ת'ם כ'א'ים ש'מ'ה ל'ר'ש'ת'ה: (ו) ו'ש'מ'ר'ת'ם ו'ע'ש'י'ת'ם כ'י ה'וא ח'כ'מ'ת'כ'ם ו'ב'י'נ'ת'כ'ם ל'ע'י'נ'י ה'ע'מ'י'ם א'ש'ר י'ש'מ'ע'ו'ן א'ת כ'ל ח'ק'י'ם ה'א'ל'ה ו'א'מ'רו ר'ק ע'ם ח'כ'ם ו'נ'ב'ו'ן ה'ג'ו'י ה'ג'ד'ו'ל ה'ה'ה:

רש"י – כי היא חכמתכם ובינתכם וגו' – בזאת תחשבו חכמים ונבונים לעיני העמים:

גור אריה על פרש"י – בזאת תחשבו חכמים וכו'. פירוש, "חכמתכם" דכתיב הוא כמו חכמים, רצה לומר שבזאת תחשבו חכמים לעיני העמים. שאין לפרש "כי היא חכמתכם לעיני העמים", כי אין חכמתכם לעיני העמים, כי היא חכמתם לעצמם, לפיכך צריך לפרש כי בזאת תחשבו חכמים לעיני העמים, אבל אין החכמה לעיני העמים:

מ"ה שבת דף עה. – אמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב המותח חוט של תפירה בשבת חייב חטאת והלומד דבר אחד מן המגוש חייב מיתה והיודע לחשב תקופות ומזלות ואינו חושב אסור לספר הימנו. מגושתא רב ושמואל חד אמר חרשי מכסף וחד אמר גדופי מן האלוק נע"ז תסתיים דרב דאמר גדופי, דאמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב הלומד דבר אחד מן המגוש חייב מיתה, דאי סלקא דעתך חרשי, הכתיב לא תלמד לעשות אבל אתה למד להבין ולהורות תסתיים. **אמר** רבי שמעון בן פזי אמר רבי יהושע בן לוי משום בר קפרא כל היודע לחשב בתקופות ומזלות ואינו חושב עליו הכתוב אומר ואת פועל ה' לא יביטו ומעשה ידיו לא ראו. **אמר** רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יוחנן מנין שמצוה על האדם לחשב תקופות ומזלות שנאמר ושמרתם ועשיתם כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים איזו חכמה ובינה שהיא לעיני העמים הוי אומר זה חישוב תקופות ומזלות:

פרש"י – לעיני העמים – שחכמה הניכרת היא, שמראה להם סימן לדבריו בהילוך החמה והמזלות שמעידין כדבריו, שאומר שנה זו גשומה והיא כן, שנה זו שחונה והיא כן, שכל העיתים לפי מהלך החמה במזלותיה ומולדותיה, במזל תלוי הכל לפי השעה המתחלת לשמש בכניסת החמה למזל:

מ"ט עיין סנהדרין דף יא עד דף יג

ועיין שוטנשטין שם דף יא. הערה 13 קיצור דבריו – תקופות לשון הקפה. כי בהקף כדור הארץ את החמה יש ארבעה שינויים במסלולו והם ארבע תקופות השנה קיץ חורף סתיו ואביב ההקף כולו הוא 365 ורבע ימים וכל תקופה רבע בערך דהיינו 91 יום ועוד קצת. כל שינוי מתחיל עונה חדשה בתחילת האביב והסתיו יום ולילה שוים כי החמה נראה כמקיף את קו המשווה מצדו האחד לצדו השני. ובתחלת החורף דהיינו הלילה ארוך ביותר ובתחילת הקיץ היום הארוך ביותר, החמה במרחק גדול מקו המשווה בקיץ לכיוון צפון ובחורף לכיוון דרום. תקופת האביב נקראת תקופת ניסן וכיון שהחדשים מחושבים לפי שנת לבנה שהיא שנה ימים לכן כדי שתקופת האביב תשאר תמיד בניסן מעברים את השנה בערך כל שלש שנים ובגמ' שם מבואר היטב בדיוק מתי מעברים את השנה בכמה דברים זה תלוי.

י עיין אברבנאל על התורה שמות יב א' שמאריך בחישוב זה

^{מ"ט} מתוצר - אצלנו

כ"ב עיין ספר תולדות יעקב יוסף פרשת מקץ אמצע אות ג – ... אחר כותבי זה מצאתי ק' זו בספר לקוטי אור. ותירץ, עפ"י מ"ש הרמב"ם בה' קידוש החודש (פ"ט), דשני תקופות יש, ותקופות רב אדא בצניעא, ותקופות מר שמואל בפרהסיא. והטעם לפי שתקופות רב אדא היא אמיתת בעיני רז"ל, והראיה שב"ד הגדול שבירושלים היו מחשבין עפ"י תקופות רב אדא, שהם אמיתיים לפי דעת התוכנים המיוסד כולו על תקופות רב אדא וכו' יעו"ש. וזה שהצניעוהו כמ"ש השבעתי אתכם וכו'. עכ"ל: (הכוונה למבואר בכתובות קיא. ג' שבועות הנזכרות בשיר השירים בהם שהן שש שבועות שהושבעו ישראל בעיני דחיקת הקץ ואחת מהן היא שלא לגלות את הסוד ופרש"י י"א סוד העיבור וי"א סוד טעמי התורה)

כ"ג ספר הברית – חלק א מאמר ד שני המאורות – פרק ג – הגידו שם מנין שחייב אדם לחשב בתקופות ומזלות שנאמר כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים אשר ישמעון את כל החקים האלה ואמרו רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה (דברים ד'), איזה חכמה שהיא לעיני העמים הוי אומר זה חשבון תקופות ומזלות, ולא למראה עיניו ישפוט האדם שחשבון תקופות ומזלות חוקים הם ובכאן הלא אמר אשר ישמעון את החקים, כי באמת הבינה לעתים אינה ממצות החוקים אבל היא ממצות השכליות למען ידע האדם את עתו לימים ולשנים, אשר ע"כ אפילו האומות מתעסקים בחכמה זו הרבה, בפרט עם ה' שצריכים לדעת הזמן לכל מצוה, ועת לכל חפץ מחפצי התורה ולמועדים ולימים ושנים, אבל הם אמת ודבריהם אמת שחוקה היא מחקות ירח וכוכבים כנוכר בפרק הקודם, ובוה סרו מהם תמידות כל מפרשי התורה באמנם אין אפשר שעי" החוקים שאין טעמן נודע ביהודה והאומות משיבין עליהם יאמרו בגוים רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה, וכל אחד מצדד לישב הדבר ומהם שנפלו בדחוקים כי אמרי יושר מאמר חז"ל הנוכר אשר יוציאם מן המצר הזה לא שוה להם, מפני שלדעתם הוא דרש בדרך רחוקה מפני שאינו מן החוקים, והמה לא התבוננו שכל עצמה אינה אלא חקות ירח וכוכבים ושמש לאור יומם. ולי מה יקרו דעת חז"ל בו בענין חשבון תקופות ומזלות שאמרנו, וכבר נתקיים הכתוב הזה, שבטלמיס היוני כתב שבח רב בהפלגה גדולה לחשבון המחזור והמולד באי"ב תשי"ג אשר בידינו שמוזה מוכח שהיה נבואה בישראל ובני נביאים הם ודבר זה קבלו מאבותם הנביאים, וספר יוחסין כתב שתמהו כל חכמי הגוים בענין המולד של היהודים שלא נשתבש מעולם אפילו בחלק אחד ממנו והוא קולע אל השערה ולא יחטא בשום זמן ועדן, וחכמי הגוים עם היותם מחוכמים מאד בחכמת התכונה ושבילי הכוכבים במסילותם בומניהם, בכל זאת חשבון שנותיהם לפעמים ישגה ויחטא, ואש יצא מחשבון העמים שלהם עד שחגיהם ומועדיהם נסוגים אחור לפעמים משך גדול, וכבר נצרכו חכמי הגוים לשנות חשבון לחוחותיהם

מאד הם מודים שחכמת החישוב של ישראל מדויקת יותר¹⁷. **כי בוודאי צריך להודיע להם החכמה, כדי שידעו מחכמתנו¹⁸ שאנו יודעין חכמה זו, כמו שכתוב כי היא חכמתכם וכו'.** **ואם כן מאחר שמודיעין להם אינו¹⁹ סוד, כי הלא גם הם יודעין, אך יש בזה שכל, שיכולין להודיע להם החכמה, ואף על פי כן ישאר הסוד אצלנו.** **וזה בחינ' כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים. לעיני העמים דייקא, דהיינו שהיא²⁰ רק לעיני העמים בשעה שמודיעין להם, ותיכף אחר כך אינן יודעין כלל, רק יודעין שהסוד אצלנו²¹ יט"ו.** **כי אין אנו מודיעין להם זאת החכמה בעצם שהיא²² סוד העיבור [ס"א/ס"ב], רק שיש בזה שכל שיכולין**

ולדחות חגיגה²³ פעמים על כי נבוכים הם בנבוכים, וזאת אומרת ומורה באצבע שרק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה, הוא ולא אחר, מפני שאילו הגיע הנבואה ותורה מן השמים ותרועת מלך בו, ובגוים אין תורה, לכן יבערו ויכסלו וכל חכמתם תתבלע:

¹⁷ **אברנאל** על שמות – פרק יב פסוק א-ב – ...הנה אם כן נמטר קביעות החדשים ועיבור השנים לסנהדרי גדולה, מפני שהם היו חכמים מופלאים בחכמת התכונה, ויחשבו המהלך האמצעי והאמיתי לגלגלי הירח ולשני גלגלי השמש, ומהלכם האמצעי ואופני נטייתם מן המרכז, ולפי מרחק הארץ מאמצע הקו השווה וכפי האורך למורח ולמערב. וצריכין לתיקונים רבים, שלשה תיקונים לרוחב על התלי, וארבעה תיקונים לאורך שביניהם, גם התלי בעצמו. וכפי שנוי המקומות השתנה הנטייה משלשה צדדים. ולזה היו החכמים בומן הראיה, עושים שבע חקירות לעדים, אם ראו הירח לצפון או לדרום, ואנה פני הירח בגובה או שפלה למורח או למערב. עד שמפני עוצם החכמה שהיתה בחכמי ישראל בדבר הזה, הפליג בטלמיוס²⁴ היוני לשבח ולפאר מי שהמציא זה המחזור של תשע עשרה שנה במלאכת העיבור אשר לבני ישראל, וכתב שזה יוכיח שהיתה ביניהם נבואה. וחכמינו זכרונם לברכה (מכילתא כאן יב, א) אמרו, שנתקשה משה בקדוש החדש, עד שהראהו הקדוש ברוך הוא הלבנה בחדשה בראש חדש ניסן. שרצו בזה, שהחכמה הנפלאה היתה לא השיגוה משה ואהרן מדעתם וחקירתם, אלא שהיה סוד העיבור ושרשי חכמתו הלכה מסיני ודבר נבואי:

¹⁸ גם בתרלד - מחכמתנו, ד'פ"ד ומתולד - מחכמתנו,

¹⁹ בתרלד - איני

²⁰ בתרלד - שהוא

²¹ גם בתרלד - אצלנו, ומתולד - אצלנו

²² עיין ספר הברית ח"א מאמר ד' פ"ג. ועיין תולדות יעקב יוסף פרשת מקץ אות ג' תקופות רב אדא בצנעה וכו'.

²³ בתרלד - שהוא

²⁴ עיין ראש השנה כ: ופרש"י שם סוד העיבור ברייתא שנויה ברמזים ועיין מדרש תהלים מומרו יט אות י' פסיקתא וזרתא שכל טוב שמות יב. ולק"ה ראש חדש ג' ב' עפ"י (תורה רי) טעיתי כשה אובד

²⁵ **סוד העיבור** – עיין לקוטי הלכות ראש חדש הלכה ג' אות ב' – ההסתרה אף שהיא ירידה גדולה מאחר שנסתר אלקותו לגמרי חס ושלום, עם כל זה מאחר שכל זה נעשה על ידי בחינת רבוי אור. נמצא, שבאמת מלבש שם דיקא אור גדול ונורא מאד, ואדרבה, בשמגיעין לתכלית הירידה שאין ירידה למטה ממנה חס ושלום. אזי דיקא סמוכין אליו יתברך בתכלית הקרוב, כי בתכלית הירידה והסתרה חס ושלום, שם מלבש הוא יתברך בעצמו כנ"ל. ועל כן אזי דיקא יכולין להתקרב אליו יתברך ולחזור בתשובה. אף צריך לזה דעת גדול לידע זאת ולכונן השעה שמגיעין לתכלית ההסתרה ולדעת שאזי דיקא מקרבין אליו מאד, שעל ידי זה מהפכין ההסתרה לדעת כנ"ל, כי בשאיין יודעין זאת תוכל להתגבר ההסתרה חס ושלום, ויעבר השעה שהיה יכולין להתקרב אליו יתברך, על כן צריכין חכם גדול במעלה גדולה מאד שיוכח לדעת הנ"ל עד שיוכל לגלות ההסתרה שבתוך הסתרה להפכה לדעת, ודיקא אז יקרב את ישראל לאביהם שבשמים ויחזירו בתשובה כנ"ל. וזה בחינת יציאת מצרים שהיה על ידי משה רבנו, עליו השלום, כי ישראל הגיעו אז לתכלית הירידה..... **וזה בחינת מה שכתב רבנו גרו יאיר, על פסוק, "תעיתי כשה אובד"**. וכו' בסיומן (רו) שששאדם נבון ותועה מאד מאד בדרךים המקלקלים חס ושלום, לפעמים הוא תועה כל כך עד שמקרב מאד אל הקדשה ועל ידי נסיון קל יכול לחזור אליו יתברך, אף מחמת שנתרחק מאד ממנו יתברך זמן רב, על כן אינו שומע קול הכרוז, עין שם. אבל כשיש חכם גדול כנ"ל שידוע ומשיג דעת הנ"ל ויוכל לכונן את השעה, הוא יוכל לקרב אותם או דיקא בשמגיעין לתכלית הירידה כנ"ל..... **וזה בחינת קדוש החדש שהיו יושבין ונוסקין בזה חכמים גדולים ונוראים מאד שהיו בקיאים בסוד העבור, כי צריך לזה חכמה גדולה ובקיאיות גדול מאד בבחינת הדעת של משה כנ"ל, כי קדוש החדש הוא בחינת התגלות ההסתרה בעת שהיא בתכלית הפגם כנ"ל. כי הלכנה היא בחינת מלכות, ופגימת הלכנה היא בחינת הסתרה שמשם יניקת הסטרא אחרת. וזהו מתמקטת והולכת עד המולד שאזי היא בתכלית ההסתרה והמעוט, ובאמת אזי היא בתכלית ההתקרבות אל השמש, כי בעת המולד היא סמוכה להשמש בתכלית ההתקרבות והשמש הוא בחינת דעת הנמשך מחי החיים, בבחינת שמש ומגן ה' אלקים. וזהו בעצמה פגימתה ומעוטה בתכלית המעוט והחשך מחמת שסמוכה מאד אל השמש, שעל ידי זה רבוי אור השמש מכה אותה ואינה יכולה להאיר כידוע. ובאמת אזי תכף בעת שהגיעה לתכלית המעוט, שאזי סמוכה מאד להשמש, אזי תכף מתחילה להתמלאות והיא בחינת המולד, כמוכא. על כן היו צריכין לזה חכמים גדולים הבקיאין בסוד העבור שהיו יכולין לכונן השעה שמגיעה לתכלית המעוט שאזי דיקא הוא שעת המולד שמתחיל תקונה ומלואה כנ"ל.**

עוד שם אות ה' – וזה בחינת חצות, שהוא בחינת התגלות תכלית ההסתרה לדעת, כי בחינת המלכות שהיא בחינת לילה, היא הולכת ומתמעטת ונסתרת עד חצות שאזי היא בתכלית ההסתרה והמעוט. ואזי תכף מתחיל להתמלאות ולהתמתקן בחינת פגימת הלכנה שבתכלית הפגם מתחיל להתמלאות כנ"ל. והצדיקים והחכמים יודעין זאת שדיקא בחצות הלילה שאזי היא בחינת תכלית ההסתרה והמעוט, שם דיקא מלבש אור גדול ודעת גדול מאד. וכוה הם מגלין ההסתרה ומהפכין אותה לדעת..... וזה בחינת קריאת שמע שעל המטה שקורין לפני השנה, שהוא בחינת הכנה לחצות, כמוכא בספרים, ועל כן צריכין לזה צדיק וחכם גדול מפלג מאד שיהיה יודע לכונן חצות אימת. כמו שהפליגו רבותינו זכרונם לברכה בזה עד שעלה על דעתם שאפלו משה לא היה ידע, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה בברכות, ודוד מי היה ידע חצות אימת מכדי משה לא היה ידע, דכתיב, "בחצות הלילה אני יוצא בתוך מצרים וכו'". ומסקו שם, שמשעה הוה ידע אלא כדי שלא יטעו וכו', כי חצות הוא בחינת התגלות ההסתרה בעת שהיא בתכלית

להראות זאת החכמה לעיניהם לבד למען ידעו שזאת החכמה היא אצלנו^ט, אבל עצם סוד החכמה נשאר אצלנו^ט. וזהו בחי' סוד העיבור שאינו נמסר רק לגדולי הדור [ס"ה], שיש להם נשמות גדולות.

עתה יבאר סוד הנשמה הגדולה שהיא שכל הכולל כל השכלים של כל המלאכים שהם גלגלי הרקיע שמקבלים ממנה. וע"כ הנשמה הגדולה/ס"ו בקיאה בסוד העיבור כי היא בעצמה סוד העיבור ושכל הכולל שממנו מקבלים כל גלגלי הרקיע.

אבל לנשמה כזו צריך גוף יכול להיוולד רק במקום הקדוש בקדושת א"י.

כי תהלכות הגלגלים גלגל הוא מסלול מהלך של ככבים מסויימים לכל גלגל הככבים השייכים לו שסובב כגלגל חוזר סביב הארץ וסיבובו הוא ע"י שכליים/ס"ו, שהם המלאכים. וכל גלגל וגלגל יש לו שכל מיוחד, דהיינו מלאך, שמתנהג על ידו. ועי"ז הוא השתנות הלוח הגלגלים, שזה הגלגל מהלך בחודש, ובזה הסדר, וזה הגלגל מהלך בשנה או יותר, ויש גלגל שצריך זמן רב כמה אלפים שנים עד שמסבב. והכל לפי השתנות השכליים, שהם משתנים לפי ריחוקם מהעילה/ס"ו נראה פשוט שהכוונה לאותו צדיק שנשמתו שכל הכולל המנהיג הנמצא במקום קדושת א"י שכשם שכל הגלגלים סובבים סביב הארץ דכתיב בה שלעולם עומדת הכי נמי סובבים סביב הנשמה המנהגת אותם שהיא מקומה בארץ דייקא, וכמו כן מתנהגים הגלגלים. וכל אלו השכליים, כולם מקבלים מהמנהיג הכולל, שהוא שכל הכולל, שהיא הנשמה, שכולם מתנהגים על ידה. בבחי' (איוב לב) ונשמת שדי תבינם, שהנשמה שופע השכל בהם [ס"ט]. ועל כן הנשמה נקראת שמים שהוא כלליות הגלגלים. כמ"ש [ע"ז/א] יקרא אל השמים מעל פשט הפסוק מדבר שהקב"ה רוצה לנקום באומה אזי פוקד תחילה על השר שבשמים הממונה עליה ובגמ' דרשו אל השמים זו הנשמה/ע"ב (סנהדרין צא ע"ב)/ג. כי הנשמה הוא מנהיג הכולל

המעוט דיקא כ"ל, לזה צריכין בקיאות גדול מאד, שנה בקינות בקיאות סוד העיבור, בקינות קדושת החדש כ"ל. ועל כן אין מי שיודע מזה כי אם מי שהוא בבחינת משה ואפלו משה רבנו, עליו השלום, בעצמו נתקשה בקדושת החדש שהוא בקינות חצות כ"ל,

^ט מתוצו - אצלנו

^ט מתוצו - אצלנו

^ט עין ראש השנה כב. החדש הזה לכם (שמות יב) תהא מטורה לכם פרי"י לחשובי הדור. רמב"ם קדוש החדש יא ד'. ספר האמונה והבטחון לרמב"ן פרק טו. ולק"ה הכשר כלים ב' ה'.

^ט לקמן מבאר שיש צדיק גדול שהוא בחי' אבן השתיה ומשמע דהיינו הך ועי"ש שלכאורה יש חילוק שכאן היא נשמה שבמהותה היא גדולה מצד שהמקום מסוגל לגדל גופים בחי' פרי הארץ שיקבלו נשמות גדולות כל כך ושם נראה שזה יותר מכך זיכור ואעפ"כ שתיהן דווקא בבעל יחוס ולא בבע"ת כדמשמע שם שגם לבחי' אבן שתיה נראה שדייקא רשב"י זכה בחייו ולא ר"ע אלא במותו לכן לא הצליח להמתיק את דיני תלמידיו עי"ש. כך נ"ל.

^ט צ"ע איזה שכל צריך לזה לנוע במהלך הגלגל. ואולי כיון שעל ידם מנהיג הקב"ה את העולם נמצא שכל פרט בעוה"ז והשתנותו נעשה עפ"י השתנות בגלגלים נמצא שכל שכל הנהגת העולם נמצא בגלגלים ויש שכל הנהגה הכולל כל הנהגות כל הגלגלים שהוא שכל הנהגת כל העולם והוא השכל הכולל של מנהיג הדור האמיתי הצדיק האמת.

^ט משמע כאן שכל הגלגלים מהלכים באותה מהירות ורק מחמת שנוי המרחק מהעילה דהיינו אורך קוטר העיגול שהולכים בו לכן מתארך מסלול וזמן הליכתם. (ומכאן נראה להוכיח שהארץ לעולם עומדת כי אם היתה סובבת הרי כל כך שעות היתה חוזרת מול אותם ככבים).

^ט הנשמה היא השכל עיין תורה לה אות ב', ותורה ס' סוף אות ג', ותורה קצב ותורה ח' תנינא אות יב.

^ט תהלים נ' ד'

^ט תהלים פרק נ (ג) יבא אלהינו ואל יחרש אש לפניו תאכל וסביביו נשערה מאד: (ד) יקרא אל השמים מעל ואל הארץ לדין עמו:

רש"י - (ד) יקרא אל השמים - לפקוד על שר האומות שבמרום.

^ט ונמצא נפלא לפ"י שהשמים הנ"ל רומז להנשמה הנ"ל שהיא מנהגת הגלגלים שהיה צדיק הגדול שאחיותו במחשבה תחילה ששם הנהגה בדין כי צדיקים נוטלין בזרוע (ברכות יז) ויתבאר יותר לקמן בעניין אבן השתיה שהיא בחי' הצדיק שזיכר עצמו עד שחזור למחשבה תחילה לבחי' בתחילה עלה במחשבה לברוא את העולם במדת הדין, כי צדיקים יוצאים בעבודתם את הש"י חובת הדין. וזהו שהקדים שם בפסוק הנ"ל סביב נשערה מאד שכתוב על הצדיקים שהקב"ה מדקדק עמהן בחוט השערה.

^ט סנהדרין דף צא. אמר ליה אנטונינוס לרבי: גוף ונשמה יכולין לפטור עצמן מן הדין, כיצד? גוף אומר: נשמה חטאת, שמיום שפירשה ממני - הריני מוטל כאבן דומם בקבר. ונשמה אומרת: גוף חטא, שמיום שפירשתי ממנו - הריני פורחת באויר כצפור. אמר ליה, אמשול לך משל, למה הדבר דומה: למלך בשר ודם, שהיה לו פרדס נאה, והיה בו [צא/ב] בכורות נאות, והושיב בו שני שומרים, אחד חיגר ואחד סומא. אמר לו חיגר לסומא: בכורות נאות אני רואה בפרדס. בא והרכיבני ונביאם לאכלם. רכב חיגר על גבי סומא, והביאום ואכלום. לימים בא בעל פרדס. אמר להן: בכורות נאות היכן הן? - אמר לו חיגר: כלום יש לי רגלים להלך בהן? - אמר לו סומא: כלום יש לי עינים לראות? מה עשה - הרכיב חיגר על גבי סומא ודן אותם כאחד. אף הקדוש ברוך הוא מביא נשמה וזורקה בגוף, ודן אותם כאחד. שנאמר +תהלים נ"ו יקרא אל השמים מעל ואל הארץ לדין עמו. יקרא אל השמים מעל - זו נשמה, ואל הארץ לדין עמו - זה הגוף. פש"י - כלומר יקרא הקדוש ברוך הוא לנשמה הנאה לו לתוך גופו של אדם מאל השמים מעל ויקרא אף אל הגוף שגם מן הארץ.

של כל הגלגלים כנ"ל/ע"ד. ועל כן הנשמה נקראת גלגלתא [ע"ה], על שם גלגלי הרקיע שמתנהגים על ידה.

ועל כן אלו הנשמות הגדולות בקיאין בסוד העיבור, כי מי יודע הנהגתם כמו המנהיג. ואלו הנשמות הגדולות צריכין שיהיה להם גוף בבחינות פרי הארץ (ישעיה ד')/ע"ד, בחינות אורא דארץ ישראל. כי כשהאור מתקדש בבחינות אורא דארץ ישראל, אזי כל הפירות והתבואה הגדל שם שמהם ניזון האדם, ומשם בא הטיפה זרעיות, הכל הוא בבחינות ארץ ישראל. ומשם נרקם הגוף בבחינות (תהלים קלט)/ע"ד רוקמתי בתחתיות ארץ, בחי' א"י, ואזי הגוף בבחי' פרי הארץ. ואזי ראוי לקבל נשמה גדולה, בבחי' יקרא אל השמים מעל זה הנשמה

^ע משמע שהשמים מעל הגלגלים

^ע עץ חיים שער יג פ"ד

^ע ישעיה פרק ד (ב) ביום ההוא יהיה צמח ידוד ולצבי ולכבוד ופרי הארץ לגאון ולתפארת לפליטת ישראל:

^ע רש"י - ופרי הארץ - הם בני הצדיקים פרי עץ חיים הם יהיו לגאון ולתפארת אשר בהם יתפארו ויתהללו פליטת ישראל. צבי - הוא נוי דבר צביון שיש חפץ בו:

^ע תהלים פרק קלט (טו) לא נכחד עצמי ממך אשר עשיתי בסתר רקמתי בתחתיות ארץ:

^ע מצודות דוד - (טו) לא נכחד עצמי ממך - לא נעלם ממך עצמות גופי ותכונתו בעוד אשר נעשיתי בסתר בבית הרחם ונרקמתי בתחתיות הארץ ר"ל במקום השפל במדור התחתון שבמעיי אמי:

ואל הארץ זה הגוף (שם בסנהדרין). כי הנשמה לפי הגוף, כשהגוף זך ונקי, יכול לקבל נשמה גדולה, וכן להיפך. וע"כ יש מדינות ששכלם עב ומגושם, וכן יש מדינות ששכלם זך וצלול. והכל לפי המדינה, לפי המזון היוצא ממנה /א. וע"כ ע"י שנתגרשין מבחי' אוירא דא"י, ע"י בחי' הנ"ל דהיינו פגם הסמיכה והכתב, אזי אין יכולין להתרקם גופים זכים, ואין יכולין לקבל נשמה גדולה, ועי"ז נלקח סוד העיבור/ב מאתנו:

וזה שאמרו חז"ל בגמרא (כתובות קיב.) /א. [ו] דרשו שם שמה שקלל יחזקאל הנביא בשם ה' והיתה ידי אל הנביאים החוזים שוא וגו' קללה אחת בסוד עמי לא יהיו זה סוד עיבורה שלא יתגלה להם וקללה שניה ובכתב בית ישראל לא יכתבו זה סמיכה שלא יהיו כתובים בספר שבו כתובים הדיינים הסמוכים בא"י לדון דיני קנסות וקללה שלישית ואל אדמת בני ישראל לא יבואו כמשמעו שלא יזכו לעלות לא"י. ורבנו דורש גמרא זו לפי הנ"ל שהג' קללות הן שהראשונה גורמת לשתיים שאחריה היינו כנ"ל, בכתב ישראל לא יכתבו זה סמיכה, דהיינו מדוע נרמזה הסמיכה בלשון כתב כי היינו ע"י סמיכה שמסמיכין בשם רבי, את שאינם הגונים, עי"ז מחלישין כתב ישראל כנ"ל. וזהו שע"י שנחלש כתב דינו אזי ואל אדמת ישראל לא יבואו, היינו שנתגרשין מבחי' אוירא דא"י כנ"ל. וזהו כיון שלא נמצאים בארץ ישראל אזי בסוד עמי לא יהיו זה סוד העיבור, שע"י נלקח מאתנו סוד העיבור כנ"ל: וכל זה ע"י המותרות הנ"ל/א. דהיינו ע"י

א עיין תורה מז א"י נוונה מבחי' יעקב בחי' אמת

^ב עוד בעניין סוד העיבור עיין לק"ה ר"ח ז' יט - שהוא סוד קביעת ראש חודש והוא סוד מה שבחר בנו הקב"ה מכל העמים שהוא סוד הידיעה והבחירה והוא סוד התשובה שהיא למעלה מהתורה כי במשפטי תורה לא שייך תשובה. שכל אלו הסודות אי אפשר להשיג רק צריכין להאמין בזה. כי הם בחינת שכליות מקיפין הסתומים ונעלמים מאד בזה העולם (כמ"ש בתורה כ"א). על מאמר רז"ל לעתיד צדיקים יושבין וכו'. וכן על פסוק כי יעקב בחר לו יה ישראל לסגולתו עיין שם. וכל זה הוא בחינת סוד העיבור. כי מבואר בספרים סוד העיבור בו כלולים כל סודות התורה. ובתחילה נתגלה לאדם הראשון וממנו לצדיקים בכל דור עד שבא לאברהם אבינו. (ממנו לצדיקי ל"א פק ח) וכל אחד השיגו כפי עבודתו וצדקתו. ועיקר נתגלה למשה רבינו. וגם הוא נתקשה בו כמו שאמרו רז"ל על פסוק החודש הזה לכם מלמד שנתקשה בו שמה וכו' כי בסוד זה נעלם סוד הבחירה וסוד שבחר בנו מכל העמים.

^ג כתובות דף קיב. רבי אלעזר כי הוה סליק לארץ ישראל, אמר: פלטי לי מחדא קללה; כי סמכוהו שיוכל לדון דיני קנסות, אמר: פלטי לי מתרתי מעול קללה; כי אותבוהו בסוד העיבור, אמר: פלטי לי מתלת מקללה השלישית, שנאמר: +יחזקאל י"ג+ והיתה ידי אל הנביאים החוזים שוא וגו', בסוד עמי לא יהיו - זה סוד עיבור שנקלל סוד לטוסו לגלותו לעמים, ובכתב בית ישראל לא יכתבו - זה סמיכה שלא יהיו כחונים כספר שזו כחונ מן הם היינים הסמוכים נא"י, ואל אדמת ישראל לא יבואו - כמשמעו.

^ד יחזקאל יג ט'

^ה מתוצו - העיבור

^ו המפרשים הקשו שכיון שסמיכה וסוד העיבור הם רק בא"י א"כ הרי הכל תלוי בקללה השלישית ותירצו שלא בהכרח שיתקללו בכל הג' קללות אלא יש שנתקללו באחת או שתיים מהן. וקמ"ל שגם מי שיוכה לעלות לארץ לא יוכה לסמיכה או סוד העיבור.

^ז עוד בעניין המותרות והגירוש מא"י - עיין לק"ה פו"א ואישות א' ז' שכל הפגמים האלה נעשית בצורה חמורה יותר ע"י פגם הברית בול"ש שיקרו הוא פגם אמונת חכמים כי הוא פגם בחכמה העליונה. עיי"ש. (ועיי"ש שמבאר גודל פגם הז"ל ומדוע הוא חמור מכל העבירות עיי"ש)

שם אות ז - וזה בחינת אסור הוצאת זרע לבטלה שהוא עוון הגדול בתורה, ועליו נאמר, "ידיכם דמים מלאו", שהוא בחינת פגם הידיים, בחינת פגם הכתב ישראל, כי הידיים צריכין לקבל בחינת חכמה מחכמה עליונה על ידי הסמיכה, להמשיכה לתוך אותיות הכתב, שהם בחינת מדרגה אחרונה של החכמה ומשם נמשך הארה והמקרה לבחינת ארץ בבחינת ארץ ישראל, שעל ידי זה נולדין נשמות גדולות, שכל זה הוא בחינת נשואין וזוג כנ"ל. ועל פן פשמוציא טפי המח לבטלה, חס ושלום, הוא פגם בכתב, פגם הידיים, ועל פן נאמר עליו "ידיכם" וכו', פי עקר פגם עוון הגדול הזה הוא בבחינת אמונת חכמים, כי עוון זה חמור מאד מאד רחמנא לצלן, פי הוא פגם במחשבה עליונה בבחינת חכמה שבמה, וממילא נפגם בחינת אמונה חכמה תתאה שמקבלת מחכמה עלאה, פי היא מלבשת את חכמה עלאה, פי חכמה עליונה נמשכת עד גבול הקדשה שהיא בחינת מלכות אמונה בלי לבוש אחר, רק, שכביכול, החכמה בעצמה מלבשת שם, ושם בגבול הקדשה מתלבשת החכמה עלאה, בבחינת חכמה תתאה מלכות אמונה ושם מסתיימת החכמה, פי אינה יורדת למטה מגבול הקדשה וכל העולמות התחתונים ששם יש אחיזה לסטרא אחרא אינם מקבלים פי אם דרך לבושיין, כמבאר בכתבי האר"י ו"ל, ועל פן זה העוון חמור מאד מאד רחמנא לצלן, כי ממשיך בחינת החכמה בעצמה, דהיינו טפי המח למטה בלי לבוש, וכאלו נותן להם, חס ושלום, יניקה ואחיזה בהחכמה בעצמה, ועל פן זה הוא עוון הגדול בתורה, פי כל העבירות אינם פוגמים בזה רק שהסטרא אחרא נאחזת ויונקת מן הקדשה על ידי בחינת לבושיין, אבל על ידי עוון זה חס ושלום, פאלו אפשיט שכינה מלבושהא חס ושלום, פי בחינת החכמה עלאה הנמשכת למטה להתלבש בחכמה תתאה היא מפשיט מלבושהא ויונקים חס ושלום, מהחכמה בעצמה, ועל פן הוא פוגם במחשבה בעצמה, וזה שפתיב, אדם הראשון במחשבה חס, והיינו על עוון זה, פי הוא פגם בזה, כמו שאמרו רבותינו וזרונים לברכה, פי אף שכל העוונות פוגמים במחשבה פי אי אפשיט לעשות דבר בלי מחשבה, אבל כאן פוגם בהמחשבה בעצמה שנמשכת להם, חס ושלום, בלי לבוש, שנה בחינת חטא דור המבול שהשחיתו דרכם, שנאמר בהם "ערום הלכו בלי לבוש" כנ"ל. ועל ידי זה ממילא נפגם האמונה, על ידי שבטל חיותה והרחיק החכמה ממנה שמשם חיותה כנ"ל. ועל פן הפגם הוא בבחינת אמונת חכמים, פי עקר שלמות אמונה הוא בחינת אמונת חכמים, דהיינו שאמונה מלבשת ומקבלת חיות מחכמה

שסומכים רבי שנידון במותרות כי אין לו אמונת חכמים, גם הסומך אותו אין לו אמונה בחכמים האמיתיים ועי"ז נידון במותרות כי לוקח לעצמו רבי ועיצה והנהגה שצריכה להיות מותר ופסולת והוא עושה אותה עיקר :

אות ד

ע"י פגם אמונת חכמים שהוא פגם המשפט נידון במותרות, כי תמיד בוחר במיותר והפסולת, ועושה אותו עיקר, כגון בסמיכת רב וחדושו, וכן כל עצותיו הן שבוחר לעשות עצה שצריך לפסול, נמצא עצותיו נבערות, ודן את עצמו להתנהג בעצות פסולת, וכל זה כיון שהולך אחר התגלות ליבו, כמו הנשים שכל עצתם היא התגלות ליבם, כי בכלליות אזי אשה בחי' לב, לעומת האיש שהוא בחי' מח. וכבר נתבאר שכל דבר שאפשר לשפוט במהלכי שכל, אזי החיוב להשליט המח על הלב, והיכן שא"א במהלכי שכל צריך לצעוק להש"י שיאיר לי עצה הנכונה, ואזי כיון שהוא שכל גבוה ממהלכי שכל הקב"ה מאיר אותה בלב, שזה בחי' אשה. ואזי יכול להיות שדווקא עצת אשתו, היא הנכונה כדמצינו בעגל ובאשת און בן פלט. אבל הכלל גם בזה צריך תמיד לזכור שאמרו חז"ל ב"מ נט. ההולך בעצת אשתו נופל בגהנם, כי ככלל, אזי כמבואר כאן שאשה היא בחי' לב, שבו כל התאוות ומשיכה להבלי עוה"ז. לכן לעולם א"א לומר לאדם לשמוע בקול אשתו, (וכדמצינו שאפילו אברהם היה צריך לזה ציווי מיוחד מהקב"ה) אבל צריך לדעת שיש לפעמים שכשהאשה יראת שמים, אזי מאירים לו העצה הנכונה דיקא בבחי' הלב שלו או של אשתו שהיא כולה לב"ח. וכדמצינו בחטא העגל שגילו לנו חז"ל שמי ששמע לאשתו ניצל.

כנ"ל. והוא פגם בזה כנ"ל, ועל כן על ידי זה גלינו מארצנו, כמובא בספרים. כי הפגם הוא בבחינת ארץ ישראל שפגם על ידי פגם הידים, שהוא בחינת פגם עיון זה כנ"ל. וזה בחינת חרבן בית המקדש מפני היד שנושלתה וכו', כי חרבן בית המקדש הוא בחינת בצע אמתו, כזע פורפירא דיליה, בחינת דאפשיט מלבושהא על ידי זה כנ"ל. וזה בחינת מה שכתוב שם, שעל ידי זה נלקח סוד העבור מאתנו, כי אין יכולין להוליד נשמות גדולות, עין שם, כי על ידי עיון זה, חס ושלום, גם כן אין יכולין להוליד נשמות גדולות, כי נעשין שם, כי הנשמות העשוקות על ידי זה הם נשמות גדולות מאד, כמובא: ועל ידי זה אין לו עצה שלמה, כי נדון במותרות מדה כנגד מדה על ידי שהפשיט לבושי המח והמשיך טפי המח בלי לבושיין, על ידי זה עליון המותרות, שהם סטרא אחרא, ומלבישין ומסבבין את מחו מדה כנגד מדה, ועל ידי זה אין לו עצה שלמה, כי נפגמת העצה, שהיא בחינת טפי המח, בבחינת פליות יועצות שהם בלי ההולדה שמבשלין הטפה, כמו שמבאר במקום אחר בדברי רבנו נרו"א. ועל כן עצתו בבחינת עצת נשים שאין עצתם שלמה, כי הם סמוכין אל הסטרא אחרא, כמובא, ועל כן הם נאחזין בהם ומבלבלין עצתם, אבל האיש אין סמוך להם כל כך, ועל כן מחו ועצתו אין מתלבש בהם ואין נאחזין בו, רק עצתו מתלבש בבחינת אמונה בתוך גבול הקדשה בבחינת עצות מרחק אמונה אמן, שהעצות הנמשכין מרחוק, שהיא בחינת חכמה, כמובא, מתלבשין בתוך אמונה כנ"ל. אבל כשפוגם ואין מלביש עצתו, שהוא בחינת טפי המח, בבחינת אמונה, רק שממשיכם למטה לחוץ חס ושלום, על ידי זה הם מלבישין אותם חס ושלום, ונעשה עצתו בבחינת עצת נשים כנ"ל:

" בעניין עצת נשים יש להרחיב הרבה דלכאורה מצינו בזה סתירה אבל באמת אע"פ שיש בזה גם דקויות עיקר העניין מיושב בב"מ נט. ואמר רב כל ההולך בעצת אשתו נופל בגיהנם שנאמר רק לא היה כאחאב וגו' (מלכים א-כא כה) אמר ליה רב פפא לאביי והא אמרי אינשי איתתך גוצא חזין ותלחוש לה לא קשיא הא במילי דעלמא והא במילי דביתא לישנא אחרינא הא במילי דשמיא והא במילי דעלמא. וצ"ע מה נכנס בגדר מילי דביתא או עלמא שבוה צריך לשמוע לאשתו. עוד צ"ע מה הראיה מאשת אחאב שהיתה איובל המרשעת שהסיתה אותו לע"ז וניאוף. דהנה מצינו ברבי אלעזר בן עזריא כשבקשו למנותו לנשיא אמר שילך תחילה להמלך באשתו. עוד מצינו (בסנהדרין קט): באשת און בן פלט שהצילתו מעצת קורח ע"י שדנה עימו משפט מה יצא לך מזה הרי כך או כך אם אהרן או קרח יהיה כהן גדול אתה לא תרויח כלום ולמה א"כ להכניס עצמך במחלוקת. עוד מצינו בעגל שנשים טרבו לתת זהב לעגל והנאשים לקחו מהן בכח הרי שהשומע לעצת אשתו או היה ניצל. עוד איתא בפרד"א פרק מ' אמ' לו ה"ב למשה לך אמור להם לבנות ישראל אם רוצות הן לקבל את התורה ולמה שאלו לנשים לפי שדרכן של אנשים הולכין אחרי דעתן של נשים. **המהר"ל** ח"ד"א על ב"מ נט. הנ"ל מבאר טעם שהולך בעצת אשתו נופל לגהנם כי אשה בחי' חומר כלפי איש שהוא בחי' צורה, ורמזו חז"ל העניין במה שאמרו שכשנבראה נברא ס' עימה ללמד שדבק בה ההעדר בחי' שטן מלאך המות וכשהצורה נמשכת אחר החומר דבק בה ההעדר דהיינו גהנם ציה צלמות ואבדון ושאלו. ומוזה הטעם אמרו באבות פ"א אל תרבה שיחה עם האשה וכו' עוד מבאר המהר"ל סנהדרין קט הנ"ל בעניין קרח שהיה מיוחס ורק בגלל אשתו החמרית נפל ע"י שהסיתה אותו שמסלקת הקדושה ומושכת לחומר. (נמצא לפ"ז שבאותו נושא ממש עצת נשים אחת הצילה ואחת הפילה) ועל שני אלו נשים אמר הכתוב חכמת נשים בנתה ביתה ואולת בידה תהרסינה: **עוד עיין** נדה מה: א"ר חסדא מ"ט דרבי יובן ה' את הצלע מלמד שנתן הקב"ה בינה יתירה באשה יותר מבאיש: (והעיון יעקב הקשה הרי נשים דעתן קלה ולכן ביאר שהכוונה לחוה קודם החטא והבן יהודע ביאר שהכוונה שמתבגרת קודם לאיש) **וביאר המהר"ל שם - פי' דבר זה כי השכל היולאני נתן הש"י לאשה מצד שהאשה היא מוכנת לזה ביותר**, כי האיש יש לו שכל וחכמה ביותר הוא השכל הנבדל. ובבחי' זו יש לה בינה יתירה אבל אין זו חכמה הנצרך למילי דשמיא שהיא מכח שכל הנבדל. להבין מה הוא שכל היולאני. מקורו בספרי המחברים הגויים שיש שכל היולאני והקנוי והנאצל. ונ"ל הכוונה בזה לשכל בסיסי ראשוני לא מפותח דייקא. **עוד אמרו** חז"ל כל אדם שמתה אשתו בימיו עצתו נופלת סנהדרין כב. (נראה או שהכוונה למילי דעלמא וביתא או שחסר לו בעצמו הבסיס לשכל בפועל דהיינו חסר לו הבכח) **עוד איתא** (בראשית כא יב) שהקב"ה אמר לאברהם שמע לבקול שרה ואומר המדרש שמו"ר א' א' מלמד שאברהם טפל לשרה בנביאות. **וראינו בספר** תורת אהל (להרב שמואל קדר) ח"ב מערכה ז' מאמר ב' אות ב' אברהם טפל לשרה בנביאות. שמדייק נביאות ולא נבואה. ומבאר שאברהם יכול היה להסביר לשרה במ"ט פנים מדוע אין לשלוח את ישמעאל מהבית, ושרה לא היתה יכולה להשיבו. אברהם יכול לומר לשרה את אשר שמע בנבואה מה' "ולישמעאל שמעתך הנה ברכתי אותו והפריתי אתו והרביתי אותו במאד מאד..." (ברא' ז' כ) ושרה איננה יכולה להכחישו. אבל אברהם טפל לשרה בנביאות, הבאה מבינה יתירה העולה על כל סברא וטעם, ומרגישות המאפיינת את הנשים. נבואת אברהם היא שמיעת קול ה'

ועומק העניין כי מי שהוא בחי' שכל אזוי במהלכי שכל אפשר לבוא בקושיות חזקות כקושיות של דואג האדומי הנ"ל ולערער בנין השכל וזה היה חטא העגל ולכן שם דייקא מי שהיה לו שכל קטן לא נכנסו הקושיות האלה בלבו ונשאר נאמן לצדיק/י.¹

דהיינו שיש לפעמים שצריך להקשיב ללב דייקא ולא אמרינן שתמיד צריך להשליט המח על הלב. אלא שבוז בעצמו צריך משפט ועיצה נכונה לדעת מתי חל הכלל היוצא מהכלל הזה.

עומק העניין הזה שרבינו כל כך מגנה כאן את עצת הנשים כי מדובר בעצה יוצאת מתוך עומק עיון וברור המשפט בכל צדדיו וצידו צדדיו ובוז אשה אין לה כלים שכיון ששכל האשה שכל בכח הנקרא היולאני כמבואר במהר"ל הנ"ל. והוא בחי' הרגשת לב טבעית ואינה בחי' משפט כלל וכלל, לכן אדרבה ברגע שמציגים לה את העניין כמשפט בשני צדדים הנראים כשוים אזי מתבלבלת/י.² כי למשפט צריך שכל נבדל יותר וכח משפט שיש לאיש דייקא דהיינו לבחון שני צדדים לחזור ולבחון שוב ושוב כל צד לעצמו בעיון דק יותר עד שמוצא את עומק המשפט הנכון שצריך לנהוג למעשה. ולכן גם האמונת חכמים שיש לאשה אין זה מתקן אצלה את מדת המשפט כי אצלה זה רק הרגשת הלב ולא ברור ומשפט.

ועי"ז שפגם באמונת חכמים ונפגם הכתב ונתגרש ממקום אוירא דא"י, שרק שם נמצא צדיק שנשמתו היא שכל הכולל המנהגת את הגלגלים שעל ידם מנהיג הקב"ה עולמו וכיון שהוא מרוחק מהצדיק הזה אזי **אין לו עצה שלימה לעולם/י**, ותמיד אינו יכול לתת עצה לעצמו, והוא תמיד מסופק/י.³ כי כל עצותיו בבחי' עצות נבערות [י], שכיון שפגם במוחו אזי עצתו עצת נשים/י⁴

המדבר אליו מבחוץ, אם בנבואה ממש ואם באמצעות החכמה המגיעה אל שכל האדם. נביאותה של שרה היא שמיעה והקשבה לקול ה'הפנימי המצוי באשה וביותר בשרה. עכ"ל.

עוד אמרו חז"ל ב"מ צו: לפום חורפא שבשאת. דהיינו שגם בחכמת האיש יש חסרון, ולכן יש פעמים שדייקא האשה בהרגשתה מכוונת יותר לאמת. **נ"ל הביאור** כי חכמה מקבל מבחוץ בחי' איש שמצד מהותו שמביא חידוש מבחוץ, אבל יש עוד ענין בחכמה ענין החריפות ועומק העיון להבחין בחכמה דקה שצריך לה חריפות. ושמעתי מהריצ"ח שזה רמזו חז"ל באבות שאמרו וחילופיהם בגולם דהיינו שחכמה לעצמה כשהיא כגולם שלא נתברר עדיין, אזי אפשר לברר אותה לכאן ולכאן וזה בחי' לפום חורפא שבשאת. אבל הבינה היא הכח העצמי לברר דברים, ואצל אשה הבינה הוא כח טבעי (כי הבינה שלה מאד קשורה לכח ההתפעלות שבלב ואילו במח היא חסרה) ואילו אצל האיש הבינה מפותח (כי עיקרו במח ולא בלב) ויכול לעיין בדברים דקים יותר. אבל בכלליות ענין הבינה הוא כח עצמי טבעי (בחי' נוקבא שבונה ומפתחת מטיפה אחד קומה שלימה). להוציא הרבה מסקנות מעניין אחד ולפתח ולהגדיל העניין בהרבה אפשרויות. והדעת היא לבחור באפשרות הנכונה ואתה להורות ללב וכלי המעשה. ולזה צריך סיעתא דשמיא.

¹ **וכן שמעתי** מהריצ"ח על הראב"ד של ירושלים שהרב גורן בא אליו להתווכח שמותר לשחק כדור רגל בשבת והוכיח לו מכל התורה כולה כפי בקיאותו הרבה, והראב"ד לא התווכח עימו כלל רק אמר לו אמא שלי אמרה לי שאסור לחלל שבת. אמא דייקא.

² **ולכן כשולמדים** אותה הלכה א"א להציג לה את המחלוקת שבדבר כמו שהם נמצאות הרבה במשנה ברורה אלא לברר לה את הלמעשה בלבד.

³ **עיין לק"ה** סוכה ז' אותיות ב' ג' כי אי אפשר לידע עצות איך לשוב להשם יתברך כי אם על ידי צדיקים אמתים שבכל דור ודור המורים לנו הדרך אשר נלך בה ואת המעשה אר נעשה כי באמת עיקר תיקון שלימות העצה צריכין רק בעבודת ה'. עיין שם שמתאר את כל העצות של עוה"ז הנפלאות שאחירתן מוות ודייקא לאותו שהמציא אותן... עי"ש שמאריך עוד... ומסכם - ועל כן מה שנחשב בשם עצה הוא כשווכין לעצה שלימה באמת איך לעבודת את א' באמת ואיך ששוב מני חושך כי כל אחד ואחד ממקום שנלכד לשם כדי להציל נפשם מני שחת לאור באור החיים. זה נקרא בשם עצה באמת וזה בחינת כלליות התורה שנקרא בשם עצה כמו שכתוב (משלי ח') לי עצה ותושיה בחינת תרי"ג עטין דאורייתא.

עוד שם אות ג' - ועצה שלימה בעבודת ה' אי אפשר לזכות כי אם על ידי הצדיקים אמתיים שבדור שהם בחינת קדשי קדשים שאי אפשר לקבל מהם שום עצה כי אם על ידי אמונה היינו אמונת חכמים כי ישראל נקראין קודש כמו שכתוב ואנשי קודש תהיון לי וכו' והצדיק היא בחינת קדשי קדשים

ועין לק"ה תענית ד' טו. כי זה צריכין לידע שהעצה האמתיות להצליח על ידה לנצח צריכין ליישב עצמו הרבה ולבקש ולהתחנן הרבה הרבה להשם ית' שיוכה לעצות שלימות שיוכה על ידם לאחרית טוב. ועל כן צעק דוד המלך עליו השלום עד אנה אשית עצות בנפשי וכו' שמוכן מזה שהיה חושב כל ימיו עצות הרבה. והיה קשה לו לשות עצות לנפשו ועל כן צעק עד אנה אשית עצות וכו'. ... יהודה אתה יודוך אחיך וכו'. כי יהודה הודה ולא בוש שעל זה נאמר אתה יודוך אחיך כמו שאמרו רז"ל היינו כי זה עיקר העצה האמתית שיודה על חטאו ולא ייבוש. ויבקש תמיד מהשם יתברך רחמים ותחנונים שימיחול לו ויתקנהו בעצה שלימה איך לשוב אליו יתברך

עוד שם אות טז - וזה בחי' קימת חצות על חורבן בית המקדש מקום אבן השתיה שמשם העיצה וכן עוסקים בתורה אז שהוא עיקר תיקון העצה... ואז צריכין לקום מהשינה. ועל ידי זה דוחין חשכת לילה שהוא חשכת העצה שעיקר שליטתה בבחינת חשכת חצי לילה הראשונה שאז עיקר חשכת לילה. דהיינו שיוכה לדחות חשכת העצה דהיינו חלוקת העצה. דהיינו החלק של העצה שאינו אמת שהוא מחשיך העצה ההאמתיות.

² גם בדר"ד - לעצמו ומתצו - לנפשו

³ **נקט מסופק** ומיד נקט עצות נבערות משמע שלא מסופק אלא טועה בעצה פסולה. וכן לקמן נקט לא יחצו משמע חלוקת העיצה ונקט משפט מעוקל משמע עיצה עקומה. ובאמת שניהם עניין אחד כי בדרך כלל עצתו פסולה והיכן שצריך עיון דק אזי עצתו חלוקה

שאינן להם שכל העיון הדק לברר משפטי אמת בדרך של עיון השכל והוא גרוע מנשים שיש להם עכ"פ מטבען הרגשת הלב הטבעית בחי' בינה יתירה. **כי הטנופת של המותרת^{טו} עולה** תחילה **אל הלב** לעיל אמר שלמח עולים עשנים וכאן ללב טנופת יותר כי הוא סמוך יותר לכלי המאכל (פל"ח/י"א, בבחי' **יחזקאל** יד) וי"ח/י"ט **העלו גילוליהם על לבם** דהיינו שהפגם אמונה הוא בחי' ע"ז שלב. **ונעשה לבו מטונף כמו בית הכסא, שהוא מקום עצת הנשים. כמאמר רב עילש (גיטין מה.)^{כז} נשי כל מילי מסדרין בבית הכסא/כ"א, ששם כל עצתם** שכיון שכל עצתן היא רק במילי דעלמא וביתא לכן אפשר לדבר מהן גם בבית הכסא :

אות ה

אחרי שנתבאר שהסומך רבי שאין ראוי זה פגם אמונת חכמים אמיתיים ונידון במותרות דהיינו שרבי שצריך להיות מותר נעשה אצלו עיקר. ואזי נחלש הכתב יד ועי"ז נעשה גירוש ישראל ממקום שיש בו אוריא דא"י ואזי א"א שיוולדו גופים הראויים לנשמה גדולה ואזי אין צדיק שנשמתו מנהגת הגלגלים שעי"ז בקי בסוד העיבור, שעי"ז עצתו אמת וכל דבריו כולו זרע אמת. דהיינו שמכאן מתחיל רבנו לבאר כיצד ההנהגה אחר הסתלקות דהיינו כשסומכים רבי שאינו הגון זה בחי' הסתלקות הצדיק שאז אין עיצה כמבואר עד אות ד' ועתה באות ה' מבאר רבינו כיצד זוכים לעצה כשאין רבי הגון להתייעץ עימו/כ"ב.

כי אין לו את הסיעתא דשמיא לכיון לאמת והספק זה בעצמו עמלק וסט"א וחושך ולפעמים כשאין עיצה כלל זה יותר חושך מעיצה פטולה.

^ט * לשה"כ ישעיהו יט יא

^{טו} עי"ש ישעיהו פרק יט יא (יא) אף אָלִים שְׂרִי צַעַן חֲכָמִי יַעֲצֵי פְרַעָה עֲצָה נִבְעָרָה אִיךְ תֵּאֲמָרוּ אֶל פְּרַעָה בֵּן חֲכָמִים אֲנִי בֵּן מַלְכֵי קָדְם: (יב) אִים אֶפּוֹא חֲכָמִיךָ וְיִגִּידוּ נָא לָךְ וְיִדְעוּ מַה יַּעֲצֵךְ יְהוָה צְבָאוֹת עַל מִצְרָיִם:..... (טז) בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה מִצְרָיִם כְּנָשִׁים וְחָרָד וּפְחָד מִפְּנֵי תְּנוּפַת יַד יְהוָה צְבָאוֹת אֲשֶׁר הוּא מְנִיף עֲלֵיהֶן:

עיון גמ' בבא מציעא דף נט. אמר רב ההולך בעצת אשתו במילי דשמיא (וי"א גם במילי דעלמא ולאפוקי מילי דביתא) נופל בגהנם **ועיון ברכות סא.** א"ר נחמן מנחם עם הארץ היה דכתיב וילך מנוח אחרי אשתו.. ועי"ש הכוונה אחרי דבריה ואחרי עצתה.

^{טז} גם בתולד המותרת, אבל בדפ"ר המותרות וכן מתרלו - המותרות

^י **עיון פל"ח אות ו'** לבו דייקא ששם מקום העיצה כמ"ש עצה בלב איש והוא קרוב למאכל יותר מהמח לכן למח עולה רק עשנים אבל הלב שם טנופת ממש עי"ש כי מחמת פגם אמונת חכמים נידון במותרות ואין לו עיצה להמתיק צמצומיו (עיון תורה קמג)

^י עי"ש לשון דומה בכמה פסוקים

^{יט} **יחזקאל פרק יד** (א) וַיֹּאבֵד אֵלַי אַנְשִׁים מִזְּקֵנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֵּשְׁבוּ לִפְנֵי: (ב) וַיְהִי דָבָר יְדוּד אֵלַי לֵאמֹר: (ג) בֵּן אָדָם הַאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה הָעֹלֹז גִּלּוּלֵיהֶם עַל לֶבֶם וּמִכְשׁוֹל עֹנָם נִתְּנוּ נֶכֶח פְּנֵיהֶם הָאֲדָרֶשׁ אֲדָרֶשׁ לָהֶם: (ד) לָכֵן דָּבַר אֹתָם וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְדוּד אִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יַעֲלֶה אֶת גִּלּוּלָיו אֶל לְבוֹ וּמִכְשׁוֹל עֹנָו יֵשִׁים נֶכֶח פְּנֵיו וְכָא אֶל הַנְּבִיא אֲנִי יְדוּד נֶעֱנִיתִי לוֹ כֹּה וְכֹא (ו) אֶל גִּלּוּלָיו: (ה) לְמַעַן תִּפְשֵׁ אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּלֶבֶם אֲשֶׁר נִזְוּ מֵעַל גִּלּוּלֵיהֶם בְּלֶם: (ו) לָכֵן אָמַר אֶל בֵּית יִשְׂרָאֵל כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְדוּד שׁוּבוּ וְהִשְׁיבוּ מֵעַל גִּלּוּלֵיכֶם וּמֵעַל כָּל תּוֹעֲבֹתֵיכֶם הַשִּׁיבוּ פְּנֵיכֶם: (ז) כִּי אִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִהַגֵּר אֲשֶׁר יִגּוּר בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּנְזֹר מֵאֲחֵרֵי וַיַּעַל גִּלּוּלָיו אֶל לְבוֹ וּמִכְשׁוֹל עֹנָו יֵשִׁים נֶכֶח פְּנֵיו וְכָא אֶל הַנְּבִיא לְדָרֶשׁ לוֹ כִּי אֲנִי יְדוּד נֶעֱנֶה לוֹ כִּי: (ח) וְנִתְּנִי פְּנֵי בָאִישׁ הַהוּא וְהִשְׁמַתִּיהוּ לְאוֹת וּלְמִשְׁלִים וְהִכְרַתִּיו מִתּוֹךְ עַמִּי וַיִּדְעַתֶּם כִּי אֲנִי יְדוּד:

^כ **גיטין דף מה.** – בנתיה דרב נחמן בחשן קדרא בידיהו קשיא ליה לרב עיליש כתיב אדם אחד מאלף מצאתי ואשה בכל אלה לא מצאתי הא איכא בנתיה דרב נחמן. גרמא להו מילתא ואשתביין ואישתבאי איהו נמי בהדיהו יומא חד הוה יתיב גביה הוה גברא דהוה ידע בלישנא דציפורי אתא עורבא וקא קרי ליה אמר ליה מאי קאמר אמר ליה עיליש ברח עיליש ברח אמר עורבא שיקרא הוא ולא סמיכנא עליה. אדהכי אתא יונה וקא קריא אמר ליה מאי קאמרה אמר ליה עיליש ברח עיליש ברח אמר כנסת ישראל כיונה מתילא שמע מינה מתרחיש לי ניסא, אמר איזיל אחזי בנתיה דרב נחמן אי קיימן בהימנותיהו אהדינהו, אמר נשי כל מילי דאית להו סדרן להדדי בבית הכסא שמעינהו דקאמרן עדי גוברין ונהרדעי גוברין לימא להו לשבויהו דלירחקינהו מהכא דלא ליתו אינשין ולישמעי וליפרקינן. קם ערק אתא איהו והוה גברא, לדידיה איתרחיש ליה ניסא, עבר במברא והוה גברא אשכחוה וקטלוה, כי הדרן ואתן אמר הוה קא בחשן קידרא בכשפים:

^{כא} **צ"ע עיון סנהדרין יט.** התקין רבי יוסי בצפורי, ובירושלמי מגילה פ"ד הל"א עורא התקין לישראל – דהיינו שזו תקנת חכמים משום יחוד. **ונראה** שאע"פ שמעיקרא נעשה משום יחוד למה לא תיקנו שיעשו קולות בעלמא אלא כיון שכל דבוריהו במילי דביתא ועלמא ולא דברי תורה לכן תיקנו שידברו ונעשה הרגל אצלן גם אצל הרשעיות כבנות רב נחמן. אבל צדיקות בוודאי ידעו שדברי יראת שמים לא מדברים שם אלא דברי חול.

^{כב} **כך משמע** ממה שנמשך עניין אות ה' אחר אות ג' שם נתבאר שמחמת הגרוש נאבד סוד העיבור ועל זה היא העיצה כאן שהתיקון הוא המחלוקת. **וכן מפורש** בלק"ה ראש חודש הלכה ז' אות ז'. – וְאִזּוּ כְּשֶׁהִיְתָה הַסְּמִיכָה וְכָל הַתְּקוּנִים הַנִּזְכָּרִים הָיוּ יוֹדְעִין לְתַתּוֹת עֲצָה לְנַפְשָׁם עַל יְדֵי הַחֲכָמִים הָאֲמִתִּיִּים הַנִּסְמָכִים, שְׁעַקְר הַסְּמִיכָה הוּא בְּשִׁבִיל זֶה כְּנִ"ל, אָבֵל עֲכָשׁוּ בְּעֹזְנוֹתֵינוּ הָרַבִּים שֶׁנִּפְגַּם כָּל זֶה, וְכוּ'..... עַל כֵּן כָּל הַתְּקוּן עַל יְדֵי רַבּוֹי הַסְּפָרִים שֶׁנִּתְחַבְּרִין בְּכָל דּוֹר שֶׁהִתִּירוּ חֲכָמֵינוּ וְכָרוֹנָם לְבָרְכָה לְכַתֵּב מִשׁוֹם, עַת לְעֲשׂוֹת לַה' הִפְרוּ תוֹרָתָךְ. הִפְרוּ תוֹרָתָךְ דִּיקָא, שְׁבִשְׁבִיל אוֹתָן שֶׁהִפְרוּ תוֹרָתָךְ וְחֲטָאוּ כְּמוֹ שֶׁחֲטָאוּ וְצָרִיכִים לְהוֹצִיאָם מִשִּׁט הַזֶּה וְכוּ' שֶׁנֶּפְלוּ לְשָׁם, שְׁצָרִיכִין לְהֵאִיר בָּהֶם עֲצוֹת עֲמֻקּוֹת מְאֹד וְכוּ', עַל כֵּן בְּשִׁבִילֵם הִתִּירוּ לְכַתֵּב תוֹרָה שְׁבַעֲלָ פֶה, שְׁעַל יְדֵי זֶה נִתְּרַבִּין סְפָרִים קְדוּשִׁים הָרַבִּה בְּכָל

(ואולי אפ"ל שעד כאן ביאר סיבת הסתלקותו כי אע"פ שמדבר מפגם שגורם שלא יוכל להוולד גוף לנשמה כל כך גבוהה אבל אולי גם רמוז כאן הסיבה שלא מתקיים צדיק כזה שכבר נמצא¹⁷) שזה בגלל שרוב העולם מסמיכים רבי שאינו הגון, ואם היו סומכים את רבינו לא היה מסתלק¹⁸ וצ"ע) והעיצה היא להתחוק באמונת חכמים ובעיקר שלא לבזות שום ספר קודש¹⁹ ומבאר כאן רבינו שעל כן שולח לו הקב"ה שיחלקו עליו שע"י ישוב ויהיה נחשב אצלו עוד ספר שלעג ולא החשיבו. ע"כ כשבאה עליו מחלוקת יפשפש בעצמו ויתקן פגם אמונת חכמים ובהמשך יתבאר שעיקר המכוון כאן הוא להאמין שכל הספרים נצרכים לשלימות התורה שלו. ולקמן באות ו' יתבאר עוד כי כשמלעיג על ספרי חכמים חסרה תורתו שלימות ולא יכולה לקבל משרש התורה בלוחות האבן המקבלים מאבן השתיה שהיא שכל הכולל שממתיק את כל הצמצומים ועל כן לא נמתקים צמצומיו וע"י חלוקה עצתו וחלוק ליבו מחכמים וספריהם.

יש כאן קושי שצ"ע שלכאורה כאן כבר לא מזהיר מרבי שאינו ראוי או מספר שאינו ראוי ועוד שלא אומר ללמוד בספרים אלא רק לא ללעוג להם וצ"ע בזה האם באמת הסכנה בלימוד ספר של רבי שאינו ראוי היא פחות מלסמוך את הכותב אותו לרבי.

ועיין ליקוטי תפילות שמוהיר ממנהיגים של שקר שלא נסמך וגם נתרחק בכל מיני התרחקות ומשמע שמדבר לאחר פטירת רבנו. ובפשטות הכוונה גם לספריהם וצ"ע.

וצ"ע איך יודעים מי שקר ומי אמת ועיין בלק"ה שבת ה' יג שכותב להאמין בכל הצדיקים עד שיתברר לו מי הצדיק האמת.

מאידך בשיש"ק ח"א תקיח – שפעל אצל הש"י שאנ"ש לא יוכלו להסתכל על מפורסם של שקר עוד עיין פל"ח אות יא שצריך לשוב על פגם אמונת חכמים עד שבכל פעם נחשב בעיניו ביותר ספרים הקדושים שנתחברו ע"י צדיקי אמת ומאמין בהם ועוסק בהם.

אך מי שכבר נשקע באלו המותרות, יש מים שהוא מטהר מזאת הטינופת, בבחי' (יחזקאל לו) וזריתי עליכם מים טהורים וטהרתם מכל טומאותיכם ומכל גילוליכם אטהר אתכם. דהיינו כי פגם אמונת חכמים היא גלולים דהיינו מותרות כנ"ל והיא ע"ז וטומאה ויש מים שמטהרים מזה **ואזי בא לעצה שלימה, בבחי' מה שאמר יחזקאל הנביא שלעתיד לבוא יקבץ הקב"ה את כל נדחי ישראל אל אדמת ישראל ומלך אחד יהיה לכולם (שם לז/כ"ו) ולא יחצו לשתי ממלכות**

דור שבהם נמשך קדשת ידי הסמיכה, כי עתה שאין לנו סמיכה, אף על פי כן לא אבדה תקוננו, כי החכמים הקדושים האמתיים ממשיכין בחינת ידי הסמיכה בידי הכתיבה, היינו בכתיבת ספרים הקדושים שכותבין, שעל ידי זה נתקדש האויר בקדשת ארץ ישראל.

¹⁷ **כך נראה** פשוט כאן שרבינו היה הנשמה שמנהגת הגלגלים דלקמן מבואר שהיה בחי' אבן השתייה ובפשטות זו אותה בחי' ואפילו אם הן שתי בחינות אבל כפי שנתבאר באות ה' שלגוף שהוא בחי' פרי הארץ שע"י ראוי לנשמה שמנהגת הגלגלים צריך אירא דא"י וזה שייך גם בחו"ל נראה שאין מקום יותר מתאים לזה כמו העיר מזיבוו בה נולד וגדל רבינו ששם טמון הבעש"ט שרבונו אמר בפי' בתורה קט תנינא שקברו קדוש בקדושת א"י כמ"ש צדיקים ירשו ארץ הרי שרבינו נולד במקום שהיה בו אירא דא"י ובפרט ע"י הבעש"ט ותלמידיו ותלמידי תלמידיו שהיו צדיקים נוראים ומרכז שלהם היה בעיר מזיבוו.

¹⁸ **עיין חיי מוהר"ן** סימן רסו – שרבינו היה במדרגת המשיח וכו' ע"י ובשיש"ק ח"ו סימן מו שכל החילוק שלמשיח ישמעו ולו לא שמעו

¹⁹ **עיין לק"ה ר"ח ז'** ו' שעיקר הצורך ברבוי ספרים הוא לעניין קרוב רחוקים וזהו עת לעשות לה' הפרו תורתך דהיינו בשביל אותם שהפרו תורתך צריך לעשות עת לה' ע"י משמע שרבי הספרים הוא ראשית כדי שברוב יועץ ימצא כל אחד עצה המתאימה לו וגם כל אחד ימצא את הספר שמצמצם את האור בדרגה שלו ועוד שמרוב ספרים יוכלו להגיע גם למקומות רחוקים ולעשות שם נפשות. וצ"ע לפ"ז למה דווקא אחר הסתלקות הצדיק צריך רבוי ספרים הרי לכאורה זה נצרך גם בחיותו הרי הרחוקים רחוקים ממנו ואין יקבלו ממנו עצה ועוד שדבריו גבוהים וקשה להבינם וטוב שיקבלו מאיזה ספר שצמצם האור של הצדיק. ונראה שבחי' הצדיק העיקר זה לשמוע מפיו ואזי נכלל בתורתו והצדיק מעלה נפשו ומוכך אותה ע"י אמירת התורה ועוד גם את הרחוקים הצדיק ע"י תורתו לשמה מתנוצץ נשמותיהם ומקבלים הרהור תשובה כמבואר בתורה יד ולכן רק בהסתלקותו צריך רבוי ספרים.

²⁰ **יחזקאל פרק לז (כא)** ודבר אליהם כה אמר אדני ידוד הנה אני לקח את בני ישראל מבין הגוים אשר הלכו שם וקבצתי אתם מסביב והבאתי אותם אל אדמתם: (כב) ועשיתי אתם לגוי אחד בארץ בהרי ישראל ומלך אחד יהיה לכלם למלך ולא יהיה ויהיו) עוד לשני גוים **ולא יחצו עוד לשתי ממלכות עוד: (כג) ולא יטמאו עוד בגלוליהם** ובשקוציהם ובכל פשעיהם והושעתי אתם מכל מושבתיהם אשר חטאו בהם וטהרתי אותם והיו לי לעם ואני אהיה להם לאלהים: (כד) ועבדי דוד מלך עליהם ורועה אחד יהיה לכלם ובמשפטי ולכו וקחתי ישמרו ועשו אותם:

ועיין לק"ה סוכה הלכה ז אות ב' – ועל כן מרמז תקון העצה שלא תתחלק בפסוק ולא יחצו לשתי ממלכות עוד, שמדבר מתקון ואחדות מלכות בית דוד כי הכל אחד וכנ"ל, כי עקר תקון מלכות בית דוד יהיה על ידי משיח שיבא במהרה בימינו שאז יתקום, ורועה אחד יהיה לכלם למלך וכו' ודוד עבדי נשיא להם לעולם. וכו'. וביאת משיח יהיה על ידי שישבו ישראל לאביהם שבשמים, כי אין הדבר תלוי אלא בתשובה, כמו שכתוב, ובא לציון גואל ולשבי פשע וכו'. ועקר תקון התשובה הוא על ידי תקון שלמות העצה, כי עקר מה שרחוקין מהשם יתברך הוא רק על ידי שאין יודעין עצה שלמה איה לשוב להשם יתברך כל אחד ממקומו אשר נתעה לשם, כי באמת הכל חפצים ליראה את שמו ומתגעגעים לשוב להשם יתברך, אף אין יודעים עצות איה לשוב מני חשך אשר נלכד בו כל אחד ואחד לפי בחינתו והעקר על ידי פגם אמונת חכמים, כי אי אפשר לידע עצות איה לשוב להשם יתברך כי אם על ידי צדיקים אמתיים שבכל דור ודור המורים לנו הדרך אשר נלך בה ואת המעשה אשר נעשה.

עוד ולא יטמאו עוד בגילוליהם כי פסוק זה נאמר על מלכות בית דוד שנחלקה לשתיים יהודה וישראל ומלכות בית דוד רומזת לעצות כמבואר בלק"ה/כ"ו. **שע"י שנטהרין כ"מהגלולים והטנופת הנ"ל, ע"ז ולא יחצו לשתי ממלכות** כ"ט, ממלכות זה בחי' עצות, כמ"ש כשנתן דניאל עצה לנבוכדנצר אמר (דניאל ד'/ל) **מלכי ישפר עלך** פי' עצתי הטובה לך, **היינו שזוכה לעצה שלימה. כי ע"י המים הנ"ל נעשים אצלו עצות שלימות, בבחי' (משלי כ) מים עמוקים עצה בלב איש/לא** דהיינו שיש מים שחודרים עמוק ועל ידם זוכים עיצה נכונה :

ואלו המים הם בחי' מחלוקת/כ"ו שחולקים ומבזים אותו זה דומה לשטף מים רבים שבכוחם להטביע את האדם ובטל ממנו עמידתו ואף צורתו וע"י הבזיון חודר ונעשה כל זה גם עמוק בליבו, **בחי' מי מריבה (במדבר כ')/כ"ו ועל כן מחלוקת נקרא פלוגתא**, כי היא בחי' מים **בחי' (תהלים סד)/כ"ו**

^{כ"ו} עיין פל"ח אות ז' – שכתב לעיין לקוטי הלכות, הלכות תענית הלכה ד' ובהלכות סוכה הלכה ז' ובהלכות הושענא רבא הלכה ב' שחלוקת מלכות בית דוד ובחינת חלוקת העצה הם בחינה אחת, ועל כן נאמר בתחלת מלכות רחבעם (מלכים א י"ב) ויעזוב עצה הזקנים וישב לעם קשות כעצת הילדים וכו', ועל ידי זה נחלקה מלכות בית דוד וכו' ועיין שם עוד, ובהלכות ראש חודש הלכה ז' ובהלכות פקדון הלכה ה' נפלאות גדולות ורבות מענין מאמר זה הנ"ל:

^{כ"ז} בחשכט - מהגלולים

^{כ"ט} לעיל דיבר מפגם העצה שנידון במותרות דהיינו בחי' שנתן לעצמו עיצה של שקר שהיא מותר ופסול כלפי העיצה האמיתית ונידון בה. וכאן מדבר מחלוקת העיצה דהיינו שלא יודע לתת שום עיצה לנפשו אלא נשאר בספק תמיד. וזה בעצמו גם רעה גדולה כידוע שספק גמט' עמלק. כי הספק פוגם בחזקת האמונה. (וכן מצינו שהחמירה תורה בכפרת הספק מהודאי לכן אשם תלוי בשתי דנקא וחטאת וודאי בדנקא עיין רמב"ן ויקרא ה' טו ותלמידי רבנו יונה ברכות א: ד"ה והא דאמר' ועיין פי' כלבו להגדה על אילו קרבנו להר סיני ולא נתן לנו את התורה פירש שבקרבתם להר פסק הספק מליבם ועיין תורה ז' שפסקה והמתם ומשמע שעיקר הזהמה היא הספק.

^ל **מדובר בחלום** שחלם נבוכדנצר ופתר לו דניאל שהודיעוהו בחלומו שכיון שהחריב את בית המקדש נגור עליו להפך לחיה למשך שבע שנים ואח"כ תשוב למלוך ואמר לו דניאל העיצה לדחות את הגזירה לסוף ימך היא שתתן צדקה לעניים.

דניאל פ"ד (כד) להן מלכא מלכי ישפר עליך וחסדך וחסדך בפרך ועויתך בפרך בפרך ענין הן תהיה ארכה לשלוחך:
מצודות דוד – (כד) להן – כאומר אין לך מנוס מן הגזירה והיא רק אתה המלך עצתי תהיה נאה ויפה עליך ועשה זאת פדה חטאך בצדקה ועונך בחנינת עניים והוא כפל ענין במ"ש. הן – הנה בזה תהיה אריכת זמן להשלוח אשר אתה בה ויקום הדבר באחרית הימים:

מצודות ציון – מלכי – עצתי כמו וימלך לבי עלי (נחמיה ה):

^{לא} **עיין תורה ה' תניא** אות [ב] והתקון לזה הוא שצריכין לחרת ולמצא המים, שמשם גדלה האמונה. ואלו המים הם בחינת עצות שמשם גדלה האמונה, בבחינת (ישעיה כ"ה): "אודה שמה כי עשית פלא עצות מרחק אמונה אמון", ששל ידי העצות גדלה האמונה: ועצות הם בחינת עמק הלב, הינו בשנתקלקל ונפול האמונה, עד שאין מועיל אפלו קול צעקה, שהוא קול בלא דבור פנ"ל, אזי צריכין לצעק מן הלב לבד, בבחינת (איכה ב): "צעק לבם אל ה'", שהוא צעקת הלב לבד, בלי קול, בבחינת (תהלים ק"ל): "ממעמקים קראתי ה'" מעמקא דלבא. ועמק הלב זה בחינת עצות, בבחינת (משלי כ): "מים עמקים עצה בלב איש". ועל כן בשאין מועיל קול צעקה מקמת נפילת האמונה, אזי צריכין לצעק מן הלב לבד, בלי קול, רק מעמקא דלבא, ועל ידי זה נתגלית העצות פנ"ל, שהם בחינת: "מים עמקים עצה" וכו': ועל ידי העצות שנתגלית בעולם, (דהיינו שיוצאין בעולם לתן עצה לנפשם, כל אחד ואחד מה שצריך), על ידי זה גדלה האמונה, בבחינת: "עצות מרחק אמונה אמון", פנ"ל. ואזי חזור ונתתקן כל הבחינות הנ"ל, כי העצות הם בחינת פלא, בבחינת: "אודה שמה כי עשית פלא עצות מרחק" וכו',

^{לב} **עיין תורה קסא – המחלקת מגביה ומרים את האדם, פי' האדם עץ השדה" (דברים כ), והנה עץ המנוח על הארץ, אי אפשר לו להגביה את עצמו, כי אם על ידי שבאין עליו מים שוטפין אזי המים מרימין ונושאים את העץ, והמחלקת נקרא מים כמו שפתיב (תהלים פ"ח): "סבוני כמים כל היום הקיפו עלי יחד":**

^{לד} **במדבר פרק כ' (יב) ויאמר יהוה אל משה ואל אהרן יען לא האמנתם בי להקדישני לעיני בני ישראל לכן לא תביאו את הקהל הזה אל הארץ אשר נתתי להם: (יג) המה מי מריבה אשר רבו בני ישראל את יהוה ויקדש בם:**

עיין ביאור הלכותים אות ז' שמקשה שרבינו מביא כאן ראייה למחלוקת שנקראת מים שבאה כדי שעל ידה נחזור לאמונת חכמים ואילו הפסוק הזה שמביא מבואר בו להפך שהרי בגלל שלא האמינו לכן נקרא מריבה דייקא. ותירץ שכיון שמאד מאד נשגב התיקון הזה שהוא המתקת הדין בשרשו לכן גם משה רבנו לא גמר אותו בחייו ע"ש אולי כוונתו שהסתלקות משה רבינו היא לבחי' חכמה עילאה ששם שרש הדינים ובהסתלקותו נמתק הכל.

או אולי עומק כוונתו עפ"י ענין שבירת הכלים שיתבאר לקמן בענין תלמידי ר"ע ור"ש. שהאור והדעת שמשו רבנו היה צריך להאיר אמונה בישראל בבחי' אתה הראתה לדעת המבואר בתורה ד' היה כל כך גדול שרק אחר כמה בחי' של שבירת כלים אפשר שיתיישב בכלים כראוי, וזהו חטא העגל שהיה מיד אחר מתן תורה וחטא המרגלים וקרח ועדתו וחטא מי מריבה גם כיו"ב כמבואר בלק"ה תענית ד' כב שמשו הסתלק בגלל פגם אמונת חכמים של ישראל במי מריבה. ועיין בתורה כ' שמי הסלע היו ביאורי התורה שעל ידם מתבטלת כל מחלוקת כי הכל מבואר ואין קושיות ועל זה התגבר היצה"ר ונשברו הכלים וכנראה בשלימות לא יושלם רק ע"י ביאת משיח כמ"ש אלעתיד וזרקתי עליכם מים טהורים.

עוד עיין לק"ה פו"ר ואישות א' ח' שמי מריבה היתה מחלוקת שבקדושה שלע ידה נתקן מחלוקת דסט"א כי כל דבר נמתק בשרשו ע"ש – ...עצה שאינה שלמה, שהיא נחצית לשנים לכאן ולכאן ואינו יכול להטותה לצד אחד, שהיא בחינת מחלקת דסט"א אקרא

פלאג אלקים מלא מים פשט הפסוק שהקב"ה ישפיע טובה במידה כמו אמת המים היוצאת הנחלקת מהנהר הגדול לשביל המוליך אותה מלאה מים לשדה, ולעניינינו מצאנו כאן מים בלשון פלאג.

עתה יבאר שעיקר האמונת החכמים, היא להאמין בספריהם/לי ו' שבכל ספר צדיקים אמיתיים/לי ילמד כאילו נכתב בשבילו בבחי' "מגילת ספר כתוב עלי" וילמד ממנו פחיתותו/לי ויוציא ממנו עצות לתקן מעשיו/לי. וכנ"ל אות ב' שנתבאר שבחי' הכתב שהוא בחי' אחת עם הסמיכה, ולקמן אות ו' יבאר שאין

שא"נה נבנעת והיא תמיד נחצית ונחלקת, כי אינה רוצה בהכרעה כמוכא. ועל כן תקונה על ידי מחלקת שבקדשה, כי אין הדין נמקד אלא בשרשו, ועל כן על ידי מחלקת שבקדשה, בחינת מי מריבה, נמתק מחלקת שבספרא אחרא, שהיא בחינת מין מסבין מותרות, ועל כן המי מריבה מטהרין המותרות, עין שם היטב. וזהו גם כן בחינת מה שאמר רבנו נרו יאיר בפאמר "בבצצרות" (סימן ה) וזה ל'שוננו, ותאמין שכל המחלקות מצות ומריבות שיש בין הצדיקים השלמים האמתיים אינה אלא בשבילה, בחינת און שמעת תוכחת חיים בקרב חכמים תלין, לשון תלונה ומריבה, שכתשומע התלונות ומריבות שבקרב חכמים צריך להאמין שהוא בשבילו, בחינת תוכחת חיים להוכיחו על שפגם בטפי מזון, שעליו נאמר, "ולא ישנו אחרות חיים" וכו', עין שם. ויוציא משם, שדייקא מחלקת שבקדשה שבין הצדיקים הוא בשביל תוכחה ותקון לפגם טפי המזון, בחינת תוכחת חיים. נמצא, שמחלקת שבקדשה הוא תקון עוון זה (ש"ל) בחינת מי מריבה כנ"ל:

לי **תהילים פרק סה** (ח) משפיע שאון ימים שאון גליהם והמון לאמנים: (ט) וייראו ישיבי קצות מאותתיה מוצאי בקר וערב תרנין: (י) פקדת הארץ ותשקקה רבת ועשונה פלאג אלהים מלא מים תכין דגנם פי כן תכינה:

לי **צ"ע בזה** לכאורה כיון שיש לו אמונת חכמים כבר מאמין בספריהם ולמה צריך להדגיש שעיקר אמונת החכמים היא להאמין בספריהם ועיקר פגם אמונת חכמים היא שמלעיג על ספריהם. ולקמן יתבאר שרק כשמקבל מכל הספרים מוסר אזי נשלמת תורתו להיות כלי לקבל אור החכמה עילאה מלוחות האבן ואבן השתיה. וצ"ע בזה אולי כיון שלא מלעיג כבר מהני לשלימות תורתו. כי לשון רבינו לא נוכר ללמוד בהם אל אשלא ילעיג אמנם בפלי"ח אות יא כתב שיעסוק בספרים הקדושים שנתחברו ע"י צדיקי אמת ומאמין בהם ועוסק בהם בתמימות ומבטל דעתו וכו' ע"ז נשלם תורתו.

לי **כך מובאר בפל"ח** אות יא ולקמן בביאור עומק העניין ביארתי שלכאורה כל ספר של יהודי שמגלה בספרו את הנקודה הפנימית שלו שאין אותה בחיבורו הוא נצרך לי לשלימות התורה. וצ"ע.

ועיין לק"ה ראש חדש הלכה ז סוף אות ז – וכבר מבאר בדברי רבנו בזה במקום אחר (נראה כוונתו ללק"ה סנה יג) אפשר רק מהספרים שנתסודו על פי חכמות חיצוניות שהם אריסטו, ימח שמו, וחכמי, מהם צריכין להתרחק במטחוי קשת אפלו אם חברים גדולי ישראל, כמבאר בכמה ספרים ובדברי רבנו גדל האזהרה להתרחק מהם, כי לא באלה חלק יעקב וכו', כמו שמבאר במקום אחר (נראה כוונתו לחיי מוכ"ז מז). אבל כל הספרים שנתסודו על פי דברי רבותינו וזרונם לברכה בתלמוד ופוסקים וספרי מוסר שנתסודו עליהם ועל דברי הזהר הקדוש והקארי"ז, בהם צריכין להתדבק ולקיים הפך בהם והפך בהם. ועל כל פנים יאמין בהם, מכל שכן וכל שכן שלא ילעיג עליהם, חס ושלום, וכשיתגבר לעסק בהם בודאי יזכה למצא עצות לנפשו תמיד, כי בחינת ידי הסמיכה, שמשם כל העצות האמתיות, גנוזים בספריהם הקדושים כנ"ל: **וצ"ע כי עיין שם בתחילת אות ז' שמבאר שרבי הספרים נצרך דייקא אחר שפסקה הסמיכה ולכן החלו להסמין רבי שאינם הגונים ולכן צריך ספרים ולפ"ו משמע שדווקא ספרים שיודע בבורר שהם של רבנים הגונים וצ"ע משמע שיותר קל לברר על ספר הגון מעל רבי הגון.**

זה לשונו שם – ואו כשהיתה הסמיכה וכל התיקונים הנ"ל היו יודעין לתת עצה לנפשם על ידי החכמים האמתיים הנסמכים. שעיקר הסמיכה הוא בשביל זה כנ"ל אבל עכשו בעונותינו הרבים שנפגם כל זה, כי אין לנו סמיכה זה כמה וכמה דורות. ובכל דור דור של אריכת הגלות סומכים מעצמם מנהיגים הנקראים בשם רבי שאינם הגונים שעל ידי זה נתקלקל כל הנ"ל. ועל כן באמת אין יכולין לתת עצה לנפשו כנ"ל. והעיקר בענין קיום התורה של הרחוקים החפצים לשוב וכו' כנ"ל. על כן כל התיקון על ידי ריבוי הספרים שנתחברין בכל דור שהתירו חז"ל לכתוב משום עת לעשות לה' הפרו תורתך. הפרו תורתך דייקא. שבשביל אותן שהפרו תורתך וחסאו כמו שחטאו. וצריכים להוציאם מטיט היון וכו' שנלו לשם שצריכין להאיר בהם עצות עמוקות מאד וכו'.

לי **תורה קכא** – או אמרתי הנה באתי במגלת ספר כתוב עלי לעשות רצונך וכו' (תהילים מ): כשאדם רואה ולומד בספר, ובכל מקום שהוא רואה ולומד, מוציא את עצמו, הינו שלוקח לעצמו מוסר, ורואה פחיתותו ושפלותו, בכל מקום באיזה ספר שהוא בא ומעין שם, זה סימן שחפץ לעשות רצונו יתברך. וזה, או אמרתי הנה באתי במגלת ספר כתוב עלי. זה סימן לעשות רצונך אלקי חפצתי כנ"ל:

לי **ועיין לק"ה פקדון** וארבעה שומרים הלכה ה' אות יא וזהו אז אמרתי הנה באתי במגלת ספר כתוב עלי וכו' שנאמר על מתן תורה, כמו שפרש רש"י שם, פי כבר מבאר שהאדם צריך להוציא משפט הנהגות ישראל מכל מקום שילמד שם. וזה זוכין על ידי אמונת חכמים בשלמות. שאז אינו נדון במותרות ומאכלן וך שעל ידי זה דעתו צחה וזכה ויכול למצא את עצמו בכל מקום שילמד שם שיוציא משם משפטי הנהגות ישראל כנ"ל. וזהו אז אמרתי הנה באתי, הינו בחינת קבלת התורה, כמו שפרש רש"י שם. וזהו במגלת ספר כתוב עלי, שבכל מקום שלמדתי באיזה ספר היה הכל כתוב עלי שמצאתי את עצמי בכל מקום שלמדתי באיזה מגלת ספר, פי בכל מקום שלמדתי הוצאתי משם משפטי הנהגות ישראל לעצמי וכו'. (וכן מבאר בדברי רבנו וזרונם לברכה בעצמו על פסוק זה (בסימן קכא) אף עתה על פי התורה הנ"ל יתבאר המושך הפוסקים שאחריו בקשר נפלא). ועל ידי זה הוספתי ספרים הרבה בתורה כמו שמבאר שם שעל ידי אמונת חכמים נחשב שעושה ספרים הרבה פי מתחלה לא היה זה הספר נחשב אצלו והיה אצלו כלא ולומד, ועכשו חוזר ונחשב אצלו כל ספר וכו'. ובפרט על ידי שזוכה עכשו להוציא משפטי הנהגות ישראל מהספרים שלומד בהם שעכשו נחשבים הספרים בשלו, פי מתחלה היה רחוק מהם מאד ועכשו נחשב כל ספר בשלו, פי לא המדרש הוא העקר אלא המעשה. וכמו שכתוב במדרש רבה פרשת בחקתי שהלומד לעשות נחשב פאלו עשאו לדברי תורה. וזהו, במגלת ספר כתוב עלי, שנחשב כל ספר שנחשב עלי ובשבילי ואז בודאי לעשות רצונך אלקי חפצתי ותורתך בתוך מעי. ופרש רש"י לענין קדשת האכילה של ישראל, כמו שפרש שם, כל מאכלי על פיך, הינו כנ"ל, כי על ידי אמונת חכמים וזכים שיהיה המאכל יך בבחינת מן שלא יעלו המותרות אל המזון לבלבל חס ושלום, וזהו, ותורתך בתוך מעי שהתורה מתקיימת בתוך מעי דייקא. פי מי שפוגם באמונת חכמים אזי התורה אינה מתקיימת אצלו מחמת אכילת מעיו, שמתרבה אצלו המותרות עד שעולים עשנים סרוחים ומעמין את דעתו בסברות הפוכות מן האמת ואינו יכול להוציא משפטי אמת מהתורה נמצא שהתורה יוצאת ומתרחקת מפניו מאחר שאינו יכול להוציא ממנה משפטי אמת, שהיו בחינת מה שאמרנו רבותינו וזרונם לברכה תורתו של דואג מן השפה ולחיוץ מחמת שהיה מתנגד וחולק על דוד שהיה אז

שלימות לתורתו עד שיאמין בכל הספרים/ל^ט, כי כשתורתו שלימה יכולה לקבל משרשה בשכל הכולל בלוחות האבן המקבלים מאבן השתיה ויתמתקו כל הדינים בשרשם ויצא מהחושיך והצמצומים. בעניין ריבוי הספרים לשון רבינו שצריך להאמין בכולם ועל פי פשוטו נראה שכל הספרים בעולם צריך לקבל מהם ועיין פל"ח אות יא שדווקא ספרי צדיקי האמת/ו ונ"ל הכוונה שכמו שבכל אדם יש נקודה שאין בחבירו ונתבאר בתורה לד שלכל אדם יש חרפת לב שאין לה תיקון אלא ע"י נקודת חבירו וכך כנגד כל הנקודות כך חרפות לב יש לו בליבו ולכן צריך להיות בהתקשרות לכל ישראל ועי"ז יקבל מהם את הנקודה שלהם ואע"פ שא"א לדבר ביראת שמים עם כולם אבל כיון שנכלל בכולם בבחי' ערבות האהבה אזי יכול לקבל נקודתם מהצדיק הגדול שכולל כולם. וכן מעוד צדיקים שהם נשמה כוללת כמה נשמות ישראל כל אחד לפי גדולתו. נמצא שבכל ספר יש לכל הפחות נקודת אמת אחת שרק על ידה יש שלימות לתורה (לבד מספרי שקר שהמחבר אפילו את הנקודה של עצמו לא מצליח לגלות) ולפ"ז גם בבחי' הכתב מי שסומך רבי הראוי אזי זוכה להאמין בספר של הרבי שכולו זרע אמת כמבואר בתורה ז' ואזי יש חיזוק לכתב כי בו כלולים כל הנקודות ואע"כ צריך גם להאמין בכל הספרים בבחי' ההתקשרות לכל ישראל כדי שיוכל לקבל נקודתם הכלולה בצדיק כנ"ל.

כי מכל מחלוקת צריך להיות נעשה ספר, בחי' שאלות תשובות. כי המחלוקת היא שאלה וקושיא, שמקשין ושואלין^{מא} עליו. והוא צריך עי"ז להיות שב בתשובה [מב], ועי"ז הוא משיב ומתריך השאלה, ונעשה מזה בחי' ספר שו"ת. כי ע"י התשובה, עי"ז נתחדשים אצלו כמה ספרים/מג^א נמצא שאין הכוונה בדווקא שיענה על השאלה ששואלים אותו אלא עצם החזרה בתשובה שחוזר ומחשיב ספרי צדיקים אזי הספרים שחוזר להחשיבם הם התשובה על הקושיא. כי יש כמה ספרים עכשיו, וגם עתידים להיות עוד כמה ספרים, וכולם צריכים להעולם/מד^א. ובתחילה

הצדיק האמת ועל ידי זה כל תורתו של דוגא היה על ידי מותרות הנ"ל בבחינת ושם איש מעבדי שאל נעצר לפני וכו', כמו שמבאר שם ועל כן היה כל תורתו מהשפה ולחוץ כי לא נתקיימה בתוך מעיו וכנ"ל. אבל הזוכה לאמונת חכמים, שהוה בחינת במגלת ספר כתוב עלי שמותר בין הרבה ספרים בהתורה על ידו וכנ"ל אזי לעשות רצונך וכו' ותורתך בתוך מעי דיקא, כי מתקיימת במעיו דיקא, כי זוכה שאכילתו בבחינת קן שאינם עולים המותרות אל המח עד שזוכה לברר משפטי אמת שזה עקר קיום התורה וכנ"ל. וזה שפרש רש"י שם כל מאכלי על פיך, כי גם כל המצות התלויות באכילה כגון תרומות ומעשרות וכל העשר מצות התלויות בפת ואסור נבלות וטרפות ומינים טמאים וכו' הכל כדי לקדש אכילת ישראל שיהיה מאכלם וך בלי מותרות כדי שיוכלו להוציא משפטי אמת מהתורה כנ"ל:

^ט **לעיל בתחילת התורה ובפתיחה ביארתי שהכוונה דווקא לספרים שמסייעים לי להבין את ספרו של הצדיק האמיתי הגדול, וביארתי ע"פ המבואר שם שתורה זו היא צוואת רבנו כיצד לזכות להתקשרות אליו לאחר פטירתו. אמנם כאן ביארתי בכלליות יותר כפי שמשמע פשוט לשון רבינו. ושניהם נכונים.**

^מ **ובודאי א"א** לומר כפשוטו שהרי כבר הודיר מאד שלא לסמוך רב שאינו ראוי והכי נמי לסמוך ספר עצות של רב שאינו ראוי. וכבר נתבאר לעיל שאמונת חכמים בלשון רבים קצת משמע לקבל מכל חכם אמת אבל לסמוך רב דהיינו שלא יסור מדבריו ימין ושמאל לזה צריך זהירות רבה כנ"ל. וכן בספרים ספרי הצדיק האמת כולו זרע אמת אבל רבוי הספרים שיבאר לקמן שצריך להאמין בהם הכוונה לקבל מכל ספר תוכחה. ובוה לפעמים יש ספר שבכולו יש רק נקודה אחת של אמת ואע"כ אם ילעיג על הספר יאבד גם אותה נקודה שחייב אותה להשלמת תורתו. עיין מזה בהקדמת הגר"י סטיפלער לספריו קהלות יעקב שכתב בשם ספר תורת גיטין מאמר הקדמון שדבר טוב אחד בספר מציל על הספר כולו. עכ"ל. ונ"ל עפ"י הנ"ל מבואר העניין היטב כי לצורך השלמת התורה מוכרח אותו דבר טוב להתגלות לכל ישראל. ומבואר בספרים שיתבעו כל אחד על שלא פירסם וגילה את הנקודה הטובה שגילו רק לו. **עיין בספר חסידים** אות תקל מי שגילה לו הקב"ה דבר ואינו כותבה גזול וכו' וכתבי יפוצו מעינותיך וכו' ע"ש, ובביאור ברית עולם שם. ועיין עוד באלשיך על תהלים עה"פ פרוי יתן בעתו, ובחסד לאברהם מעין ב נהר יג יד כו, ועיין לקוטי אמרים אות ח' לר' צדוק הכהן, עוד עיין בספרו מחשבות חרוץ אות טו שכתב שיש גם חיוב לפרסם כי שמא יש בדבריו איוה חידוש השייך לחלקו ולא נגלה לשום אדם והוא לכך נוצר לגלותו בעולם, ואם לא, ח"ו יצטרך להתגלגל.

^{מא} בתקפא - ושואלין, בדפריד בתרלד ומתלדו - ושואלין

^{מב} עיין פרי הארץ פ' וירא בשם בעל העקידה עה"פ עור כנגדו, יש שהתנגדות הוא העור.

^{מג} **מוהר"ת** מבאר עפ"ז שכל תיקון אמונת חכמים נעשה מזה ספר ולא דווקא אמונה בספרים כדמשמע עפ"י פשוטו עיין ליקוטי הלכות חשן משפט הלכות פקדון ה' אות כא ועי"ש גם אות כ' ותבין יותר

וזה לשונו - ועתה תבין ותראה נפלאות שזוהו בחי' משאחז"ל ש"ויהי בנסוע הארון" נחשב לספר מיוחד בפ"ע והוא פלא מאד מדוע זאת הפ' הקטנה תהי' נחשבת יותר לספר א' מספרי התורה, יותר משאר כל פרשיות התורה שיש בהם מצוות רבות והלא גם עשרת הדברות אינם נחשבים לספר בפ"ע רק הם נכללים בס' שמות או דברים. אך ע"פ הנ"ל מובן הדבר היטב כי כל התורה כלולה באמונת חכמים שזכו לתקן ע"י נסיעתם דייקא ע"י שנסעו אחרי הארון שהלך לפניו וכו' שע"ז נתוספו ספרים הרבה וע"כ בכל המקומות שבאו לשם קיבלו שם תורה הרבה וע"כ נעשו מהנסיעות בעצמם ספר תורה. וע"כ נחשב ויהי בנסוע הארון לספר מיוחד כי כל התורה תלוי' בוה דהיינו באמונת חכמים שזכו ע"י הנסיעות וכו' כנ"ל כי ע"י הנסיעות עשו תשובה על אמונת חכמים כנ"ל שע"ז נתוספו ספרים בתורה כנ"ל וע"כ פ' ויהי בנסוע הארון הוא ספר בפ"ע כי ע"י הנסיעות שהוא תיקון אמונת חכמים נעשה ספר כנ"ל.

עוד עי"ש אות כה שכן בכל פעם שהיה מחית עמלק כגון ע"י יהושע ומרדכי כיוון שהוא התגבר בעיקר כנגד האמונה אזי אח"כ נתחדש ספר כמ"ש כתוב זאת זכרון בספר וכן המגילה שאחרי תלית המן ובניו

^{מד} **ליקוטי הלכות ראש חדש** הלכה ז אות ז - וכבר מבאר בדברינו נ"ה במקום אחר (עיין שבת ה' יג ע"ש) אשר רק מהספרים שנתקיימו על פי חכמות חיצוניות שהם אריסטו, ימח שמו, ויבדרי, מהם צריכין להתרחק כמטחוי קשת אפלו אם חפרם גדולי ישראל, כמבאר

כשלא היה לו אמונת חכמים, אזי היו כל הספרים אצלו כלא, כי היה מלעיג עליהם, כמ"ש (קהלת יב) /מ"ה/ עשות ספרים הרבה אין קץ ולהג הרבה וכו', פשט הפסוק ששלמה המלך מזהיר לשמור מצוות וגדרים דרבנן אע"פ שלא נכתבו בתורה כי א"א לכתוב כל כך הרבה ובגמ' ערובין/מ"ו/ דרשו פסוק זה לעניין המזלול במצוות וגדרים דרבנן שנידון בצואה רותחת וכנ"ל באות א' שהובא לעניין הפוגם באמונת חכמים נידון במותרות וכאן חוזר רבנו ומביא דרשה זו לעניין הלועג על רבוי הספרים בכלליות דהיינו שמלעיג על ריבוי ספריהם של צדיקים אמיתיים, ואזי כולם כלא אצלו. וכששב בתשובה ע"ז, אזי נתחדש אצלו בכל פעם ספר, כי חוזרים ונחשבים אצלו כל הספרים שבתחילה היו בעיניו כלא.

והכל לפי המחלוקת, כי הוא צריך להיות מסתכל ומתבונן בהמחלוקת, מפני מה הם חולקים כן, באלו הדיבורים, ולא באופן אחר. ועי"ז להיות מתבונן איך לשוב בתשובה, ולתקן האמונת חכמים. כי משם נמשך המחלוקת, ע"י שפגם באמונת חכמים שע"ז מלעיג על רבוי הספרים ועי"ז אין שלימות לתורתו ועי"ז היא לא יכולה לקבל משרשה בלוחות האבן שמקבלים מאבן השתיה דהיינו מהשכל הכולל שממנו המתקת כל הצמצומים כפי שיתבאר כל זה לקמן באות ו'. והמחלוקת היא מחמת הצמצומים שלא יכולים להשוות דעותיהם (פל"ח אות ח) לכן חלוק ליבו מללמוד כראוי בספרי

בכמה ספרים ובדברינו (שאפילו חלק מספרי הרמב"ם אב"ן עזרא ורלב"ג) גדל האזהרה להתרחק מהם, כי לא באלה חלק יעקב וכו', כמו שמבאר במקום אחר (חיי"ט טז). אבל כל הספרים שנתקדשו על פי דברי רבותינו וקראנום לברכה בתלמוד ופוסקים וספרי מוסר שנתקדשו עליהם ועל דברי הזהר הקדוש והארי"ו"ל, בהם צריכין להתדבק ולקיים הפך בהם והפך בהם. ועל כל פנים יאמין בהם, מפל שכן וכל שכן שלא ילעיג עליהם, חס ושלום, וכשיתגבר לעסק בהם בודאי יזכה למצא עצות לנפשו תמיד, כי בחינת ידי הסמיכה, שמשם כל העצות האמתיות, גנוזים בספריהם הקדושים כנ"ל: ועל פי כל זה תוכל להבין קצת קשר כל התורה הנ"ל הישב ותוכל לקבל משם הצלה לנפשך בכל עת אם תרצה באמת לאמתו:

ועיין לק"ה סוכה ז' א' שם הלשון – שהם הספרים הקדושים שמחברין הצדיקים והכשרים האמתיים בכל דור ודור.

וצ"ע הרי לעיל כל כך הזהיר ממנהיגים שאינם ראויים וא"כ בוודאי גם מספריהם צריך להזהר ושוב חזרה הקושיא איך נזכה לאמונת חכמים שהיא עיקר הכל.

ואולי דווקא ספרים שיש עליהם הסכמה מחכמי הדור כי הסכמה בחי' סמיכה עכ"פ על מה שראו בעיניהם

ועיין ביאור הליקוטים אות טז – [וגם ממילא מבואר, שעוד מוכרח על כל פנים שיהיה כל הרצון והשתדלות בספרי האמונה שבחכמינו הנסמכים הנ"ל מדור לדור עד משה רבינו ע"ה, ולא בזולתם חס ושלום].

עוד עיין לקוטי הלכות ראש חדש הלכה ז' אות כה – פי יש ספרים קדושים מחדושי תורה שהם בחינת שבת שאז תכלית היחוד בין תורה שבכתב ותורה שבעל פה, הינו שתורה שבעל פה, שהוא מה שמחדשין החכמים הגדולים האמתיים הוא עולה עד שרש התורה שבכתב שנתנה מפיו יתברך ונכללת שם בתכלית היחוד, הינו שהחדושים שמחדשים ומבארים ומפרשים את פסוקי התורה שבכתב הם כלולים ונעוצים ומחברים יחד בתכלית האחדות עם דבורי הפסוקים, כי הם מחדשים דבר דבור על אפניו, שחדושיהם כלולים בתכלית האחדות בתוך פסוקי התורה וכו'. בבחינת שוקיו עמודי שש מוסדים על אדני פו, וכמו שפרש רש"י שם. אבל יש חדושי תורה שבעל פה שהם גם כן קדושים ואמתיים, אבל קשה לכוון היטב בתוך דבורי התורה רק פרמז ובדרך אסמכתא וכו'. וזהו בחינת קדשת יום טוב, שהקדש בחינת שרש התורה שבכתב צריך להוריד את עצמו ממקומו ולהשתלשל ולהתלבש בדי שיוכל להתחבר עם החדושי תורה שבעל פה אלו. וזהו בחינת יום טוב בחינת מקרא קדש כנ"ל. ומחדושי תורה כאלו אין יכולין לתקן העצה בתכלית השלמות. ואז יש עדין איזה ברור מפסלת הנ"ל ואז יש עדין איזה מלאכות שהם מלאכת אכל נפש שסמוכים להאבילה שצריכין לאפות ולבשל ביום טוב שהם גמר תקון המאכל כדי לברר המאכל מבחינת פסלת הנ"ל שמשם פגם העצה, כי אז צריכים עדין ברויים בשביל תקון העצה וכנ"ל.

קהלת פרק יב (יא) דברי חכמים כדברנות וכמשמרות נטועים בעלי אספות נתנו מרעה אהד: (יב) ויתר מהמה בני הזהר עשות ספרים הרבה אין קץ ולהג הרבה יגעת בשר:

רש"י – (יא) דברי חכמים – שעשו סייג לתורה בגוירות להרחיק את האדם מן העבירה כגון אכילת קדשים עד השחר והם אמרו עד חצות וקריאת שמע דערבית כמו כן. אכילת קדשים עד השחר והם אמרו עד חצות וקריאת שמע דערבית כמו כן. כדברנות – מה דרבן זה מכון את הפרה לתלמיה כך דבריהם מכוונים את האדם לדרכי חיים. וכמשמרות נטועים – מה מסמר זה קבוע אף דבריהם קבועים ומה נטעה פרה ורבה אף דבריהם פרים ורבים למצוא בהם טעם. בעלי אספות – מסמרים שיש להם גולגולת אסופה וגסה גרו"סה בעל"ז כן פירשו דונש בן לברט. נתנו מרועה אחד – כל דבריהם דברי אלהים חיים הוא אמרן ורועה אחד נתן משה מפי הגבורה. וכמשמרות – כתוב בשי"ן שהתורה בעשרי' וארבעה ספרים וכמנין משמרות כהונה ולויה:

רש"י – פסוק (יב) ויותר מהמה בני הזהר – ויותר מיושר דברי אמת דברים הכתובים בספרים הנוכרים למעלה. בני הזהר – לשמור דברי חכמים ואם תאמר אם יש בהם צורך למה לא נכתבו. עשות ספרים הרבה אין קץ – אם באנו לכתוב לא הספקנו. ולהג הרבה יגיעת בשר – ואם לתת לב לגירסת חבילות יותר ממה שאין הלב משיג יגיעה היא לבריות שאין להשיג ואל יאמר הואיל ולא אוכל לגמור המלאכה למה אתחיל, אך:

עירובין דף כא. דרש רבא מאי דכתיב ויותר מהמה בני הזהר עשות ספרים הרבה וגו' בני הזהר בדברי סופרים יותר מדברי תורה שדברי תורה יש בהן עשה ולא תעשה ודברי סופרים כל העובר על דברי סופרים חייב מיתה שמא תאמר אם יש בהן ממש מפני מה לא נכתבו אמר קרא עשות ספרים הרבה אין קץ ולהג הרבה יגיעת בשר אמר רב פפא בריה דרב אחא בר אדא משמיה דרב אחא בר עולא מלמד שכל המלעיג על דברי חכמים נידון בצואה רותחת מתקיף לה רבא מי כתיב לעג להג כתיב אלא כל ההוגה בהן טועם טעם בשר.

צדיקים/י¹⁰ ולכן הקב"ה מביא עליו מחלוקת להשיבו לאמונת חכמים. **ולפי התשובה, שהיא לפי המחלוקת, כן הוא חוזר ושב אל אמונת חכמים/י¹¹. וכמו כן נתחדש אצלו ספר, כי חוזר ונחשב בעיניו מה שהיה בתחילה בעיניו כלא** כי חוזר ומאמין בכל החכמים שיש בודאי טוב בספריהם ואפילו אם לא כולו טוב כספרי הצדיק אבל מעט טוב בודאי יש והטוב הזה א"א לשלימות התורה שלו בלעדיו/י¹². **וכן בכל פעם לפי המחלוקת כן התשובה, ששב וחוזר אל האמונת חכמים/י¹³. וכמו כן נתחדש אצלו ספר אחר, כי חוזר ונחשב בעיניו עוד איזה ספר אחר שבתחילה היה מלעיג עליו והיה בעיניו כלא כנ"ל. וע"כ נמצא שע"י המחלוקת נעשה ספר. וזה בחי' (איוב לא) וספר כתב איש ריבוי, שע"י ריב ומחלוקת נעשה ספר** כי בתחילה היה מלעיג על ספרו וע"י זה באה עליו המחלוקת אזי הוא בחי' איש ריבוי וע"י נתחדש אצלו הספר וכאילו שעכשו נכתב ע"י איש ריבוי :

ויש צדיקי הדור שאמונתם שלימה בודאי, ואעפ"כ יש עליהם מחלוקת, הוא בבחי' (ישעיה נג) והוא חטא רבים נשא וכו', ועונותם הוא יסבול (שם) וינינו שיש לו מחלוקת בשביל העולם. וע"י המחלוקת שיש עליו, על ידי זה מתקן האמונת חכמים אצל ההמון עם צ"ע וכנראה באופן סגולי/י¹⁴ מצד היותו כלליות נשמותיהם והם מושרשים בו:

ויש שיש עליהם מחלוקת, מחמת שאין להם אמונה בעצמן/י¹⁵, ואינם מאמינים ב"החידושי תורה שלהם שהם מחדשים כי בכל אחד יש נקודה שאין בחבירו ומכח נקודה זו יש

¹⁰ כנ"ל עפ"י פל"ח אות יא ועפ"י תורה קכא ופקדון ה' יא

¹¹ עיין פל"ח אות ח' ועל ידי שלימות אמונת חכמים, על ידי זה נמתקין כל מיני מחלוקת, על ידי שכולם נכללין באחדות אחד בתוך האבן שתייה שכל הכולל חכמה עילאה, ואדרבא כל אחד יודע שעל ידי זה שבני אדם משונים בדיעותיהן ולכל אחד יש לו צמצומים אחרים וגם בחינת שכליים פרטיים להמתיק הצמצומים, על ידי זה דייקא נשלמת התורה בשלימות גדול, שזה בחינת שלימות התורה על ידי תורה שבעל פה דייקא, שהוא בחינת ריבוי הספרים הקדושים שבתורה שנתחברו על ידי חכמים רבים, שלכל אחד היו לו צמצומים אחרים ושכליים פרטיים אחרים להמתיק הצמצומים, על ידי זה דייקא נתחברו ספרים קדושים הרבה (וכעין שאמרו רז"ל בבבא מציעה דף פ"ד לענין ר' שמעון בן לקיש דהוה מקשה לרבי יוחנן כ"ד קושייתא ומפרק ליה ר' יוחנן וכו' וממילא רווחא שמעתא וכו' עיין שם). ועל ידי זה נשלמת התורה באור גדול עד שמקבלת מחכמה עילאה ומשפעת בכל השכליים פרטיים שעל ידי זה נמתקין כל הצמצומים בכלליות ובפרטיות כנ"ל נמצא שהשינוי דיעות בשרשן אינם בבחינת מחלוקת כלל רק אדרבא כנ"ל, רק על ידי פגם אמונת חכמים מתגברין הצמצומים כל כך עד שנעשין בבחינת פירוד ומחלוקת, ועל כן על ידי זה המחלוקת צריכין להתעורר דייקא לשוב על פגם אמונת חכמים, ואז על ידי זה דייקא נתרבין הספרים קדושים ונשלמת התורה וכו' ונמתקין כל הצמצומים על ידי שנכללין כולם בהאבן שתייה כמבואר בפנים ויש לומר בדרך צחות שזה בחינת מה שאמרו רז"ל לענין אבני יעקב (חולין צ"א) התחילו האבנים מריבות זה עם זה וכו' מיד עשאן הקדוש ברוך הוא אבן אחת שהיא בחינת האבן שתייה, כי דייקא על ידי המחלוקת שבין האבנים שהן בחינת הנפשות על ידי זה שבין בתשובה ונתרבין הספרים קדושים, עד שעל ידי זה נכללין הכל בתוך האבן שתייה בבחינת (איוב ל"א) הן תוי שדי יענני ר"ת שתייה, וספר כתב איש ריבוי וכמבואר בפנים אות ואז ויין:

¹² כי שלימות התורה דלתתא היא כלי לקבל מחכמה עילאה דהיינו משרשה וכשחסר איזה טוב מאיזה ספר שעדיין מלעיג עליו אזי יש חוסר כמו חור בכלי של תורתו וא"א שיתלבש בה אור החכמה דלעילא שע"י יתמתקו כל הצמצומים ויזכה לעצה נכונה.

¹³ **ובלק"ה** מבואר יותר דהיינו שעצם האמונת חכמים היא בחי' רבוי ספרים עיין לעיל לק"ה פקדון ה' כא ועוד בהרבה מקומות שם בהלכות פקדון ה' ופשוט כי ת"ח הוא בחי' ספר תורה כי כל דבריו תורה וכן בגמ' מכות כב: עיין תורה ד אות ו' – **ועקר התורה הם התלמידי חכמים, כמו שאמרו חכמינו, וזכרונם לברכה (מפות כב):** 'כמה שפשיא דקיימא מקמי ספר-תורה, ולא קיימא מקמי צורבא מדרבנן'. וכן מבואר בתורה רז ובתורה עה תנינא

¹⁴ בפסוק שלפני הנ"ל

¹⁵ **עיין תורה יב** אות ד' שהקב"ה מפיל את הצדיק בפיו של למדן שיבוזה אותו והצדיק מבין מאיזה הלכות נעשו אלו הדיבורים מקבלם בשמחה ועושה מהם יחוד קב"ה ושכינתיה תחילה בבי' נישוק ואח"כ חיבוק עד ליחוד גמור עי"ש. ועפ"ז אולי אפשר לבאר גם כאן שהצדיק יכול לתקן פגם אמונה אצל העם ע"י שממשיך לנשמותיהם הארת הדעת. ע"י יחוד קב"ה ושכינתיה דהיינו יחוד צדיק וכנס"י כמבואר בתורה נד אות ג' עי"ש.

¹⁶ **עיין סוף תורה פו** תנינא ועיין פל"ח אות י' גם קודם ראש השנה הנ"ל דיבר עם הר"ר נתן זצ"ל, וגילה לפניו הענין המבואר בלקוטי תנינא סימן פ"ו שעל ידי קטנות אמונה צריכין לתעניתים ועבודות קשות, והר"ר נתן זצ"ל עומד ומשתומם ומחשבותיו תמהים, כי הוא ידע בנפשו שהוא חזק באמונה וכו' והשיב לו רבינו ז"ל על מחשבותיו וענה ואמר לו, ואם יש לך אמונה וכו' אין לך אמונה בעצמך והזכיר אז מאמר רז"ל (סוטה מ"ח): מי גרם לצדיקים וכו' קטנות אמונה שהיה בהם, היינו שלא היה להם אמונה בעצמם בשלימות וכו'

ועיין לקוטי הלכות פקדון וארבעה שומרים הלכה ה אות ו' – כל גלות מצרים היה על ידי חטא אדם הראשון פידוע שפגם באמונה, כמוכא. ועקר הפגם היה בבחינת אמונת חכמים, כי אף על פי שהוא נברא יחידי ולא היו אז עדין חכמים בעולם כי אם הוא לבדו, אף על פי כן היה צריך ביותר לאמונת חכמים, דהיינו להאמין בעצמו וכמבאר בהתורה הנ"ל שפשיא מקמי ספר-תורה, הוא בחינת פגם אמונת חכמים וכן מבאר בסימן פו בלקוטי תנינא על פסוק מקצר רוח ומעבדה קשה, **כי אם היה האדם מאמין בעצמו שישמרתו גבה מאד מאד, פי אפלו הנשמה של הפחות שבשיראל גבה מאד וכו' תלויין כל העולמות עליונים ותחתונים, בודאי לא היה עובר שום**

בחידושו מה שאין כח לשום אדם בעולם לחדש/יה, ואינם מאמינים שיש להשי"ת שיעשועים גדולים מחידושים שלהם/י. ועי"ז שאין להם אמונה בחידושים של עצמן, עי"ז הם מתרשלין בהחידושין שלהם ועל כן בא עליהם מחלוקת, ועי"ז הם שבים בתשובה, וחוזרים ונחשבים אצלן חידושין שלהם/י, וחוזרים ומחדשים, ונעשה מזה ספר:

ולפעמים נעשה מזה ספר למעלה, שעי"ז שזה שואל ומקשה, וזה שב בתשובה וחוזר לאמונת חכמים, ועי"ז משיב ומתרגן משמע שהאמונת חכמים שחוזר אליה היא התירוץ. על ידי זה נעשה ספר למעלה, בבחי' (מלאכי ג) אז נדברו ויראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וישמע ויכתב ספר /י:
משמע שגם הספר שלמעלה הוא חלק משלימות התורה שעי"ז מאיר בה מחכמה עלאה ועיין תורה קמב שהוא לב עליון משם קיבל אברהם לב להשי". ועיין תורה כ' מלב עליון משם באורי התורה ופירושה.

את ו

ועי"ז ע"י שחוזר להאמין בחכמים ובספריהם נמתקים כל הצימצומים, שהם הדינים עיין תורה קמג כפשוטו שעצת הצדיק היא המתקת הדינים/י אבל כאן הכוונה מצד שלימות התורה כפי שיתבאר. וכל מקום שיש איזהו"ס דין וצימצום, נתמתק/י עי"ז, ע"י תיקון אמונת חכמים/י, עי"ז נתרבין הספרים של התורה הקדושה.

עברה ולא היה פוגם שום פגם, בפרט אדם הראשון שהיה יחידי שאצלו היה כל אמונת חכמים רק בבחינה זאת. כי אנו חזקו צריכים אמונת חכמים בכל הבחינות המבארים שם, להאמין בצדיקים אמתיים ולהאמין בחברו ולדבר עמו ביראת שמים בבחינת אז נדברו ויראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וישמע ויכתב בספר וכו'. כי בכל אחד מישראל יש נקדה טובה שהוא בחינת צדיק. וביותר צריך להתחזק ולהתגבר להאמין בעצמו, להאמין שגם מעט עבודתו ועסקו בתורה יקר מאוד אצל ה' ויתברך, בפרט מה שזכה להתקרב לצדיקים וכשרים אמתיים להאמין בהם שזה יקר מאוד אצל ה' ויתברך, כי אפלו אם יאמין בה' יתברך ובצדיקים ובחבריו הפשרים שכלם צדיקים, אבל אינו מאמין בעצמו, דהינו שאינו מאמין שאמונתו שמואמין בחכמים אמתיים וכו' יקר מאוד מאד, גם זה פגם אמונת חכמים ובאופן אחד פגם הזה גרוע מהכל, כאשר מצינו נגע המספחת הזאת בכמה בני אדם שהם כשרים קצת ומתחילים להתקרב לאנשי אמת לחכמים וכשרים אמתיים, אבל אומרים על חבריהם הם בודאי כשרים וצדיקים, אבל מה מועיל לי כי אני יודע חסרוני בנפשי שאני מלא חטאים ועונות ופגמים ועל ידי זה נופל חס ושלום, ומתרחק לגמרי חס ושלום ונופל מאמונת חכמים לגמרי עד שהרבה נעשו מתנגדים וחולקים על ידי זה. נמצא שכל פגמו אמונת חכמים, על ידי שלא האמין בעצמו,

¹¹ גם בדפוס – בהחידושי, ומתוצו - בחידושי

¹² ועיין לעיל (בעניין שלא לבנות שום ספר) מה שכתבנו בשם ספר חסידים עוד ספרים החיוב עם אדם לכתוב ולפרסם חידושי מטעם זה.

מאידך צ"ע כיון שלא זכה לזיכור ושלימות אמונת חכמים ועדין שקוע ונידון במותרות כיצד יחדש ויפרסם עצות חדשות ובאמת כבר לעיל צריך לשאול כיצד מצוה רבינו להאמין בכל הספרים הרי רוב הכותבים אין אמונת חכמים שלהם שלימה. ולעי לכתבנו שאפילו דבר אחד נכון מצד התגלות הנקודה המיוחדת של המחבר מצילה על הכל אבל צריך בזה ישוב הדעת ועיצה נכונה למעשה למי שבא ללמוד בספר ועיין ביאור הליקוטים אות נח שמדבר מזה.

¹³ עיין לקוטי הלכות תפלת המנחה הלכה ז אות נד – כי על ידי כל אות ודבור ופרשה של התורה הקדושה ועל ידי כל הלכה והלכה נעשים בליים וצימצומים לקבל אור האין סוף לגלות מלכותו ויתברך בעולם כמוכון בהתורה מישרא דספינא (סימן ל) ובשאר מקומות. ובשביל זה הוא חיוב גדול על בעלי תורה להתייגע לחדש חידושין דאורייתא אמתיים, וכל הצדיקים וכשרים מתייגעים על זה מאד, כי כל מה דאתחדש מלה באורייתא נעשה בחינת כלי וצימצום לקבל ולהמשיך אורו ויתברך לגלות אמונתו ומלכותו ביותר, שזהו בחינת שמים חדשים וארץ חדשה שנבראים על ידי חידושין דאורייתא כמו שאיתא בזהר הקדוש (בהקדמה דף ה). כי כל תכלית העולמות שהם בחינת שמים חדשים וארץ חדשה, הוא לגלות על ידם אור האין סוף ברוך הוא. בבחינת לנטע שמים וליסוד ארץ שנאמר על זה כמו שאיתא בזהר הקדוש הנזכר לעיל, ומסים שם בפסוק ולאמר לציון עמי אמתה. כי על ידי אלו הצימצומים שנעשים על ידי חידושי תורה שהם בחינת עולמות בחינת שמים וארץ חדשים, על ידי זה מתגלה אלקותו ומלכותו ויתברך עד שכל ישראל שהם בני ציון יתקברו וישובו אליו בשלמות, בחינת ולאמר לציון עמי אמתה.

¹⁴ צ"ע לכאורה המציאות להפך כשחולקים עליו אזי עוד יותר סובר שאין בו ובחידושו כלום.

¹⁵ צ"ע דמשמע שגם הספר שלמעלה הוא חלק משלימות התורה שעי"ז מאיר בה מחכמה עלאה ועיין תורה קמב שהוא לב עליון משם קיבל אברהם לב להשי". ועיין תורה כ' מלב עליון משם באורי התורה ופירושה.

¹⁶ ועיין גם לק"ה גיטין ג' טו שציין לתורה זו ועוד האריך בעניין לידת נפש מישראל שהיא תיקון העצה ע"י המתקת הצימצום עי"ש

¹⁷ גם בתולד איזהו, (בדפוס לא נמצא, כי הוא תיקון לשון של מוהר"ן כאן), ומתוצו - איזה

¹⁸ מתוצו - נמתק

¹⁹ עיין לק"ה גולה ב' ה' – נמצא שהמתקת כל הצימצומים והדינים הוא על ידי אמונה דיקא כנ"ל. ועקר האמונה תלויה בהמון דיקא, כמוכא במקום אחר בבחינת אמונה מאד. כי עקר ההמתקה שנעשה על ידי האמונה העקר הוא להמתיק בחינת המון, שהוא עקר הצימצום כנ"ל. ועל כן אין נכר אמונת חכמים כי אם על ידי המון בשזוכין לתן להם ממן שזהו עקר תקון האמונה, כי בזה דיקא נכר האמונה באמת בשמפוזר ממונו בשביל החכמים האמתיים. ואזי זוכה לאמונה באמת וזוכה להיות נכלל בחכמי הדור שהם

כי כל המתקות של כל הצימצומים והדינים, הוא ע"י השכל, כי כולם במחשבה איתבררו^ט (ס"ד/ס"ה). שהשכל הוא שורש הדינים כידוע בינה מינה דינין מתערין, ושם נמתקים הדינים ע"י החכמה המאירה בה. **כי אין הדין נמתק אלא בשרשו^{טו}, וכל דין וצימצום צריך שיהיה נמתק בשכל הפרטי השייך לו, שמשם^{טז} שרשו/ס"ח. ויש לכל צימצום וצימצום שכל פרטי שעל ידו נמתק/ס"ט.**

אך יש חכמה עילאה^ע שהיא פנמיות ושרש כל התורה, שכל החכמות כלולים שם, ומקבלין משם כי הם בחי' נובלות חכמה/ע"א בחי' נבלה גוף מת שצריך קבל תמיד חיות משרשו, ועל כן שם נמתקים כל הדינים. **כי בהשכליים פרטיים, אי אפשר להמתיק כ"א בזה השכל דייקא השייך לזה הצימצום, שהוא שרשו/ע"ב. אבל ע"י בחי' חכמה עילאה שכלול מכולם, שם נמתקים כל הצימצומים וכל הדינים כולם/ע"ג.**

בחינת אָבן שְׁתִּיהָ קִדְשֵׁי קִדְשֵׁים וְעַל יְדֵי זֶה נִמְתָּקִין כָּל הַצִּמְצוּמִים וְהַדִּינִים שֶׁהֵם כְּלוּלִים בְּמִמּוֹן, כִּי כָּל מִמּוֹנוֹ שֶׁשָּׁם כָּל הַצִּמְצוּמִים נִתְתָּקֵן עַל יְדֵי שְׁנוֹתָן מִמּוֹנוֹ לְחֶכֶם הַדּוֹר הָאֵמֶת בְּחִינַת אָבֶן שְׁתִּיהָ קִדְשֵׁי קִדְשֵׁים שֶׁשָּׁם נִמְתָּק הַכָּל כְּנִ"ל: נִמְצָא, שֶׁפָּלַל כָּל הַמִּצְוֹת הַיָּסוּדִית לְהַמְתִּיק הַצִּמְצוּמִים וְהַדִּינִים כְּנִ"ל וְהַעֲקָר תְּלוּי בְּמִמּוֹן שֶׁשָּׁם כָּל הַצִּמְצוּמִים כְּנִ"ל. וְעַל כֵּן צְרִיכִין לְפָנּוּ מִמּוֹן בְּשִׁבִיל כָּל מִצְוָה וּמִצְוָה, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב, אֵמֶת קִנְיָה. וְכַמוֹכָא דְבָרֵי רַבְנֵי וְרַבְנֵי לְבָרְכָה בְּמָקוֹם אַחֵר (סִימָן כ"ג) וְכַמוֹכָא בְּזֵיתָר הַקְדוּשׁ, כִּי עֲקָר הַמְתָּקָה שֶׁל הַצִּמְצוּמִים וְהַדִּינִים תְּלוּיָה בְּתִקּוֹן הַמִּמּוֹן כְּנִ"ל:

^ט גם דפ"ר ותולד - איתבררו, מתולדו - איתבררו

^{טו} עיין זוהר פקודי ונד: [ועיין ע"ה שער ח' פרק ו'] הוזהר כפקודי עס כסוף ע"כ מצאנו כי כל דבר מתברר במחשבה עליונה והכי נמי עשרה הרוגי מלכות שעלהת נשמתם למחשבה העליונה להתברר ע"ש

^{טו} עיין ספר מאור עינים פרשת ואלה שמות - ונודע שהמחשבה שבכל אדם הישראלית נלקחה מעולם המחשבה האמור לעיל רק שהוא בבחינת שבירה מחשבות נפולין ממקורן ומי שיש לו לב לחפץ ולדעת לזה מעלה אותן לשרשן ומבררן ממקום השבירה ומעלה אותן למחשבה עליונה הנקרא חכמה כמו שכתוב בזהר כולו בחכמה אתברירו שעל ידי זה החכמה שמעלין למחשבה עליונה על ידי זה מבררן מבחינת שבירה ונעשה מהן טוב גמור כי זה עיקר עבודתנו לברר הניצוצות שהם המחשבות מלובשין בקליפות לבררן ולהעלותן ולייחדן בשרשן האמור כאמור אצלנו על פסוק רבות מחשבות בלב איש ועצת ה' היא תקום שהכוונה כי יש שבעה מיני מחשבות באדם ולא יותר וכל אחת מהן כוללת מיני מחשבות באדם ולא יותר וכל אחת מהן כוללת מיני מחשבות עד אין מספר למשל שיש כמה מיני מחשבות שהן מבחינת האהבה ויש בהן אהבות רעות והן נפולין ממקורם אהבה העליונה שהוא רק אהבת הבורא יתברך תענוג כל התענוגים וכשמרגיש בזה בעת שבא לו המחשבה מאהבה הנפולה מיד יחדר ויאמר הלא זה שהיה למעלה במקורה עולם האהבה כאמור ומיד יתחיל לאהוב הבורא יתברך בבחינת האהבה שנתעוררה בקרבו שאז נקל לו מאחר שנתעוררה המדה הזאת בקרבו אזי יש תקומה להמחשבה הנפולה והיא וכל זה הן מעת הנפולה והיא וכל זה הן מעת התפלה הן בשאר עתים וכן בכל השבע מיני מחשבות כגון יראות אחרות והתפארות וניצוח והשאר משבעה מיני ימי הבנין כנודע בכלם הכוונה לזה שיעלם לשרשם כאמור לעיל ויבררן על ידי החכמה העליונה כמו שאמרו וכולו בחכמה אתברירו ומי שאין לו לב לחפץ ולדעת ולהבין אזי נמשך אחר המחשבה ח"ו ומביאו ח"ו לידי מעשה ומפילה יותר ויותר רחמנא ליצלן ומה שהיה עצת ה' שעל ידי זה יוכל לדבק את עצמו ומחשבתו יותר נופל בהשבירה והבן:

^{טז} * עין חיים שער ג' פרק יא [לעיל תורה מא]

^{טז} גם דפ"ר שמשם ומתצו - שמש

^{טז} עיין לק"ה סוכה ז' יא - שגם בניים שמוליד שהם ברא כרעא דאבוה הם בחי' עצות בחי' רגלין וכליות יועצות הן כלי ההולדה לכן ע"י בניים נשלם תיקון העצה בחי' רבוי ספרים ועל ידי זה עולה נשמתו למקום שצריכה לעלות שהוא אתר דאיקראי קודש קדשים ששם נמתק הכל וכנ"ל

^{טז} מוהר"ן בהלכות גולה ב' ו', ובהלכות גיטין ג' ב', מבאר הפגם הגדול כאשר מנסין להמתיק דין בשכל שאינו שייך לו כגון גולה או איסור אשת איש

עיין לק"ה גולה הלכה ב' אות ו' - וזהו בחינת אסור הקמור של גולה שאסור לגזל ממון חבירו ואפלו כל שהוא, כי כל אחד ממשך אלא כפי שכלו כן הוא ממתיק את בחינת הצימצומים השייכים לו כנ"ל. ועקר הצימצומים הם בחינת הממון והתפצים של אדם כנ"ל וכל אחד אינו יכול להמתיק כי אם את ממוןו ותפצים שלו, כי אי אפשר להמתיק שום צמצום כי אם על ידי השכל השוף לו כנ"ל, וכל אחד ממשך אלא הוא בחינת שכל פרטי כנ"ל שאין לו כח להמתיק כי אם את בחינת הצימצום השוף לו שהוא ממוןו ותפצים שלו שהם בחינת צמצומים שלו כנ"ל, אבל ממון חבירו הוא בחינת צמצום אחר שהמתקתו על ידי שכל אחר השוף לו, דהינו על ידי בעליו של אותו הממון, שהם בחינת השכל השוף לאותו הצימצום, דהינו לאותו הממון. וזהו אסור הקמור של גולה, כי על ידי גולה חס ושלום, הוא עוקר את הממון שהם הצימצום מהשכל השוף לו שאי אפשר לזה הצימצום, דהינו הממון להיות נמתק כי אם על ידי זה השכל דיקא, דהינו על ידי בעליו. וכו' ע"ש.

^{טז} דפ"ר - עילאה, ומתצו - עילאה

^{עא} מדרש רבה בראשית פרשה מד פסקה יז - ר' חנינה בר יצחק אמר שלש נובלות הן נובלות מיתה שינה נובלות נבואה חלום נובלות העוה"ב שבת ר' אבין מוסיף תרתין נובלות אורה של מעלה גלגל חמה נובלות חכמה של מעלה תורה.

^{עב} עיין לק"ה כלאי הכרם ג' א' החיוב לעשות כל מלאכה בקדושה כי היא ברור הלט מלאכות שהם בחי' צמצום בשכל השייך להם ולכל מלאכה השכל השייך לה וכו' וזה עיקר תיקון הל"ט מלאכות שהם בחי' צמצום כנ"ל לבררם מזהמת הנחש ולהמתיקן בבחי' ל"ט מלאכות המשכן כנ"ל. ע"ש.

^{עג} עיין לק"ה גיטין ג' כ' מוהר"ן מקשה א"כ נמתק תמיד רק בשכל הכולל וז"ל ועם כן לכאורה קשה, אם כן ימתיק לעולם על ידי השכל הכללי בעצמו שיש לו כח יותר להמתיק הכל בהמתקה יתירה, ולמה לנו להמתיק על ידי השכל הפרטי מאחר שלעולם

והתורה שלנו שאנו לומדים בעוה"ז היא נובלות/י"ו תורה של מעלה שהיא יוצאת מחכמה עילאה שם היא אור צח מקור החיים, **כי אורייתא מחכמה עילאה נפקת (זוהר בשלח סב.)/ע"י. ואין יכולה לקבל מחכמה עילאה כ"א כשיש לה שלימות/י"ו כי היא כלי לקבל אור החכמה העליונה וכלי אפילו חור קטן מבטל ממנו שם כלי ובפרט לתורה שנמשלה למים/י"ו. ושלימות התורה היא ע"י תורה שבעל פה כי באור דברים הרמוזים בתורה זו השלמתה של התורה, כי תורה שבכתב דהיינו הכ"ד ספרים אין לה שלימות כ"א ע"י תורה שבעל פה שמבארת אותה, והיינו כל דברי התורה של כל חכמי כל הדורות שכל אחד משלים מחלקו המיוחד לו בתורה לבאר את כלל התורה. וע"כ**

גם השכל הפרטי צריך לקבל משכל הכללי, אך על פי הנ"ל ניחא היטב כי אי אפשר להמתיק על ידי שכל הכללי בכל עת מחמת ריבוי אור כנ"ל, על כן צריכין לעולם להמתיק על ידי בחינת שכל הפרטי שמקבל משכל הכולל ולא על ידי שכל הכללי בעצמו כדי שלא יהיה בחינת ריבוי אור ח"ו, אבל כשיש עת רצון כמו יום הכפורים, אז יכול הכהן גדול שהוא בחינת צדיק הדור ליכנס למקום קדש קדשים בעצמו שהוא בחינת שכל הכולל ולהמתיק כל הצמצומים והדינים על ידי בחינת השכל הכולל בעצמו...

ועיין ליקוטי הלכות אבן העזר הלכות סוטה הלכה ד ע"ש מאות כד. שיש לפעמים שצריך להמתיק דווקא ע"י השכל הכולל ולא ע"י השכל הפרטי וזה בחי' חליצת מנעלים ביוהכ"פ. וכן אצל הרשעים שפגמו בשכל הפרטי אלא שעליה וקוץ בה כי בלי תשובה אזי היא סכנה גדולה כמבואר שם אות כט. כגון סוטה שפגמה בשכלים הפרטיים לכן צריכה לקבל המתקה דווקא מהכללי. כי מהשכל הכללי בעצמו מקבלין בב' בחינות דהיינו בשעת החטא וחורבן בית המקדש ח"ו שאז נפגמו ונסתלקו כל המוחין והשכליים הפרטיים, ואין יונקים כי אם מעט חיות בהעלם גדול מהשכל הכללי, ואז אם אינו זוכה לשוב אזי תמותת רשע רעה כי מהשכל הכללי שאין לו כח לינק, ואזי ח"ו הכרת תכרת הנפש ההיא עונה בה בזמן שעונה בה שאינו זוכה לשוב, כי ריבוי אור גורם שבירת כלים שהוא בחינת מיתה וכרת ח"ו, וכו' ע"ש כיצד אעפ"כ מאריך הש"י אף לרשעים. והחיות שנמשך להרשעים והנופלים נמשך דייקא מהשכל העליון הכולל שהוא שורש התשובה והחסד וכנ"ל, ועל כן אם יזכה להתעורר לשוב אזי יזכה להפוך עוונות לזכיות, והירידה תהיה תכלית העליה

ע"י לשון נבלה דהיינו בחי' מיתה כלפי המקום שממנו באה שהוא חכמה עיין תורה א' חכמה בחי' חיות ואור.

ע"י זוהר בשלח דף סב. – (מבאר שם כמה סוגי מזון – חמץ, מצה, ומן, והרביעי דק מכולם בחי' החכמה תחיה את בעליה) מזון ד' **מְזוּנָא עֲלֵאָה קְדִישָׁא וְיִקְרָא מְזוּן עֲלִיּוֹן וְקָדוֹשׁ וְיִקְרָא יוֹתֵר, דָּא הוּא מְזוּנָא דְרוּחִין וְנִשְׁמָתִין** זהו המזון של הרוחות והנשמות, **וְהוּא מְזוּנָא דְאֵתֵר רְחִיקָא עֲלֵאָה וְיִקְרָא מְפֻלָּא** והוא מזון שבו ונשפע ממקום רחוק ועליון ויקר מכל הפרצופים, **הוּא מְזוּנָא דְחִבְרִיָּא דְמִשְׁתַּדְּלִי בְּאוּרִיָּתָא** הוא המזון של החברים העוסקים בתורה, **וְהוּא מְזוּנָא דְאֵתֵי מַחְכְּמָה עֲלֵאָה** והוא המזון הבא מחכמה העליונה, **מֵאֵי טַעְמָא מְאֵתֵר דָּא** מה הטעם שנשפע להם השפע ממקום זה, **בְּגִין דְּאוּרִיָּתָא נִפְקָא מַחְכְּמָה עֲלֵאָה** לפי שהתורה יוצאת מחכמה העליונה, **וְאִינוּן דְּמִשְׁתַּדְּלִי בְּאוּרִיָּתָא עֲלֵאָה עֲלֵאָה עֲלֵאָה** ואלו שעוסקים בתורה נכנסים בעיקרה ושורשה של החכמה שהיא פנימיות התורה, ושואבים משם שפע רוחני, **וְעַל דָּא מְזוּנָא דְלֵהוֹן מֵהוּא אֵתֵר עֲלֵאָה קְדִישָׁא קָא אֵתֵי** ועל כן המזון שלהם נשפע ממקום עליון וקדוש הזה, וע"י מזון זה הם זוכים לחדש חידושי תורה כל יום, ואותם החידושים נמשכים מן החכמה ששם שורש התורה.

ע"י **אולי הביאור** בזה כיון שקבלתה הוא באופן של התלבשות וא"א להתלבש אלא בדומה לו נמוך ממנו לכן צריך שתהיה התורה שמתלבשת בה חכמה עילאה תורה שלימה כעין החכמה עילאה שהיא שלימות התורה בשרשה.

ע"י **כמבואר** במסכת כלים כלי המיועד למים שיעורו בחור המוציא מים

ע"י הספרים הנ"ל שנתחדשים ע"י המחלוקת, בבחי' וספר כתב איש ריבי, בחי' עשות ספרים הרבה אין קץ, עי"ז נשלם התורה. ואזי התורה בבחי' [א] לוחות האבן, שמקבלת הארה מבחי' אבן שתיה [ב] וי.

לבאר ענין אבן השתיה עפ"י הזוהר ויחי דף רלא. שצ"ן הטשרינער רב לקמן ושם הועתק – וז"ל המתוק מדבש שם – ועולם הזה לא נברא עד שהקב"ה לקח אבן אחת והיא האבן השתיה, והיא הארה ממלכות דאצילות הנקראת אבן, ולקח אותה הקב"ה וזרק אותה לתוך התהום ונתקעה מלמעלה למטה וממנה הושתת העולם, ר"ל הוריד את הארת המלכות לעולם הבריאה ששם היא יורדת להשפיע שפע הברכות לעולמות התחתונים, ומה שאמר שנתקעה מלמעלה למטה פי' כי המלכות לא נעתקה ולא ירדה מעולם האצילות אלא נשארה מציאותה למעלה ומשם מאירה למטה והיא נקודה האמצעית של ישוב העולם ובנקודה זו עומד הקדש הקדשים, ר"ל הבינה הנקראת קדש קדשים מאירה לתוך המלכות. עוד עי"ש שנקראת שתיה ש"ה כי מהמלכות הנקראת אבן מתברך ושותה העולם והיא מקבלת מי"ה דהיינו מחכמה בינה עליונים. עוד עיין לקמן מה שכתב רבי יהונתן אייבשיץ שכמו שתחית המתים תיהיה מעם הלוז שנשאר מהעולם הזה וממנו יבנה הגוף לעתיד לבוא כך גם העוה"ז עולם התיקון נברא מאבן השתיה שהיא בחי' עצם לוז שנשאר מעולם הנקודים עולם התוהו והשבירה שקדם לעולם התיקון. ועפ"י הנ"ל נראה לבאר שהאבן השתיה היא ספירת המלכות שהוריד הקב"ה למטה לעולם הזה כדי שנמליך אותו מזה העולם וכל חיותה היא מחכמה עילאה המאיר בבינה ובעוה"ז הוא הצדיק שזיכך עצמו עד שזכה להיות בחי' עוה"ב בחי' הארת בינה עילאה בעוה"ז להחיות את המלכות, דהיינו שממנו מקבלים כח להמליך את הקב"ה. וזהו שבראש השנה באים לצדיק לחדש המלוכה של הקב"ה, כידוע שר"ה הוא תיקון המלכות, כמבואר בלשון התפלה של ר"ה. וזה מכח הצדיק שהוא בחי' "כי כל בשמים ובארץ" שקושר שמים וארץ, והיינו הנ"ל שהמלכות לא נעתקה משרשה אלא נשארה מציאותה למעלה ומאירה למטה, דהיינו שמלכות דאצילות מאירה במלכות של עשיה. וממנו אנו שותים דהיינו אבן המלכות שותה מי"ה כנ"ל, דהיינו מהצדיק יסוד עולם. שהוא הצינור שמחבר שמים וארץ. וזהו שמבואר במדרש ובזוהר הנ"ל שאבן השתיה היא יב אבנים שנעשו אבן אחת, ורמזו ליעקב אבינו שיצאו ממנו יב שבטים שיהיו עם אחד שימליך אל אחד, ויעקב אבינו עשה אותה מצבה, דהיינו במת יחיד להקריב להש"י, והקב"ה נטל אותה ושקעה בתהום, ועשה ממנה אבן השתיה. ומקשה הזוהר הרי האבן נבראה בבריאת העולם, ואילו מעשה דיעקב היה כאלפים ומאה ושבעים שנה אחר בריאת העולם, ותיריך הזוהר (עי"ש מתוק מדבש) שיעקב תיקן את המלכות בעולם, שיהיה לה קיום למטה ע"י הארה מלמעלה, דהיינו שע"י מעשיו הטובים הוא שם והמשיך מדור השכינה של מעלה שתשרה כאן למטה בעולם התחתון, אי נמי, שהמשיך הארת הבינה הנקראת אלהים אל המלכות שהיא תהיה לה לבית. וזהו ושמתי מצבה וכו' יהיה בית אלקים. נמצא משנתבשר שממנו יצא עם ישראל (בחי' נחלה בלי מיצרים, דהיינו שאין פסול בורעו, וזרעו נשאר ישראל תמיד אפילו מומר נשאר ישראל ולא צריך גיור) ומיד נחשב הדבר כעשוי, וכאילו כבר יש בעוה"ז אבן המלכות שתמליך את הקב"ה תמיד, דהיינו יש סיבה לקיום העולם שנברא כדי לגלות כבודו ית' כמ"ש לכבודי בראתיו וכו', דהיינו שעל אבן ההמלכה הזו נשתת העולם.

ואבן השתיה בשרשה היא צמצום נורא (בחי' מדרגת הצדיקים שסביבו נשערה מאד שמדקדק עמהם כחוט השערה וזהו שנוטלין שכר בזרוע דהיינו שיוצאים חובת הדין כמבואר בברכות יז.) כי מלכות מהותה צמצום,

* שמות כד יב

² עיין זוהר פקודי רכב. ויומא נד: ורמב"ן בראשית פ"א סוף פירושו על פסוק א'

³ זוהר פקודי דף רכב. – פתח רבי יהודה ואמר והתחיל לפרש מש"כ יפה נוף משוש כל הארץ הר ציון ירפתי צפון קרית מלך רב, תא יזוי פד ברא קדשא בריך הוא עלמא בא וראה כשברא הקב"ה את העולם הזה, אשדי חד אבנא יקירא מתחת פריסי יקריה זרק הקב"ה אבן אחת יקרה מתחת כסא כבודו, ושקע עד תהומא ושקעה עד התהום, ורישא חדא דהוא אבנא נעיץ גו תהומי וראש אחד של אבן ההיא תקוע תוך התהום, ורישא אחרא לעילא וראש האחר של האבן הוא למעלה, והוא רישא אחרא עלאה וראש האחר שלמעלה, איהו חד נקודה דקיימא באמצעיתא דעלמא הוא נקודה אחת שעומדת באמצע העולם בקדש הקדשים, ומתמן אתפשט עלמא לימינא ושמאלא ולכל סטרין ומשם נתפשט העולם לימין ולשמאל ולכל הצדדים, ואתקיים בההיא נקודה אמצעיתא ונתקיים העולם בנקודה ההיא האמצעית, וההיא אבנא אתקרי שתיה ואבן ההיא נקראת שתיה שהיא לשון יסוד, דמנה אשתיל עלמא לכל סטרין כי ממנה נשתל ונתפשט העולם לכל הצדדים. תו עוד טעם שנקראת אבן שתיה, כי שתיה היא נוטריקון ש"ת ו"ה מלשון שימה, כמו למען שיתי אותותי, שפירושו קדשא בריך הוא שוי לה למהוי יסודא דעלמא ושיתילו דכלא הקב"ה שם אותה שתיה יסוד העולם ושיתילה של כל המציאות. (רמ"ק ומק"מ ומפכ"ס)

וכתב המתוק מדבש שם – וסוד הענין הוא, כי המלכות נקראת אבן, והקב"ה הורידה שתיה שתתחתונים, והיא יקרה מלך החכמה, ויכדה מתחת הבינה שהיא כסא לחכמה, והיא נשקעה ונתפשטה על התהום, דהיינו עד משכן החיטונים שהם תהו ובהו וחשך ותהום, והו שראש האלה תקוע בחוץ בתהום, כי היא אינה רוצה להשפיע להחיותים אלא שגליה יורדות מות וגלחיים בה בעל כחה, ולשק העליון הוא באצילות דבוק עם ז"ל, וקיום כל העולם הוא על ידה, ונקראת שתיה כי שם הוא מלשון יסוד, ושם י"ה הוא ז"ל שמתחם נתפשטה המלכות להיות יסוד העולם.

רמב"ן על בראשית פרק א פסוק א – וכבר נודע כי היסודות הארבעה מקשה אחת, והעמוד שלה הוא עגול הארץ, והמים מקיפין על הארץ, והאוויר מקיף על המים, והאש מקיף על האוויר ואמר הכתוב כי הארץ לבשה צורה, והיא האש מקיף למעלה על המים והעפר המעורבים, והרוח מנשבת ותכנס בחשך ותרחה על המים ויראה לי שהנקודה הזאת בלבשה הצורה והיתה בהו, היא שהחכמים קורין אותה "אבן שתיה" (יומא נד:) שממנה נשתת העולם:

ועוד שבאצילות בחי' מחשבה תחילה שעלה במחשבה להיבראות בדין גמור וכשיטת התוס' בר"ה כו. שבר"ה עלה במחשבה להבראות ובניסן נברא בפועל. נמצא שבר"ה מאיר הדין הקשה כפי שעלה במחשבה להבראות לכן הוא יומא דינא שדנים את כל העולם. וזהו שמבואר לקמן באות ז' שרק ע"י שבאים ונכללים בצדיק שבכוחו לצאת חובת הדין נמתק הדין בשרשו אצל הצדיק שהוא בחי' אבן השתיה. ומקבלים כח לכל השנה להמליך אותו ית'.

כי כל דבר שבעולם יש לו צמצום אחר בכמות ואיכות י'. וכל הצימצומים שבעולם, כולם נרשמים באבן שתיה בבחי' שרש המלכות י"ו כנ"ל, שממנו הושתת העולם, וכולם מקבלים ממנו י"ו. ושם המתקת כל הדינים, כי הוא בחי' חכמה עילאה י"ח, בחי' קדשי קדשים, כי השכל נקרא קודש י"ט וי"ו ועיין תורה לה הנשמה היא השכל ועיין לעיל אות ג' שיש נשמה גדולה שהיא

¹ עוד בעניין המתקת הדין בשרשו בשכל השייך לו שזה בחי' עצה עיין לק"ה סוכה ז' טו - כל הברורים שבעולם שעושים בכל ממשא ומתן ובכל הדברים הכל הוא בחינת המתקת הדינים, כי כל זמן שלא נתברר השוב מן הרע אזי הדין מתגבר חס ושלום, ובשמבררין הטוב נמתק הדין ונתבטל ואין הדין נמתק אלא בשרשו, שהוא השכל שנקרא קדש השייך לזה הדין, (פמבאר היטב בהתורה הנ"ל). וזה השכל הממתיק הדין השייך אליו, וזהו בחינת העצה שנמשך מזה השכל שעל ידי זה נמתק הדין, כי העצה הוא המתקת הדינים כנ"ל. ומתקמת שכל דין אינו נמתק אלא בהשכל השייך אליו ולא בשכל אחר, על כן בני אדם משגיגים בדרעותיהם במשא ומתן. וכל אחד ואחד עצתו משנה מחברו, כי זה חושק לסחור במיני תבואה, וזה בנין וזה במיני בגדים וכיוצא שאר השנויים רבים ועל פי רב כל אחד אינו מסגל להצליח כי אם במין סחורה זה דיקא, כי כל מה שהוא נושא ונותן בו, הכל הוא בשביל הפרור שהוא בחינת המתקת הדין כנ"ל, שזה האדם צריך לברר ולהמתיק דין זה כפי שרש שכלו שעל ידי זה נמשך לו עצה לעסק במין סחורה זאת דיקא ואינו יכול להשתכר כי אם בסחורה זאת דיקא ואדם אחר בסחורה אחרת דיקא הכל כפי השכל שיש לו. שיש לו כח להמתיק דין זה דיקא, שהוא בחינת סחורה זאת שעל ידי זה נמשך לו עצה מהשכל לעסק בסחורה זאת דיקא כנ"ל. ועל כן קדם מיתתו הוא צריך להעמיד אפטרופוס על נכסיו בעצמו, כי הוא בעצמו צריך להמשיך עצה בנכסיו כפי שרש שכלו כנ"ל ועכשיו שצריך לילך לעולמו צריך להעמיד בעצמו אפטרופוס שהוא בעל עצה שיהא במקומו ממש, כי מאחר שהוא מעמידו הרי אפטרופוס כמותו ויכול להמשיך עצה על פי שכלו של הנפטר כפי הצורך לנכסים אלו וכפי הברור והמתקת שצריכים להמשיך בנכסים אלו מהשכל הפרטי השייך להם שזהו בחינת העצה טובה שהוא עקר תקון הנכסים כנ"ל, אבל כשאין הנפטר מעמיד בעצמו אפטרופוס אין מי שיעמד בעד היתומים, וכו' ע"ש.

² ויש בחי' כזו בכל מלכות עיין תורה פט שכל מה שחסר לאדם ברוחני ובגשמי החסרון בשכינה ע"ש. וכן בתורה רנט כשאדם מתבודד ומפרש שיחתו וצעריו לפני השם יתברך, ומתודה ומתחרט על גדל הפגמים שעשה, אזי גם השכינה כנגדו מפרשת לפניו שיחתה וצערתה ומנחמת אותו, כי כל פגם ופגם שנשמתו, פגם אצלה גם כן כביכול

¹ תפארת יוהנתן על בראשית פרק ב פסוק ד אלה תולדות השמים והארץ בהבראם ביום עשות ד' אלקים ארץ ושמים. הנה חז"ל אמרו שהקב"ה היה בונה עולמות ומחריבן עד שברא את אלו אמר דין הניין לי ויתתון לא הניין לי. וזה שאמרו שקודם שנברא העולם היה סדר זמנים קודם וזהו היה עולם התהו שבראו במידת הדין לכך נאמר בראשית ברא אלקים ואז היה השמים קודם לארץ. אבל כאשר נשאר בגוף האדם לאחר שנרקב עצם אחד אשר ממנו הוא נעשה לגוף חדש לתחיית המת' כן נשאר רושם מעולם התהו והוא אבן שתיה שממנו הושתת העולם התיקון כדאיתא במדרש בראשית ברא שיתין. וכן בחורבן ביה"מ דומיא דעולם התהו נשתייר קצת לכותל המערבי ובוזה העולם התיקון קדמה הארץ לשמים. לכך נאמר כאן ארץ ושמים כי מאבן שתיה הושתת הכל. לכך אמר הכל היה מעפר ואיתא במדרש דרשב"י אמר דמחשבה היה בלילה וביום אבל המעשה היה ביום והיינו עולם התהו שנקרא חשך ולילה והיה עלה במחשבה לבראו במדת הדין והיה בתשרי אבל עולם התיקון שהוא במעשה היה בסוף היום עם דמדומי חמה כדאיתא במדרש והיינו בניסן:

(אמר המעתיק עפ"י דברי הרב הגאון המחבר זצ"ל יש לי לתרץ קושיא עצומה על התוס' במסכת ר"ה שהקשו אהא דאמרינן בגמרא כמאן מצלינן האידינא בר"ה זה היום תחלת מעשיך כמאן כר"א דאמר בתשרי נברא העולם והקשו התוס' דהא קי"ל כר"י דאמר בניסן נברא העולם. ומתרצים דגם לר"י בתשרי עלה במחשבה לבראותו ולא נברא עד ניסן עכ"ל. וקשה לפי דברי התוס' איך שייך לומר על מחשבה זה היום תחלת מעשיך. ולדעת הרב שאבן שתיה נשאר רושם מעולם התהו שהוא עולם המחשבה וממנו הושתת העולם ניחא. ובאמת תירצתי קושיא זאת באופן אחר אבל מ"מ לדעת הרב נמי ניחא עכ"ל המעתיק) ולכך נאמר תחלה בראשית ברא אלקים במדת הדין. בראשית אותיות בתשרי ואח"כ נאמר אלה תולדות ארץ ושמים דבעולם התיקון ארץ קדמה לשמים. ונאמר ביום עשות ד' אלקים כי עולם התיקון שהוא ברחמים בשם הוי"ה נא' בו עשייה שהיא על צד היותר טוב בתכלית התיקון. וגם נאמר בו ביום עשות להורות שעולם התיקון שדומה לאור של סוף היום שנעשה במעשה היה ביום:

¹ לכאורה היה צ"ל ממנה הרי מדובר מאבן ונ"ל שרמו לזה שהאבן היא נשמת הצדיק האמיתי וכפי שמבאר שהיא השכל שנקרא קודש ועיין לעיל אות ג' שיש נשמה שהיא שכל הכולל כל השכלים של כל המלאכים של כל הגלגלים והיא מנהגת הגלגלים ונראה דהיינו הך

² לעיל בזהר נתבאר שאבן רומז למלכות וכאן אומר רבינו שהיא חכמה עילאה קדש קדשים. ונ"ל הביאור כי אבן השתיה היא שרש הכל שהתחיל במלכות א"ס שעלה במחשבה לברוא אדם שיגלה מלכותו נמצא שהיא שרש המלכות שכלפי כל העולם היא כתר וחכמה עילאה. כי החכמה היא בחי' היש מאין שנקרא כתר לכן ראשית ההתהוות הוא בחי' יש מאין חכמה עילאה. ואבן השתיה היא החכמה עילאה הכלל בכתר. בח' מלכות דא"ס שהוא תרתי דסתרי שמבואר בספרים דהוא כמו האש הנמצא בגפרור. דהיינו מציאות בכח ולא בפועל עדיין.

³ * עיין זוהר אחרי דף סא.

¹ זוהר חלק ג דף ס' - פתח רבי חזקיה "ואמר יי' אלקים נתן לי לשון למודים לדעת לעות את יעף דבר וגו'". זכאין אינן ישראל דקודשא בריך הוא אתרעיהו בהו טלפס כסס נלי טעס מכל שאר עמין וקראן קדש דכתיב קדש ישראל לה' ויהיב ודף סא/אן להו חולק לאתאחדא בשמא קדישא. כ"זא טקלא טס כויה ובמה אחידו ישראל בשמא קדישא בגין דוכו באורייתא. דכל מאן דוכי באורייתא זכי ביה בקב"ה (ניא בקדש). ותנינן קמיה דמר מאי קדש. שלימותא דאקרי חכמה עלאה. ומהאי אתר (נגיד משח רבות קדישא מוחין טקלאים עמן משחת קודש בשבילין ידיעין יסור להכא נקרא עזיל ומשס נמשכין מוחין להכא וכוליס כסס חו"כ וחוי"ג וכל נחי' עושה עזיל לענמה לאתר דאקרי בינה עלאה יסור להמא)

השכל הכולל כל השכלים והיא מנהגת הגלגלים ועיין לקמן אות ז' שהשכל הכולל בחי' אבן השתייה הוא הצדיק. וכולם מקבלים ונכללים בבחי' קדשי קדשים, שהוא בחי' חכמה עילאה שכלול מכולם. ומשם המתקת כל הדינים בפרטיות ובכלליות/א.

כי גם כשממתיקין הדין בפרט, באיזה שכל של איזה צימצום, צריכין גם כן להמשיך כח מהשכל העליון הנ"ל, כדי שיהיה כח לזה השכל הפרטי להמתיק הדין. וכן בכלליות, להמתיק כל הדינים מאיזה צימצום שיהיה, אי אפשר להמתיק כ"א ע"י בחי' השכל העליון, בחי' קדשי קדשים, בחי' אבן שתיה (ב') כנ"ל.

וכשהתורה יש לה שלימות על ידי הספרים כנ"ל, אזי מקבלת מחכמה עילאה, בבחי' לוחות האבן, בחי' אבן שתיה. ואזי משפעת בכל החכמות, ונמתקים כל הדינים. בבחי' (תהלים כ) ישלח עזרך מקודש, שעיקר העזר והישועה שהוא בחי' המתקת הדינים, הוא מקודש, היינו ע"י השכל שנקרא קודש כידוע (יג').

וזה אותיות **שתיה ר"ת הן תוי שדי יענני** (לשון המקרא איוב לא, הן תוי שדי יענני וספר כתב איש ריבי). הן תוי שדי תו פי' סימן ורושם ושדי בחי' צמצום, היינו בחי' הרשימות של כל הצימצומים. נמתקין ע"י שבאים בתוך **שתיה**, בחי' אבן שתיה הנ"ל. וזה יענני, בחי' ההמתקה, בבחי' ישלח עזרך מקודש כנ"ל :

וזה הן תוי שדי יענני וספר כתב איש ריבי, שע"י וספר כתב כנ"ל, היינו ריבוי הספרים שנעשין ע"י המחלוקת כנ"ל, שאז יש להתורה שלימות, ומקבלת משכל הכולל מחכמה עילאה שהיא בחי' אבן שתיה כנ"ל, ע"י הן תוי שדי יענני, בחי' ההמתקה, ע"י בחי' לוחות האבן, שמקבלין מאבן שתיה כנ"ל :

אות ז

כהקדמה למבואר כאן עיין פרפראות לחכמה אות יא שמבאר לשיטתו שתורה זו היא צוואת רבנו הראשונה ומבאר שכאן רמז לנו רבנו מגודל מעלת התיקון הגדול שנעשה על ידי הנסיעה לצדיקים על ראש השנה שעל ידי זה נכללים כל נפשותם בתוך הצדיק הדור שהוא בחינת אבן שתיה, ועל ידי זה נמתקין כל הצימצומים והדינים ועל ידי זה נעשה שמחה בחינת (משלי יג) אור צדיקים ישמח שזה בחינת חדי ר"ש וכו' ומה שאמר רשב"י להחברייא שלו (זוהר ח"ג קכ"ח) אנן בחביבותא תלייא, היינו האהבה וכללות שנכללין יחד, ועל ידי זה עיקר ההמתקה והתיקון וכו' כמבואר בפנים, שזה בחינת מה שנתבאר למעלה שהבטיח להם שגם אחר הסתלקותו כשיהיו נכללים יחד באהבה ואחדות אזי בוודאי יגמור עמדם לטובה מה שהתחיל לעסוק עמדם עד שיהיו כולם כשרים וצדיקים, ואפילו מי שיתחבר עמדם יהיה גם כן איש כשר וצדיק באמת וזה מובן ממילא שגם ענין הנסיעה על ראש השנה לצדיקים היה דעתו ז"ל גם כן על ענין הנסיעה שנוסעין כל אנ"ש בכל שנה לאומין להשתטח על קברו הקדוש, ולהרבות שם בתחנונים בכל ערב ראש השנה, ואחר כך מתפללין כל הקיבוץ הקדוש הזה ביחד בראש השנה (בבית הכנסת הגדול והקדוש שנקרא על שמו ז"ל) בכלליות גדול ובאחדות רב ואהבה רבה ועצומה מאוד כל החברים זה לזה ממש, כולם בלב אחד כאיש אחד ובהתקשרות

ומתמן נפקין מבויעין ונחלין לכל עבר עד דמטו להאי זאת היינו המלטת (ומאתר דא אתער רוחא קדישא). והאי זאת כד מתברכא אקרי קדש ואקרי חכמה וקראן ליה (נ"א והאי זאת כד אתברכא מאתר עלאה דא דאקרי קדש ואקרי חכמה קראן לה) רוח הקדש כלומר רוח מההוא קדש דלעילא. וכד נפקין ומתערין מנה רזי אורייתא כדן אתקרי לשון הקדש.

א' ועיין ליקוטי הלכות ושכירות פועלים הלכה א' כלול בהלכות פקדון ה' אות כח - פי באמת כל שרש השפע נמשך משכל הכולל הנ"ל שהוא בחינת האבן שתיה שמשם הפועין היוצא מבית ד' שהוא בחינת הנהר היוצא מעדן וכו' שהוא בחינת שרש כל ההשפעות שבעולם פי ממונו נמשכין צנורות וכלים לכל אֶחָד וְאֶחָד כפי האדם והמקום והזמן. ועקר הכלי והצנור של כל אֶחָד הוא השכל והחכמה של כל אֶחָד פי עקר השפע נמשך כפי הדעת כמו שמבאר במקום אחר. ועל פן לא מצא הקדוש ברוך הוא פלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום פי פשיש שלום בין ישראל וכל ישראל אוהבין זה את זה וכלם נכללין באֶחָד בהצדיק האמת בשכל הכולל בבחינת אבן השתייה, אזי נפתחין כל צנורות השפע ונמשך רב טוב ושפע גדול לכל אֶחָד כפי הכלי שלו שהוא שכלו. כי שכלו נשלם בשלמות גדול ומאיר באור גדול על ידי שנכלל עם חברו יחד בהשכל הכולל שמשם מקבלים כל השכליות כלם שהם בחינת כלים וצנורות לקבל רב טוב ושפע גדול.

ב' עיין זוהר וחי דף רלא: והנחומא פרשת עקב [פ"י] הוזהר וחי ענין הטעניעני רב כאן בעהרה, לקמן בלות ז' עיין אותו גם בפנים ז' עיין לתנחומא כי לא נזכר שם אבן השתייה אכל נזכר שם שמה רבנו הוא בחי' לוחות האבן הוא בחי' ששים רבוא ע"ש (הערתקו לקמן)

ג' עיין זוהר אחרי דף סא.

ד' בתשכס מחק מ"מ זה כי ציינו לעיל

ה' ביאור מוהר"ת בתקפא

גדול לכל הצדיקי אמת ובפרט לכח וזכות הגדול והנורא של רבינו ז"ל אשר כל רעותין טבין של כלל אנ"ש תקיעין תמן גם כל השנה בעבודה שעובד את השם יתברך כל אחד בביתו, בפרט בזמן קהילה לכל בעת שמתקבצין ומתאספין כולם לשפוך את לבם ברחמים ותחנונים לפני השם יתברך על ציונו הקדוש, ואחר כך מתפללין יחד בראש השנה בהתקשרות גדול בלב ונפש לכל הצדיקים גם להשוכני עפר כמבואר בדבריו ז"ל במאמר אבא שאול סי' נ"ה, בפרט אליו ז"ל והחוש מעיד שענין זה של הקיבוץ שמתקבצין כלל אנ"ש על ר"ה לאומין, זהו עיקר הכלליות וקשר האחדות של כל אנ"ש בקשר אחד, ורק בזה אנו מקיימין רצונו ז"ל להיות מחזיקים את עצמם כלל אנ"ש בקשר אחד באהבה ואחדות כנ"ל, ורק על ידי זה עיקר קיום הארת השאררתו הקדושה לנצח, כאשר הבטיח ז"ל שענינו לא יופסק והאש שלו תוקד עד ימות המשיח כנ"ל, וכנראה בחוש אשר זה יותר מששים שנה אחר הסתלקותו ז"ל, והאש הקדוש של אמונת חכמים בו ז"ל ובחיבוריו הקדושים ובכל הצדיקי אמת בוער בלב אנ"ש עד אין סוף ממש, ומשתדלים לעסוק בעניניו ז"ל בכל פעם בהשתדלות יתירה ביותר להפיץ מעיינותיו חוצה להדפיס חיבוריו ז"ל, ולבנות בניניו הקדושים, ולעסוק בכל עניניו על צד היותר טוב וכבר יש רבים מאנ"ש אשר כמעט שלא הכירו ולא ידעו ולא ראו גם שום אחד מתלמידי הקדושים ז"ל, ואף על פי כן בוער בלבם עסקיו ועניניו של רבינו הקדוש ז"ל כאש יוקדת ממש, ושותים בצמא את כל דבריו ודבריו תלמידי הקדושים ז"ל, והם עליהם ממש כמים קרים על נפש עיפה, ועובדים את ה' באמת בכל לבם ובכל נפשם, והכל בכח קדושת ההתנוצצות הארת הדעת הקדוש שנשאר בעולם מרבינו הקדוש ז"ל על ידי חיבוריו ותלמידי הקדושים; ועיקר יסוד קיום כל הענין זה הנ"ל הכל הוא על ידי הענין הקדוש של ההתקבצות וההתאספות יחד של כלל אנ"ש על ר"ה וגם כפי אשר נתבאר למעלה שרצון רבינו ז"ל היה שגם אחר הסתלקותו ז"ל יהיו כל אנ"ש באגודה אחת וקשר אחד וכאן במאמר זה מבאר שעל ידי האהבה והכלליות שנכללין יחד על ידי זה נמתקין כל הדינים ודבר בעתו מה טוב ומובן ממילא כי מאחר שראש השנה הוא יומא דדינא של כל השנה, אז בוודאי הזמן גרמא לזה ביותר להתאסף כולם ביחד בכללות אחד (שזה בחינת מה שגם בכלל ישראל מתאספין על ימים נוראים מכל הכפרים להתפלל ביחד בבתי כנסיות ובבתי מדרשות), ולהשען בכח וזכות הצדיק הקדוש והנורא שהוא בחינת אבן שתייה, ולהתפלל אל השם יתברך שימתיק כל הצמצומים והדינים מעלינו ומעל כל ישראל ויוציא כאור משפטינו בפרט כפי מה שביארנו למעלה מה שבעתים הללו אמר מה שמבואר בסי' רי"א שמה שנוסעין על ראש השנה לצדיקים הוא כי עיקר המתקת הדינים הוא על ידי קדושת המחשבה בחינת מוחין זכים וטהורים, ולזה זוכין על ידי התקשרות לצדיקים בבחינת (שמות י"ג) ויקח משה את עצמות יוסף עמו (וכבר מבואר למעלה שגם ענין זה נכלל אחר כך בר"ה במאמר זה הקדוש של חדי ר"ש) ובוזה גילה דעתו בפירוש שכוונתו להתאסף יחד גם על קברו ז"ל להתפלל שם כי עצמות יוסף הוא בחינת קבר הצדיק ממש.

וז'הו בחי' מה שנוסעין על ר"ה/ט"ו לצדיקים [י"ח]/[י"ח]. כי ר"ה הוא יומא דדינא [י"ט] של כל השנה כי בר"ה עלה במחשבה לברוא את העולם ועלה במחשבה לברוא אותו בדין לבד/כ"ב לכן בכל שנה

^{טו} ראש השנה דייקא אבל בערב ראש השנה הולכים על קבריהם דייקא והוא עוד עניין ובראש השנה באים אליהם ולא לקבריהם לכן בר"ה העיקר להתפלל בקיבוץ אנ"ש כי שם נמצא רבינו ואעפ"כ גם בזה יש עניין גדול להיות הקיבוץ באומן דייקא אבל לא על קברו דווקא אדרבה מבואר בשי"ק שזה לא לכתחילה להתפלל בבית קברות אמנם יש בזה חילוקי דעות.

^{טז} עין תורה ריא ועין פ"ח את י' שהיא נאמרה סמוך לתורה זו ועין תורה צד תנינא

^{י"ח} ל"ק"ה שכירות פועלים א הכלול בהלכות פקדון ה' אות לח- וזה בחינת שלשה ספרים נפתחין בראש השנה צדיקים נכתבין ונתחמין לאלתר לחיים, רשעים לאלתר למיתה, בינונים תלויים ועומדים עד יום פפור. וכבר תמהו המפרשים על מאמר זה ורבים מפרשים שעקר הפניה על חיים נצחיים. ועל פי דרכנו יתבאר היטב בעזר ה' כי כל אלו שאוכין לאמונת חכמים ונוסעים לצדיקים אמתיים על ראש השנה פלם נקראים בשם צדיקים על שם הצדיק שהם מקרבים אליו כי המהכר לטהור טהור ועל כן הם נחתמין לאלתר לחיים כי הצדיק האמת כוללם מיד בראש השנה בשכל הכולל בבחינת קדשי קדשים כמבאר בהתורה הנ"ל כי הצדיק האמת יש לו פח יותר מן הבהן הגדול שנכנס לפני ולפנים כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה יקרה היא מפנינים שהחכם האמת יקר מכהן גדול שנכנס לפני ולפנים, ועל ידי זה נחתמין לאלתר לחיים כי משם נמתקים כל מיני דינים שבעולם כנ"ל. כי הם זוכין בודאי לחיים אמתיים שעקרם הוא בשוהבה להוציא הנהגות ישראל ומשפטי אמת מכל מה שלומד כי נצול מהעשנים סרוחים המעקמין את המח וכו' מאחר שזכה לאמונת חכמים ומקרב לצדיקים וכנ"ל, כי עקר המיתה נמשכת מחטא אדם הראשון שפגם באמונת חכמים כנ"ל על ידי פגם האכילה שמיאז נמשכו עשנים סרוחים המעקמין את הלב שמשם המיתה בחינת כי ביום אכלך ממנו מות תמות שפרושו אף על פי שלא מת עד כמה מאות שנים אף מאחר שתהי שכל מען הדעת נפגמה האכילה התחילה המיתה מאותו היום שמכרח למות על ידי קלקול האכילה וכנ"ל. רק הצדיקי אמת והנלוים אליהם מתקנים בחייהם פגם זה וזוכין להוציא משפטי הנהגות ישראל מכל מקום שלומדים אשר זה חיייהם בחינת כי הוא חייך, רק שפסוף מכרחים למות בעטיו של נחש או מחמת שלוא כל אחד מתקן בשלמות פגם הגדול הזה. אכל על כל פנים הם חיים חיים אמתיים בעולם הזה ובעולם הבא מאחר שאין פח להעשנים סרוחים לעקם את לבם שזה עקר בחינת המיתה וכנ"ל. ועל כן להפך רשעים גמורים שהם החולקים גמורים על הצדיק האמת שהם עקר הרשעים מאחר שהם הפך הצדיק האמת כי הפך הצדיק הוא רשע ועל כן בודאי נחתמין לאלתר למיתה כי בשחולקין על הצדיק ואין להם אמונת חכמים הם בבחינת מיתה תמיד כי אין להם חיים פלם מאחר שהעשנים סרוחים מעקמין את לבם שמשם המיתה כנ"ל. בינונים הם אלו שאינם מקרבים לצדיקי אמת אבל אינם חולקים גם כן הם תלויין ועומדים עד יום פפור שאז נכנס הבהן הגדול לפני ולפנים להאבן שתייה קדשי קדשים שכל הכולל ואז אם זוכין לשוב נמתק מעליהם הדין על ידי הבהן הגדול מבחינת שכל הכולל וכו' כנ"ל כי עקר ההמתקה והחיים משם מבחינת שכל הכולל כי שם צוה ה' את הברכה חיים. רק המקרבין לצדיק שנקראים צדיקים נכללים שם מיד בראש השנה והבינונים תלויים עד יום פפור שאז נכנס הבהן הגדול לשם כנ"ל:

בר"ה מתעורר בחי' המחשבה תחילה, וכ"א וא' בא עם קדושתו וצמצומו דהיינו רצונותיו והצלחותיו וכישלונותיו להמליך את הש"י אל הצדיק הדור/כא) שממליך אותו ית' בשלימות בדקדוק הדין. שהוא בחי' קדשי קדשים, בחי' אבן שתיה [כב]/כג) כי הצדיק הוא בחי' "כי כל בשמים ובארץ", הוא אבן המלכות בארץ, ומשקה אותה מי"ה, כי ראשו בשמים, בחי' עוה"ב שמאיר בעוה"ז. בבחי' (שמואל א ב)/כד) כי לה' מצוקי ארץ וישת עליהם תבל (כה)/כו). שהם הצדיקים שעליהם נשתת העולם. ועי"ז נמתקים כל הדינים ע"י בחי' אבן שתיה כנ"ל.

וזה בחי' אבני יעקב שנכללו כולם {ב"ר ויצא פ' סח [כז] וע' זוהר נח:} בתוך אבן שתיה (ויחי רלא./כח)/כט) דהיינו שהן נכללו באבן/ל) שאח"כ עשה אותה הקב"ה אבן השתיה/לא). וזהו שי"ב האבנים

^א עיין זוהר ח"ב דף מד:

^ב רבי יהונתן איבשיץ (תפארת יהונתן) עה"ת בראשית ב' ד' (הובא לעיל) מבאר שאבן השתיה נבראה כשעלה במחשבה לברא את העולם שלדעת התוס' בר"ה כז. מה שאמר ר"א שהעולם נברא בר"ה הכוונה שעלה במחשבה וידוע שעלה במחשבה לברא את העולם בדין נמצא שר"ה שהוא בחי' בריאת העולם במחשבה הוא כפי שעלה במחשבה דהיינו בדין לכן צריך המתקה גדולה ודיקא בו נברא אבן השתיה שהיא עיקר ההמתקה כי כולוה במחשבה איברירו בשכל הכולל שהוא אבן השתיה.

^{כא} עיין תורה ריא – מה שהעולם נוסעין על ראש השנה לצדיקים, כי עקר המתקת הדינים אינו אלא על ידי קדשת וטהרת המחשבות, כי שם שרשם. (כמו שכתוב) (כמויבא בזהר): כלא במחשבה אתבררו (א). ואי אפשר לבוא למחין וזים אלא על ידי התקשרות לצדיקים, (כמויבא) (כמו שכתוב) בזהר: ויקח משה את עצמות יוסף, משה הוא בחינת מחין, ויוסף הוא בחינת צדיק, הינו שאין שלמות למחין אלא על ידי התקשרות לצדיקים. וראש השנה הוא מקור הדינים של כל השנה, וצריך לטהר את מחשבתו כדי להמתיקם, ובשביל זה נוסעין לצדיקים כדי לזכות לקדשת המחשבה:

^{כב} עיין לק"ה שכירות פועלים א הכלול בהלכות פקדון ה אות לה

^{כג} עיין מדרש תנחומא עקב פ"י עה"פ שני לוחות אבנים – ריש לקיש אמר בזכותו של משה שנקרא אבן שנה' (דניאל ב) עד די התגורת אבן די לא בדין כראשונים מה הראשונים נתנו בקולי קולות אף השניים כן מה הראשונים בששים רבוא אף השניים כן והרי כתיב ואיש לא יעלה עמך אלא שהעמיד הקב"ה ממשה רבינו ששים רבוא באותה שעה שכן כתיב בדברי הימים (ד"ה א כג) ובני רחביה רבו למעלה ודרשו רבותינו למעלה מששים רבוא.

^{כד} שמואל-א פרק ב (ז) וידך מוריש ומעשיר משפיל אף מרום: (ח) מקים מעפר דל מאשפת ירים אביזן להושיב עם נדיבים וכסא כבוד ונחלם כי לידך מצקי ארץ וישת עליהם תבל:

מצודות דוד – כי לה' – וזה בעבור שיסודות הארץ המה לה, ועל היסודות ההם עשה הוא את העולם, לזה בידו לעשות בעולמו כרצונו:

^{כה} עיין יומא לח: וסנהדרין כו:

^{כו} סנהדרין דף כו: כי השתות יתרון צדיק מה פעל רב יהודה ורב עינא חד אמר אילו חזקיה וסיעתו נהרסים צדיק מה פעל וחד אמר אילו בית המקדש יתרון צדיק מה פעל ועולא אמר אילו מחשבותיו של אותו רשע היינו דכתיב כי השתות יתרון ולמאן דאמר בית המקדש נמי דתנן אבן היתה שם מימות נביאים הראשונים ושתיה היתה נקראת אלא למאן דאמר חזקיה וסיעתו היבא אשכחן צדיקי דאיקרו שתות דכתיב כי לה' מצוקי ארץ וישת עליהם תבל:

יומא דף לח: (אמר) וואמר] רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן ראה הקדוש ברוך הוא שצדיקים מועטין עמד ושתלן בכל דור ודור שנאמר כי לה' מצקי ארץ וישת עליהם תבל (אמר) וואמר] רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן אפילו בשביל צדיק אחד העולם מתקיים שנאמר וצדיק יסוד עולם

רש"י – וישת עליהם תבל – פיורן בכל הדורות, להיות שתות וקיום ויסוד לקיים תבל:

^{כז} פסקא יא

^{כח} זוהר ויחי דף רלא. – פתח רבי יוסי ואמר ועלמא לא אתברי עד דנטל אבנא חדא ואיהו אבנא דאתקרי אבן שתיה ועולם הזה לא נברא עד שהקב"ה לקח אבן אחת והיא האבן השתיה, והיא האלה ממלכות לאילנות הנקראת אבן, ונטל לה קדשא בריה הוא וזרק לה לגו תהומא ואתענין מעילא לתתא ומנייה אשתיל עלמא ולקח אותה הקב"ה וזרק אותה לתוך התהום ונתקעה מלמעלה למטה וממנה הושתת העולם, ר"ל הוירי את האלה ממלכות לעולם הבחייה ששם היא יורדת להשפיע שפע הזכות לעולמות התחתונים, ומה שאמר שנתקעה מלמעלה למטה פי' כי המלכות לא נעקרה ולא ירדה מעולם האלילות אלל נשאר מלאותה למעלה ומשם מאירה למטה, ואיהי נקודה קיימתא דעלמא והיא נקודה האמצעית של ישוב העולם, ובהאי נקודה קיימתא קדש הקדשים ובנקודה זו עומד הקדש הקדשים, ר"ל הבינה הנקראת קדש קדשים מאירה לתוך המלכות, קדא הוא דכתיב ששאל הקב"ה מאיבן הידעת או מי ירה אבן פנתה מי השליך האבן הראשונה שהושמה להיות אבן בפנת יסוד העולם, ר"ל מ"י שהיא הבינה תיקנה את המלכות שהיא סוד אבן הפנה, כמא דאת אמר, אבן פי' אבן חזקה שהושמה להיות פנה יקרה, וכתיב אבן מאסו הבונים היינו המלכות שמאסו האבות שהם חג"ת הבונים אותה, אבל היתה לראש פנה כי אימא תיקנה אותה להיות לראש פנה.

תא חזי האי אבן אתברי מאשא ומרוחא וממיא בא וראה כי זו האבן נבראה מאש ורוח ומים, ר"ל שהמלכות נתקנה מחג"ת שהם שורש של אש ורוח ומים, ואתגליד מפלהו ואתעביד אבנא חדא וקיימתא על תהומי ונקרשה ונתקשתה ונעשה מכולם אבן אחת, דהיינו יסוד העפר שהוא יסוד הרביעי הכלול משלושת היסודות, ועומדת על התהום, ר"ל המלכות שהיא בחי' יסוד העפר עומדת למעלה מעולם הבחייה הנקרא תהום, ולזמנין נבעין מנייה מיא ואתמליין תהומי ולפעמים כשני ישראל מכריים מעניהם אז נובעים ממנה מימי שפע זכביו ומתמלא תהום שהוא עולם הבחייה ומשם נשפע לעולמות יצירה ועשייה, והאי אבנא קיימתא לאת באמצעיתא דעלמא ואבן זו עומדת לאות באמצע העולם, ר"ל המלכות עומדת בזמנא בין עולם האלילות לבין עולם העולמות, והאי איהו אבן דקיים ואשתיל יעקב שתילו וקיימתא דעלמא וזו היא אותה האבן שיעקב העמידה ושתלה להיות יסוד וקיום העולם קדא הוא דכתיב ויקח יעקב אבן וירימה מצבה, וגם על זה נאמר והאבן הזאת אשר שמתי מצבה וגו'.

של יעקב הם בחי' יב שבטים כלל נפשות ישראל **כי הנפשות הם בחי' אבנים** (ל"ב) כי נשמות ישראל הן חלק אלוך ממעל בחי' אב ובן כחודא, **כמו"ש (איכה ד')/ל"ג תשתפכנה אבני קודש** היא קינה שאמר ירמיהו הנביא על יאשיהו המלך שנשפך דמו בבית המקדש וכלל בה גם את שאר בני ישראל שנשפך דמם כמים בחורבן הבית. **וכולם כל ישראל המכונים אבנים באים ונכללים בתוך הצדיק הדור/ל"ד, שהוא בחי' אבן שתיה, ועל ידי זה נמתקים כל הצימצומים כנ"ל** ועי"ז יוצא משפטינו לאור וזוכים בדין (עיין פל"ח אות ט'/ל"ה):

ומקשה וכי האי אבן שוי ליה יעקב וכי אבן זו עס אותה יעקב מצבה, והיא האי אבן אתברי בקדמייתא פד ברא קדשא בריה הוא עלמא והלא אבן זו נבראה עוד בתחילה כשברא הקב"ה את העולם, ומתוך אלא דשוי ליה קיימא דלעילא ותתא אלא יעקב עס ותיקן את קיומה של המלכות, שיהיה לה קיום למעלה ביחודה עס ז"ל, וגם המשיך הארחה למטה שתשרה בעולם הזה, ועל דא אשר שמתי מצבה בתיב ועל כן אשר שמתי כחוד, ומפני מאי אשר שמתי מה פירוש, ואמר דבתיב יהיה בית אלהים והיינו דשוי מודיא דלעילא הבא ע"י מעשיו הטובים עס והמשיך מדור השכינה של מעלה שתשרה כלן למטה בעולם התחתון, אי נמי, שהמשיך הארחה הבניה הנקראת אלהים אל המלכות שהיא תהיה לה לבית.

תא חזי, האי אבן אית עלה שבועה עינים כל ואלה כי אבן זו שהיא המלכות יש עליה שבועה עינים, שהם ה"ס דז"א המספיעות בה, **במה דאת אמר, על אבן אחת שבועה עינים** על המלכות מאירות ה"ס דז"א, וסוף על מה אתקריאת שתייה מהו הטעם שנקראת שתייה, שמורה על חו"ב שהם סוד י"ה, היה לריך לקרחה בשם המורה על ז"ס שעליה, ומתוך חד דמנה אשתיל עלמא טעם אחד שנקראת שתייה לפי שממנה הושגת ונחיסד העולם, לפי"ז מלת שתייה היא מלשון יסוד, (כמו"ש בתהלים יא ג, כי השתות יהרסון, שפירושו היסודות יחרבו), **וחד שתייה, שת י"ה, דשוי קדשא בריה הוא לה לאתברכא מנה עלמא** וטעם ב' כי שתייה היא נוטריקון ש"ת י"ה והיינו הקב"ה שהכונה כלן על א"א שהם ב' אותיות י"ה, הם שמו ומיקונו את המלכות שתצדק ממנה העולם, ולפי"ז מלת שתייה פירושה שהעולם שותה מימי השפע ממנה, בגין דעלמא מנה מתברכא לפי שהעולם מתצדק רק דרך המלכות. (רמ"ק ור"א ג ומק"מ)

ט עיין מדרש תהלים מזמור צא ... חזר יעקב ללקט את האבנים ומצאן אחת, לקח יעקב את האבן ושם אותה מצבה בתוך המקום, וירד לו שמן מן השמים ויצק עליה, שנאמר, ויצק שמן על ראשה. מה עשה הקב"ה, נטל רגל ימינו וטבע אותה עד עומק תהומות, ועשה אותה סניף לארץ כאדם שהוא נותן סניף לכיפה. לפיכך נקראת אבן שתיה, ששם טבור הארץ ומשם נפתחה כל הארץ ועליה היכל ה', שנאמר (שם, כב) והאבן הזאת אשר שמתי מצבה יהיה בית אלהים.

ל וזה בחי' משם רועה אבן ישראל ובהתרגום שם – אב"ן אב ובן כחודא עיין סוף תורה ז' ובתורה כב אות י'

ועיין לקוטי הלכות תשעה באב ותעניות הלכה ד אות יז – כי באמת עקר שלמות ישראל הוא שיהיו נכללין יחד בתכלית האחדות בבחינת שנים עשר אבני יעקב שנכללו באבן אחד, (כמבאר בסוף התורה הנ"ל), שהם בחינת כלליות נפשות ישראל שנקראים אבני קדש שבולטים ב"ב אבנים, בחינת י"ב שבטים שבכלם צריכין להכלל באבן אחת שהוא בחינת צדיק הדור האמתי, שעל ידי זה נכללין בשכל הכולל העליון, שעל ידי זה נכללין בתכלית האחדות, שזה עקר שלמות קדשת ישראל שבכלם חשובים כאחד, כמו שפרש רש"י על פסוק, כל הנפש הבאה לבית יעקב. עשו שש נפשות היה לו וקראם נפשות לשון רבים. ובני ישראל היו שבעים וקראם נפש בלשון יחיד, ועל כן באמת אסור למנות את ישראל, כי על ידי המנין מעוררין בחינת רבוי ששם עקר אחיזת הדינים שגאוחים במקום הרבוי דיקא, בבחינת בקשו חשבנת רבים בידוע.

לא כך מבואר במדרש וצ"ע איך ממנה הושתת העולם אם רק למעלה מאלפים שנה אחרי בריאת העולם היא נעשית לאבן השתייה. ואולי כנ"ל שאבן השתייה היא ענין רוחני בחי' נשמה שהיא שכל הכולל והיא נשמת הצדיק מיחידי הדורות ולכל דבר רוחני יש דוגמתו בעוה"ז והדוגמא לאבן השתייה נעשה רק בימי יעקב שתיקן חטא אדה"ר בזמן שנתבשר שיזכה ליב שבטי ישראל. שיהיו לעם אחד. ועיין לעיל הזוהר ויחי דף רלא מקשה ומתוך לפי דרכו. שיעקב ע"י מעשיו הטובים הכין מקום לשכינה בעוה"ז והמשיך לה הארה מבינה עילאה.

לב עיין חיי מוהר"ן אות רה בענין הקיבוץ נפשות לתפילה שנעשה מזה רבוי בתים עפ"י ספר היצירה שתי אבנים בנות ד' בתים וכו' וכמבואר בתורה ח' תנינא עוד גם עיין לק"ה סוכה ז' א' שישאל והתורה חד וס' רבוא אותיות כנגד ס' רבוא נשמות ישראל והיינו כנ"ל שאבנים בחי' אותיות כמבואר בספר היצירה הנ"ל. והמתקתן ע"י התורה בחי' לוחות האבן, וזה שאנו מבקשים כתבינו לחיים ברה"ק כי אז מתחזקים באמונת חכמים, וע"י מתרבים הספרים, ונשרשים ישראל יותר בשרשם שבתורה, ועי"ז היא מאירה בנשמותיהם, וזוכים יותר לחדש בתורה, דהיינו עוד יותר ריבוי ספרים. עי"ש.

לז איכה פרק ד (א) איכה יועם יעב ישנא הקתם הטוב תשתפכנה אבני קדש בראש כל חיצות: (ב) בגי ציין היקרים המסלקים בפז איכה נחשבו לנבלי חרש מעשה ידי יוצר:

רש"י – איכה יועם זהב – קינה זו נאמרה על יאשיהו כמו שנאמר בדברי הימים (ב יט) הלא היא כתובה על ספר הקינות ועמה חיבר בתוך הקינה את שאר בני ציון. יועם – יכהה כמו דאת מתרגם (ויקרא יג) כהה עמיא. זהב – מראית פנים המצהיב כזהב. ישנא – ישנתה ממראיתו. הכתם – קביצת כלי גוי הזהב שהם לעדי קרוי כתם. אבני קדש – בני המאירים כאבנים טובות ומ"א כל רביעית דם שיצא מיאשיהו בכל חץ וחץ שנעצו בו היה ירמיהו קוברו במקומה ועליה הוא קורא תשפכנה אבני קדש:

לח עיין ליקוטי הלכות תשעה באב ותעניות הלכה ד סוף אות יח – ועל כן אין מעברין אלא אדר שהוא סוף החדשים חדש הי"ב שאז צריכין להכלל לבנה וחמה יחד, דהיינו ש"ב חדשי הלבנה, שהם בחינת י"ב שבטים, י"ב אבני יעקב, שהם כלליות נפשות ישראל יהיו כלם כלולים יחד בתוך אבן אחד, שהוא בחינת יעקב, שהוא שרש כל הי"ב שבטים, שהוא בחינת חמה, בחינת שכל הכולל העליון. וכל זה זוכין על ידי אמונת חכמים, על ידי שמאמינים בהצדיק האמת שהוא בחינת יוסף הצדיק שעקר סוד העבור על ידו. ועל כן נחלקה שבטו לשנים שעל ידי זה הם י"ג שבטים לפעמים, והו בחינת עבור השנה שאז השנה י"ג חדשים:

לה פל"ח אות ט – שם אות ז', וכל אחד בא עם קדושתו וצמצומיו וכו', קדושתו הוא בחינת השכל שנקרא קדש, ובא כל אחד עם בחינת שכלו וצמצומיו אל הצדיק הדור שהוא בחינת קדשי קדשים בחינת אבן שתיה וכו', ועל ידי זה נמתקין כל הדינים והצמצומים וזוכין על ידי זה להוציא משפטינו לאור כפשוטו, היינו לזכות במשפט ביום הדין של ראש השנה שזה גם כן בכלל מה שכתוב בהתחלת המאמר

ועיין פל"ח אות טו – ובזה מבואר מאוד מה שאמרו רז"ל (סוטה די"ג), בענין השני ארונות שהיו מהלכין במדבר, ארונו של יוסף והארון ששם לוחות האבן, וכו' קיים זה מה שכתוב בזה, ולפי הנ"ל הם ענין אחד ממש. ועיין בתנחומא פרשת וארא, וכן במדרש רבה שלא היה יכול שלמה להכניס את הארון לבית קודש קדשים עד שהביא ארונו של דוד, והכל מבואר על פי הנ"ל; כי הצדיק האמת הוא בחינת קדשי קדשים אבן שתייה, ששם היה עומד הארון עם הלוחות, שזה בחינת לוחות האבן כמבואר בפנים, (ולבאר הענין בדקות ורוחניות יותר קצת הוא, כי ידוע כי מקום גניזת הצדיק הוא קדוש בקדושת ארץ ישראל, וכמובא בדבריו ז"ל בלק"ת סי' ק"ט וזה ידוע כי גם בקדושת ארץ ישראל עצמה יש כמה בחינות שזה בחינת מה שאמרו רז"ל (כלים א ו) עשר קדושות קדשה ארץ ישראל וכו' ועיקר קדושתה נמשך מקדשי קדשים ששם האבן שתייה, ושם היה עומד הארון עם הלוחות, ושם מאיר בחינת אור החכמה עילאה, ומשם נמשך קדושה לכלל ארץ ישראל אשר בשביל זה אמרו רז"ל כי (בבא בתרא קנ"ח:) אוירא דארץ ישראל מחכים וכן ידוע כי גם בין הצדיקים יש כמה וכמה בחינות ועל כן אפשר לומר שמקום גניזתו של הצדיק האמת מופלג במעלה מופלגת מאוד מאוד הוא בחינת קדושת האבן שתייה ממש ובזה תבין קצת מה שמספרין אנ"ש מענין הסתלקותו הקדוש של רבינו ז"ל ביום ד' של סוכות שחל אז ביום ג' (כי יום ראשון של סוכות חל אז ביום שבת קודש) ושמעו מרבינו ז"ל איך שישב על מטתו בחלישות גדול מאוד ואחז הלולב עם האתרוג בידו, ואמר בקול נעים קול דממה דקה קדוש ונורא מאוד את תפלת ההושענא של אבן שתייה, עמוד והתבונן והתפלא עד היכן הדברים מגיעים, ואי אפשר להאריך בענינים גבוהים ורמים ונשגבים נסתרים כאלו כמובן) וכבר מבואר בספר חיי מוהר"ן איך בערב ר"ה האחרון באומין סמוך להסתלקותו ז"ל סיפר הרבה בענין גודל החיוב ליסע אליו ז"ל על ראש השנה, ואמר שאין דבר גדול מזה, והזהיר הרבה בזה; ואחר כך כשנסתלק בסמוך תיכף בחג הסוכות שאחר ראש השנה הזה, אז ידעו והבינו כולם למפרע שכל ענין הסיפור והאזהרות הנ"ל, היו גם על אחר הסתלקותו ז"ל, להתאסף גם אז יחד כל הקיבוץ של אנ"ש על ראש השנה, ושעל ידי זה נעשין תיקונים נפלאים מאוד מה שאין לשער כלל, ולא ביאר הענין בפירוט מטעמים הכמוסים אליו, בשגם כי ידוע כי כך היה דרכו בקודש גם בשאר ענינים רבים מעניניו הקדושים ז"ל וכמבואר במקום אחר.

אות ח/ל"ו

ועי"ז שנכללים יחד כל הנפשות בתוך הצדיק ועי"ז נמתקים כל הדינים כנ"ל, עי"ז נעשה שמחה/ל"ו, בבחי' (משלי יג) אור צדיקים ישמח שכל ישראל צדיקים כי ע"י ההתכללות בצדיק מאיר בכל אחד נקודת הצדיק כמבואר בלק"ה/ל"ו. כי הנפש הוא בחי' נר בבחי' (משלי כ) נר ה' נשמת אדם. וכשנכללין יחד נעשה מהם אור, ועי"ז נעשה שמחה/ל"ט, בחי' אור צדיקים ישמח :

שעל ידי אמונת חכמים יכולין להוציא משפטינו לאור וכו' רוצה לומר כי על ידי זה נמתקין כל הדינים והצמצומים כמבואר באות ו', ואז יוצא לאור משפט ישראל וזכין בדין:

^{ל"ו} צ"ע מדוע מוהר"ן חילק עניין זה לאות נפרדת דלכאורה עניין זה שייך לעיל לנטיעה לצדיק והתכללות בו. ונראה שכוונתו לומר שעניין המבואר כאן הוא עיקר שאליו מתייחס מאמר הוזהר חדי ר"ש כי הוא עיקר תמצית תורה זו כשזוכים לבוא ולהכלל בצדיק אמיתי, וזהו חדי ר"ש שרמו להם שכשיש להם רבי כמו ר"ש שהוא אבן השתייה שכל הכולל אזי זה עיקר השמחה וזה עיקר התיקון לר"ע ותלמידיו, כי אנו בחיבורתא תליא מלתא. כפי שיתבאר לקמן במקומו.

^{ל"ז} העצבות בחי' דינים וצמצומים בחי' כיוון הלב והשמחה בחי' רוחב לב ואהבה וחסד בחי' טפח עצב וטפח שוחק בגמ' סוכה ז.

^{ל"ח} ליקוטי הלכות ברכת הודאה הלכה ו אות מב) וְזֶה (מה שאמר יוסף ללואו) וְעַתָּה אֶל תַּעֲבֹבוּ. שְׂמֵאֲחֵר שְׂזוּכִים לְהִתְקַבֵּץ יַחַד אֶל הַצְּדִיק הָאֵמֶת בְּחֵינֵת יוֹסֵף, בְּוִדְאֵי אֵין לְהִתְעַבֵּב עוֹד רַק צְרִיכִין לְשִׂמְחָה הַרְבֵּה בְּבְחִינַת בְּרָבוֹת צְדִיקִים יִשְׂמַח הָעָם. כִּי כָּל מִי שֶׁבָּא אֶל הַצְּדִיק בְּתוֹךְ כָּל הַקְּבוּץ הוּא בְּכָלֵל צְדִיק, כִּי עִמָּךְ פְּלִים צְדִיקִים שְׂאֲצֵלָם מְקוֹר הַשְּׂמֵחָה בְּחֵינֵת שְׂמֵחוֹ צְדִיקִים בְּה', רְנָנוּ צְדִיקִים בְּה', רַק מִחֲמַת מְרִירוֹת הַגְּלוּת בְּכָלֵל וּבְפִרְט נְעִלָם בְּחֵינֵת צְדִיק שֵׁישׁ אֲצֵל כָּל אֶחָד. אֲבָל תִּכְף בְּשִׂמְחָתְכֶם אֶל הַצְּדִיק שֶׁהוּא אִישׁ אֲשֶׁר רוּחַ בּוֹ, מְאִיר בְּחֵינֵת נְקֻדַת צְדִיק שֵׁישׁ אֲצֵל כָּל אֶחָד. וְעַל יְדֵי זֶה נִתְרַבֶּה הַשְּׂמֵחָה בְּבְחֵינַת אֹר צְדִיקִים יִשְׂמַח (וּכְמוֹ שֶׁמְבָאָר בְּהַתוֹרָה חֲדֵי רַבִּי שְׂמַעוֹן בְּסִימָן סא עַל פְּסוּק זֶה) וְעַל כֵּן אִזּוֹ וְתִחֵי רוּחַ יַעֲקֹב אֲבִיהֶם, בְּחֵינֵת חֵינֵת וְשְׂמֵחָה וּכְמוֹ שֶׁכְּתוּב שֶׁם רַב עוֹד יוֹסֵף בְּנֵי חַי, וּפְרָשׁ רִש"י רַב לִי עוֹד שְׂמֵחָה וְחֲדוּהָ וְכוּ', כִּי עֵקֶר הַשְּׂמֵחָה שֶׁהִיא הָאֵמֶת וְהָאֲמוּנָה הַקְּדוּשָׁה שֶׁזֶה כָּל הַחֵינֵת וְהַשְּׂמֵחָה וְכוּ' כִּי עֵקֶר הָאֵל הוּא עַל יְדֵי הַבְּנִים שְׂמוּלִידִים שֶׁעַל יְדֵי זֶה נִתְרַבֵּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּחֵינֵת בֵּן חָכֵם יִשְׂמַח אֵב וְכוּ', וּכְמוֹ שֶׁמְבָרְכִים יִשְׂמַח הָאֵב בְּיוֹצְאֵי חֲלָצֵיו וְכוּ', וְנֶאֱמַר יִשְׂמַח אֲבִיךָ וְאִמֶּךָ, כִּי הָאֲמוּנָה הַקְּדוּשָׁה צְרִיכִין לְגַלוּת מְדוּר לְדוֹר שֶׁזֶהוּ עֵקֶר הַשְּׂמֵחָה. וְזֶהוּ עֲבָדוֹ אֵת ה' בְּשְׂמֵחָה וְכוּ' דְעוּ כִּי ה' הוּא הָאֱלֹקִים שֶׁזֶה עֵקֶר הַשְּׂמֵחָה וְכוּ' וְסִיָּם וְעַד דֵּר וְדָר אֲמוּנָתוֹ,

^{ל"ט} עיין נדה לד. שחכמים ביטלו גזרת טומאת עם הארץ ברגלים כדי שלא לפגם בשמחת הרגל כי עיקר העליה לרגל היא לשמחה ורעות וכדי שלא לגרום פירוד בטלו גזרתם. (מתיבתא בשם מהר"ן חיות) אנציקלופדיה תלמודית כרך יב, חבר (טור תקטן) – ו. חברות ברגלים – ברגלים, בשעה שכל ישראל מתאספים בירושלים, כל ישראל הם חברים, וטומאת עם הארץ ברגל כטהורה היא חשובה²¹⁶, שנאמר: ויאסף כל איש ישראל אל העיר כאיש אחד חברים²¹⁷, הכתוב עשאם כולם חברים²¹⁸, שכל זמן שישראל נאספים למקום אחד נקראים חברים, ורגל היא שעת אספה²¹⁹. וכן אמרו: ירושלים הבנויה כעיר שחברה לה יחדו²²⁰, עיר שהיא עושה כל ישראל לחברים בשעה ששם עלו שבטים²²¹. ולפיכך בליהם כולם ואוכליהם ומשקיהם (טור תקדן) טהורים ברגל, מפני שהכל מטהרים עצמם ועולים לרגל, ולכן הם נאמנים כל ימות הרגל בין על הקודש ובין על התרומה, ומשעבר הרגל, חוזרים לטומאתם²²². ע"כ. וכן איתא ברמב"ם הלכות מטמאי משכב ומושב פרק יא (ט) טומאת ע"ה ברגל כטהורה היא חשובה שכל ישראל חברים הן.

וכיון שזמן ההתקבצות אצל הצדיק מסוגל מאד לשמחה מכח ההתכללות הנפשות זה בזה ובצדיק צריך להזהר שלא לפגום בשמחה ולא לפגום בהתכללות כמבואר בלק"ה פקדון וארבעה שומרים הלכה ה' אות א' – על כן צריך אלו הנפשות לזהר מאד מאד שיהיה אהבה ושלום גדול ביניהם כדי שיוכלו להכליל יחד וכו' ועל ידי זה נמשך שמחה וכו' /^מ

ועיין פל"ח אות י' שכשרבינו גילה סוד י' מזמורים וציווה לאמרם על קברו, רמז להם שיפטר, ושאלו אותו על מי עוזב אותם? אמר להם שהעיקר הוא שיחזקו עצמם כל אנ"ש באחדות גדול, באהבה רבה, ואז בוודאי אין להם לדאוג כלל, כי בוודאי יהיו כשרים וצדיקים כמו שהוא רוצה, ואפילו מי שיהיה נלווה להם ויתחבר עמם, אף על פי שלא היה מכיר אותו כלל בחיים חיותו, גם כן יהיה איש כשר וצדיק, כי בעזרת ה' גמרתו ואגמור "איך האב אויס גיפירט אין וועל אויס פירען" גם כבר מבואר, שאמר שהאש שלו תוקד עד ביאת משיח (מיינ פייעריל וועט טליאן ביז משיח וועט קומען) גם מה שאמר שכמה וכמה צדיקים גדולים מאוד התחילו לעשות ולתקן וכו' ואחר שנסתלקו נפסק הענין, והוא ז"ל רוצה לעשות ולתקן באופן כזה שלא יופסק הענין לעולם, ואלו התלמידים יעשו עוד תלמידים אחרים וכו' וכן עוד להלן יותר וכו'

עתה יבאר רבנו כיצד רמוזה תורה זו במאמר האידרא רבה שבו פתח רבנו תורה זו

חדי ר"ש הכוונה לרשב"י וחבריו שכיון שהיה להם רבי כזה שהוא בחי"א בן השתיה ונתכללו בו ע"י החביבות שהיתה ביניהם וכו' להמתקת כל הדינים ועי"ז לעצה נכונה וחידושי תורה אמיתיים שבה עשו כלים מתוקנים לתורת ר"ע ותמן דהיינו בזמנם של תלמידי ר"ע היה ראוי פחד כי לא היה אפשרות לעשות כלים לאור העצום של תורת ר"ע, אבל אנן רשב"י וחבריו מכח שכבר הרשימו שנשאר ממה שכבר גילו כד תלמידי ר"ע עי"ז אנו ע"י שנתחזק בחביבות בינינו נזכה להמתיק כל הדינים ולחדש חידושים בעולם שיהיו כלים לתורה ודעת נפלא ר"ע (לק"ה מנחה ז' נו).

יש כאן קושי בלשון רבינו מה שנקט ר"ע וחבריו אע"פ שכוונתו לתלמידיו ועוד שנקט ר"ש וחבריו ובוזה צ"ע האם כוונתו לה' תלמידי ר"ע האחרונים דהיינו ר"ש וד' חבריו או לעשרת לתלמידי רשב"י שהיו עימו באידרא. עוד יש כאן חידוש במה שאומר רבנו שחבוק אמר את הפסוק שמעתי שמעך יראתי על ר"ע וחבריו כי בכל הספרים מבואר שאמר זאת על עשרה הרוגי מלכות שהם חברי ר"ע אבל לפי רבנו שהכוונה לתלמידי ר"ע זה חידוש שלא נמצא בשום מקום.

וזוה כל מה שלמדנו עד כאן רמוז במאמר הזוהר פרשת נשא קכח. /^{מא} שבו פתח רבנו את התורה הזו חדי ר' שמעון ואמר [מב] ה' שמעתי שמעך יראתי, תמן יאות הוי למידחל. /^{מג}

^מ עוד עיין לק"ה שם ד' אותיות ראשונות – מבאר החילוק בין הד' שומרים ומבאר שכפי האהבה שמגלה השומר כן הוא פטור מאחריות כי מצדו מסתמא אין שום היזק כי ע"י אהבת ישראל נכלל בצדיק בשכל הכולל שממנו כל השמירות מכל מיני היזק **עוד שם אות יד** – וזה יהי ממון חבירך חביב עליך כשלך והתקן עצמך ללמוד תורה שאינה ירושה לך וכל מעשיך יהיו לשם שמים, יהי ממון חבירך חביב עליך כשלך זה בחי' אהבה וכלליות הנפשות כנ"ל שיאהב כ"א את חבירו כנפשו לקיים בשלימות מצות ואהבת לרעך כמוך שהוא כלל גדול בתורה כנ"ל. ועיקר האזהרה על אהבת החברים הוא ביותר בענין הממון כי שם עיקר הקנאה והשנאה בידוע לכל וע"כ מ"ע ואהבת לרעך כמוך נסמך אחרי האזהרות שהזכיר בכמה לאוין לבלי ליגע בממון חבירו רק אדרבא לזהר לסייע ולחיותו כ"ש שם בפרשת קדושים לא תגנובו ולא תכחושו וכו' לא תעשו ולא תגזלו וכו' לא תקום ולא תטור וכו' היינו לגמול חסד עם חבירו ולעבור על מדותיו נגדו שאע"פ שחבירו לא השאיל לו יעבור על מדותיו וישאיל לו בלי הטחת דברים שלא יאמר לו איני כמותך וכו'. ואח"כ מסיים על כל זה ואהבת לרעך כמוך כי עיקר קיום האהבה בין ישראל הוא כשאין מקפידין ואין מקנאין זה על זה בממונם. וזהו בחי' קשר וחבור המשנה הנ"ל יהי ממון חבירך חביב עליך כשלך. זה בחי' אהבה וכלליות הנפשות כנ"ל שעי"ז הם נכללין בחכמה עילאה שהוא שכל הכולל שזה עיקר שלימות התורה כנ"ל. וזה והתקן עצמך ללמוד תורה שאינה ירושה לך וקשה לכאורה הלא מבואר בפסוק שהתורה ירושה לנו כ"ש תורה צוה לנו משה מורשה וכו'. אך ע"פ הנ"ל מתורץ היטב כי עיקר שלימות התורה הוא כשהתורה נכללת בשרשה בבחי' שכל הכולל ק"ק בבחי' לוחות האבן כנ"ל וזה תלוי באהבה בין ישראל כנ"ל.

^{מא} **זוהר הקדוש פ' נשא דף קכח.** אדרא רבה (עם ביאור המתוק מדבש) – לכו **תני רבי שמעון** שמה רבי שמעון **ואמר** אל החבירי גס אתם תשמחו עמי ואין לכם מה לפחד ולירא כל כך, כי מה שכתוב **יהו"ה שמעתי שמעך יראתי** פסוק זה נאמר כשראה חכמת הנביא במלאות הגבורה את עשרה הרוגי מלכות, ששמחתיהם היו מבחינת הגבורות, לכן אמר יראתי, וזה שאמר **התם יאות הנה למקוה דחיל** שם היה ראוי להיות ירא וחור, אבל **אנן בתביבותא תליא מלתא** אנתנו בלאהבה תלוי הדבר, כי נשמחתיהם הם מהחסדים שהם בחינת אהבה, **דקתיב ואתה את יהו"ה אלהיך** ואנו אורבים את הקב"ה, **וקתיב מאהבת יהו"ה אהבכם, וקתיב אהבתי אהבכם** הכי שגם הקב"ה אוהב אותנו, ואם כן לא תיראו משום עונש ח"ו.

וקודם שנתחיל רבי שמעון בגלוי הסודות הזהיר את החבירי מלגלות את הסודות לשאנים לאוים, לכן **רבי שמעון פתח ואמר** כתיב **הולך רכיל מגלה סוד** פי' הגמלה סוד חבירו הרי הוא הולך רכיל, **ונאמן רוח מכסה דבר** ומי שהוא נאמן רוח מכסה הסוד ומעליו, ושאל מה שכתוב **הולך רכיל, האי קרא קשאי** פסוק זה קשה להבין, כי **איש רכיל מבצי ליה למימר** איש רכיל היה לרוב לומר, כי אפילו שאינו הולך רק מגלה הסוד במקומו, גם כן נקרא רכיל, (ה"ג הרמ"ק) **מאי הולך** למה כתיב הולך.

ומצינו **אלא מאן דלא אתיישב ברוחיה** אלא מי שאינו מיושב ברוחו, ונפשו עדיין מעורבת צרעה, לכן הרעה שבו מכריחו להוציא ולגלות הסוד ששמע, **ולא הני מהיקמא** ואינו נאמן רוח, ואז **ההיא מלה דשמע אולי בגויה פתינא במיא עד דרמי ליה לבר** אורו הדבר ששמע משוטט במעיו ואז ואלה כלמיון הקוץ הפך על פני המים שאינו נח עד ששכל לחוז מהנהר, כך זה הרכיל לא יוכל לשקוט עד שיספר הדבר ששמע לזני אדם, ולזה אמר הולך רכיל, שהולך דבר הרכילות נקרו ואינו יכול להחזיקו ולשמרו עד שיגלהו לאחרים, **מאי טעמא** מהו טעם הדבר, **משום דלית רוחיה רוחא דקיימא** לפי שאין רוחו רוח חזק של קיום, כלומר שאינו מיושב כראוי, **אבל מאן דרוחיה רוחא דקיימא** אבל מי שרוחו הוא רוח חזק של קיום, וואו מיושב כראוי, **ביה פתיב בו נאמן רוח מכסה דבר** ולאומר **ונאמן רוח** פירושו **קיימא דרוחא** קיום הרוח, דהיינו מי שיש לו רוח חזק הוא יכול להחזיק ולכסות הסוד ומלגלותו, כי **ברוחא תליא מלתא** ברוח קדוש תלוי הדבר שיוכל להעלים מה ששמע.

כי חבוק אמר נבואה זו על ר' עקיבא^מ וחביריו^מ הכוונה לתלמידיו [מ^ו]/[מ^י] שמתו ע"י שלא היה בהם אהבה^מ, כשרז"ל (יבמות סב ע"ב)/מ"ט כי הם היו בחי' גבורות וצימצומים

וְכַתִּיב אֶל תַּחַן אֶת פִּיךָ שֶׁלֹּא תִתֵּן פֶּתַח לִפְיךָ לְגִלוֹת סוּדוֹת שֶׁל אַחֵרִים, לְחַטֵּיא אֶת בְּשָׁרְךָ כִּי עַל יְדֵי זֶה תִּחְטָא וְתִאָּשֵׁם אֶת עַמְּךָ, וְלִית עֲלֶיךָ מִתְקַיֵּמָא אֲלֵא פְּרָא וְאִין הַעוֹלָם מִתְקַיֵּים אֲלֵא עַל יְדֵי שֶׁהֲלַח מַעֲלִים וְשׂוֹמֵר מַלְגוֹת סוּד עִסְקוּי עַל חֲכָרוֹ, וְכִי אֵי בְּמֵלֵי עֲלֶיךָ אֲצַטְרִיךְ רָאָא וְכִי אִם חֲדָכֵי הַעוֹלָם לְרִיכִים לְשׂוֹמֵר עַל סוּד, בְּמֵלִין רָזִין דְּרָזִינָא דְעֵתִיק יוֹמִין חֲדָכֵי סוּדֵי הַסּוּדוֹת וְעוֹמֵק הַחֲדָכִים שֶׁל עֵתִיק יוֹמִין, דְּלֵא אֲתַמְקֶרֶן אֲפִילוּ לְמַלְאָכִין עֲלֵאִין שְׂאִינִים נִמְסָרִים אֲפִילוּ לְמַלְאָכִים הַעֲלִוּנִים, כְּמוֹ שְׂכַתוֹב (לְקַמֵּן דָּף קַלְהָ ע"א) שֶׁהַמַּלְאָכִים שְׂמָחִים עַל שֶׁשְׂמַעוּ כְּאִן בְּחֲדָרָא מַה שֶׁלֹּא יָדָעוּ עֲלֵיהֶן, עַל אַחַת כְּפָה וְכַפָּה שְׂכָרִיכִים לְשׂוֹמֵר אֶת אֱלוֹ הַסּוּדוֹת.

^מ חבוק ג' ב'

^מ **התם ראוי היה לירא** – כי היו מצד הגבורות ועיין לק"ה מנחה ז' אות נד נה נו מבואר שם שב"ד תלמידי ר"ע היו צריכים לגלות את התורה של ר"ע בעולם ע"י שיחדשו בתורתו ויעשו לה כלים ובגלל התגברות הדינים פגמו בזה שלא היתה אהבה ביניהם ועל כן מתו. עוד עיי"ש בהמשך שמבאר שמייתם היתה בחי' סוד מיתת המלכים בחי' שבירת כלים ורשב"י וחבריו כל הצלחתם לתקן די המבכח תלמידי ר"ע שכבר האירו בעולם את תורת ר"ע ואע"פ שמתו אבל נשאר רושם שעל ידו הצליחו רשב"י וחבריו לעשות כלים לתורת ר"ע. משמע שכמו שקודם לעולם התיקון קדם עולם הנקודים והשביירה כך בהכרח היה שהתגלות ורת ר"ע בפעם הראשונה היא בבחי' עולם הנקודים שהיה אור גדול והכלים לא החזיקוהו ונשברו ורק בפעם השניה בעולם הנקודים נתחזקו כבר הכלים מחמת שכבר די הפעם האור הזה בעולם.

ועיין לעיל בעניין אבן השתיה עפ"י תפארת יהונתן (איבשיץ) שהיא בחי' עצם הלזו שנשאר מעולם התוהו הכי נמי בעניין רשב"י וחבריו הצלחת רשב"י לחדש חדושים נפלאים של על ידם לא תשכח תורה מיישראל כמבואר במאמר לכו חזו זה מבכח תלמידי ר"ע שהיו בחי' דינים ותוהו ביחס לרשב"י וחבריו בעניין תורת ר"ע ונמצא שלתלמידי ר"ע הם בחי' אבן השתייה של תורת ר"ע שמכוחה היו כל חדושי התורה נפלאים של רשב"י. דהיינו שתלמידי ר"ע היו בחי' זרע שנזרע בעולם שבהכרח שירקב ודייקא עיי"ז מכוחו הרוחני שנשאר צומחת מציאות חדשה של חדושי רשב"י.

^מ **צ"ע משמע שרבי עקיבא לא היה בחי' אבן השתיה** שבכוחה להמתיק כל הדינים ואע"פ שזכה למדרגות נוראות עד שמשוה רבינו, שבעצמו מסתמא כן היה בחי' אבן השתיה (וצ"ע בזה מהכתוב ותחסרהו מעט מאלקים) סבר שראוי הוא יותר שתינתן תורה על ידו (כמבואר במנחות כט עיין לק"ה מנחה ז' נד שר"ע היה במדרגת משה רבנו). ואולי כיון שהיה בן גרים ועם הארץ הוא תמיד בגדר של תוספת שמוזה היה כוחו לחדש בתורה יותר מכולם ולגלות תלי תלים של הלכות בכל קוץ וקוץ. והיה שרש תלמוד שבעל פה, כמו שאמרנו (סנהדרין פו א) פְּלִיָּהוּ סְתִימָאָה אֲלֵבָא רַבִּי עֲקִיבָא. (השל"ה הקדוש - מסכת פסחים מצה עשירה) אע"פ"כ היה חסר את המעלה של צדיק שלא ניתק מעולם שוה אולי תנאי בבחי' האבן שתיה וצ"ע. (גם צ"ע האם היותו בע"ת או בן גרים מה יותר חסרון או שניהם יחד) ונראה שבפסירתו שטרקו בשרו וכו' זכה להכל ויותר מזה. (שמעתי מהרב (לג כשטר במירון השעם) בשם המגלה עמוקות שבפסירתו זכה לאות א' בשמו במקום ה' ונקרא רבי עקיבא)

^מ כך הגרסא בכל המהדורות ועיין לק"ה פקדון וד' שומרים ה' א' גרסת מוהר"ג שם ר"ע ותלמידיו (דלגרסה הקיימת קשה אע"פ שהיו מהגבורות היכן מצינו שלא היתה אהבה בניהם אדרבה מצינו להפך עכ"פ בשנים הראשונים)

^מ עיין מדרש תהלים שחור טוב מוזר צ' אות ז' ובילקוט שמעוני חבוק רמז תקסג הכונה לעשרה הרוגי מלכות ועיין שער הגלגולים הקדמה בו ורמ"ז על אדרא הנ"ל שעשרה הרוגי מלכות היו גבורות כנגד ה' חסדים של עשרה תלמידי רשב"י. אבל עיין לק"ה פקדון וארבעה שומרים הלכה ה אות א' – זה המקרא נאמר על ר"ע ותלמידיו.

פירוש הרמ"ז על זוהר פ' נשא דף קכ"ח ע"א. (האדרא רבה) התם יאות הוה למהוי דחיל, כי חבוק היה מהגבורות, אבל רשב"י מהחסדים החפצים להגלות ואין בהם אחיזה לחיצונים ואין פחד מהגלותם. אחר כך מצאתי בספר הגלגולים ח"ב י"ט ב' קנד) כי פסוק זה (חבוק ג, ב) ה' ש'מעתי, שר"ת י"ש, בסוד י"ש שבר (נ"א יששכר) שהוא רבי עקיבא, ונתכוין חבוק לעשרה הרוגי מלכות שהיו כולם מהגבורות, ולכן יאות למדחל. אגן בחביבותא, שהיו בסוד עשרה חסדים, וסדרם רשב"י בסוד הדעת, רבי אלעזר בריה חכמה, רבי אבא בינה, ורבי יהודה חסד, ורבי יוסי בר יעקב ת"ת, ורבי יצחק גבורה, ורבי חזקיה בר רב נצח, ורבי חייא יסוד, ורבי יוסי מלכות, ורבי ייסא בהוד. וזהו מ"ש דין יתבו לרבי שמעון, שהיו עשרה חסדים. ובדרוש אחר של גלגולים בענין הקשר הרב עם החברים קנה) כתוב כי עשר טפות שיצאו מן היסוד במעשה דיוסף היו כלולות מחו"ג, ועשרה הרוגי מלכות היו מהגבורות כנ"ל, ועשרה תלמידי רשב"י היו מהחסדים, ולא הוצרכו לההרג כי אין הקליפה שולטת בהם. ורשב"י עצמו היסוד ובה לתקנם וללמדם. וכל ארחות ה' חסד ואמת קנו). תרי"ג עם ב' כוללים רמ"ז וש"ס!; (הרמ"ז נפטר טו כסלו שנת נחת)

עיין שער הגלגולים הקדמה בו שם מבואר שעשרה הרוגי מלכות מגבורות ועשרה תלמידי רשב"י מהחסדים אבל לא נזכר שם תפלת חבוק. וגם בספר הגלגולים לא מצאתי יותר מהמבואר בשער הגלגולים. עיי"ש (מהדרו' פרימישילע תרלה דף מט:) פרק מג או מד. ובמהדרו' בני ברק תשמו פרק לג עמ' עז. ובמהדרו' וילנא תרמו פרק לה עמ' 111

לקוטי הלכות הלכות פקדון וארבעה שומרים הלכה ה' אות א' – וְהָאֵל בְּחִינַת חֲדֵי רַבִּי שְׂמֵעוֹן וְכוּ' פֶתַח וְאָמַר ה' שְׂמַעְתִּי שְׂמַעְתִּי יְרֵאתִי תִמְן יְאֹת הוּהוּ לְמִדְחַל וְכוּ'. כִּי זֶה הַמְקָרָא נֶאֱמַר עַל רַבִּי עֲקִיבָא וְתַלְמִידָיו שְׂנַסְתִּילְקוּ עַל שְׁלֵא הִיָּה אֲהָבָה וְשְׁלוֹם בֵּינֵיהֶם וְכוּ'. אֲנִן בְּחַבִּיבוּתָא תִלְיָא וְכוּ' כְּנ"ל, עַן שֶׁם פֶּל זֶה הֵיטֵב הֵיטֵב:

^מ **הלשון הזה** ר"ע וחבריו לא נמצא בגרסת הגמ' שלנו אלא בגרסת העין יעקב כ"פ בש"ס. צ"ע כי בכל המקומות הכוונה לחבריו הרוגי מלכות ולא לתלמידיו. אע"פ שפשוט שכוונת רבינו כאן לתלמידיו וכן מבואר בפירוש בלק"ה פקדון וד' שומרים ה' א'. ובהלכות דם א' יב. (הועתק לקמן בסמוך)

^מ **הלשון הזה** שלא היה בהם אהבה נזכר לגבי תלמידי ר"ע בלק"ה ברכת השחר ה נו, מנחה ז' נד, נזיקין ד' יז. ובפרי עץ חיים ספירת העומר פ"ז הלשון שם שהיו שונאים זה את זה. ועיין גלגולי נשמות לרמ"ע מפאנו שם הלשון שלא חלקו כבוד זה לזה. (ועיי"ש שהיו לגלגול של כד משבט שמעון שמתו בשיטים ור"ע גלגול זמרי)

מדוע לא היתה בהם אהבה ומדוע מתו עיין ביאור הלקוטים אות כג – שיש לבאר במדריגת החכמה תתאה הנ"ל, שגם היא תחשב לצמצום הנ"ל, כנגד החכמה העליונה מאתה. כי גם לפי זה מבואר מה שכתב לענין תלמידי רבי עקיבא, שהיו בבחינת גבורות וצמצומים, ולכאורה יש להתפלא מאד בזה, כי הלא מבואר מצירופי דבריו, שכל אחד מיישראל יהיו בסוד ועמיו, השכל והנשמה, שבהיפוך (והמתקת) הצמצום. אבל באמת נראה מבואר, שאין זה רק מחמת שכל בחינה כלולה מכל הבחינות. ובפרטיות, נחשבו ועמדו כל נשמות תלמידי הראשונים וחכמותיהם, במדריגת שלמטה, והצמצומים הנ"ל וכי בסיבת הנסיון, מורידים לפעמים גם לגדולי גדולים, במוחין דקטנות, כמובן מזה במקום אחר !:

כמבואר בפרי עץ חיים ספירת העומר פ"ז/א, ולא נכללו יחד. ולא נמתקו. ור' שמעון וחביריו נראה שהכוונה לתלמידיו/א) שהיו התיקון שלהם/ב), ע"כ אמר [א] אַנן בחביבותא תליא, היינו בחי' האהבה וכללות שנכללין יחד, ועל ידי זה ההמתקה והתיקון כנ"ל/ג). ומזה היינו מההתכללות של תלמידי רשב"י ברשב"י שהיה בחי' אבן השתייה, שכל הכולל, נמתקו כל הדינים ומזה בא בחי' חדי ר' שמעון, היינו בחי' השמחה שנעשה על ידי הכללות והאהבה,

שם אות כד – שכמו שבפרטיות כל איש ואיש מוכרח לחיבור גופו ונשמתו, חיבור צמצומו ושכלו, [שהוא חיבור החכמה תתאה ועילאה] כנ"ל. כן גם בכלליות הנפשות הבאים להמנהיג, שכל אחד בקדושת שכלו, כנגד חיבורו שבמדריגת השכל שלמטה מאתו, נחשב נשמה כנגד הגוף והצמצום הנ"ל, מוכרחים מפני זה, להזהר מאד בשלומם ואחדותם, כי בזה לבד, כל עיקר החיים שבעולם הזה ושבעולם הבא. וכפי שממילא מבואר, שבהיפוך חס ושלום, נתהווה ממחלקותם מיתה ופירוד חס ושלום, בין הנשמה והגוף, מבאר יותר בכל זה, בהבאתו על אודות תלמידי רבי עקיבא, שמתו מחמת זה שלא היה בהם אהבה:

יבמות סב: ר"ע אומר למד תורה בילדותו ילמוד תורה בזקנותו היו לו תלמידים בילדותו יהיו לו תלמידים בזקנותו שנאמר בבקר זרע את זרעך וגו' אמרו שנים עשר אלף זוגים תלמידים היו לו לרבי עקיבא מגבת עד אנטיפרס וכולן מתו בפרק אחד מפני שלא נהגו כבוד זה לזה והיה העולם שמם עד שבא ר"ע אצל רבותינו שבדרום ושנאה להם ר"מ ור' יהודה ור' יוסי ורבי שמעון ורבי אלעזר בן שמוע והם הם העמידו תורה אותה שעה תנא כולם מתו מפסח ועד עצרת אמר רב חמא בר אבא ואיתימא ר' חייא בר אבין כולם מתו מיתה רעה מאי היא א"ר נחמן אסכרה.

עין פרי עץ חיים – שער ספירת העומר – פרק ז – ענין ימי העומר. הנה ענין העומר, כבר בארנו שהם ימי הדינין, שהם סוד ש"ך דינין. אמנם בימים האלו, אין בוד"א עדיין רק מוחין דקטנות, ולכן מתו כ"ד אלף תלמידי ר' עקיבא בזמן העומר וסוד הענין, שכבר ידעת, שר"ע שורש נשמתו מן ה' גבורות, רק שאינו מבחינת ה' גבורות אחרי התפשטותן, רק בהיותם בשרשם למעלה במקום הדעת דו"א. והנה הב"ד אלף תלמידים שלו, היו מן המוחין דקטנות אלהים, ולכן היו מקטרגים ושונאים זה את זה. והנה מספרם היו כ"ד אלף תלמידים, והענין כי שם מוחין דקטנות הוא שם אלהים, ואמנם יש בו ק"ך צירופים, ויש בו כ"ד צירופים שמתחילין באות אלף כנודע, ואלו הב"ד, היו כולם שרשם מן כ"ד צירופי אלהים המתחילין באות אלף, לכן היו כ"ד אלף תלמידים, כי הם מסוד צירופי האלף, ואלף ואלף הכל אחד: וזולת זה כבר ידעת, כי אלהים דמילוי ההי"ן ברבוע, גימטריא אלף, ולכן מתו כ"ד אלף תלמידים בימים ההם של עומר, שנאחזו בהם החיצונים, להיותן דינין, דוגמת עליונים שיונקים החיצונים משם אלהים דקטנות, ולכן נתייחסו אלו תלמידים לרבי עקיבא, כי הם דינין דקטנות, וכשבאים שם דינין דגבורות וגדלות, יונקים משם: ואח"כ מה עשה ר"ע, לקח חמשה תלמידים – רבי מאיר, ורבי יהודה, ור"א בן שמוע, ורש"מ, ורבי נחמיה, ואלו נתקיימו. והענין, כי אלו הם סוד ה"ג דגדלות, ולכן נתקיימו. ואלו באו אחרי הב"ד אלף תלמידים. כי כן דרך ה"ג דגדלות, לבא אחר גבורות דקטנות, ומתקיימין אותן דגדלות: (עוד ע"ש שגם ר"ש נפטר בימי העומר כיון שהיה מתלמידי ר"ע) והנה בארנו, כי ר"ע הוא מן ה"ג לבד שבדעת למעלה, ואלו ה' חכמים אע"פ שהם ה"ג, עכ"ז מפני שהם ה' גבורות המתפשטין, הם תלמידים לר"ע, שהוא הגבורת הוד שבדעת לבד, מפני שהיא עליונה שהוא בדעת:

חבריו הכוונה לתלמידי ר"ע האחרונים ומבואר בפע"ח שגם הם היו מצד הגבורות אבל דגדלות ולא דקטנות כמו הראשונים ולכן נתקיימו. אלא שבהם לא נזכר שהיתה אהבה במיוחד ועוד שאת מה שאמר באדרא אַנן בחביבותא לא אמר לחביריו אלא לתלמידי שהם היו מצד החסדים כמבואר לעיל. ונמצא לפ"ז שלפי הארז"ל תלמידי רשב"י היו תיקון לחבירי ר"ע ולפי רבינו תלמידי רשב"י היו תיקון לתלמידי ר"ע. וצ"ע מדוע נקט רבינו חבירי לגבי תלמידים גם בר"ע וגם בר"ש. עיין לק"ה ר"ח ו' אות יג משמע שר"ש וחביריו הכוונה לתלמידי ששמעם עסק בסודות התורה וקשר המרכבה ששם שורה האהבה. ע"ש.

ליקוטי הלכות דם הלכה א סוף אות יב (עפ"י תורה לא) – וְזֶה שְׁאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בְּהַתְחַלַּת הָאֲדָרָא, ה' שְׁמַעְתִּי שְׁמַעְךָ יְרֵאתִי, תַּפְּן יָאוֹת הוּא לְמַדְחַל אֲנִן בְּחַבִּיבוּתָא תְּלִיא. יִתְּמֵן יָאוֹת הוּא לְמַדְחַל, פְּנוֹתוֹ עַל תְּלַמִּידֵי רַבִּי עֲקִיבָא שְׁעָלִיהֶם נֶאֱמַר הַפְּסוּק הַזֶּה, כְּמוֹ שְׁדָרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוּרֵנוֹם לְבִרְכָה. וּמוֹבָא בְּדַבְרֵי רַבְּנֵנוּ, זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה, (סִימָן סא), הֵינּוּ שְׁעָקֵר הַפֶּגֶם שֶׁל תְּלַמִּידֵי רַבִּי עֲקִיבָא הֵיאָה מִחַמַּת שְׁלֵא הֵיאָה בִּינֵיהֶם אֲהָבַת חֶסֶד, שְׁהוּא בְּחִינַת הַשְּׁתוֹקְקוֹת וְכַסּוּפִין, שְׁעַל יְדֵי זֶה עָקֵר הַמְּשַׁכֵּת הַתּוֹרָה שְׁהוּי צְרִיכִין לְהַמְשִׁיךְ מֵרַבִּי עֲקִיבָא רַבֵּן שְׁהֵיאָה בְּחִינַת הַתְּגָלוֹת הַתּוֹרָה פְּנ"ל. וְעַל כֵּן אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בְּר' יוֹחָאִי, אֲנִן בְּחַבִּיבוּתָא תְּלִיא, שְׁאֲנֵנוּ צְרִיכִין שְׁהֵיאָה בִּינֵינוּ אֲהָבָה גְּדוּלָה, שְׁהוּי הָעֵקֶר. וְכַמּוֹבָא בְּתַלְמִידֵי הָאָרִי ז"ל שְׁהוּי הָאָרִי ז"ל כְּמָה וְכְמָה פְּעֻמִּים שְׁהֵיאָה בִּינֵיהֶם אֲהָבָה גְּדוּלָה. וּפְעַם אַחַת אָמַר שְׁהֵיאָה מוֹכֵן לְבוֹא לִירוּשָׁלַיִם וְשִׁתְּבוֹא הַגְּאֻלָּה עַל יְדֵם, אִף שְׁנַתְּקַלְקַל עַל יְדֵי מַעַט הַמְּחַלְקַת שְׁנַעֲשֶׂה בֵּין הַחֲבֵרִים עַל יְדֵי נְשׁוּתֵיהֶם (כְּמַבָּר בְּשִׁבְחֵי הָאָרִי). כִּי עָקֵר הַמְּשַׁכֵּת הַתּוֹרָה הוּא עַל יְדֵי אֲהָבָה וְחֶסֶד שְׁהוּא בְּחִינַת הַשְּׁתוֹקְקוֹת וְכַסּוּפִין דְּקַדְשָׁה, שְׁעַל יְדֵי זֶה זֻכֵּינן לְקַבְּלַת הַתּוֹרָה וְלִכְלֵל טוֹב וְכַפְּלָה:

ועי"ש בלק"ה הנ"ל קצת לפני כן – וזה שנתנו הקדמונים סימן שביום שחל פורים יהיה ל"ג בעומר והסימן פלג (כמו שכתוב בשולחן ערוך) בחינת פלג אלקים מלא מים וכנ"ל: ושמעתי מהריצ"ח בשם איזה ספר שמה שכתוב שתלמידי ר"ע לא נהגו כבוד זב"ז הכוונה שלא נהגו כבוד זה בתורתו של זה. וי"ל שתורתו היינו ספריי הנ"ל ולפ"ז מובן שלכן חלקו זה על זה, כי המחלוקת היא מים ששולח הקב"ה לטהר את מי שאין לו אמונת חכמים כדי שישבו ויתקיים בו ספר כתב איש ריבי אבל הם לא שבו ע"י המחלוקת וכיון שהיו בבחי' דינים, התגברו עליהם הדינים בימי הדין של ספירת העומר ומתו.

²² בהמשך לווהר הנ"ל חדי ר"ש

דינין ליקוטי הלכות אבן העזר הלכות גיטין הלכה ג אות ט – ועל כן היה אהרן הכהן הראשון שאוהב שלום כמו שאמרו רז"ל, כמו שכתוב: בריתי היתה אתו החיים והשלום, כי אי אפשר לעלות לשם לבחינת שכל הכולל ולהמתיק הדינים כי אם על ידי אהבה ושלום כמבואר בסוף התורה הנ"ל על מאמר הוזהר הקדוש אַנן בחביבותא תליא שצריכין ישראל לאהוב זה את זה מאד אהבת נפש, ואז נכללין כולם יחד בתוך נשמות הצדיקי אמת שהם בחינת כהן גדול שעל ידי זה נמתקין כל הדינים שבעולם.

בחי' אור צדיקים ישמח : ואז גילה להם רשב"י סוד העניין **פתח ואמר** שזה רמוז בפסוק [י"ה] **הולך רכיל מגלה סוד.** כי הולך רכיל וכו' מדייק שם רשב"י מדכתיב "הולך רכיל" ולא איש רכיל משמע **דלית רוחיה רוחא דקיומא** דהיינו שרוח הסוד^י והחכמה לא מתיישב בקרבו, כי מי שמעורב טוב ורע, אזי הרע שבו לא נותן מנוח לאותו רוח הסוד שבקרבו, כמו ענף במי הים שאין לו מנוח בהם עד שהים פולטו לחוץ, כך הוא לבסוף מגלה את הסוד, **היינו את הרוח חכמה** [י"ז] הנ"ל שהיא בחי' סוד השורה על מי שסומכים אותו למנהיג. אם הוא **ולא הוה מהימנא**^{י"ח}. **היינו** שאין לו **אמונת חכמים כנ"ל** אזי הרוח חכמה לא מתקיימת אצלו כנ"ל, **כי ע"י שאין בו אמונת חכמים, אין בו רוח חכמה כנ"ל** כי כבודי לאחר לא אתן, וזה שאין לו אמונת חכמים, נקרא אחר, **כי נידון במותרות כנ"ל** באות א' [י"ט] כי בחר לו במיותר במקום בהעיקר^{י"ט}, דהיינו ברוח שטות במקום ברוח חכמה. וכיון שהוא הולך רכיל כנ"ל, דהיינו פגם הסמיכה, שסומך מי שא"א שתתיישב אצלו הרוח חכמה, אזי הוא גם **מגלה סוד, זה בחי' ביטול כתב ידינו, שאין האותיות מקבלין אור השכל מידי הסמיכה כנ"ל** [ס"א], **בבחי' (איוב לו) על כפים כיסה אור.** כי האותיות צריכות לקבל אור השכל מידי **הסמיכה כנ"ל** [ס"ב]. **וע"י פגם אמונת חכמים, שהוא בחי' הולך רכיל** דהיינו שרוח החכמה לא מתיישב בקרבו מחמת הרע שבו כנ"ל, **על ידי זה מגלה סוד**^{י"ג}, **שנתגלה ונסתלק אור השכל כנ"ל** כי הסוד לא מתיישב בקרבו מחמת הרע שבו שדוחה אותו לחוץ, **ועי"ז בסוד עמי לא יהיו כנ"ל** [ס"ד] שע"י פגם הסמיכה נפגם הכתב ועי"ז אין אורא דא"י וגוזרים על ישראל גרוש ועי"ז א"א שיוולדו גופים שתיהיה להם נשמה גדולה בקיאה בסוד העיבור מצד שהיא מנהגת הגלגלים: אבל **ונאמן רוח מכסה דבר**, דהיינו **דאית ביה רוחא דקיומא ע"י בחי' אמונת חכמים** מתיישבת הרוח בקרבו, **עי"ז מכסה דבר, בחי' על כפים כיסה אור כנ"ל** לעיל נדרש לגרועותא שפגם הסמיכה בידיים העלים את אור החכמה מרב שאינו הגון וכאן נדרש לטיבותא שסמיכה כראוי עי"ז סוד הרוח חכמה מתיישב בליבו ונשאר מכוסה^{י"ד} הפך המגלה סוד הנ"ל :

^{י"ג} משלי י"א י"ג

^{י"ד} דהיינו רוח הנהגה שהיא רוח חכמה ושכל להלך כנגד רוחו של כל אחד שמקבל מבחי' יד ה', המתלבשת ביד הסומך אותו. וניא אור חכמתו ית' שעל ידה יש לו עצה נכונה לכל אחד, לכן מתיישבת רק אצל מי שיש לו אמונת חכמים בשלימות ועי"ז תיקון המשפט שהם הכלים להיות בעל עצה נכונה. וזה נקרא סוד כי זוכים לזה רק ע"י סיעתא דשמיא כדמצינו בדוד המלך דכתיב ביה ה' עימו ודרשו חז"ל שהלכה כמותו בכל מקום ואיתא בגמ' אסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא סיעתא דשמיא. ועוד שגם סוד העיבור תלוי בו. (לקמן בביאור הלקוטים)

^{י"ה} לשה"כ שמות כח ג', דברים לד ט', ישעיהו י"א ב'

^{י"ז} **תיבות** ולא מהימנא בגרסת הזוהר הן לעיל "אלא מאן דלא אתיישב ברוחיה ולא הוי מהימנא". ורבנו העביר תיבות אלה לכאן

^{י"ח} באות א'

^{י"ט} **כמו** שבארנו לעיל שזה עומק הכוונה מותרות

^{כ"א} אות ב'

^{כ"ב} שם

^{כ"ג} **מגלה** לשון גלות שמוציא לחוץ דברים נעלמים

^{כ"ד} אות ג'

^{כ"ה} **עיין ביאור הליקוטים** אות ל"ח. – שלכאורה יש להתפלג באיסור ואזהרת התגלות הסוד הנ"ל, כי הלא באמת ראוי ומוכרח לכל אחד להיטיב לזולתו, ולמה נהיה נוהרים לבלי להשפיע ולגלות את הסוד הנ"ל לכל העמים, ושיהיה נמצא מעין זה גם בין ישראל בעצמם, להיות נאמן רוח מכסה וכו' כנ"ל. **אבל** בכל הנ"ל תבין מרחוק, שבהורדת חלקי השכל והסוד להבלתי נודכך כפי הראוי להם, מכריח ומוריד על ידי זה חלקי הנשמה בעצמם למקומות העכורים והמטונפים, ואין שום אופן לכל אחד לשמוע ולקבל חלקי התורה וסודותיה, כי אם כפי שנתקדש תחלה במעשיו ובמדותיו הטובים כנ"ל (וכמובא מזה במקום אחר): עכ"ל.

עיין תורה קלד ח"ב שמה שהשומע מה שלמעלה מהשגתו זה בחי' מותרות והקליפות יונקות מזה ולכן הצדיק כשאומר תורה יש לו אימה יותר מאימת ר"ה ויום הכפורים.

עוד ביאור הליקוטים אות מ"ו. שבמדת האמונה הנ"ל, שנמצא למכסה הזאת, מבאר יותר ללשון הכתוב הנ"ל, נאמן רוח מכסה וכו': **עוד שם אות מ"ז.** מהמבואר הנ"ל מדבריו הקדושים, מבאר יותר בענין דואג הנ"ל, שברוב קלקולו במותרות, חטא בחטא הולך רכיל ממש (נמה סופר לשאול שאחיימלך הכהן נתן ללוד לאכול לחם) ודלית רוחיה רוחא דקיומא וכו', כי נידון במותרות כמוב' פ': (אולי כוונתו לזה חזי ר"ש שמנולך שם שמי שאינו ראוי אזי כשמגלים לו סוד הסוד מקשקש בו ללא תועלת והכי נמי האותיות גורמים ללאס לספר לזון הרע כי נגללס אינו יכול להתאפק מלומר) ע"כ ביה"ל

ועוד יותר מבואר עפ"י הנ"ל מתורה מז ח"ב שכשמגלה למי שאינו ראוי אזי זה נעשה מותרות וא"כ ע"י המותרות נידון במותרות וגם עושה מותרות ויניקה לקליפות וזה בחי' דיבור לבטלה ולכן גורם ניאוף כמבואר שם בתורה מז הנ"ל ועיין תורה מג שממותרות דעת עליון גם לשומעו נגרם תאות ניאוף.

עד כאן ביאור חברותא לתורה סא

